

# ÖN SÖZ

ekin-sanat-edebiyat

insanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir, bu da onun önsözüdür.



sanat

kimin

kamburu



Dosya  
20. YIL



**10-18 Ocak 2009  
Kitap Fuarındayız  
207/B No'lu Standındayız**

## **Ayıışığı Kitap Dizisi Yeni Çıkacak Kitaplarımız**



**Nazım Akarsu  
Bir Tufandır Umut**



**Kazım Demir  
El İzlerim**



16 Ocak 2009 Cuma günü  
3 nolu konferans salonunda  
saat 18.00 ile 19.00 arasında  
"50. Yılında Sosyalist Küba'yı  
Selamlıyoruz"  
etkinliğini Çukurova Kitap  
Fuar'ında düzenliyoruz.  
Şiirlerimizle, marşlarımızla  
Adana'dan da selamlayacağız,  
Küba'yı....





**AYIŞIĞI** | **XIII**  
**SANAT** | **KİTAP DİZİSİ**  
**MERKEZİ**

**kültür / sanat / edebiyat**

Genel Yayın Yönetmeni  
Songül Yücel

Yazı Kurulu  
Songül Yücel  
Ülkü Şeyda  
Fatma Yıldırım  
Ruhan Mavruk

Ofset Hazırlık  
KapakTasarım  
Tux Ajans  
info@tuxajans.com

Baskı: Ser Matbaası  
Mücellit: Ser Mücellit  
0 212 565 17 74

#### **İstanbul**

İstiklal Cad. Rumeli Han  
88/11 Kat: 6 Tel: 0212 249 44 43

#### **İzmir**

1337. Sk.No:18 Çankaya  
Tel: 0232 489 63 16

#### **Adana**

Tepebağ Mah. Cemal Gürsel Cad. Ali  
Hikmet İşhanı. Kat: 4 No. 401  
Seyhan/Adana  
Tel: 0322 363 70 62

#### **Antep**

Atatürk Bulvarı Bey Mahallesi No:6/7  
Kat:3 Şahinbey Tel: 0 342 230 38 74  
www.onsozdergisi.com  
info@onsozdergisi.com  
onsozdergisi@gmail.com  
istanbulayisigi@gmail.com

## ÇİNGİ

Yeniden merhaba

Soğuşun iliklerimize ulaştığı mevsimde yine sizlerle. Kış, yoksullar için katlanılmaz yükleriyle geldi. Bembeyaz karın doğadaki görkemini çok az kişi duyumsayabilecek. Estetiğin önündeki gerçekler olmalı bunlar.

Bu sayıda kapağımıza Victor Hugo'nun ölümsüz eserinin karakterini, Notre Dame'ın kamburunu konuk ettik. Biliyorsunuz burjuvazinin bize dayattığı güzellik kavramı biçimsel görkemle donatılmış bir anlamsızlık. Quaisimodo, bize tüm bu dayatılan içi boşaltılmış "güzel" kavramının karşısına, aşkı uğruna yaptığı fedakârlıklarla ve topluma karşı duyduğu yüksek sorumlulukla hepimizin gönlüne yerleşmiş güzel insanı koyuyor. Daha önce "estetik" yazılarında bu konudaki düşüncelerimizi açıklamıştık. Bir kez daha, 20. yılımızda güzel kavramımızı sizlere yansıtmak istedik.

Biliyorsunuz sonbahar sayımızdan ve 20. yıl etkinliklerimizden sonra ve TUYAP kitap fuarından önce geniş çaplı bir saldırıya uğradık. Bilgisayarlarımıza el konuldu. Yazı kurulu üyemiz ve editörümüz Songül Yücel sizlere bu sayıda "Zindan Türkü Söylüyor" bölümünden seslenecek. Bu sayıyı sizlere hazırlarken onun eksikliğini hissettik. Malzemelerimizi yeniden edinmek arşivimizi yeniden oluşturmak zorundaydık. Dostlarımıza bu konuda yaptıkları katkılardan dolayı teşekkür ederiz. ÖNSÖZ, elbirliğiyle yeniden ellerinizde.

Geçen sayı dosyamızda 20. yılımız dolayısıyla "nereden geliyoruz" konusunu işlemiştik. Size bu konuda yaptığımız konferansımızı aktarmıştık. Bu kapsamda son dosya konumuzda ise sizlere 20 yılın bir panoramasını sunmak istedik.

Yeni yılı ÖNSÖZ'le karşılıyoruz. Ama bu yıl aynı zamanda Küba devriminin 50. yılı. Önümüzdeki sayıyı bu nedenle "Küba'nın Yeni İnsanı'na" ayırmaya karar verdik. Küba devriminin yarattığı yeni insan ve yeni insanın yarattığı devrim. Sanatçılarıyla, düşünceleriyle, yaşam biçimiyle burada Küba'yı anlatmaya çalışacağız. Bu konuda katkılarınızı, düşüncelerinizi bekliyoruz.

Her zaman söylediğimiz gibi ama bu kez her zamankinden daha fazla, ÖNSÖZ'ün elden ele ulaştırmasında ve hazırlanmasında katkılarınızı bekliyoruz. Sanatın diline kelepçe vurulamayacağını gösterelim. Fidel'in dediği gibi "İyi gidiyoruz"

Baharda kır çiçekleriyle birlikte buluşmak üzere.



Sanat ve Ödül  
Sanat ve Yarışma  
**Sıla Erciyes**

4-6



**Sanata Dair Notlar**  
Sınıf Mücadelesi Tarihinin Sanat  
Yoluyla Açıklanması  
**D. Dağlı**

7 - 12



**Yabancılaşmaya Karşı  
Beyin Egzersizleri**  
İyi İnsan  
**Temade Çınar**

13-16



Tarihsel Toplumsal Gelişme ve  
Sanattaki Yansıması -1-

**Özgür Güven**

17-22



Sesi Bizde Kaldı  
**Atila Oğuz**

23 - 26



Dilin Tarihsel Gelişimi  
**Ahmet Aydın**

27-30



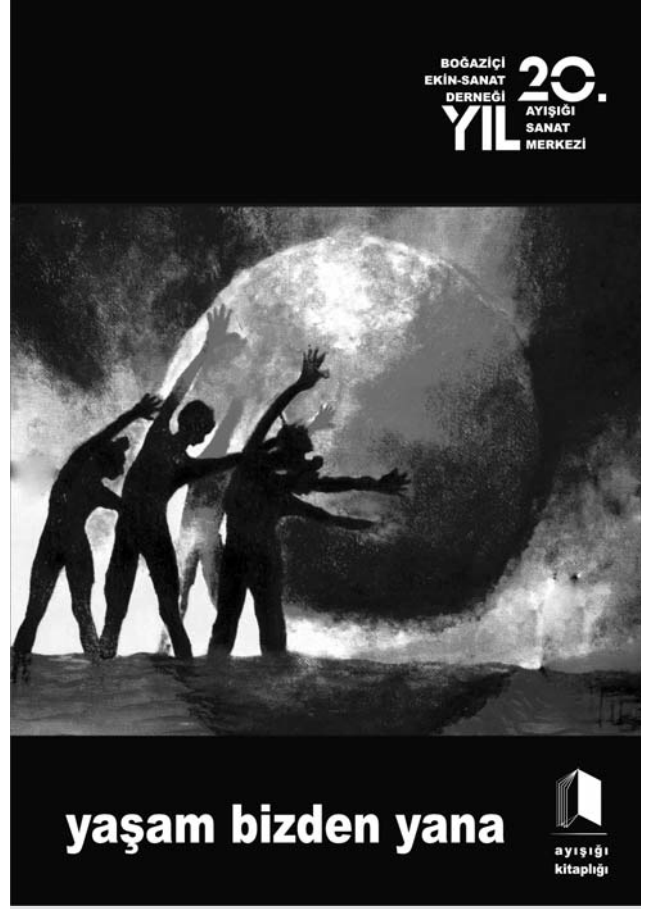
Zaman  
**Nazım Akarsu**

31



Cumartesi anneleri denizi  
**Ruhan Mavruk**

32



Boğaziçi  
Ekin-Sanat  
Derneği **20.**  
AYIŞIĞI  
SANAT  
DERNEĞİ

Dosya / 33-74



**Röportaj**  
Yunan Tiyatrosu Üzerine  
**Demet Demeter**

75-79



Oyuncak  
**Alişer**

80-81



**Nazım Akarsu**

82



**Zindan Türkü Söylüyor**

83-88



Beklenen Deniz  
**Atıla Oğuz**

89-90



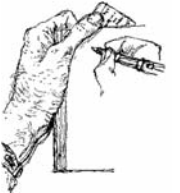
**Söylenceler**  
Mayısa  
**Atıla Oğuz**

92



Küçük Bir Yolcudan  
Koskoca Bir Yola  
**Bahar Derin**

93-94



Bana Annemden  
Geriye Kalanlar

95-98

## HABERLER

**“Kürtçe Isık Çalmanın  
Yasak Olduğu Bir Ülkede  
Kürtçe Tiyatro’da Israr”**

**Vali’ye Teşekkür**

**Umudun Yolcuları**

**Joe Hill**

**Yaşam Bizden Yana**

**TUYAP Kitap Fuarı**

**19 Aralık**

**Yüzyılın Komün’ü Küba’nın  
50. yılını Kutluyoruz**

**Bir Devrimci Öz,  
Bir Olgu, Bir Çığır**



Sıla Erciyes

# Sanat ve Ödül Sanat ve Yarışma

Sanat ve Ödül... Sanat ve Yarışma... Sanatta sponsorluk sistemi... Tartışmalı konular...

Kim hangi kritere göre dağıtır ödülleri bilinmez. Kim hangi hakka dayanarak bir sanatçının düşünsel çabasının sonucu olan eseri birinci, bir diğerini ikinci veya üçüncü olarak ilan eder... Bu hakkı nereden alır?

Holdingleler, bankalar, şirketler, belediyeler ve hatta kimi ülkeler, sanatsal üretime destek olma adına kasalarının ağzını sonuna kadar açarlar. Neden? “Sanat ve sanatçı bağımsız olmalıdır” diye yaygara koparan birçok sanatçı hiç tereddüt etmez bu kasalardan kendisine sunulan parayı almak için. Parayı alır ama yaratıcılığını da o kasaya kilitler. Ne de olsa, parayı veren düdüğü çalar....

Sanat ve ödül... sanat ve yarışma... sanatta sponsorluk sistemi.... Nereden geldi bu sorular aklımıza? Yaşar Kemal’e Cumhurbaşkanlığı tarafından verilen ödülün ardından düşündüklerimiz. Her bir konu için uzun uzun tartışma yürütmek gerekir. Buradaki amacımız ise bu sorulara cevap bulmak değil, Yaşar Kemal’in tavrı üzerinde durmak.

Cumhurbaşkanlığı 2008 yılı Kültür ve Büyük Sanat Ödülleri kimlere verileceğini açıklamıştı. Edebiyat alanında Yaşar Kemal, mimari alanda Turgut Cansever, müzik dalında ise Aleaddin Yavaşca bu ödüle layık görülmüşlerdi. Mimarlık ve müzik alanında ödül alacak olanların değil ama Yaşar Kemal’in tavrının ne olacağını herkes gibi bizimde merak ettiğimiz bir durumdu. Herkesi bilmeyiz ama bizler Yaşar Kemal’in adını duyduğumuzda, yüksek sesle şunu ifade ettik; “umarız Yaşar Kemal bu ödülü kabul etmez.”

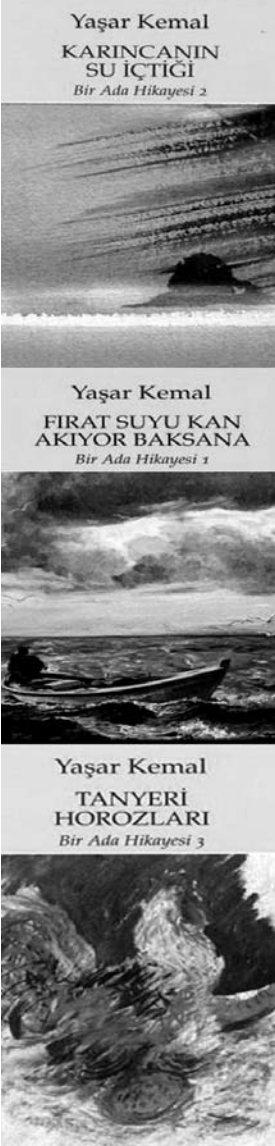
Edebiyatımızın önemli kalemlerinden bir çınarın alacağı böylesi bir tavır, devlet katından gelen ödülleri reddetmiş birçok aydının ve sanatçının tarihe geçmiş olan anıtsal belgelerinin yanında yerini alacaktı. Uzun süre olumlu ya da olumsuz bir ses çıkmadı Yaşar Kemal’den.... Bu durum Yaşar Kemal’in ödülü kabul etmeyeceğine olan inancımızı iyice artırmıştı.

Ama öyle olmadı...

Eşber Yağmurdereli’nin hapse atılması üzerine “ölünceye kadar Türk devletini bağışlamayacağım” diyen Yaşar Kemal, ne olmuştu Cumhurbaşkanlığının vermiş olduğu ödülü almak için, hasta yatağından da kalkarak, Çankaya köşküne çıkmıştı.

Kendi sözleriyle cevap verecek olursak, “toplumsal barışa katkı” adına ödülü kabul etmişti. Yaşar Kemal’in Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana ile başlayan ada üçlemesinin temelini oturttuğu, 72 milletten insanın bir arada yaşayabileceğine olan inancını, bu eseri okuyanlar bilir. Biz de katılıyoruz bu düşünceye ama bunun gerçek olması için sömürüye dayalı düzenin ortadan kaldırılması gerektiğini de biliyoruz. Kardeşlik, barış ve özgürlük ancak kapitalist sınırlar açıldığında ve yıkıldığında mümkün olacaktır. “Toplumsal barış” a katkı yapmak adına ödülü kabul eden Yaşar Kemal “toplumsal uzlaşma” çağrısı yapanlara katkı sunmuş oldu.

Cumhurbaşkanı Gül ödülü verirken yaptığı konuşmada Yaşar Kemal’le ilgili olarak, “(...) gençliğinde bazı el yazmalarına el konularak yok olması, evrensel ve toplumsal barışla ilgili olarak yapmış olduğu çağrı ve uyarıların zamanında ve yerinde dikkate alınmamış olması veya kitaplarının korsan baskılarının önüne geçilememesi” üzerinde duruyor ve özür diliyor.



Ne kadar masum değil mi!

Yaşar Kemal'in kişisel olarak gördüğü baskı yalnızca "bazı elyazmalarına el koymaktan"ı ibarettir bilinmez ama bu topraklarda yaşayan birçok aydın ve sanatçının yaşadığı baskı ve zorbalıkları sıralamaya kalksak sayfalar yetmez. Yalnızca Nazım Hikmet'in, Sabahattin Ali'nin, Ruhi Su'nun yaşadıklarını, çektikleri acıları hatırlarsak yeterde artar bile. Tutuklamalar, işkenceler, mapusluklar, ölümler düşmüştür işçi sınıfından, yeni bir dünyadan yana olan sanatçıların payına. "Saygıyı ifade etmek içindir" diyerek verdikleri ödül ile işte bu gerçekliğin üzeri örtülmek istenmektedir.

Hasta yatağından kalkarak ödülünü almaya gelen Yaşar Kemal'in en azından söyleyecek sözleri tarihe geçecek, yıllar sonra hatırlanacak güçte ve etki de olsun isterdik. O da olmadı. Tam metnini yayınladığımız açıklamayı okuduğunuzda sizlerin de göreceği gibi Yaşar Kemal, çok kültürlülük ve anadilde eğitim vurgusu yaparak, tüm bunlar için barış çağrısı yapmıştır Çankaya'dan...

"Ölünceye kadar Türk devletini bağışlamayacağım" diyen Yaşar Kemal, bu ödülün ardından devleti bağışlamış mıdır bilinmez, ama biz Pirsultanlar, Şeyh Bedreddinler, Nazım Hikmetler, Sabahattin Ali'ler ve daha niceleri adına asla bağışlamayacağız.

### Yaşar Kemal'in

### ödül töreninde yaptığı konuşma

"82 yaşındayım. Ben bu yaşta böyle bir ödülü almaktan memnunum. Beni bu ödülle onurlandıranlara teşekkür ederim. Bugünü benimle paylaşan dostlarıma da sağ olsun derim. Biliyorum bir takım düşünceleri her zaman söylemek bıktırıcıdır. Yinede her fırsat oldukça söylediğim, yazdığım düşünceleri tekrarlayacağım. Biz cumhuriyet çağının sanatçıları, romancılar, şairler, ressamlar önce kendi kültürümüzü dilimize dönmeyi öğrendik. Tercüme bürosunun çevirdiği dünya klasikleriyle yetiştik.

### BUGÜNKÜ EĞİTİMLE BARIŞ OLMAZ

Halkevlerinin, Köy Enstitüleri'nin kuruluşları bize yardım etti. Köy Enstitüleri ki gelecekte dünyamızı gerçek insanlığa kavuşturacak bir eğitim düzenidir. Şimdi bugünkü yeryüzünün eğitim düzeni değil. Böyle bir pedagoji olmaması gerekli dünyada. Sonra barış da olmaz bugünkü eğitimle. Mesela Hiroşima'ya bombayı atanların hepsi, bunu imzalayan A-

merikan devlet başkanı, onu aşağı atan milyonlarca adamı öldürecek diye düşünen insan da bu okullardan gelmiştir.

Ben bunları dünyanın bütün gazetelerine aşağı yukarı yazdım. Bu sistemle insanoğlu insanoğlu olmaz diye... Onun için Köy Enstitüleri büyük başlangıçtı, dünyadaki en iyi başlangıçlardan biridir. Bugün Türk romanı, şiiri, resmi artık dünyada yüzümüzü güldürecek duruma gelmiştir. Batı'da gizem ve düş gücünün çok olduğunu, yerlerini akıla ve gerçekçiliğe bıraktıklarını söyleyenler var. Buna inanmak zor.

### SAVAŞLARI AVRUPA ÇIKARDI

Benim maceralarım insanın gizemini vermek içindi. Düş gücüne gelince, bugün de sonsuz düşler kuruyorum. Düş gücünü yitiren insanın hiçbir umudu kalmaz. Umudun, düş gücünün yarattığı ve insanoğlunun sahip olduğu en büyük değerlerden biridir.

Geçirdiğimiz 20. yüzyıl, belki de insanlığın en acılı yüzyılıydı. Milyonlarca insan, çoğunluğu da genç bu yüzyılda öldürüldü. 20. yüzyılda çıkan üç savaşın adı da dünya savaşıydı ve bu savaşı Avrupalılar çıkardı. Suçluyor musun? Elbette suçlayacağım, herkesin suçlaması lazım. Avrupa uygarlığın memleketleri olacak ama bu Avrupa üç defa şey yaptı.

En korkuncu da üçüncü savaş, soğuk savaş... Korkunçtu, insanı yozlaştırdı, sanatı yozlaştırdı topluluk insanları yetişmedi. 19. yüzyıldan kalanlar büyük insan oldu. Tolstoy mesela 19. yüzyılın insanıydı ve biz onun değerini hala bilmiyoruz. Büyük yazarların değerini bilecek durumda değiliz.

### EDEBİYAT DEĞİL NAMUSUM UMRUMDA

Her savaş, -adı ne olursa olsun- bir yıkım, bir ölümdür. İnsanlığımızı ve vicdanımızı çürütür. Hastalıklar, ölümler, çocuk ölümleri daha birçok acı... Bugün milyonlarca insan açlıktan, bakımsızlıktan ölüyor.

İnsanların yoksulluğu devam edemeyecek böyle, ya insanlık yok olacak ya bu sistem devam edemeyecek. Ne halt ederlerse yapsınlar. Bugün için konuşmuyorum, bugün çok kötü şeyler yaşıyor insanlık bundan sonra kesinlikle yine yaşanacak.

Bir gün bir Türk yazar da bunu söyledi diyecekler.

Edebiyatım umrumda değil, namusum umrumda. Bugün insanlar hafızalarımızın alamayacağı ka-



dar değiştiller, başka türlü bir insan oldular. Bile bile kendilerini öldürüyorlar. Bugün dünyamız tükeniyor.

Birçok hayvanın, birçok ağacın, birçok böceğın ve birçok kuşun soyu tükendi. Bu bir felakettir, insanın yaşamasını insanın geleceğini söyleyen bir şeydir. Yazık olur bu dünyaya insanların sonu gelirse. Gelmemeli ve insanoğlu bir gün bütünlüğüyle bunu anlayacaktır.

#### TÜRKİYE BARIŞ SUSAMIŞ BİR ÜLKE

Bugün küreselleşme süreci hızla tek bir dünyaya doğru yönlendiriyor bizi. Küreselleşme rüzgârının önüne katılanlar her dili her kültürü yıpratıyor. Bugün dünyada ülkemizle savaşın getirdiği korkudan ve utançtan bezmiştir.

Bugün dünya da ülkemiz de barışa susamıştır. Tekrar ediyorum, Türkiye en çok barışa susayan ülkelerden biridir. 'Küçük savaş' diyorlar, savaşın küçüğü olmaz. Bir insanın bile bir insanı öldürmesi savaştır.

#### REZİL OLACAKLAR

Ne büyük mutluluktur ki dünyamız hala on binlerce çiçekli bir kültür bahçesidir. Her kültürün bir rengi bir kokusu vardır. Dünyamızın bir çiçeğinin koparılması dünyamızdan bir rengin bir kokunun yok olmasıdır. Bu insanlığı insanlıktan çıkartan bir durumdur.

Her kültürlü bir dünyada insanlığın halini bir göz önüne getirelim. Tek çiçeğe kalmış, tek renge, tek konuya kalmış bir insanlık ve tek dile kalmış bir dünya hapı yutmuştur, cehennemden daha beterdir. Eşek gibi bugünkü dünyanın arkasından gitsinler. Rezil olacaklar, çocukları, torunları tarihler bunları rezil edecekler. Adam gibi durmasınlar öyle.

Böyle olacağına doğal bir yoldan dünyayı düzeltmenin yolunu seçsek olmaz mı? Doğal yol, yalnız ve yalnız bir demokrasiden geçer. Demokrasi de değişkendir. İnsan hakları bildirildiğine göre birbirine

durmadan haklar ekleniyor ve eklemeler bile şimdiden yetmiyor.

Demokrasi gittikçe değişiyor, genişliyor. Demokrasilerde her şey gittikçe de saydamlaşacak, yeni anlamlar kazanacak.

#### HER HALK ANADİLİNDE EĞİTİM GÖRMELİ

Anadolu coğrafyası çok kültürlü bir toprak olduğundan dolayı dünya kültürüne kaynaklık etmiştir. Bu çok ilginçtir, bugün dünyada yaşadığımız, iyi dediğimiz kültür Akdeniz kültürüdür. Çünkü Akdeniz yüzlerce değil binlerce kültürün kaynaştığı bir yerdir.

Bizim Türk insanları geldiler Akdeniz'i geçemeyince burada kaldılar. Şimdi dünyada Akdeniz'in etrafında dolandı kaldı, yeni kültürler getirdi ve bugünkü uygarlık ortaya çıktı. Anadolu'nun zengin kültür birikimine sırtımızı dayayınca yenedünya kültürüne katkımız olacak.

Anadolu da yaşayan her halk kendi dilini kullanacak, kendi ana dilinden eğitim görecektir, kitaplar yazacak, filmler çekecek. Biz çok kültürlü toprak olduğumuzun farkına varacağız.

Çıkarımızın yasakla değil özgürlükle olduğunun bilincine varacağız. Ben hiç bir zaman karamsar olmadım, beni okuyanlarda karamsar olmasınlar. Okuyucularına çok söyledim bunu, benim kitaplarımı okuyanlar barışçı olsunlar yoksa zahmet etmesinler.

#### SEVGİ İÇİN YAZIYORUM

Ben onun için yazıyorum, sevgi için, dostluk için, savaşa düşmanlık için yazıyorum. İyi şeyler için yazıyorum yoksa gerisi ne olacak yani. Her şey ölümlüdür. En büyük yazarların eserleri bile ölümlüdür. İnsanın içindeki vicdan ölümlü değildir, i

çindeki sevgi ölümlü değildir. Kötülük her zaman kötülüktür ve ölüme mahkûmdur. Sevgi her zaman sevgidir ve sonuna kadar yaşar, kıyamete kadar bile yaşayan sevgiler olur. Teşekkür ediyorum. Hasta olmasaydım görürdünüz ne kadar çok konuşurdum."







D. Dağlı

# Sanata dair notlar



## Sınıf Mücadelesi Tarihinin Sanat Yoluyla Açıklanması

**T**arih, köleci toplumdan bu yana, sınıf mücadeleleri tarihidir. Tarihteki sınıf mücadeleleri şimdiye dek, tarih bilimi tarafından çeşitli biçimlerde açıklanmıştır. Ekonomistler olsun, tarihçiler olsun, her biri tarihi gelişimi ve sınıflar mücadelesini kendi yönlerinde açıklamışlardır. Edebiyat sanatı da, romanda, sanat yoluyla açıklamıştır sınıf mücadelesinin gelişimini.

En fantastik roman bile, söz konusu dönemin nesnel durumunun bazı çizgilerini anlatır bize. Ne yazar bulunduğu çağın ve toplumun dışındadır, ne de anlattığı olaylar ve roman kahramanı. Yazar insan ilişkilerini anlatırken, bu ilişkileri çepeçevre saran dış koşulları da anlatmak zorunda kalır. Yazar bu ilişkileri ve koşulları ne denli yüzeysel anlatırsa anlatsın, okur yine de, adı geçen dönemin durumu hakkında belli bir fikir edinir.

Roman eğer güçlü bir sanat eseri niteliğindeyse, konunun geçtiği yer, olaylar, dönem ve toplumun durumu üstüne geniş bilgi verir. Yazar romanı bu bilgileri vermek için yazmaz, ama olayların geçtiği belirli bir toplum çerçevesini anlatırken, ister istemez, o günkü toplumsal ilişkilerin bilgisini de vermek durumunda kalır. Roman toplumcu-gerçekçilik (sosyalist gerçekçilik) anlayışına göre yazılmışsa, yalnızca toplumsal koşullar hakkında bilgi vermekle kalmaz. Görünürde olanın, dışta görünenin temelindeki tarihin ve gelişmenin harekete geçirici güçlerin durumu hakkında da belirli bilgiler verir.

Romanda olayları izlerken, belirli bir dönemin nesnel sınıf ilişkilerini ve bu sınıfların arasındaki sınıf çatışmasını da öğrenmiş oluruz. Toplum sınıflara ayrılır. Toplumsal ilişkiler denen ilişkiler, sınıfların karşılıklı ilişkisinden başka bir şey değildir. Romanlar bize, sınıfların karşılıklı ilişkilerini ve tarihteki gelişimini verirler. Cervantes, Don Quijote'de yükselmekte olan burjuva toplumla, çökmekte olan feodal toplum arasındaki sınıf ilişkilerini ve sınıf savaşımını roman kahramanlarının fantastik serüvenlerini ve çeşitli öyküleri anlatırken tanımlamış oluyor. Bu romanı okurken, belli bir dönemin (İspanya'nın) tarihini, Avrupa'nın tarihini ve dünya tarihinin içine girdiği yeni dönemin özelliklerini öğrenmiş oluyoruz. Aynı tarihsel dönemde İngiltere'de yaşamış başka bir yazar, William Shakespeare, aynı şeyi başka bir biçimde yapıyor. Charles Dickens da kendi tarihsel döneminin sınıflar ilişkisinin olaylarını anlatır, iki şehrin hikayesinde. Cervantes ve Shakespeare'den Balzac'a yani 16. yüzyıldan 19. yüzyıla değin, burjuvazi ile soylular arasındaki sınıflar mücadelesi anlatılır çeşitli yönlerden.

Sınıfların nesnel ilişkisi ve mücadelesi tek yönlü değildir. Bu ilişkiler sayısız görüngü içinde ve çeşitli biçimlerde kendisini ifade eder. Gerçek bir edebiyatçı bu ilişkileri zenginliği içinde gözlemler. İyi bir roman yazarı, belli bir temayı, belli bir konuyu bir eylem üzerinde anlatırken, gelişmekte olan ile çökmekte olanı; yükselmekte olanla, düşmekte olanı birlikte verir. Burada sanatçının en önemli görevi tipik karakterleri anlatırken, tipik durumları da anlatabilmesidir. Bu yönüyle iz bırakan sanatçılar var. Rus yazarlar Turgenev, Babalar ve Oğullar'da; Gonçarov, Oblomov'da eski toplumun bağrında doğmakta olan yeni ilişkileri romanlarında ele al-

**R**oman eğer güçlü bir sanat eseri niteliğindeyse, konunun geçtiği yer, olaylar, dönem ve toplumun durumu üstüne geniş bilgi verir. Yazar romanı bu bilgileri vermek için yazmaz, ama olayların geçtiği belirli bir toplum çerçevesini anlatırken, ister istemez, o günkü toplumsal ilişkilerin bilgisini de vermek durumunda kalır. Roman toplumcu-gerçekçilik (sosyalist gerçekçilik) anlayışına göre yazılmışsa, yalnızca toplumsal koşullar hakkında bilgi vermekle kalmaz. Görünürde olanın, dışta görünenin temelindeki tarihin ve gelişmenin harekete geçirici güçlerin durumu hakkında da belirli bilgiler verir.





**S**osyalizmin kuruluşunu anlatan toplumcu-gerçekçi romanlar, Fabrika, Karar, Yağmurlar Cumhuriyeti, Don Kıyısında Hasat yeni toplumun nasıl eski toplumun insanlarıyla kurulduğunun birer belgesi adeta. Bu insanlardır dünyayı dönüştürenler. İnsanlar dünyayı dönüştürürken, kendilerini de dönüştürüyorlar. Sosyalizm güçlü bir kapitalist dünyanın yanında inşa ediliyor. Sosyalizm nasıl burjuva toplumu etkiliyorsa, burjuva toplum da sosyalizmi inşa eden insanlar üzerinde etkide bulunur. İki sınıfı, iki dünyanın arasındaki savaşımı bütün şiddetiyle sürer. Sosyalizmi anlatan buradaki insanların yaşamlarını kaydeden romanlar bu savaşımı çeşitli yönleriyle betimlerler.

dıkları bireyler üzerinden, onların ilişkilerinden ortaya koyarlar. Bu yapıtlarda eski toplumsal ilişkilerin yarattığı tipik karakterle yeni olan, doğmakta olan burjuva ilişkilerin şekillendirdiği bireyler ve onların arasındaki çatışmalar tanımlanırken, bununla iki toplumsal ilişki tipinin çelişkileri ve çatışmaları anlatılmış oluyor. Çehov yapıtlarında, hem yeni toplumu anlatır, hem de yeninin yanında hala varlığını sürdürmekte olan ilişkilerin çizgilerini anlatır.

Feodal düzen yıkılıp giderken, yerine geçen burjuva toplumsal düzen ise, kendi yıkılış öğelerini daha doğarken, kendi içinde taşır. Burjuva sistem, bir toplumsal sistem olarak kendi ayakları üzerinde durur durmaz tüm ilişkilerini çürütür. Burjuva bireylerin ilişkileri, sömürü, aldatma, yalan, ikiyüzlülük, yabancılaşma ve daha çürüme belirtileriyle kendini her ilişkide belli eder. Stendhal, Dickens, Zola burjuva ilişkilerin nasıl çürüdüğünün bir resmini çizerler. Burjuva toplumsal ilişkiler çürümeyle birlikte vardır ve çürüme içinde ilerler. Ama başka bir toplum tüm canlılığıyla onun yerini almaya hazırlıklarını yapmaktadır. Ardılı, burjuva toplumun kapısına dayanmıştır.

Kapitalizmin belli bir gelişme düzeyinde proletarya sahneye çıkar. Sınıf savaşımı artık proletarya ile burjuvazi arasındadır. Artık yeni bir nesnel toplumsal gerçeklik oluşmuştur. Sanat sınıfların arasındaki karşılıklı ilişkileri ve sınıf savaşımını ve bunun temelindeki çözümlenemez çelişkileri, nesnel gerçekliği verebiliyorsa, nesnel zeminlerden hareket etmiş olur. Proletaryanın durumu ve savaşımı 19. yüzyılda yazılan çeşitli romanlarda, sanat eserlerinde belirli çizgilerle kendini göstermeye başlar.

Emekçilerin içinde oldukları o korkunç koşullar, yokluk ve yoksunluk içindeki durumları, yaşamları ve duyguları ile mücadeleleri bu yüzyılda ortaya çıkan yeni roman türünün konusu olmuştur. E. Zola, Germinal'de, maden işçilerinin korkunç yoksulluğunu, çok ağır çalışma şartlarını, burjuvazinin dünyasından tamamen farklı olan emekçilerin dünyasını detaylı olarak işler. Zola bu romanı ile maden işçilerinin durumunu, ölümle içiçe geçen yaşamlarını anlatmakla tüm ülkelerdeki maden işçilerinin şartlarını anlatmış oluyor. Hatta bir sonraki yüzyılı da anlatır. Germinal'de maden işçilerinin eylemleri ve sendikal örgütlenmeye öngelen dayanışma sandıkları biçimindeki sınıf örgütlenmesinin anlatılması romanın çok önemli bir yanındır. N. Çernişevski ise Nasıl Yapmalı'da doğmakta olan "yeni insan"ı anlatırken, bunu kadınlardan oluşan terzi atölyesindeki kolektif işletme örneğiyle somutluyor. Proletarya çağın biricik devrimci sınıfıdır. Ondan kaynaklanan devrimin sanatta çeşitli yönleriyle ele alınır.

Bir önceki yüzyılda daha seyrek olarak yazılan emekçi romanı, 20. yüzyılda yaygın hale gelir ve geniş kitleler arasında okuyucu bulur. Emekçi edebiyatının bu denli yaygınlaşmasının nedeni yüzyılın proleter devrimleri ve kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı niteliğidir. Maksim Gorki; J.Steinbeek, E. Heminway, D. Dimov ve çok sayıda sosyalist sanatçı bu çağın devrimci niteliğine uygun güçlü romanlar ortaya çıkarırlar. Sosyalist edebiyat yalnızca çağın sınıflar savaşımını anlatmakla kalmaz, yani sadece tarihi vermekle yetinmez, aynı zamanda emekçi kitlelerin tarih yapma hareketinde bir parçası olur.

Sosyalist yazarlar Ekim 1917'den sonra Sovyetler Birliğini ve 40'lı yılların sosyal devrimlerini ele alırlar romanlarında. Hem sosyalizm koşullarında, sınıf savaşımının nasıl yeni biçimler altında sürdüğünü gösterirler, hem de sosyalizmin emekçiler tarafından nasıl kurulduğunu ve bu süreçte kitlelerin nasıl dönüşüme uğradıklarını gösterirler. A. Şolohov'un, Durgun Akardı Don, Don Kıyısında Hasat'ı, Gladkov'un Fabrikası, S.Daskalov'un Yağmurlar Cumhuriyeti, A.Seghers'in Karar'ı sosyalizmin Rusya'da, Bulgaristan'da ve Almanya'da -Demokratik Almanya-nasıl kurulduğunu anlatır okurlarına.

Sanat eserlerinde, romanlarda, sosyalizme varan tarihin gelişimini, sınıflar savaşımını başka bir cepheyi tüm canlılığı içinde öğreniriz.

### Romanda Neleri Öğrenmeliyiz?

Devrimci işçi sınıfı hareketi nasıl ki, dünya proletaryasının enternasyonal sınıf savaşımını kavramak, deneylerinden yararlanmak için büyük bir heyecan ve açlıkla devrim deneyimlerini irdeliyorsa, her sınıfın devrim karşısındaki tavrını ayrı ayrı inceliyor; sınıflar savaşımının bireyler düzeyinde nasıl algılandığını; bireylerin bu süreçteki çok yönlü ve çok değişken olan davranışlarını da öğrenmelidir. Devrim dönemlerinde romanın daha çok okunması bu gereksinmenin bir ürünüdür. Devrimin gelişimini romancıdan da izlemeli ve anlamalıyız.

Sosyalizmi, burjuva toplumun insanıyla kuracağız. Yeni bir toplumsal sistemi kuracak olan işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı ise burjuvazinin ideolojik etkisi dışında değildir. Burjuva toplumda olan her birey, burjuva ideolojisinden bu ya da şu biçimde etkilenir. Biz, halk kitlelerinin üzerindeki burjuva ideolojisinin etkilerini kırmak, proletaryanın dünya görüşü olan bilimsel sosyalizmi kitleler arasında yaymak için kesintisiz bir ideolojik mücadele veriyoruz. Devrimci Marksizmin bu konudaki hedefi açıktır: devrimci teoriyi kitleler arasında maddi bir güç yapmak ve geniş halk kitlelerini dünyayı dönüştürme mücadelesine çekmek. Bunun için kitlelerin durumunu çok yönlü ve bütünlüklü olarak kavramak gerekiyor. Örnek vermek gerekirse, eğer kitlelerin yalnızca burjuva etkisinde kalmış, kafalarında burjuva dünya görüşüyle hareket eden bir edilgenlik içinde görürsek, sadece gerçeğin bir yönüne dikkat etmiş oluruz, oysa ki, aynı insanlar bu toplumu yıkacak bir dinamizmi de taşıyorlar. Ve yeni toplumu bu insanlarla inşa edeceğiz. Fakat kitlelerdeki devrimci olgu yönüne baktarsak sadece, o zaman da, onların devrime yönelmelerini yavaşlatan ve bazen de engelleyen burjuvazinin etkisinde kalmış halini görmemiş oluruz. Yapmamız gereken insanları sosyal hareket içinde ve geniş bir bakış açısıyla değerlendirmektir. İşte iyi yazılmış romanlar, özellikle sosyalist yazarların romanları, bize, kitlelerin durumunu, gelişimini geniş olarak, her yönüyle ve bütünlüklü olarak gözleme olanakları sunuyor.

Sosyalist yazarların romanlarında, roman karakterleri toplumdaki gelişmelerden kopuk olarak, kendi başına değil, toplumla karşılıklı ilişki ve etkileşim içinde; düşüncelerini etkileyen sosyal çevre ile birlikte, yani yaşamın bütün canlılığı içinde anlamlandırılır. Hiç kimse yaşadığı toplumdan bağımsız değildir. Duygularıyla, düşünce biçimleriyle, davranışlarıyla, içinde oldukları sosyal çevrenin ve toplumsal sınıfın özelliklerini yansıtırlar. Bu gerçekten hareketli, emekçi kitleleri kafamızda oluşturduğumuz haliyle değil, yaşamdaki, sosyal çevre içindeki, sosyal gruplarla ilişkisi halinde görmeli ve gözlemlemeliyiz. Kitlelerin durumu olduğundan farklı görülmemeli ve gösterilmemeli. Belki bir çevre içinde ama sürekli bir dönüşüm içinde kavramalıyız. İyi romanlarda bireyleri çok yönlülük, bütünlüklü olarak ve dönüşüm halinde görebiliriz.

Maksim Gorki, romanının da adı olan Klim Samgin karakterini bütün yönleri, eğilimleri, etkileşimi, değişimi içinde tanımlıyor. Okur roman kahramanını bütün olaylar dizisi ve akışı içinde izliyor. Klim Samgin adı bütün o olaylar bütünüyle birlikte çağrısını yaratıyor. Rusya'nın sözü edilen tarihsel dönemi, yetkin bir anlatımla gözlerimizin önüne serilirken, Klim Samgin de bu tarihi akışın bir parçası olarak karşımıza çıkıyor. Klim Samgin'i etkileyen, onun duyguları, düşüncelerini biçimlendiren ve hem iç dünyasını ve hem de dış dünyasını altüst eden sosyal çevrenin değişimi kendi akışı içinde konuyor. Okur Klim Samgin'i bütün halleriyle iyice kavramış oluyor. Biz kahramanı kendisi hakkında söyledikleriyle değil de, onu toplumsal ilişkiler içinde, nesnel olarak, kendi yaptıklarıyla öğrenmiş oluyoruz. Şolohov ayrı ayrı roman kahramanları olan Gregori Melkov ve Davidov karakterlerini ele alırken aynı şeyi, Gorki'nin yaptığını yapıyor. İlkini devrim sürecinde, diğerini devrim sonrasında sosyalizmin kuruluş sürecinde olaylar içindeki yerleriyle tanımlıyor. Kahramanlar onları etkileyen düşüncelerini belirleyen sosyal ilişkilerin içinde anlamlandırılıyor. Ve biz bu kahramanları bütün özellikleriyle tanıyoruz artık.



**Y**azar iç savaş, savaşın cephesini savaş yönetenlerin, general-lerin gözünden değilde, cephede çarpışan gerillaların gözünden anlatıyor. Yöntem olarak Tolstoy'un Savaş ve Barış'taki yöntemine başvuruyor. İç savaşta, zaten savaş yönetenlerin gözünden anlatan çok sayıda kitap var. Bu roman generallerin bakışlarını da yer yer yansıtmakla birlikte, asıl olarak sıradan insanların, sıra neferlerinin duygu ve düşüncelerine yer veriyor. Bu yön, eserin belirgin bir yönüdür.



**B**akın, ben Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u öğrencilik yıllarımda okudum ilk kez. Sonradan üç kez daha okudum, sanırım. İlerki yıllarda yapılan filmi de biliyorum. Bu kitap ilgimi çekiyordu, çünkü dediğim gibi konusu düzenli bir ordunun arkasında verilen savaştı. Arka saflardaki savaştan söz eder, gerillayı ve gerillanın sözum ona düşman kontrolü altındaki bir bölgede nasıl faaliyet gösterebileceğini anlatır. Hemingway'ın İspanya'daki savaşla ilgili ayrıntılı anlatımlarından söz ediyorum.

Ernest Hemingway'ın Çanlar Kimin İçin Çalıyor'daki kahramanları tüm ilerlikleri, devrimci konumlarına ve mücadelelerine karşın, bazıları içlerinde eski toplumun çizgilerini taşıyor. Kişiler yalnız ileri yönleriyle değil, geri yönleriyle de; güçlü kişilikleri kadar, zayıf taraflarıyla da yer almışlar. İspanya 1936 savaşında bu insanlarla savaş veriyor faşizme karşı.

Devrimci bir anlayışla hareket eden insanların üzerinde eski toplumun izlerini taşıdıklarını bilmemiz, devrim sürecinde ve sosyalizm sürecinde, eski toplumun etkilerini nasıl aşmamız gerektiğini anlamamız için önemlidir. Emekçilerin düşüncelerinden burjuva etkiler önce devrim sürecinde büyük bir darbe yer, çünkü devrim, eski sistemle en köklü kopuş demektir. Eskinin tamamen aşılması için toplumun bir dizi dönüşüme uğraması gerekiyor. Çünkü sosyalizm içinden çıktığı eski toplumun çizgilerini bir süre bağrında taşır. Yüzyılların alışkanlıkları, düşünme biçimi öyle bir çırpıda aşılabilir. Bu ancak sosyalizmden üst aşama olan komünizme geçişte aşılabilir.

Sosyalizmin kuruluşunu anlatan toplumcu-gerçekçi romanlar, Fabrika, Karar, Yağmurlar Cumhuriyeti, Don Kıyısında Hasat yeni toplumun nasıl eski toplumun insanlarıyla kurulduğunun birer belgesi adeta. Bu insanlardır dünyayı dönüştürülenler. İnsanlar dünyayı dönüştürürken, kendilerini de dönüştürüyorlar. Sosyalizm güçlü bir kapitalist dünyanın yanında inşaa ediliyor. Sosyalizm nasıl burjuva toplumu etkiliyorsa, burjuva toplum da sosyalizmi inşa eden insanlar üzerinde etkide bulunur. İki sınıfı, iki dünyanın arasındaki savaşımı bütün şiddetiyle sürer. Sosyalizmi anlatan buradaki insanların yaşamlarını kaydeden romanlar bu savaşımı çeşitli yönleriyle betimlerler.

Kitle içinde çalışma yapan, kitleleri sosyalizm davasına kazanmak isteyen devrimciler açısından kitlelere yaklaşırken, bireylerle ilişki kurulurken iyi bir romancı titizliği, dikkati ve gözlemciliğiyle hareket etmeliyiz. Kitlelerin, tek tek bireylerin duygu, düşünce ve yönleri, bütün özellikleriyle, bütün detaylarıyla öğrenmeliyiz. Ve her kişiye romanlarda olduğu gibi büyük bir önem vermeliyiz. Romanlardan nasıl öğreneceğimizi bilmeliyiz.

### **Çanlar Kimin İçin Çalıyor -Ernest Hemingway-**

Hemingway'ın Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u, İspanya iç savaşının romanıdır. Bugün dünyada halen, İspanya iç savaşına bir ilgi sürüyorsa, bunda Hemingway'la romanının katkısı çok büyüktür. İspanya iç savaşı hakkında (1936) pek bilgisi olmayanlar bile, bu roman sayesinde hem bir bilgi sahibi oldular, hem de ilgileri arttı. Bunda Hemingway'ın İspanya ve İspanya iç savaşı hakkında derinlikli bir bilgisi ve kavrayışının tartışmasız katkısı var. Bu iç savaşı bütünlüklü ve derinlikli kavramayan biri böylesi etkili bir kitabı yazamazdı. Hemingway'ın iç savaşta taraf olduğu çok açık. Yazar ilerici güçlerin tarafında devrimin tarafında, işçi sınıfının tarafında. Çanlar Kimin İçin Çalıyor bunu zaten yeterince yansıtıyor. Olayları anlatırken yer yer "tarafsız"mış gibi görünse de, bu sadece görünüşteki bir "tarafsızlık"tır. Gerçekte ise Hemingway anti-faşist güçlerin, İspanya halkının bir kürsüsü ve ağzı olarak davranıyor.

Hemingway İspanya iç savaşında taraf ama, anarşistlerin, troçkistlerin değil, komünistlerin yanında saf tutuyor. Anarşistlerin iç savaş sırasında, ortak mücadeleye belki katkıları olmakla birlikte, "devrimci mücadeleye zarar da veriyorlar. Hemingway romanında hem anarşistleri, hem de troçkistleri eleştirmekten kendisini esirgemiyor. Yöneltiği eleştiriler romana başka bir anlam ve boyut kazandırıyor.

Yazar iç savaşı, savaşın cephesini savaş yönetenlerin, generallerin gözünden değil, cephede çarpışan gerillaların gözünden anlatıyor. Yöntem olarak Tolstoy'un Savaş ve Barış'taki yöntemine başvuruyor. İç savaşta, zaten savaş yöneten-

lerin gözünden anlatan çok sayıda kitap var. Bu roman generallerin bakışlarını da yer yer yansıtmakla birlikte, asıl olarak sıradan insanların, sıra neferlerinin duygu ve düşüncelerine yer veriyor. Bu yön, eserin belirgin bir yönüdür.

Hemingway, bu eserinde, savaşın bir cephesini, bir gerilla birliğinin kısa ama yoğun geçen bir eylem dönemini, daha doğrusu günlerini anlatıyor. Fakat iyi anlatım tekniği sayesinde, o çok kısa, bir-iki günlük süre içinde geçen olayları anlatırken, aynı zamanda, iç savaşın genel durumu ve İspanya hakkında da geniş bilgiler sunuyor.

Çanlar Kimin İçin Çalıyor İspanya iç savaşını belirli kişiler üzerinden veriyor. Roman'ın tam da yapması gereken budur. Olaylar bireylerin yaşamını da, onun ilişkilerinde anlatılır. Tipik olaylar, tipik karakterle birlikte örülür. Biz roman kahramanlarının yaşamını ve mücadelesini okurken, aslında olayların, tarihin bir dönemindeki akışını da öğrenmiş oluyoruz. Yazarın romanında anlattığı kişiler onun oluşturduğu kurgunun ürünleridir. Fakat bu kişilere İspanya iç savaşında rastlamak mümkündür. Romanda anlatılan tipte insanlar İspanya'da devrim için, İspanya'nın sosyalist geleceği için çarpışan yiğit İspanyol halkının ve İspanya'da yaşayan bütün halkların içinde ve Enternasyonal Tugaylarının içinde vardır.

Çanlar Kimin İçin Çalıyor sanatsal olarak güçlü bir eser. Yazarın gücü gerçekçiliğinden geliyor. Gerçekçiliği ise, kişileri, ilişkileri, olayları iyi betimlemesinden gelmiyor; iç savaş gerçeğini çok iyi kavramasından ve doğru anlatmasından geliyor. Onda, kişileri ve olayları anlatırken, ilişkilerin ve olayların örüldüğü bütünsel bir tarih bakış açısı var. Ve tarihin temelindeki çelişkiler ve harekete geçiren güçlerin devrimi var. Onun gerçekçiliği sadece görünürde olan değil, bunun temelinde olanı, tarihin itici güçlerini göstermesinden ileri geliyor. Yaşam çok yönlü ve temeldeki gelişmelerle biçimlenir, sorun yaşamı bu bütünlüğü içinde verebilmektir. Hemingway da eserinde bunu yapıyor.

Hemingway'ın başka eserleri de var. ancak, onu tüm dünyada ünlü yapan tartışmasız "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" romanıdır. İspanya iç savaşında çok sayıda sanatçı yetişiyor ve üne kavuşuyor. Bunun nedeni devrimin halkın faşizme karşı savaşan güçlerinin etkileyici mücadelesidir. Bu savaşta yalnızca İspanya devrimi ile karşı-devrimi karşı karşıya, gelmedi, dünya proletaryası ile dünya burjuvazisi; sosyalist dünya ile kapitalist dünya karşı karşıya geldi. İç savaşta Enternasyonal Tugayların çarpışması, iç savaşın başka bir etkileyici yanındır. Böylesine derin içerikli bir savaşın, içeriğinin, etkisini sanata yansıtması kaçınılmazdı.

Hemingway bir grup gerillayı anlatırken bu eserde, gerilla savaşı hakkında da çeşitli bilgiler veriyor. Romanda askeri taktikler, mücadele yöntemleri, silah ve askeri araçlar verilen bilgiler, Hemingway'ın askeri konularda da yeterli bir bilgisi olduğunu ortaya koyuyor. Bu konuda yaptığı tanımlamalar ve çizdiği savaş atmosferi esere kendine özgü bir özellik kazandırıyor.

Romanın Türkçeye çevrilmesi, Güler Dikmen Nalbantoğlu'nun belirttiğine göre: İkinci Dünya savaşında Sovyet ve Amerikan orduları, Çanlar Kimin İçin Çalıyor'da tasvir edilen gerilla savaşı, savaş taktikleri kendi içlerinde ders olarak vermişler.

Hemingway'ın bu tasvirlerinin nasıl etkileyici ve eğitici olduğunu Fidel Castro'nun anlatımlarından da biliyoruz. Fidel Kastro Çanlar Kimin İçin Çalıyor 'da anlatılan gerilla taktiklerinden ne denli etkilendiğini "Fidel Kastro – İki Ses Bir Biyografi" adlı röportajlara dayanan kitapta heyecanla anlatır:

"İspanya'da cephe dışında da savaşlar oldu. Hemingway'ın Çanlar Kimin İçin Çalıyor'una esin kaynağı olan buydu. İspanya iç savaşında cephe dışında olanların hikayesi bizim çok işimize yaradı. Frankocu birliklerin arka saflarında duran cumhuriyetçi gerillaların, ordunun silahlarını nasıl ele geçirdiklerini bilmek. Bu kitap düzensiz mücadele fikrini geliştirmemde bana çok yardımcı olmuştur."

.....

"....Bakın, ben Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u öğrencilik yıllarımda okudum ilk kez. Sonradan üç kez daha okudum, sanırım. İlerki yıllarda yapılan filmi de biliyorum. Bu kitap ilgimi çekiyordu, çünkü dediğim gibi konusu düzenli bir ordunun arkasında verilen savaştı. Arka saflardaki savaştan söz eder, gerillayı ve gerillanın sözüm ona düşman kontrolü altındaki bir bölgede nasıl faaliyet gösterebileceğini anlatır. Hemingway'ın İspanya'daki savaşla ilgili ayrıntılı anlatımlarından söz ediyorum.

Biz düzensiz bir mücadelenin askeri ve siyasi açıdan nasıl olacağını sezgisel olarak biliyorduk. Çünkü Hemingway bütün kitaplarında bunu büyük bir gerçeklikle duru ve açık olarak anlatır. Her şey gerçekçidir, her şey inanılırdır. İnsan okuduğunu unutmaz, çünkü yaşamış gibidir; Hemingway'ın, okuyucuya bu acımasız İspanya iç savaşını taşımak gibi bir becerisi vardır çünkü. Sonra Sierra Maestra'daki etkinliklerimiz sayesinde gerilla hayatını bizzat tanıdık. Dolayısıyla da bu kitap bildiğimiz bir şey haline geldi. Danışmak ve esinlenmek için hep ona döndük; artık gerilla olmadığımızda bile..."

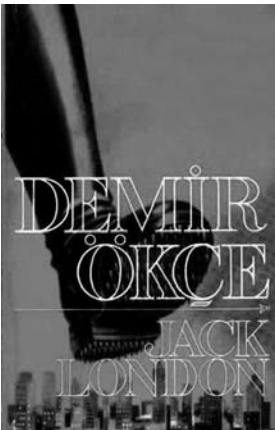
## Nasıl Sosyalist Oldum

?



### Jack London

12 Ocak 1876,  
San Francisco  
22 Kasım 1916  
Kaliforniya



ONSOZ

Benim, Töton putperestlerin Hıristiyan oluşlarına az çok benzer bir biçimde sosyalist olduğumu söylemek hiç de yanlış olmaz: Sosyalizm zorla kafama çakıldı benim. Değişme çağımdayken, sosyalizmi bulmaya çalışmak şöyle dursun, ona karşı savaşıyordum. Çok genç ve toydum, henüz dünyanın kaç bucak olduğunu anlamamıştım ve “bireycilik” denilen akımın adını bile duymadığım halde, bütün içtenliğimle güçlülerin zafer türküsünü söylüyordum.

Çünkü kendim de güçlüydüm. Güçlüydüm derken, sağlıklı olduğumu ve pazularımın iri olduğunu amaçlıyorum. Bunların her ikisi de insana kolayca saygınlık kazandırır. Küçüklüğüm Kaliforniya çiftliklerinde geçmişti. Çocukluğumda zengin bir batı kentinin sokaklarında gazete satıcılığı yapmıştım. Gençliğim ise San Fransisko Körfezi'nin ve Pasifik Okyanusu'nun ozon yüklü sularında geçti. Açık havada yaşamasını seviyor, açık havada çalışıyordum; hem de en zor işlerde. Hiç bir sanat öğrenmeden, o işten bu işe sürüklenip duruyordum. Dünyayı izliyor, dünyanın her şeyini güzel buluyordum. Bir kere daha söyleyeyim; bu iyimserliğin nedeni sağlıklı ve güçlü olmam ve her zaman kömür boşaltma ve tayfalık gibi kol emeğiyle yapılan bir iş bulabilmemdi. (...)

Orada, bir zamanlar çoğu benim kadar güçlü kuvvetli ve birer sarışın hayvan olan bin bir türlü insanla karşılaştım: Denizciler, askerler, emekçiler. Hepsisi de ağır çalışma, güçlükler ve kazalar sonucunda perişan olmuş, çarpılmış, şekli şemali değişmiş ve efendileri tarafından yaşlı birer at gibi bir kenara fırlatılmış insanlar. Onlarla birlikte çöp teknelerini karıştırdım, arka kapılardan kovuldum. Yük vagonlarında ve parklarda onlarla birlikte titreyerek uyudum. Onların benimki kadar, hatta benimkinden de iyi başlayan ve orada gözlerimin önünde, Toplumsal Çukur'un en dibindeki mezbahalarda sona eren hayat öykülerini dinledim. Anladım ki, önceleri onların da son derece sağlıklı bir mideleri, çok güçlü bir gövdeleri vardı.

Ve onları dinlerken kafam işlemeye başladı. Sokak kadınlarını ve köprü altı çocuklarını kendime çok daha yakın hissetmeye başladım. Toplumsal Çukuru olanca somutluğuyla gördüm. Çukurun en dibinde onlar vardı. Biraz yukarılarında da ben duruyordum. Var gücümle kaygan duvara sarılmıştım. Kanter içindeydim. Doğrusunu isterseniz ansızın dehşetli bir korkuya kapıldım. Bir gün gelecek, benim de gücüm tükenecekti! O zaman ne yapacaktım? Bir gün gelecek, henüz sapsağlam olan güçlü kuvvetli adamlarla omuz omuza çalışamaz olacaktım! Ne yapacaktım o zaman? İşte o zaman kendi kendime şöyle bir and içtim: Ömrüm boyunca gövdemle hayvan gibi çalıştım ve ne kadar çok çalıştıysam çukurun dibine de o kadar fazla yaklaştım. Bu çukurdan çıkacağım, ama pazularımı kullanarak değil. Bundan böyle ölesiye çalışmayacağım. Eğer bir daha ölesiye çalışırsam, yapmak zorunda olduğumdan bir damla fazlasını yaparsam Allah belâmi versin. O gün bugündür ölesiye çalışmaktan hep kaçırıyordum. (...)

Geçirdiğim değişikliğe gelince. Sanırım, o kudurgan bireyciliğimin hayli etkili bir biçimde benden kopartıldığını ve onun yerine başka bir şeyin çakıldığını bütün açıklığıyla dile getirdim. Ama bir zamanlar nasıl bilinçsiz bir bireyci idiysem, bu kez de bilinçsiz bir sosyalist olmuşum. Yeniden doğmuş, ama yeniden kutsanmamıştım. Ne menem bir şey olduğumu anlamak için oradan oraya koşturup duruyordum. Hemen Kaliforniya'ya döndüm ve kitapların arasına daldım. İlk önce hangi kitaptan başladığımı hatırlamıyorum. Hem zaten bu önemsiz bir ayrıntı sayılır. Olmuşum; adına her ne deniyorsa, işte ondan olmuşum. Sonra kitapların yardımıyla, bir sosyalist olduğumu keşfettim. O günden bu yana bir yığın kitap okudum. Bu kitaplarda sosyalizmin iktisadî görüşleri anlatılıyor, sosyalizmin mantığı ve kaçınılmazlığı en açık bir biçimde ortaya konuluyordu. Ama bunların hiç birinden, hani o Toplumsal Çukur'un duvarlarının çevremde yükseldiğini gördüğüm, durmadan aşağılara, en dipteki mezbahalara doğru kaydığımı hissettiğim günkü kadar derinden ve inandırıcı bir biçimde etkilenmedim.

*Devrimci Sanat ve Kültür Kavgasında Militan dergisi, Ocak 1976, Sayı: 13.*



# iyi insan

Temade Çınar

yabancılaşıma karşı beyin egzersizleri

Zengin bir adam varmış. Etrafındaki herkes onun ne kadar iyi, dürüst, yardımsever bir insan olduğundan bahsedermiş. İşçilerin hakkını vermek için nasıl da uğraştığından, onların her sorunuyla nasıl da ilgilendiğinden konuşurlarmış. Bu adamın dünyada olup bitenler hakkındaki kaygıları ve üzüntüleri yüzünden gece uykuları kaçarmış. Bir gün en iyi araştırmacıları toplamış ve onlara “Bana savaşların, açlığın, şiddetin, insanlığın ve doğanın bu hale gelmesinin suçlusu kim, onu bulun” demiş. Uzmanlar yoğun bir araştırmadan sonra bu ihtiyar zengininin yanına gelmişler. Onlarca uzman tek tek söz almışlar “Efendim açlığın ve yoksulluğun sebeplerini araştırdık”, “Efendim savaşların nedenlerini araştırdık”, “Efendim eşitsizliğin ve şiddetin kaynaklarını araştırdık” deyip hep bir ağızdan sonlandırmışlar “suçlu sizsiniz!” Yaşlı adam oracıkta ölmüş.

Bu hikayeyi bize hatırlatan ne oldu? Pek çok örnekten bir kaç tane gelecektir. Bir yerde köpekler belediyece itlaf edilmiş. Hayvan hakları savunucusu bir bayan hışımla son model cipinden inerek hayvanları katleden görevlilerin üzerine atlıyor. Yakalasa parçalayacak ve ölmüş dostlarının yapmaları gerekeni yapacak. Kadının gözleri ağlamaktan kıpkırmızı ve bağıyor. “Bulacağım bunun sorumlusunu, yıkacağım burayı onun başına.” Biz yine de aramasını tavsiye etmeyiz.

“Yüzyılın dilenme hareketi” (adı böyle miydi?) ya da başka birisi, hangisine bakarsanız bakın bize suçlu bizmişiz de yardım etmeliymiş ve vicdanımızı kurtarmalıymışız gibi davranırlar. “Bir el de sen uzat, insana iyilik yapmak yaraşır, bir şey yap bir derde deva ol” vb sunumlarla yüreklerimizi sızlatırlar. Kapitalizmin insanların hayatına açtığı bütün tahribatları biz tamir etmek zorundaymışız gibi. Artık paylaşacak hiçbir şeyi kalmamış fakir insanların daha da fakirleşmeyi göze alarak bu sese kulak verdiklerini biliyoruz. Oysa suçlu olanlar lüks hayatlarından ancak vazgeçmeyecekleri kadar ve sadece karşılığını başka bir yoldan almak üzere “yardımda” bulunurlar. Bu dernek ya da vakıfların altını biraz kazıdığımızda yine aynı “suçlu” yu bulmak son derece doğaldır. Her “iyiliksever” hareketin altında da çeşitli yolsuzlukların dönmesi onun doğasına hiç de aykırı değil.

İyilik üzerine değişik yönleriyle egzersiz yapmaya devam edelim. Birine maddi bir destekte bulunan kişi iyidir. Ama bu kişinin diğer insana göre maddi artısı nereden kaynaklanır? Bu tıpkı hacca gitmek gibi. Bilirsiniz ancak maddi olarak 8-10 bin lira artısı olan birisi hacca gidebilir. Yıllık geliri bu kadar bile olmayan bir çok insan varken, insanlar nasıl olur da iç rahatlığıyla böyle bir parayı sevap kazanmak için harcayabilirler? Nasıl olur da bu kişi bu artıdan “sevap” kazanabilir? Diyelim bu kişi söylendiği gibi son kuruşuna kadar fakirlerle dağıttı ve geri döndüğünde beş parasız kalmayı göze alarak gitti. O olur ya olmaz demeyin.

*İyilik Neye Yerar*

1.

*İyilik neye yarar,  
Öldürülürse iyiler çarçabuk,  
ya da iyilik görenler?*

*Özgürlük neye yarar,  
yaşarsa bir arada  
özgürlerle tutsaklar?*

*Akılsız olmak madem ekmek  
sağlar herkese,  
akıl neye yarar?*

2.

*İyi insan olacağınıza,  
öyle bir yere götürün ki dünyayı,  
iyilik beklenmesin!*

*Özgür insan olacağınıza,  
öyle bir yere götürün ki dünyayı,  
kavuşsun özgürlüğe herkes,  
özgürlük sevgisi geçersiz olsun!*

*Akıllı insan olacağınıza,  
öyle bir yere götürün ki dünyayı,  
akılsızlık zararlı olsun!*

**B. Brecht**

## *Madem İyisin*

*Anladık iyisin,  
Ama neye yarıyor iyiliğin.*

*Seni kimse satın alamaz,  
Eve düşen yıldırım da  
Satın alınmaz  
Anladık dediğin dedik,  
Ama dediğin ne?  
Doğrusun, söylersin düşündüğünü,  
Ama düşündüğün ne?  
Yüreklisin,  
Kime karşı?  
Akıllısın,  
Yararı kime?  
Gözetmezsin kendi çıkarını,  
Peki gözettiğin kimin ki?  
Dostluğuna diyecek yok ya,  
Dostların kimler?*

*Şimdi bizi iyi dinle:  
Düşmanımızsın sen bizim  
Dikeceğiz seni bir duvarın dibine  
Ama madem bir sürü iyi yönün var  
Dikeceğiz seni iyi bir duvarın dibine  
İyi tüfeklerden çıkan  
İyi kurşunlarla vuracağız seni  
Sonra da gömeceğiz  
İyi bir kürekle  
İyi bir toprağa.*

## **B. Brecht**

Yine de hayatı boyunca hacca gitmeye asla maddi fırsatı olmayacak bir insana göre bir adım ileride değil mi sevap hanesinde.

Diyelim ki çok zengin birisi tüm varlığını “fakir” insanlara verdi. Bu onu iyi insan yapar mı? Fakirliğin kaynağı zaten eşitsiz dağılımsa, tüm varlığını dağıtsa da eşitsizlikle mücadele etmiş olmak bir yana, sadece etrafında geçici ve sahte bir mutluluk yaratmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Konfüçyus’ un o ünlü dizelerindeki gibi “Birine bir balık verirsen doyar bir defalık, balık tutmayı öğret doysun ömür boyunca.” İşsizler cehenneminden işçiler cehennemine geçme hayallerinin her geçen gün daha da tükendiği zamanımızda Konfüçyus bile umutsuzluğa kapılırdı. Ne balık vermek onun hayatını ve geleceğini tamamen garanti altına alacak ne de balık tutmayı öğretmek. Öyle bir sahtelik ki, fakirlik geri döndüğünde eskisinden daha katlanılmaz hale gelecek. Üstelik yoksulluğa karşı mücadele ertelenmiş, zaman kaybedilmiş olacak. Birçok ekonomik mücadelenin temelindeki niyet buradan doğmakta. Bugünü biraz daha katlanılır kılarak yarını edebilmek için burjuvazi savaş verir. Bu durumda ekonomik talepleri temelde politik yönelimi varsa karşılar. Burada kazanan ekonomik savaşım değil politik yönelimdir aslında. Bizi ekonomik mücadeleyle sınırlayanlar da kitleleri politik mücadeleye hazır ve yeterli görmediklerinden -yani kesinlikle kötü niyetlerinden değil- ulaşılabilecek hedefe giden yolu uzatır kayıplarımızı arttırırlar. Öyleyse iyi insan hanesinden bir iki insanı daha silmemiz gerekecek.

Hafızalarımız bunun gibi onlarcaşısıyla doludur. Biraz egzersiz yapmamız yeter. Dolandırıcı cenneti bir ülkede yaşıyor olduğumuz sevinmemiz gerek belki de. Küçük bir hesapla büyük bir sonuca ulaşmamızı sağlıyorlar. Bir dolandırıcının yaşaması için (titan, kastelli ve kredi kartı canavarı bankalar gibileri saymasak bile ) en az iki saf insanı dolandırması gerekir. Demek ki bir yanılısama yaşıyoruz. Dolandırıcı cenneti değil, saf, temiz insanlara güvenini kaybetmemiş insanlar cennetindeyiz. Kapılara gelip insanları soyan pazarlamacılar yoksa hala dolaşabilirler miydi? Ancak nedense bir dolandırıcının linç edilmeye çalışıldığını pek görmedik. Hani her durumda lince girişen vatanperverlerin ilgi alanına girmiyor bu konu. Hiç duyulmuş şey midir insanları insanlıklarından çıkaracak kadar yoksul bırakanların yani bütün kötülüklerin analarının, hani bildiğimiz o grup tarafından saldırıya uğradıkları? Burada sorun, bize ya da bir başkasına zararının olacağını bildiğimiz halde bu kalpazanlığa karşı hiçbir şey yapmayız. Yani kötülüğün sürüp gitmesine göz yumarız. İşte onlar da bu göz yummanın altında yaşantılarını sürdürürler. Bu durumda biz iyi bir insan olabilir miyiz, kötülüğe yataklık ederken? Sadece lanet okumak bizi bu suçumuzdan kurtarır mı?

Çok iyi bir anne baba düşünün. Aklımıza çocuklarına hayatını adanmış onlar için yaşayan ve onları korumak uğruna her şeyini feda edebilecek insanlar geliyor değil mi? Bu sevgi çocukken yumuşak bir yastık gibidir. Ama bir genç için ayağına takılmış bir prangadan farksızdır. Çocuklarını eyleme çağıran devrimcilere “Onları çağırmanın ne olur ben her yere gelirim” diyen analar tanırız. Çocuklarının başına bir şey gelmesindense kendi başlarına gelmesini tercih ederler. Oysa kaybedilen bu süre içinde çocuklarının başına pek çok kötülük gelmektedir. Geleceği yok olup gitmektedir. Çığ gibi büyüyen işsizlik, emekliliğin tarihe gömülmesi ile ölünceye



kadar çalışma, kimyasal ve biyolojik yıkım ile genetik bozulmalar, küresel ısınma ile kaybettiğimiz havamız, suyumuz. Hangi anne baba tek başına bunları çocuklarına yeniden vaat edebilir? Zamanın, sağlığın, eğitimin ve nihayet hayatın satın alındığı bir zamanda bir avuç zengin dışında hangi anne baba çocuklarına istediği her şeyi satın alma şansına(?) sahip olabilir. Mesela daha kaliteli bir arabada yolculuk yaparken kaza anında ölme riskiniz yüzde 2 iken, kalitesiz bir arabada aynı tür bir kazada ölme riskiniz yüzde seksense, hepimizin yaşama şansı aynı mı? Biri aynı yolu 4 saatte giderken diğeri özel uçağıyla on beş dakikada gidiyorsa hepimiz aynı yaşta mı ölüyoruz? Birinin hayatı, diğerrinin hayatına zaman kazandırmak için onun yapması gereken işleri yapmaksa, ikisinin ölüm zamanı aynı olsa bile yaşam süreleri aynı mıdır? Gece gündüz çalışarak çocuğunuzun eğitimde kazanacağı yol bir kağıt ile uçağın yarışına benzer. Çünkü diğeri onun kişiliğine özel öğretim yöntemleriyle en usta öğretmenlerin ona kazandırdıkları hızla hareket etmektedir. Ya çocuğunuzun sağlığı? Hangi birimiz bugün sosyal güvencesi olsa bile uzun sürecek bir hastalığın tedavisini madden ve manen yürütebilecek durumda. Önemli bir hastalıkla baş etmek için on binlerce lira harcamalısınız ayda. Güvenceniz ne olursa olsun. Tüm bunlar olmasa bile tesadüfen ölmek için ülkemizde sanırız sebep bulmakta güçlük çekmeyiz. Çukurlara düşenler, kafalarına “kaza” kurşunu yiyenler, yanlış tedavi kurbanları, henüz tanımadığımız bulaşıcı hastalıklar. Yarın SARS benzeri bir laboratuvar virüsünün bizim yaşama alanımıza bırakılmayacağını kim garanti edebilir? Ya savaşlar? Irak’taki çocukların anne ve babaları da bir zamanlar onların üzerine böyle titrerdi. Yani en iyi aile tutuculukla çocuğunu savunmak için yel değirmenlerine savaş açan değil, geleceği için mücadele eden, çocuğunu toplumsal mücadeleye hazırlayan ailedir. Onların geleceğini kurmak, hazırlamak mı istiyorsunuz o zaman karar vermelisiniz; kapitalizm çocuğunuzun yaşamasını istediğiniz bir sistem mi? Yani iyi insanlar listemizden bir kesimi daha çıkarmamız gerekecek.

Pek çok kez duyarız: “Çok iyi bir insan ağzı var dili yok”, “O kadar iyi ki bir gün birinin kalbini kırdığı görülmemiştir.” Peki o bu kadar iyi bir insan nişanıyla kendisiyle barışık gezerken insanların başlarına kötü olaylar gelmesine göz yummuş olmuyor mu? Eğer bu kişi, çeşitli yetkileri elinde bulunduyorsa çok dah yıkıcı zararlar verdiğini göreceksiniz. Etrafında gelişen olayları kendi haline bırakıp müdahale etmediği süre içinde ne kadar insanın canını yaktığını göremez. Bir de bu türlerin her durumda a-

ra bulucuları var. Adaleti haklı olandan yana kullanmaktansa anlaşmazlıkları her ikisini barıştırıp orta yolu bularak çözerler. Haksızlık öylece durur. Hatta haksızlığa uğrayan bu durumda zarar gören olur. Haksızlığa yol açarsa desteklenerek cesaretlendirilir.

29 Kasım Ankara mitinginde duymuşsunuzdur, bir çatışma oldu. Arama noktasında sendikalar korteji bitip devrimcilerin korteji başladığı sırada polis bayraklara, pankartlara el koymaya kalkıştı. Elbette ki direnişle karşılaştı. Burada şaşılacak bir şey yok. Bu direnişe gaz bombası, biber gazı vb elinde ne varsa onunla saldırmaya başladı. Burada da şaşırarak bir şey yok. Çatışmanın büyüdüğünü gören, önceden alana giren kitlenin içinden binlerce insan olay alanına doğru koşmaya başladılar. Bunun üzerine polis kaçtı. Aslında böyle anlarda kitle dağılma kaçma eğilimi gösterirken tersine ya olduğu yerden ayrılmadı ya da olaya müdahale etti. Burada bir bilinç sıçraması var. Sorun nerede? Ses arabalarının üzerinden kitleye seslenenler “Olay yerine gitmeyin, yerinizde kalın, alana girin arkadaşlar” gibi sürekli tekrarlayan uyarıları anons ediyorlardı. Niyet kötü mü tabi ki değil. Onlara göre haklı bir eylemi haksız bir eyleme çevirmeye çalışan, gazetelere malzeme yaratırken kitleye korku duygusu yayma çabasındaki bu girişimi boşa çıkartmak, çatışmayı sonlandırmak gerekiyordu. Eğer kitle onların dediğini yapmış olsaydı yani desteğe gitmeseydi orada küçük bir bölgede büyük yaralanmalarla sonuçlanacak bir çatışma olup, birileri gözaltına alınıp biterdi. Sendika kesimide yani çoğunluk da en azından o eylemden kayıpsız ayrılırdı. Bir çok eylemde de böyle olmadı mı? Tamamen keyfi olarak gözaltına birçok kişi alındı, üstelik eyleme destek vermeye gelmiş insanlar, sendikalar arabalarına binip ayrıldılar alanlarından. Geçmişin hesaplaşması yapılmış anlaşılan. Hem de kitleler bazında. Otobüslerin üzerinde uyarılar yaparak ortalığı sakinleştirmeye çalışanlara gelelim. Ne zavallı bir çaba. Ne kadar iyi niyetli ise o kadar tehlikeli. Üstelik kitleye önderlik etmek üzere megafonu eline almış birinin tarih bilincinden bu kadar yoksun olması ne büyük katliamlara gebe. Sadece geçmiş on yıla baksa sayısız örnek görebilir. Düşündüğü gibi olmaması da mümkün. Saldırı tüm kitleye doğru büyüye bilirdi. Bir çok kez olduğu gibi kitle kaçma paniğiyle birbirini linç edebilirdi. Oradan emekçiler daha büyük bir hayal kırıklığıyla da ayrılabilirdi. Önce aslında arama noktasında kendilerine değil tüm emekçi kesimlere saldıranlara karşı devrimciler hep birlikte ve çok kararlı bir duruş gerçekleştirerek eylem alanına yönelecek saldırıyı karşıladılar. Emekçi kesimler de ne kadar kararlı olduklarını, bütün alanın tek bir vücut olduğunu, bir kişiye gelecek zarara kar-

*Bir Gün Gelecek  
Yararsız Olacağım Ben de*

*Bir gün gelecek,  
oh diyecek insanoglu:  
Silahları bırakın,  
artık ihtiyaç kalmadı!  
Güzel yıllar gelecek  
birbiri ardınca.  
Çıkaracaklar depodan  
silahları bir gün,  
Bakacaklar ki  
paslanmış hepsi.*

*Ben de atılmak isterdim, açıkçası,  
son okurumun elinden.  
Son insan olsun o, yeter ki,  
köpeklerin ısırıldığı  
son insan!*

**Bertolt Brecht**

şı hep birlikte hareket edeceklerini gösterdiler.

Bu bilinç sıçramasında şaşılacak bir şey de yok aslında. Sıçramalı bir gelişim izleyen sınıflar mücadelesinin sınıfları da sıçramalı olarak bilinçlenirler. Otobüslerden uyarı yapanlarsa seslerinin kısılmasıyla kaldılar. Yine de bir sonraki eylemde aynı tür bir olayda aynısını yapacaklarından kuşkumuz yok. Diğer bütün kesimlerin de...

Bu satırları okuyanlar bizim kimseyi beğenmez insanlar olduğumuzu düşünmesinler. Ancak iyi olmanın yeterli olmadığını düşünmek lazım. Bir insanın iyiliği, onun insanlığın bugününe ve geleceğine yaptığı katkıyla ölçülmeli. Adalet kavramı bir ekmeği eşit iki parçaya bölmekle sınırlı olmamalı. Dünyanın öbür ucundaki insanın uğradığı haksızlığa karşı tepki duymayı ve bir şeyler yapmayı da içermeli. Yaşamın gidişine müdahale etmeye karar verdiğimizde bu müdahaleyi bilinçlice yapmak için donanmak zorundayız. Hayati tehlike altındaki bir insana yardım edebilmek için ilkyardım bilmek zorundayız ve bunun ne zaman başımıza geleceği belli olmaz. Aynı şekilde ne zaman yaşamın bizi toplumsal bir harekete yön verecek acil bir durumla karşılaştırır onu da bilemeyiz. Her iki durumda da yaşam ve ölüm bizim ellerimizde olabilir.

Emekçileri birleştirmek, dayanışmayı örmek istiyorsak yukarıdaki örneklerin çok ilerisinde evrensel örnekler sunar tarih bize. Biraz karıştırmak yeterli olacaktır. Elbette iyi insan tüm insanlık birikimine sahip olan anlamına gelmemeli. Zaten bu imkansız. İyi insan tüm bu birikime sahip olmanın sorumluluğunu hisseden ve bu yolda yürüyen insan olmalı.

Bugün tarih bize insan kavramının başına “iyi” yüklemesini yapma zorunluluğunu getirdi. Elbette komünizmde yaşıyor olsaydık bu kavramı kullanmak son derece anlamsız olacaktı. İnsan kavramı zaten insanlığın gerektirdiği biçimde yaşayan insan olacaktı. Tarih boyunca insan iyilik ve erdemi tanımlamaya çalışmış. Bu konuda düşünmeyen bir insan herhalde yoktur. Hepimiz aynı koşullarda değiliz. Günde 12 saat çalışan bir işçinin birikim sahibi olması çok zor. Olaylar üzerinde kafa yorması da. Zamanının bir kısmını organize etme şansına sahip bir insanın bu zamanı nasıl kullandığı onun gelecek yaşantısına anlam yükleyecektir. Önemli olan verebileceğimiz en fazla zamanı değerli kılmak ve bizden daha az zamanı olanlara zaman kazandırabilmek. Ne kadar kitap okuduğumuz kadar ne kadar doğru kitap okuduğumuz da önemli. Ne kadar arkadaşımızın olduğu kadar ne kadar doğru arkadaşımızın olduğu da önemli. Ne kadar dolu yaşadığımız kadar neyle doldurduğumuz da önemli.

Kendimizi ya da bir başkasını “iyi” ya da “erdemli” sayarsak bir kez düşünmek zorundayız. İşçilerini toplayıp 1 mayısta Şişli’ye götüren patron için işçileri “Bizim patron çok iyi” diyorlar. Çocuklarına kendi hayatını adanmış, onları her adımında izleyen anne için dedikleri gibi. Kavramlar bizim onlara yüklediğimiz anlamla yaşarlar. Biz onları nasıl yaşarsak gelecek nesillere öyle bir anlam bırakırız.

Yabancılaşmaya Karşı Beyin egzersizleri, egzersizlerine Taksim Ayışığı’nda “Yeni İnsan Atölyesinde” devam edecek. Yeni İnsan Atölyesi, “iyi” insan olmak için yola çıkmış herkese açık. Yaşadıkları üzerine düşünmek isteyen, tartışmak ve yolunu çizebilmek için yola çıkmış herkese. Bu sayfalar bundan sonraki sayılarında başlangıçta hedeflediği gibi tartışan ve düşünen insanın platformu olacak.

İnsan kavramının hiçbir yüklemeye ihtiyaç duymadığı günler dile-



# Tarihsel Toplumsal Gelişme ve Sanattaki Yansıması -1-

## Klasizmin Sonu

1789 Burjuva Devrimi, Avrupa'nın toplumsal, politik ve felsefi çehresinde olduğu kadar, sanat ve edebiyatta da köklü bir değişim yarattı. Rönesans'la birlikte sanat alanında antik Yunan sanatı ve Roma sanatından esinlenen klasizm gelişmişti. Ancak şimdi Klasisizm yeni toplumu anlatmakta yetersiz kalıyordu. Er ya da geç, artık Klasisizm için sona gelmişti.

Feodal toplumun bağrından kapitalizmin doğup gelişmesi ve burjuvazinin egemen sınıf haline gelmesi 18. yüzyılda Batı Avrupa'nın tamamında gerçekleşti. 19. yüzyılla birlikte tarihsel gelişmeye damgasını vuran sınıf proletarya oldu. Proletaryanın tarih sahnesinde gerçek yerini almaya başlaması, sınıf mücadelelerinin sertleşmesini getirdi. 19.yüzyılın ilk yarısında birbiri ardına yaşanan ayaklanmalar, devrimler gerçekleşti. Bu devrimler her ne kadar yenilmiş olsa da tarihsel gelişmeye damgasını vurdu, tarihin akışını hızlandıran devrimler oldu. Bu süreçte ister doğrudan sınıflar savaşı içinde yer alsın isterse doğrudan yer almasın, bu dönemin bütün düşünürleri, yaşanan yoğun tarihten etkilendi. Bu dönemde yaşanan alt-üst oluşlar, devrimler, ciddiye alınacak bütün düşünürler nezdinde toplumsal ilişkilerle, alt-üst oluşlarla tarihsel gelişme arasındaki bağlantı üzerine düşünmeyi, tartışmayı kaçınılmaz kıldı: gelişme düşüncesi, insanlığın düşünce birikiminde gereken yerini aldı.

Gelişme anlayışının insan düşüncesinde yerini almasıyla birlikte Klasisizmin toplumsal gelişmeyi kavramaya da anlatmaya da yetmediği iyice açığa çıktı. Çünkü klasisizmin temelinde öznellikte birlikte, tutkuların insanda doğuştan gelen bir özellik olduğu ve tıpkı diğer şeyler gibi bu tutkularında değişmezliği, bütün çağları kapladığı fikriydi. Yani klasisizm değişimi anlatamazdı, çünkü o değişimi reddeden bir sınıfın sanatıydı.

Bu temele dayanan klasikçi sanat eserlerinde kahramanlar yaşamın çok yönlülüğü içinde verilemezdi. Bu eserlerdeki kahramanlar yaşamdan soyutlanarak çizildikleri gibi, kendi toplumsal ilişkilerinden ve kişiliklerinden de soyutlanarak, salt bir tutkunun kişileştirilmesi biçiminde çizilmişlerdi ve çoğunlukla fantastik kişilerdi.

Örneğin Monte Kristo Kontu, insanın salt iyicil tutkularının kişileştirilmesiyle, sevgilisini elinden alıp, kendisini de bir zindana attıran eski arkadaşı, salt kötücül tutkuların kişileştirilmesidir ve monte Kristo Kontu, bundan sonra salt intikam için vardır. Yani her kahraman bir ya da birkaç tutkudan ibarettir.

Klasikçi eserlerde kahramanların böyle çiziliyor olması, onların günlük yaşamla olan bağlarının tamamen koparılması demek değildir elbette. Ama günlük yaşam ve özellikle de fiziksel çalışma, estetik olanın yanında geri plana itilip hor görülerek verilmiş, olmasa da olur gibisinden sıradanlaştırılmıştır. Tıpkı aristokrasinin bedensel çalışmayı aşağı görüp horlaması gibi, sanatta da aşağılanan çalışma ve günlük yaşam, asıl kahramanın çizilişinde zorunlu olduğu kadarıyla yer alır.

19.yüzyılın başından itibaren toplumsal gelişme, felsefenin, toplumsal düşüncenin, böylelikle de sanat ve edebiyatın başat sorunlarından biri oldu. Günlük yaşamı, toplumsal yapıyı sanatın konusu olarak ele almayan, yaşamı nesnel gerçekliğinden kopararak ele alan, onu aşağı gören klasisizm, artık toplumun sanatsal gereksinmesine de cevap veremez duruma gelip, tamamıyla çağın gerisinde kaldı.

Çünkü klasisizmin temelinde öznellikte birlikte, tutkuların insanda doğuştan gelen bir özellik olduğu ve tıpkı diğer şeyler gibi bu tutkularında değişmezliği, bütün çağları kapladığı fikriydi. Yani klasisizm değişimi anlatamazdı, çünkü o değişimi reddeden bir sınıfın sanatıydı.

V.Hugo'nun eserlerinde de yaşadığı toplumun çelişki ve çatışmalarını görürüz. "1794"te aristokratların burjuva cumhuriyet karşısındaki son direnişlerini ve her iki cephe-deki kahramanların firtınalı duygularını çizen yazar, "Notr Dam'ın Kamburu"nda devrim öncesi Paris'inin nasıl patlamaya hazır bir bomba olduğunu gösterir.

Gelişim ve değişimi yok sayan, yaşamı durağan, hiç değişmeyen bir şey olarak gören ve öyle gösteren Klasisizm, bu yapıyla eski toplum feodalizmin egemen üst sınıfının bir ideolojik silahı, soyluların çakar almazıydı. Bu özelliği nedeniyle yeni doğan ve gelişmeye başlayan Romantizmin, özellikle Devrimci Romantizmin darbeleri altında tutunamadı yıkılıp gitti.

### Romantizm

1789 Burjuva Devriminden sonraki dönemin görüşlerini ve toplumun yeni yönelimini anlayan ve anlatan Romantizm oldu. Bu nedenle bir anlamda 19. yüzyıl sanat ve edebiyatına Romantizm öncülük etmiştir denebilir. Öncelikle, Romantizm sanat ve edebiyata tarihsel olanı sokmuş, ona yer vermeye başlamıştır. Daha önceki bütün sanat tarihi boyunca tarihsel olan yoktur. Hatta öyle ki, tarihi konu alan sanat eserlerinde bile tarihin bugünleştirilmesi vardır. Nasıl ki insan, bugün, bu kadar bilimsel gelişmeye rağmen, gerek uzayda gerek yeryüzünde yaşam formlarını hep insan merkezli düşünüyorsa, Romantizm öncesi sanatta da her olay, her olgu "bugün" olarak ele almıyor, "bugün" gibi düşünülüp tasarlanarak veriliyordu; tarihsel gelişme ve değişim yer almıyordu. Boris Suçkov, buradaki "bugün"leştirilmeyi şöyle örnekliyor: "...konusunu İncil'den alan resimlerde, Romalı Lejyonerler, Ortaçağdaki paralı askerler gibi, kent halkı da, sanatçının çağında yaşayanlar gibi giyinmişlerdi."

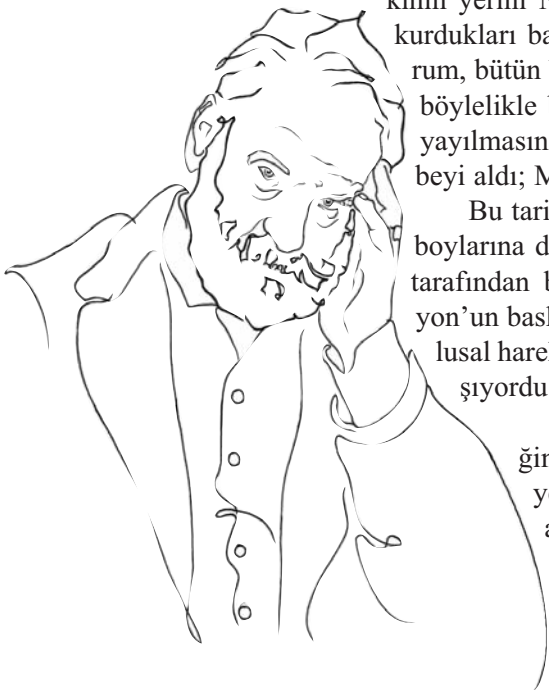
Gerek Rönesans çağının romanı olsun gerek gotik roman gerekse halk destanları olsun, Romantizm öncesi edebiyatında tarihi bir süreç olarak ele almaya, yansıtmaya doğru bir eğilim başlamıştı, ancak bu eğilim, Romantizmde kendisini tam olarak kabul ettirdi.

Romantizmin sanat ve edebiyatta baş rolü aldığı 19.yüzyılın ilk dönemlerinde tarih olgusu, ilk önce düşünsel olarak ele alınmaya başladı. Çünkü bu dönem insanlık tarihinde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Fransız devrimiyle iktidar olan burjuva sınıf, 19. yüzyıl başlarında İspanya'dan Moskova'ya kadar bütün Avrupa kıtasında Napolyon'un ordularının topları, süngüleri ve yenilmez dragonlarıyla (zırhlı süvari) feodalizmin bütün kalelerini yerle bir ettiği, serbest rekabetçi kapitalizmin gelişimi için burjuva sınıfın yolunu bir silindir gibi düzleyip açtığı bir dönem oldu.

Napolyon'un orduları tarafından feodalizm yıkılmış, ama bu sefer feodal baskının yerini Napolyon ve generallerin, işgal ettikleri, fethettikleri yerlerde kurdukları baskı ve zorbalık üzerine kurulan Bonapartizm almıştı. Bu durum, bütün bu ülkelerde ulusal bilincin uyanmasına, ulusal hareketlerin ve böylelikle burjuva bir sorun olan ulusal sorunun bütün Doğu Avrupa'ya yayılmasını getirdi. Napolyon bu fetih seferlerinden birinde öldürücü darbeyi aldı; Moskova'da. Ancak ölüm, onun ordusunu Waterloo'da buldu.

Bu tarihi kesitte, yani 19. yüzyılın ilk çeyreğinde Pirenelerden Volga boylarına dek yayılan burjuva ulusal hareket, Fransa'da Burjuva Devrim tarafından başlatılmış ve feodalizmi yıkmıştı. Her ne kadar bu Napolyon'un baskıcı orduları tarafından gerçekleştirilse de, buradaki burjuva ulusal hareket, aynı zamanda demokratik bir hareket olma özelliğini de taşıyordu.

Bu gelişme karşısında Avrupa gericiliği tamamen Rus gericiliğini destekleyip onunla birleşerek, Avrupa'da burjuva cumhuriyetleri yıkıp, yerine yeniden kendi feodal krallıklarını getirmek amacıyla "Kutsal İttifak"ı kurdular. Avrupa da tarihe karşı Restorasyon hareketi başladı. Rus gericiliğinin bu amaçla gerçekleştirdiği Avrupa seferinde, tarihin bir ironisi, kısa süre önce Petersburg'da ki Dekambrist ayaklanmaya katılan pek çok insan, bu kez krallıkların restorasyonu için Paris'e yürüyordu.



“Kutsal ittifak” tarafından, aslında tarihsel gelişmeye karşı gerçekleştirilmeye çalışılan bu restorasyon, kapitalist üretim temelinde gelişmeye başlayan yeni ekonomik ilişkileri engellemeyi başaramadı, ama kendisini siyasal alanda ortaya koydu. Her ne kadar Doğu Avrupa’da henüz kapitalist ilişkiler egemen hale gelmemiş olsa da, Batı Avrupa’da ve özellikle İngiltere’de kapitalist büyük sanayi ve fabrika sistemi gelişme yolundaydı. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak emek sermaye temel çelişkisi üzerinde sınıflar savaşı yükseldi. Sermayeye dayalı bu sistem, kendi karşıtıyla birlikte geliştiği için, “mezar kazıcılarını” da hem nicelik hem nitelik olarak geliştirmiş, harekete geçmelerini engelleyebilmek için elinden gelen her şeyi yapmış, ama harekete geçmelerini engelleyememişti. Engels, “Anti-Dühring”te bu dönemle ilgili değerlendirmelerinde, üretim tarzı daha yükselişinin başında olmakla birlikte, hayli önemli toplumsal zararlara yol açtığını da belirtir. Bu toplumsal zararlar elbette ki toplumun yoksul kesimlere ve özellikle de işçi emekçi yığınların yaşadıkları yıkım karşısındaki hareketinden kaynaklanıyordu. Çartist hareketle başlayan ve 1848 devrimlerine dek durmadan büyüyecek olan sınıflar savaşının vardığı düzey iç savaştan başkası değildi. Ama 19. yüzyılın başında, bu çatışmanın asıl nedeni olan emek-sermaye çelişkisi, henüz toplumun temel çelişkisi olarak algılanmadığı gibi, sanat alanında da henüz kendisini ifade etmeye başlamıştı.

Marx bu süreçle ilgili olarak Kapital’in 1. cildinde “Sermaye ile emek arasındaki çatışma bir yandan ‘Kutsal Bağdaşma’ çevresinde toplanmış feodal aristokrasi ile hükümetler, öte yandan burjuvazinin yol gösterdiği halk kitleleri arasındaki uyumsuzluktan ötürü, siyasal bakımdan geri plana itilmiştir” diyor.

Pek çok düşünür ve aydın arasında devrimle birlikte gerçekleşmesi beklenen toplumsal uyum, kapitalizmin feodalizmi alt ettiği hiçbir yerde gerçekleşmediği gibi, boşa çıktı. Serbest rekabet sadece kapitalistler arasında değil, toplumun bütün fertleri arasında bir rekabet yaratmıştı. Ekonomik temel, yine insanların maddi-manevi dünyalarını, düşünce tarzlarını belirlemişti.

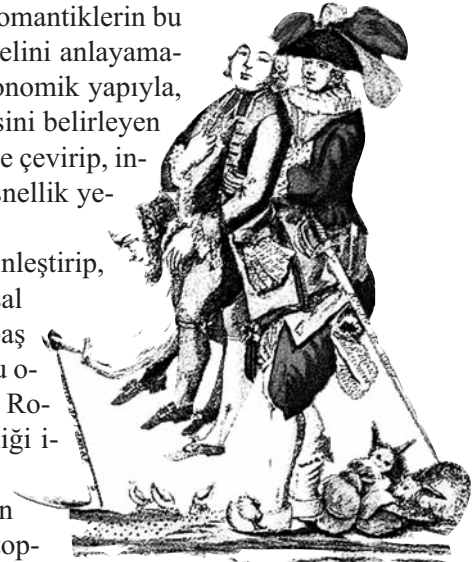
Engels’in dediği gibi, “Çıkarın insanları birbirine bağlayan ilke yerine konması, çıkarların doğrudan doğruya öznel, salt bencil olarak kalması durumunda kendiliğinden genel bir dağılmaya, bireylerin kendi içlerine kapanmalarına, yalnızlığa ve insanlığın birbirlerini karşılıklı olarak iten atomlar yığına dönüşmesine” yol açması, burjuva devrimin, kapitalist toplumsal gelişmenin kendi doğasında var olan gerekliliğidir.

Bu nesnel koşullar altında Romantizmin tarihsel farkındalık beklentisi, ancak kendi çağını kavramayla başlayabilirdi. Kendi çağını gözlem altına alıp anlama çabasında olan Romantikler, büyük bir özlemle bekledikleri toplumsal uyum yerine, bunun tam karşıtı olan toplumun atomlarına varana dek parçalanmasıyla karşılaştılar. Bu durumu tarihsel süreçten bir sapma olarak değerlendirdiler. Romantiklerin bu yaklaşımlarının asıl nedeni ise, sonuçları görmeleri, ama bunun temelini anlayamamalarıydı. Gördükleri sonuçların, içinde buldukları toplumsal ekonomik yapıyla, toplumsal çevreyle olan bağına göremiyor; insan kişiliği ve düşüncesini belirleyen asıl şeyin çevresi olduğunu göremedikleri için de bütün bunları tersine çevirip, insanların kişilik özellikleriyle açıklamaya çalışıyorlar; böylelikle, nesnellik yerini öznelliğe bırakıyordu.

Kapitalizmin kendi işleyiş yasaları toplum-birey karşıtlığını derinleştirip, toplumu insana düşman bir konuma getirerek, romantizmi, toplumsal gelişmenin nesnel içeriği ve tarihsel ilerlemenin yönü sorunsalıyla baş başa bıraktı. Yaşamın çok yönlü değişken hareketini ve bunun sonucu olarak insanın düşünsel-duygusal dünyasında yaşanan değişimi gören Romantikler, bunu eserlerinde çizmeye başladılar. Ama gerçek nesnellik içinde değil, kendi öznel algılamalarıyla.

Meta üretiminin toplumda temel üretim haline gelmesi ve bunun değerlerin esası olduğu genel kabul gördüğü oranda, iş dünyası da top-

Sefiller de ise hızla etkisi altına aldığı okura burjuva cumhuriyet altında Fransa’nın ve özellikle Paris’in her cepheden bir tablosunu çizer: sokaklarda yatıp kalkanlardan hapisanelere, mahkumlara kadar, fahişeler, polisler, burjuvalar, mahkemeler ve barikat savaşları... Bütün kahramanlarının iç dünyalarını çizmeyi de ihmal etmez.



lumda prestijini artırdı. Bireyler ancak meta sahibi oldukları oranda ya da meta oldukları oranda toplumda kendilerine bir yer açabildiler. Bu durum, eski toplum feodalizmden farklı olarak bireyi yalnızlaştırdı ve topluma yabancılaştırdı. Bu yalnızlık, bireyi, bir yandan dünyayı ele geçirecek kadar büyük bir hırsla donatırken, bir yandan da kendi yalnızlığında boğulan bir kişilik yarattı.

Romantik sanatçılar burada, bir yandan büyük bir coşkuyla bu toplumun yalnızlaştırdığı, yabancılaştırdığı bireyin iç dünyasını çizerken, bir yandan da kendi kendilerinin yalnızlığıyla baş başa kaldılar. Yeni toplum kapitalizmden bekledikleri uyumlu birlik düşüyle bir oldu. Sanatçı hem burjuva sınıfın yaşam biçimine, değerler sistemine meydan okuyor, hem de kendi yaşamını sürdürüebilmek için kendi sanatını bir meta biçiminde pazara sürüyordu. Onun bütün hayalleri metalar dünyası tarafından parçalanmıştı. Çünkü onun hayalindeki yaşam, atomlarına ayrılmış, yalnızlaştırılmış, topluma yabancılaşmış bireyler değil, uyum içinde, ahenkli ve birlikte yaşama dayanan bir toplumdur.

### Devrimci Romantizm (Fransız Romantizmi)

Nasıl ki burjuva devrim önce Fransa'da gerçekleşiyse, Romantizm de önce Fransa'da ortaya çıktı. Felsefede kendi ifadesini J.J. Rousseau'da bulsa da, sanatta ve özellikle edebiyatta Honore de Balzac, Victor Hugo gibi büyük yazarlar, kapitalizmin yarattığı bireyin iç dünyasını, birey-toplum karşıtlığını en iyi çizenler oldular. Ancak sözünü etmeden geçmek Cervantes'e ve Don Quichotte'a haksızlık olur. Mançalı Don Quichotte şahsında burjuvazinin feodal aristokrasiyi ve onun şövalye edebiyatını ne kadar komik bir duruma düşürdüğünü ve rezil ettiğini bilmeyenimiz yoktur. Ama bu, aynı zamanda burjuvazinin feodalizm karşısında en güçlü ideolojik silahı da oldu. Gelişmenin diyalektiği, bu silahı daha sonra burjuvazinin kendisine döndürecek, Che, Rosinante'nin sırtına atlayıp, Küba'dan sonra Afrika'da ve Bolivya'da imkansız gerçekleştirmek üzere yola düşecekti. Ki hala dünyanın her yerinde emekçi sınıflarla birlikte burjuvaziye ecel terleri döktürmeye devam ediyor.

Fransız Romantiklerine aslında Romantik Gerçekçiler demek daha yerinde olurdu. Feodalizm sonrasında, daha kapitalist toplumun yeni egemen olduğu evredeki süreci Balzac'tan okurken, bireyin bireyle, bireyin toplumla, yine bireyin, bir araya toplanmış ama toplum olamamış bireylerle savaşını görür, yarattığı kahramanların, herkes tarafından görülen açık yanlarının ötesinde ne kadar derin duygular ve iç fırtınalar yaşadıklarını görürüz. Brecht, bunu, "kahramanlarının çok katlı nitelikleri (aydınlık yanlarının genişliği, gölgedeki yanlarının derinliği)" diyerek betimliyor. Romantizmin usta kalemi Balzac'ın karakterlerindeki "çok katlı nitelikleri" Goriot Baba'da olduğu kadar "Vadideki Zambak" da ve "köylüler"de de görürüz.

V. Hugo'nun eserlerinde de yaşadığı toplumun çelişki ve çatışmalarını görürüz. "1794"te aristokratların burjuva cumhuriyet karşısındaki son direnişlerini ve her iki cephedeki kahramanların fırtınalı duygularını çizen yazar, "Notr Dam'ın Kamburu"nda devrim öncesi Paris'inin nasıl patlamaya hazır bir bomba olduğunu gösterir. Burada kiliseden krallığa kadar her şey eleştiri konusu yapıldığı gibi, kahramanların dış görünüşleri, iç duyguları ayrı ayrı çizilir, "aydınlık yanı" ile "gölgedeki yanı" ayrıntılı biçimde gösterilir. Hugo bununla da yetinmez, daha önceki dönem estetiğinin güzellik, çirkinlik anlayışlarını yıkar, Quansimado (kambur zangoç) karakterinde dış görünüşteki o dayanılmaz çirkinliğin altında nasıl derin duygular ve güzellikler olduğunu gösterir. "Sefiller" de ise hızla etkisi altına aldığı okura burjuva cumhuriyet altında Fransa'nın ve özellikle Paris'in her cepheden bir tablosunu çizer: sokaklarda yatıp kalkanlardan hapisanelere, mahkumlara kadar, fahişeler, polisler, burjuvalar, mahkemeler ve barikat savaşları... Bütün kahramanlarının iç dünyalarını çizmeyi de ihmal etmez.

Hugo'nun eserlerinden açıkça anlaşılacağı gibi, o, yoksullardan, en alt tabaka-



**H**ugo bununla da yetinmez, daha önceki dönem estetiğinin güzellik, çirkinlik anlayışlarını yıkar, Quansimado (kambur zangoç) karakterinde dış görünüşteki o dayanılmaz çirkinliğin altında nasıl derin duygular ve güzellikler olduğunu gösterir.

dan yanadır. Sınıf karşıtlığı, emek-sermaye karşıtlığı net bir şekilde çizilmez. Bu, yazarın bir eksikliği olmakla birlikte, zaten tüm romantik sanatçılardaki eksikliklerdir. Ancak Hugo, diğerlerinden farklı olarak, yoksul alt sınıflardan yana tavır alarak, sanatın yan tutarlığını açıkça gösterir. Buradaki nesnel sınıflar bir yan tutarlık değil, duygusal bir yan tutarlıktır.

Balzac olsun Hugo olsun, her ikisi de kitlelerin duygularına yönelip, duygulara seslenerek onları burjuva cumhuriyetin sessiz, sakin destekçilerine dönüştürmeyi tercih ettiklerini de belirtmeden geçemeyeceğiz. Bu onların bilinçli tercihleri. Çünkü her iki yazarında en iyi eserlerini kaleme aldıkları yıllar, Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto"yu yazdığı yıllar olduğu halde, her iki yazar da okurlarını duygusal olarak yakalayıp, burjuva cumhuriyet sınırlarında durdurma çabası içinde olmuşlardır.

### Doğu Avrupa'da Romantizm (Alman Romantizmi)

Batı Avrupa'da kapitalizmin egemenliği kurulmuş olsa da, feodalizmin çöküş süreci Doğu Avrupa'da Almanya'dan Rusya'ya kadar devam ettiğinden Romantizmin yarattığı kişilik, yani abartılıp öne çıkarılan "birey" bu feodal boyunduruğun kırılmasında etkili oldu.

Romantizm sanat ve edebiyatta tarihsel olana yer verirken, bunu kendi kahramanlarının "bireysel ego"sunda ifade ediyordu. Yani değişim fikri ve devrim, bir toplumsal alt-üst oluş, bir toplumsal olay olarak ele alınmıyor, bunun yerine bireylerden meydana gelen dar, komplocu grupların bireysel eylemlerine dayandırılıyordu. Bunu Boris Suçkov şöyle anlatıyor: "... İtalyan ve Fransız 'Karbonari'leri, Alman 'Tugendbund' üyeleri, otokraziye karşı çıkmış soylular, Rus Dekambristleri, devrimi, bir halk, kitle ayaklanması olarak görmemişler; tıpkı Mazzini, Blanqui ve Rus Narodnikleri örgütünün üyeleri gibi, devrimin yapılması ve otokrasinin ortadan kaldırılması işinin bir takım gizli dernekler yoluyla yürütülebileceği saf inancı ve aldatmacası üstünde kafa yormuşlardır." Tarihsel gelişme ve değişimi bireylerin eylemlerine bağlayan Romantiklerin tarihle olan ilişkileri hep ampirik oldu, yüzeyde kaldı. Tarihsel gelişim ve değişimi yaratan asıl sınıflar mücadelesi olduğu gerçeğinin farkında değillerdi. Bu nedenle, yaşadıkları tarihsel evrenin toplumsal olaylarını verirken, onun altındaki asıl neden olan sınıf çelişmeleri ve ilişkiler yerine, kendi hayallerinde kurdukları iyilik-kötülük karşıtlığında ele aldılar; burjuva toplumdaki olumsuzlukları eleştirirken bile, karşı çıkmış oldukları burjuva toplumun sınırlarını aşamadılar.

Doğu Avrupa'da ve Almanya'da burjuvazinin büyük bölümü, Batı Avrupa'da gelişmeye başlayan işçi sınıfı hareketinde kendi sonlarını gördüklerinden, eski düşmanları aristokratlarla uzlaşma yoluna gittiler. Tam da bu nedenle Romantizm, özellikle Alman Romantizmi bir küçük burjuva isyan hareketi oldu ve nesnel olandan uzaklaştı. Toplumsal yapıdaki çelişki ve çatışmaların Alman Romantikleri tarafından eleştirisi, gösterilmesi bile giderek nesnel olmaktan çıktı; çarpıtmalarla, fantastik düşlerle çizildi. Goethe'nin büyük eseri Faust'ta olduğu gibi, duygusuz, taş yürekli kahraman Faust, para, şöhret ve kadın için ruhunu şeytana satan kahraman... ve yine de tutkuya ve içten duygulara açık bir kahraman...

Fransa'da olduğu gibi Devrimci Romantiklerin, süreci daha iyi kavrayıp daha açık çizmiş olmalarına karşılık, Alman Romantizmi, burjuvaziyle feodallerin uzlaşmalarının yarattığı siyasal çatlaklarda kendisine yaşam alanı bulup geliştiği için olsa gerek, tarihsel gelişmeyi ve değişimi belli belirsiz ve dolaylı olarak algılayıp çizmişlerdir.

Alman Romantikleri, kendi çağlarının toplumsal gerçekliğini kabul etmiyor, karşı çıkıyor, eleştirel yaklaşıyorlardı. Ancak sanatın ve sanatçının tavrının eleştirel olması yetmez. Kendi çağının toplumsal koşullarını eleştirme, olumsuzluklarını göstermekle yetinemez sanat ve sanatçı.



**R**omantizm, bireyi aşırı ölçüde abartıp öne çıkarırken, onun nesnel dünyayla bağını zayıflatır, hatta koparır ve böylece o, "birey" in iç dünyasını öne çıkarıp, iç dünyadaki duyguların, kişileştirir. Bunu çok iyi gören Hegel, gerçek romantik kişilerle ilgili olarak, "onların, kişisel olanın tam bir değer kazandığı, yalnız kendilerini düşünen, yalnız kendilerine ilişkin özel erekler edinen ve yalnız kendi bireyselliklerinin sözünü dinleyen bağımsız bireyler" olduklarını söylüyor.



Bunun yanında olumlu olanı da işaret etmelidir. Almanya ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde proletarya, toplumda henüz kendi yerini yeterince alamamış, kendisini gösterememiş olsa da, Batı Avrupa’da proletarya tarih sahnesine çıkmaya başlamış, sınıflar mücadelesi gizli iç savaşıardan açık iç savaşıara doğru yol almaya başlamıştı. Oysa Alman Romantizmi, kapitalist gelişmenin, Junkerlerle burjuvazinin uzlaşmasının yıkıp yok ettiği hayallerindeki toplumsal uyum düşünüy, geleceğin sınıfı proletaryada aramaya yönelmek yerine, feodalizmi idealize ederek geçmişte aramaya yönelmiştir.

Bütün bunlara rağmen, şurası da açık ki, Romantizm önemli bir gelişme evresiydi. Çeşitli ülkelerde değişik biçimlerde ortaya çıktı. Bu farklı biçimlerinin yanında, bütün ülkelerdeki Romantik eserlerde ortak özellikler var:

Romantizm, kendi çağının eleştirisini yaparak doğdu.

Tarihsel olan, toplumsal gelişme ve değişim bu eserlerde eksik ya da yetersiz kavranışıyla da olsa yer aldı.

Kapitalist toplumun insanı yalnızlaştırmasına, meta üretiminin kendisinden kaynaklanan işçiyi parça-insan haline getirmesine karşı çıktı; kendisini kapitalizmle özdeşleştirmede.

Bu karşı çıkış duygusal boyutlarda kaldı. Bu nedenle o çok özledikleri uyum içindeki toplumsal birlik, romantiklerin hayallerinde ve ütopyalarda kaldı.

Burjuva toplumu benimsemez görünüp eleştirirken, kapitalizmin temeli olan “pazar için üretim” anlayışını sanat alanına taşıyarak, aslında burjuva toplumu benimsediler.

Romantik sanatçılar, eserlerinde çok geniş biçimde Ortaçağ Avrupa’sından yararlanmakla birlikte, Romantizm, asıl olarak bir burjuva hareket oldu.

Tarihsel olanı ele alırken nesnel olanı göremediklerinden öznel oldular.

Romantizm her ne kadar kapitalizmin, insanı “birey” haline dönüştürmesini eleştirse de, Romantizmin özünü oluşturan bu kapitalist “birey”, insan kişiliklerinin feodal kölelikten kurtulmasında önemli bir role sahip oldu. Zira Romantizm, bireyi aşırı ölçüde abartıp öne çıkarırken, onun nesnel dünyayla bağını zayıflatır, hatta koparır ve böylece o, “birey”in iç dünyasını öne çıkarıp, iç dünyadaki duygularını, kişileştirir. Bunu çok iyi gören Hegel, gerçek romantik kişilerle ilgili olarak, “onların, kişisel olanın tam bir değer kazandığı, yalnız kendilerini düşünen, yalnız kendilerine ilişkin özel erekler edinen ve yalnız kendi bireyselliklerinin sözünü dinleyen bağımsız bireyler” olduklarını söylüyor.

Kapitalizmin gelişmesine ve kapitalist değerlerin yerleşmesine direnen bir toplumsal kesim, ama aynı zamanda devrimden ve devrimin sonuçlarından deşet içinde bir kaçış... Bir küçük burjuva isyan hareketinden öteye geçemeyen Alman Romantizmi bu yapıyla daha sonra gelişecek olan ekspresyonizm, fitürizm, sürrealizm gibi sanat akımlarının tohumlarını da içinde taşıyordu.

Romantizm tarihsel gelişmeyi doğru olarak kavrayamamış olsa da, bu gelişme karşısında aşırı bir duyarlılık gösterip klasisizmin ilkelerine karşı çıkarken, kendisinin temelinde yer alan öznelcilik nedeniyle, gerçekçiliğin temelinde yer alan nesnel süreçleri algılayıp, verememiş, hep öznel kalmıştır. Marx, Romantizmde olduğu gibi sürrealizm, ekspresyonizm vb. Sanat akımlarında da var olan bu öznelci yaklaşımı mahkum ediyor:

“Tarih alanında sayısız bireysel istem ile bireysel eylemin çatışması, tümüyle, düz doğa alanındakine benzer bir durum oluştuyordu. Bu eylemlerin amaçları, zihinsel olarak düşünülmüştü; ama bu eylemlerden ortaya çıkacak sonuçlar düşünülmemişti ya da düşünülen şeyin baştaki amaca denk düştüğü görüldüğü zaman, o düşünülmüş olan şeylerden kesinlikle bambaşka sonuçlar ortaya çıkıyordu. Tarihsel olayların bütünüyle rastlantı tarafından yönetiliyor gibi görünmesinin nedeni budur. Ama yüzeyde arazın titreştiği yerde, aslında iç, gizli yasalarca bir yönetilme vardır, bütün sorun bu yasaları bulup ortaya çıkarmaktır.”

Marx’ın burada söylediği tarihsel ve toplumsal alanda öznel olanın da, yüzeysel olanın da aşılabilmesi, ancak bilimsel materyalizmle mümkün oldu.

**Devam Edecek**





# Sesi Bizde Kaldı

**Atıla Oğuz**

*“Yürüyorum en güzel kıyıya  
Ayaklarımın altında diken...”*

Dünya emekçi halklarının umudu Sovyetler Birliği, nasırlı ellerin üzerine ışıdığı dönemlerde ve dünyanın henüz tek bir haydudun eline düşmeden Lenin ödülüyle onurlandırılan Mahmut Derviş, 2003 yılında da Uluslararası Nazım Hikmet Şiir ödülüne layık görülmüştü. 1941 yılında Celile kentinin küçük bir köyünde doğar. Mahmut Derviş doğduğu köyünden daha çocukluğuna doyamadan ayrılır ve küçük yaşta, henüz altı yaşındayken orta öğrenimi yapmak üzere İsrail'in Nazaret iline gider ve orada öğrenimini yaptığı sırada üç sefer hapse girer ve henüz çocuk yaşta baskıyla tanışmış olur. 1961-1965-1967 yıllarında çeşitli dergi ve gazetelerde yazdığı şiir ve yazılarıyla haksızlığa ve yağmaya karşı çıkarak Filistin halkının haklı davasının bir neferi olur. Mahmut Derviş bir kez daha direnen dünya halklarına şiirin ne kadar önemli bir silah olduğunu gösterir ve bu yolla Filistin halkının kurtuluş mücadelesini tüm dünyaya duyurup, en güçlü silahların bile yok edemeyeceği bir şekilde dünya halklarının hafızalarına direnmeyi, hak aramayı kine düşmeden kızıl imgelerle imlemiş olur. Mahmut Derviş'in sesine kim kulak tıkayabilir ki, kan emicilerden başka.

*“...Şafağım bombalandı  
Meydanlarım, depremle caddeye yıkılan duvara dayandığımda.”*

*Mahmut Derviş'in imgeleri çağımızın vebası kapitalizme karşı açık bir meydan okuyuştur.*

*“...Kaydet!*

*Arabım*

*Taş ocağında çalışıyorum emekçi yoldaşlarımla*

*Çocuklarımın sayısı sekiz*

*Giysilerini, defterlerini*

*Taştan çıkarıyorum*

*Ekmeklerini!*

*Sadaka bekleyecek değilim kapında*

*Konağının önünde*

*Küçülecek değilim*

*Kızıyor musun?...”*

“Kızıyor musun” a nasıl kızmaz kan emiciler, kendilerini dünyanın hakimi olarak görenler nasılda küçülüyorlar bu dizeler karşısında. Yaratmış oldukları korku imparatorluğunun da aslında yalnızca kendi korkuları olduğu nasılda gün yüzüne çıkıyor bu meydan okuyuşla ve onları daha da azgınlaştıranda yine bu korkularından başka ne olabilir ki.

*Taş ocağında çalışıyorum*

*emekçi yoldaşlarımla*

*Çocuklarımın sayısı sekiz*

*Giysilerini, defterlerini*

*Taştan çıkarıyorum*

*Ekmeklerini!*

*Sadaka bekleyecek değilim kapında*

*Konağının önünde*

*Küçülecek değilim*

*Kızıyor musun?...”*



“...Kaydet!  
Arabım  
Adım var yalnız, yoktur soyadım  
Bu diyarda  
Öfke kazanında yaşayan  
En sabırlı insanım.  
Zamanın doğuşundan  
Daha eskiye  
Selvilerden, zeytinlerden  
Daha eskiye uzanmıştır köklerim...”

Adını koymadan işgal ve işgalci bundan daha iyi nasıl anlatılabilir ki. Mahmut Derviş’in dizelerinde haykıran ses sınıfsal bir ses olup tüm dünya halklarına seslenir ve ortak bir dünyada yaşanabileceğini muştular. Ancak emeği sömürenlere karşı da acımasızdır Derviş’in dizeleri ve adeta dize getirir düşmanı ama düşmanın utanacak yüzü olmadığı için gökyüzüne bile bakmaya cesaret edemez ve sürekli kan dökerek yamsalsal alan yaratmaya çalışır kendisine.

“...Evim  
Bir koruyucu kulübesi  
Dallardan ve kamışlardan  
Rahatlattı mı seni  
Bu durum?...”

Bu dizelerden de anlaşılacağı gibi, işgalcilerin evlerini yakıp yıkmaları bile Filistin halkını yıldırıyor ve boyunduruk altında yaşamaktansa derme çatma barakalarda yaşamak da büyük bir onur ve işgalciler içinse büyük bir azaptır bu. Bu şartlara rağmen diz çöktürmemek ve yine elleri taşlı, başı dik panzerinin karşısında görmek Arapları.

“...Öyleyse!  
Kaydet!  
Kaydet birinci sayfanın en başına!  
Nefret etmem insanlardan  
Hiç kimseye saldırmam  
Ama aç kalınca  
Yerim etini toprağımı gasp edenin, yerim!  
Kolla kendini, kork benim açlığında!  
Kork benim öfkemden!  
Kolla kendini”

Bir toplumu öz kültüründen ve kimliğinden soyutlayıp işgal edip açlığa mahkum ederseniz işte o zaman korkun o insanların açlığından. Toplamların yiyeceklerle duydukları gereksinimler kadar da, öz kültürlerine, gelenek ve göreneklerine, ama olmazsa olanısa kimliklerini yok sayma, işte asıl ölümcül olan budur. Bu duruma maruz kalanlar elbette ki en meşru hakları olan direnmeyi kullanacak ve karşı koyup savaşırlardır. Bugün coğrafyamız dahil dünyanın bir çok yerinde buna benzer olaylar yaşanmaktadır. Mahmut Derviş’in yukarda ki dizeleri Filistin halkının ve Filistin halkıyla aynı kaderi taşıyan halkların eninde sonunda özgürlük-

lerini kazanacakları ve bu yoldan onları hiçbir gücün caydıramayacağı gerçeğini nasıldaki evrensel bir dille imlemiş dizelerinde büyük Arap şairi Mahmut Derviş.

“...Ey yabanılların en güzeli  
Ey dost!  
Bu amansız yolun korkusundan  
Ve nifaktan gayri  
Hiçbir şey yok aramızda  
Önümüzde deniz  
Ardımızda orman  
Nasıl ayrılırız?”

Mahmut Derviş’in şiirlerinde de anlaşılacağı üzere Filistin halkına bombalar yağdıran İsrail halkının tamamına bir düşmanlığı yoktur. Halklar arasındaki düşmanlıkların tamamen suni ve egemenlerin istediği bir düşmanlık olduğunu vurgular ve halkları, haklarını koruyup kardeşçe yaşanabilir bir dünya yaratmaya çağırır.

“...Söyle canım  
Nedir günahımız  
Bir kez yaşarken ölüyoruz  
Bir de ölüm esnasında!  
Söyle canım  
Niyedir iki kez ölmek?...”

Bu sorunun cevabını bilmeyen acaba kaç insan var dünya üzerinde. Afrika’daki açlığın ve dünya üzerindeki yoksulluğun sorumluları kimlerdir? Panzerlerle yürekleri ezilen Filistinli çocuklar mı? Yoksa 12 yaşında on üç kurşunla öldürülen Uğur Kaymaz mı? Yoksa Mahmud Derviş gibi şiir yazar şairler mi? Ya da Beyaz Olimpos Saray’ında oturan şeytan ve şeytancıları mı?

“...Yurdu yoksa  
Bayrağı yoksa  
Nedir kıymeti insanın?  
Evet, nedir kıymeti insanın  
Adresi yoksa?...”

Dünya üzerinde bir tek halk yoktur ki, ona ait bir bayrağı ve adresi olarak vatanının olmamasını istesin. Bunu bütün halklar ister ve bunun için gerektiğinde de savaşırlar. Çünkü bunlar olmadan Mahmud Derviş’in de dediği gibi “nedir kıymeti insanın”. Bir ulusu ulus yapan bireylerin öz kimlikleriye, bu uğurda insanların bayraklarına ve yurtlarına sahip çıkmaları onların en meşru haklarıdır. İşte bu uğurda savaşan Filistin halkının onurlu mücadelesini şiirleriyle destanlaştıran Mahmud Derviş ezilen sömürülen tüm dünya halklarının ölümsüz kahramanıdır.

“...Gelin kelepçe ve üzüncü yoldaşlarım  
Gelin yürüyelim  
En güzel kıyıya yürüyelim  
Yenilmeyeceğiz  
Hiçbir şey yitirmeyeceğiz  
Tabuttan başka!...”

Yıllardır Filistin halkı, hayatını Filistin halkının kurtuluşuna adayın Yaser Arafat'ın da dediği gibi çocuk generalleriyle zulme karşı yürüyorlar ve bu yürüyüş daha sürecek. Ta ki kurtuluşa çıkıncaya kadar. Zaferi muştulayan Mahmud Derviş'in dizelerine dönelim.

*"...Şiirler döktüreceğiz  
Meyhanelerimizde yudumlanan  
Tatlı şaraba benzer...  
Zaferi duyacağız  
Yeryüzündeki her başkaldırı  
Sarsar bizi  
Yeryüzündeki her güzel  
Öper bizi  
Alırız birer yudum  
Yeryüzündeki her bahçeden  
Yeter ki raks etsin, takılırız koluna  
Yeryüzündeki her şiirin  
Yeter ki seslensin, koşarız yardımına  
Yeryüzündeki her yetimin..."*

Egemen güçler sürekli olarak, baskı altında tutmaya çalıştıkları halkları aşağılar ve hor görürler, bu tür davranışlar ülkemizde de Kürtler üzerinde fazlasıyla yapılmış ve halen yapılmakta. Mahmud Derviş şiirinin devamında şöyle der."...Ve sövüp sayacak düşmanımızı: İşte Bedeviler! Aha! Allah'ın Arapları!" İşte aşağılanan halk aslında onların bildiği her şeyi bilmektedir ve medeniyetlerinde boy verdikleri topraktadırlar. Şiirin devamında Mahmud Derviş şöyle der.

*"...Evet! Arabız  
Ve de utanmayız bundan  
Biliriz nasıl tutulur orağın sapı  
Nasıl direnir silahsız bir insan  
Nasıl kurulur modern fabrika biliriz  
Ev  
Okul, hastane, füze, bomba  
Biliriz nasıl yapılır müzik  
Fikirce,duyguca, edaca  
En güzel şiirleri yazarız!"*

Bütün mücadelelerde olduğu gibi,düşman mutlaka kendine yakın insanlar bulup kandırarak ve saflarına çekecektir. Mahmud Derviş'in de bu yolla kandırılan, ya da kendini avutan insanlar için yazmış olduğu dizelerine kulak verelim

*"...Çarmıha gerilmektedir babanın babası  
Dudakları senden başkasına uzatılmaktadır  
Göğüsleri sağılmaktadır  
Niye kızmazsın?...  
Yeminler ettin,  
'Ben mutluym yoldaş' dedin  
Felsefesine daldın tebessümlerin  
Şarap ve yeşil cazibe  
Şarabında kanımı görünce  
Sorarım, nasıl içeceksin yoldaş?..."*

Mahmud Derviş diğer ulusların acılarını da yüreğinde taşımış ve dizelerine katarak , halkların acılarını dilden dile yaymış ve kavganın sesini çoğaltmıştı. İşte İspanya ve Lorca.

*"...İspanya hala karabahtlı bir ana  
Salmış şiiri omuzlarına  
Ve asmuş kılıçlarını bir akşam vakti  
Kara zeytin dallarına!  
Geceleri gitarist dolaşır sokak sokak  
Şarkılar söyler mırıldanarak  
Senin şiirlerinle ey Lorca'm  
Zavalluların gözlerinden toplar sadakasını..."*

Bütün kapitalist paylaşım savaşlarında olduğu gibi Filistin'i işgal eden İsrail, kadın çoluk çocukları ve ormanlarını da yakıyor ülkenin. Bu manzaralar bize hiç de yabancı değil. Mahmud Derviş'in dizelerinde yanan ormanlar vardır, ateşi bütün insanlığın yüreğini yakan.

*"Derilerimin altında  
Yine  
Uyuyor katledilenler  
Ve darağacı  
Bir sümbüle dönüşüyor  
Bir bayrağa  
Yanan ormanlarımızın göğünde..."*

Mahmud Derviş'in dizelerinde bireysel duyusları, toplumsal olaylardan ayrı bir yerde değil, tam olarak iç içedir ve toplumu yaratan birey, toplumun çok uzağında değil içerisinde bütünü alışkanlıklarıyla.

*"...Rita uyuyor  
Uyuyor  
Uyandırıyor düşlerini  
-Evlenecek miyiz  
-Evet  
-Ne zaman  
-Askerlerin keplerinde  
Menekşeler gönderdiğinde!..."*

Bugün dünyanın bir çok yerinde Araplar alay konusudur, geri kalmış, cahil, mistik, oryantal vb. gibi bir sürü şeylerle suçlanırlar. Evet, doğu, dünya kültür tarihi açısından önemi yadsınamayacak kadar büyüktür, günümüzde Irak'ı işgal eden Amerika ilk iş olarak kültür varlıklarını talan edip ortadan kaldırmaya çalıştı, bu kültür tarihi aynı zamanda Batının da kültür tarih izlekleridir. Onların nihai amaçları kültürel ve tarihsel izleri silmek ve her şeyi kendilerine mal etmektedir. Ama bu o kadar kolay bir iş değil, bugün siyasal ve silah olarak üstünlükleri var ve bunu fazlasıyla kullanılmaktadırlar. Mahmud Derviş, "Pasaport" adlı şiirinde bu konuya değinmiş, dizelerine kulak verelim.

*"Tanyamadılar beni  
Pasaporta rengimi emen gölgede  
Yaralarım bir sergiydi onlar nezdinde...  
Tüm gözler*

*Benim alımdaydı ama onlar  
Tümünü sildiler pasaportumdan...  
Ellerimle işlediğim toprakta bir utanç  
Ada karşı, uyruğa karşı bir utanç...  
Benim uyruğum  
Tüm yürekleridir insanların  
Varsın alınsın pasaportum!”*

Mahmud Derviş şiirlerini dizelerini Filistin halkının yaşanmışlıklarıyla ve gelecek güzel zamana olan inancıyla örmüş. Derviş dizeleri arasında insanlığın ortak düşü olan bir arada kardeşçe yaşama isteği ve egemenlerin yapay düşmanlıklarının bir gün mutlaka örgütlenen halklar tarafından kaldırılıp tarihin çöplüğüne atılacağını ve işte o zaman dünya denilen gezegen'in insanlar için gerçek bir cennet olacağını müjdelir. Derviş'in dizelerinde; geçmişin tarihi köklerine ve Filistin halkının sürgün ve bağımsızlığını imler şiirlerinde güçlü bir şekilde. Bunu yaparken ne kolaycılığa kaçar ne de anlaşılma imgelere düşer yolu, yalın bir dille toplumsal gerçeklerden yola çıkarak, bu gerçekleri kendi sentezinden geçirerek yeni bir dünyanın yolunu açarak çığ gibi büyüttü ve aydınlattı Filistin halkının mücadele yolunu. Derviş'in şiirleri birer bağımsızlık şarkısıdır zulme karşı ve sürgüne karşı da birer direnç türküleridir söylenir dilden dile ve söylenmeye de devam edecek dünya üzerinde zorbalık hüküm sürdüğü müddetçe.

Mahmud Derviş'in "Beyrut kasidesi" adlı şiir kitabı beni, nedense uçsuz bucaksız ötelere alır götürür ve Beyrut denince nedense aklıma ilk gelen şey barut ve kandır. Dünya denilen bu mükemmel gezegende nasıl olur da bu kadar acı yaşatılır insanlara, bu hırs neyin nesi, tanrı nerede saklı durup izliyor olanı bitemi, bilen var mı acaba yoksa tanrı da bu olayların gelişimi için yaratılan bir figür mü. Aksi takdirde bu tanrıya rağmen bu kadar acı, kan, gözyaşı da neyin nesiydi merak ediyor insan, bütün bunlar çıplak bir insan gözüyle baktığımızda bu sorulara aslında daha çoğunu ekleyebiliriz, ancak olup bitenlere tarihsel ve siyasal açıdan baktığımızda ne bir tanrıyı aramamıza ne de bir mucize aramamıza gerek kalmaz. Karşımıza bir tek sermaye çıkar ve oturur insan emeğinin üstüne. Artık sorunlar da başlar, çünkü sermayeye daha çok alan ve insan lazım. Bunun için savaşlar kutsanır ve tanrıya da en çok onlar ihtiyaç duyar, aksi takdirde halkların birbirleri için alıp veremedikleri bir şeyleri yok. Hatta birbirlerini bile tanımayan insanları nasıl savaştıracaklar. Bütün bunları düşündükçe Beyrut kanar içimde, kanadı kırık yaralı bir kuş gibi. Mahmud Derviş'in de öyle yaralıydı yüreği ve eylülde hüznün denizi eskien bir güz gibi vurur Beyrut'un kıyılarına.

*“Deniz yeni bir eylül. Kapılarda eskien bir güz...”*

*Deniz acı bir marş. Beyrut bütün kasidelerde meçhul...”*

Savaşlardan yorgun düşmüş bir kent daha nasıl anlatılabilir. Her sokağını tank paletlerinin ezdiği ve meçhul seslerin duyulduğu alanlar daha ne kadar dayanacaklar bu amansız acıya.

*“...O son göçte, tamamen gitmeden...”*

İşgaller ve savaşların olduğu her yerde göçler kaçınılmaz olur ve insanoğlu yaşanmış acılarından en büyüğünü yaşar, bu zorunlu göçlerle. Ki bu göç hikayeleri bize hiç de uzak şeyler değil. Birinci emperyalist paylaşım savaşında bu acıları halkımız fazlasıyla yaşamıştır. Aynı şekilde karşı kıyı komşumuz Yunanistan'dan göç ettirilenler de bu acıyı yaşamışlardı. Bütün bu karanlık keşmekeş içinde şair umudu elinden bırakmaz ve seslenir.

*“...Ah, ey akıp giden kanımızın uğultusu bitecek mi?...”*

*bu haykırışın cevabını yine Derviş'in dizelerinden alalım.*

*“...Bu acının önünde çiçekler kanımızla olgunlaşır*

*ve tomurcuklarını çoğaltır...”*

Bütün yaşanmışlıklarına rağmen Beyrut tekrar ayağa kalkıp savaşmak zorundadır. Bundan başka bir çıkar yol kalmamıştır artık, Mahmud Derviş de dizelerinde her şeye rağmen insanın ayakta kalması ve geleceği için savaşmasını öğütler.

*“...Düşmanını vur...kaçış yok.*

*Yakının düşer, beni kestiğinde*

*Ve benimle vur düşmanını...hemen şimdi özgürlüğünde*

*Özgürlüğün*

*Özgürlük...*

*Seni katletti veya sende saklı yararı*

*Onunla vur . Düşmanını vur... kaçış yok...”*

Evet gerçekten de kapitalist kuşatmalardan ve savaşlardan kurtuluş yok, özgürlük uğruna savaşım vermeden, hiç kimse kurtulamaz bu amansız insanlık dışı kapitalist ve emperyalist sömürüden. Derviş'in dizeleri insanın insan tarafından sömürülmediği ve düşüncelerinden dolayı sorgulanmadığı, sen ben ortadan kalktığı ve biz olacağımız sınırsız bir dünyayı muştular bize. Sesimizi sesine, imgelerimizi imgelerine katıyoruz insanlık onuruna yarasız bir dünya kurulana dek sesin sesimiz olacak. Rahat uyu Filistin halkının ve dünya emekçilerinin kızıl sesli şairi, bin selam olsun.

*“...Ben iyiyim*

*Kara ekmeğim*

*Ve bir sepetçik dolusu sebzem var benim...”*



**Ahmet Ayfın**

# Dilin Tarihsel Gelişimi

**D**il diyalektik bir gelişim gösterir. Toplumun diyalektik gelişimi dilde de kendini gösterir. Dilin toplumsal karakteri aynı zamanda toplumsal gelişmenin dilde yansımasıyla da gerçekleşir. Dilin gelişimi ile üretici güçlerin gelişimi arasında doğrudan bağ vardır. Üretici güçler geliştikçe, yetkinleştikçe daha üretken emek ortaya çıkar. Gelişmiş üretim araçlarıyla yapılan üretimle verimlilik artar, daha çok ürün ortaya çıkar. Daha çok ürün başkalarıyla olan ürün takasını, ilişkileri geliştirir. Dil de insan ilişkilerinin genişlemesiyle daha çok gelişir.

Bugün konuşulan 6500 civarı dil vardır. Bu dilleri inceleyen dil bilimciler ortak kökenlerini ortaya koyuyorlar. Gramer eş anlamlı sözcükler açısından, seslere yüklenen anlamlar dil incelenerek geçmişte izlediği yol anlaşılmasına çalışılıyor. Dillerin ortak yönleri geçmişlerine ilişkin bilgi veriyor. Bugün yaşayan dillerin ortak yönleri ve kökenleri, bunların hangi tarihsel süreçte ayrıştığı incelemeler sonucu anlaşılıyor, dillerin ortak kökenleri ortaya konuluyor.

Marx, insanın ilk varoluş sürecini ortaya koyarken dilin ilk gelişimi sürecinde söylenceler ve edebiyata değiniyor.

“I. ve II. Yabanıllık durumu ve Barbarlığını Aşağı Durumu, bunlar, insanoğlunun yer yüzündeki varlığının en az beşte dördünü kapsar.

Aşağı durumda, insanlığın yüksek nitelikleri gelişmeye başlar; kişisel ağır başlılık (vakur), etkili konuşma, dinsel duyarlılık, doğruluk, yiğitlik ve yüreklilik: şimdiki genel karakter özellikleri: ama acımasızlık, hinlik ve bağınazlık da vardır. Bulanık bir kişisel tanrılar ve bir büyük ruh kavramıyla birlikte, dinde ögeye tapınma, kaba koşuk söylence, ortak konutlar ve mısır ekmeği bu dönemdedir. Bu dönemde syndiasmian aile ve phratrylere ve genslere ayrılmış boyların (kabilelerin) konfederasyonu da ortaya çıktı. İnsanlığın yükselmesine çok katkısı olan yazılmamış bir söylenceler, masallar ve gelenekler yazını (edebiyat) üretiyordu.” (Yazın ve Sanat Üzerine- I, syf.-159)

Dilin gelişimi ortaya konulurken diller kökenlerine bakılarak gruplara ayrılmıştır. Hint – Avrupa dil grubu, Ural – Altay dil grubu, Sami vb. Şeklinde gruplan-

dırılmıştır. Hint-Avrupa dil grubu Doğu ve Batı olarak ayrılmıştır.

Dilin gelişimini izlerken, ortaya konulması gereken dili etkileyen en önemli etken nedir sorusuna verilecek yanıt öz olarak; toplumsal gelişmenin, ekonomik gelişmenin, insan faaliyetindeki bütün gelişmelerin dili etkileyip geliştirdiği, dil üzerinde etki yapması gerçeğidir. Dilin toplumsallığı onun geçmişini anlamak için toplumsal gelişmeyi incelemeyi gerektirir. Toplumun tarihsel gelişmesi dilin gelişimine ışık tutar. Dildeki gelişmenin incelenmesi de toplumsal gelişmenin tarihsel olarak incelenmesi için önemlidir.

Dile belirli bir dönemin ürünü olarak bakılamaz. Temel yönleriyle dil asırlar boyunca, bin yıllar boyunca oluşup gelişmiştir. Dil kısa bir tarihsel süreçte değil uzun bir tarihsel süreçte gelişmiştir. Gelişmeye devam ediyor.

## İLK DİLLER

Tarihte insanın toplumsal ilişkilerinin gelişmesiyle dil de gelişmiştir. Daha ilkel aşamasından başlayarak diller sürekli gelişti. Ancak yazının kullanımı aşamasından itibaren dile ilişkin bilgiler bugünlere kısmen ulaştı. Sözlü aktarmalar yoluyla gelen bilgilerde dile ilişkin bir çok bilgiyi günümüze aktardı.

Tarihte bilinen tüm toplumların dilleri oldu. Dili olmayan hiçbir topluma rastlanmamıştır. Değişik kıtalarda görülen ilkel toplulukların hepsinin konuşulan bir dili olduğu görülmüştür. Tarihte geçen, bilinen tüm topluluklar, toplumlar dile sahiptir. Dil, toplulukların kendi içinde ve diğer topluluklarla ilişkilerinde kullanılarak sürekli gelişmiştir. Bir araya gelen toplulukların dilleri birbirlerinden etkilenmiş, bu dillerinden birisi diğerinin özelliklerinin bir çoğunu alarak daha güçlenmiş ve gelişmesini sürdürmüştür. Bir araya gelen topluluklar içinde daha zayıf olan dil ise zamanla sönmele birlikte bir çok özelliğini güçlenen dile aktarmıştır. Gelişen dil diğer dillerden aldıklarıyla ve kendi özelliklerini sürdürerek gelişmiştir.

Aynı dili konuşan ve belli bir tarihsel süreçte birbirinden ayrılan toplumların dilleri birbirlerinden uzaklaşmalarına ve geçen tarihsel sürece bağlı olarak farklı

laşmaya başlamıştır. Birbirinden ayrılan diller bin yıllar sonra artık çok farklılaşmış dillerdir. Çok eski tarihlerde bir tek dil olarak var olmuş ve sonraki ayrışmalarla birkaç farklı dile dönüşmüş olan diller tarihsel kökenleri tespit edildiğinde akrabalık ilişkileri ve dereceleri bugün ortaya konulabiliyor.

Evrım üzerine yazılmış olan “Neredeyse Bir Balina” adlı eserde “Fransızca ve İngilizce’nin birbirinden ayrılması çok da eski değildir. (Dumas için İngilizce, kötü bir telaffuzla konuşulan Fransızca’dan başka bir şey değildir)... Dil tarih için bir anahtardır...aynı kökenden gelme değişerek gelme, her tümcede saklı olan biyografiyi ve onları konuşanların tarihini açığa çıkarır”. (syf. 47) sözleriyle dilin gelişimi ve tarihle ilişkisine değiniliyor. Yazar dil gelişimiyle genetik yoluyla bilgilerin iletilmesi arasında benzerlik kurarak dilin geçmişine ilişkin bilgileri içinde taşıdığını belirtiyor.

Dillerin ortaya çıkışı ve izlediği yola ilişkin değişik düşünceler var. Cemşid Bender Kürt Mitolojisi’nde bu tartışmaya giriyor.

“Uzun süreden beri sanılıyordu ki Hint-Avrupa dilinin ilk ortaya çıkışı, Rusya’nın Güney bozkırlarından gelen akıncı grupların Anadolu’yu ve Avrupa’yı işgal etmeleriyle birlikte, yani işgalci akınlar yoluyla yayılmıştı. Oysa atlı akıncıların Rusya’nın Güney bozkırlarından geldikleri sanıldıkları süre içinde ve ondan çok önceleri Anadolu’da hem çiftçilik hem de Hint-Avrupa dili çoktan oluşmuştu.

Tarihte ilk çiftçiliğe başlayan insanlar Anadolu’dan (Zağros yöresi kastediliyor. Bizim notumuz.c.b) dillerini İran ve Hindistan’a yaydılar. Hindu dilinde kaynağı Anadolu’dur” (Kürt Mitolojisi 2.Baskı syf.-27)

Devletlerin ortaya çıkmasından sonra yapılan yazışmalar bugünlere kadar kısmi olarakta olsa kalabildi. İ.Ö. 1400-1300 döneminde Uluslararası ilişkiler dili Babil diyalektinde Akadea’dır. Çok eski dönemde yaşadığı bilinen bir diğer dil ise Kıpti (Kapt) dilidir. Bugün Mısırlı Hıristiyanlarca konuşuluyor.

## DİL YAPISI

Dil incelenirken 3 temel açıdan ele alınıp incelenir. Ses bilgisi (phonetics), Dilbilgisi (grammer), sözcük.

Dili kullanan kişi ilk öğrenirken bulunduğu toplum ona verdiği şekilde öğrenir, ve kullanır. Daha çocukluk döneminden başlayıp dili öğrenen insan kurallarına uygun olarak konuşur, ancak bu konuşmanın kurallarını kendisi açıklayamaz. Toplum tarafından hazır olarak verilmiştir. Dil yapısı toplum içinde gelişir.

Gramerin dil açısından önemini Stalin şu sözlerle ortaya koyuyor:

“Ancak sözcük hazinesi bir dilin gramerinin emrine verildiğinde büyük bir önem kazanır; gramer, sözcüklerin değişimine egemen olan kuralları belirtmekte-

dir. Böylece gramer, dile uyumlu ve mantıklı bir özellik verir. Gramer (morfoloji ve sentaks) bir tümceciğin gövdesinde sözcüklerin değişiminin ve bileşimlerinin kurallarının toplamıdır. Bunun sonucu olarak özellikle gramer sayesinde ki, dil insan düşüncesini maddi bir kılıfla, dil bilimi ile sarmalayabilmektedir.”

“Gramer, insan düşüncesinin uzun bir soyutlama çalışmasının sonucu, düşüncenin dev gelişmelerinin belirtisidir. (Son yazılar syf.27)

Dil ve gramer belirli bir dönem değil, daha uzun bir sürecin, bir çok dönemin ürünüdür. Sözcükler daha hızlı çoğalır ya da kaybolurken gramer daha uzun sürelerde oluşur, daha uzun süre varlığını sürdürür. Gramer sözcük ve cümlelerin genel özelliklerini alıp, bütün sözcükler ve tümcelerin özelliklerini ortaya koyar. Tümceler ve sözcüklerin somut olarak ayrı ayrı birbirine göre değil, geneline göre kuralları koyar.

Sözcükler dilin kurulmasındaki malzemelerdir. Sözcükler dildeki köklerden, kök sözcüklerden oluşup, çoğalırlar. Dillerin zenginleşmesinde dilin özünü oluşturan kök işlevi gören sözcükler rol oynar. Dilin devamlılığı, kalıcılığı, varlığını sürdürüp gelişmesi sözcüklerin ve gramerinin öz olarak güçlü olmasına bağlıdır. Öz olarak güçlü sözcük ve gramer yapısına bağlı diller varlıklarını daha uzun süre sürdürürler. Sözcükler içinde kök işlevi görenlerin zenginliği önemlidir. Kök işlevi gören sözcükler yeni sözcük türetilmesinde ne kadar işlevli olursa dil o kadar çok zenginleşip güçlenebilir. Dillerin yeni sözcük üretme yönünden ileri olmaları ve sözcük sayısının çokluğu zenginliklerinin ifadesidir.

Dilsel değişim en hızlı olarak sözcükte görülür. Gelişme ilk olarak sözcüklerde kendini gösterir. Toplumsal gelişmelerin dil üzerindeki etkileri de ilk olarak sözcüklerde görülür. Dilin diğer yönleri için, gramer ve ses açısından değişim daha yavaş olur. Sözcükler dile bir yandan sürekli girerken diğer yandan işlevsizleşip unutulmuş sözcükler olur. Ancak sözcük sayısı dilde sürekli artar. Dile giren, kazanılan yeni sözcük sayısı dilden çıkan, unutulmuş sözcük sayısından fazla olur.

Ses bilimi ise ses organlarınca üretilen ve kulağın duyabildiği bütün sesleri inceler. Kendisini kullanılan seslerle sınırlamaz, daha kapsamlıdır.

Sesler değişik dilleri kullanan ulusların kendilerine özgü biçimler gösterebiliyor. Seslerin çıkarılmasında farklılıklar ve zenginlikler var. Kürtçede olupta Türkçe’de olmayan sesler var. Kimi dillerde ya da bölgelerde sesler yumuşak olur, kimi bölge ve dillerde ise sert olabilir. Bazı durumlarda aynı dil kullananlar içinde bile farklılıklar olabiliyor. Engels’in Almanca’ya ilişkin farklılık buna bir örnek oluşturuyor: “Almanya’daki...Sudet’lerden Taunus’a uzanan sıradağların oluşturduğu coğrafi bölünmeyi boydan boya Almanya’yı aşan

düzenli bir bölünmeye dönüştüren yüksek Almanca'daki sessiz harf kaymasının kökenini ekonomik olarak açıklama çalışması pek olanaklı değildir.”

Burada değinilen Almanya'daki sessiz harf kaymasındaki farklılık gibi aynı dil içinde bile farklar olabiliyor. Uzak coğrafyalar ya da farklı diller arasındaki ses farklılıkları daha fazladır.

Alfabe kullanımında seslerle uyum devamlı olarak göz önüne alınır.

İnsan sesi dili oluştururken doğadaki diğer sesler dili oluşturmaz. İnsan sesiyle doğadaki diğer sesleri çıkarabilir, taklit edebilir. İnsanın ses organı gelişkin olduğu için diğer bir çok sesi çıkarabilir.

### KAYIP DİLLER – İLK YAZILAR

İlk yazılar ve diller konusunda bugüne kadar ulaşılan bilgiler sınırlı. Bunun birçok nedeni var. Bu güne kadar kalan yazılı eser az. Bugüne kadar kalan yazıların incelenmesi hem dil açısından hem de dönemin ekonomik, siyasal, kültürel durumuna ilişkin bir çok bilgiye ulaşmamızı sağlıyor. Hukuksal ve bilimsel gelişmelere ilişkin bilgiler öğreniliyor.

Bazı diller ya yazılı hale gelmeden yok oldu, ya da yazılarıyla birlikte yok oldu. Kimi dilleri sürdüren toplulukların ayrışmasıyla dillerde farklılaşma oldu. Bir çok dilin yok olduğuna şüphe yok. Günümüze ulaşan yazılı eserlerin çözümlenmesiyle bir çok bilgiye ulaşıyor. Bir çok bilgi ve kanıt günümüze ulaştığı için yanlış olarak bilinen bir çok bilginin düzeltilmesi olanağı oluşuyor. En önemlisi de bilinmeyen, bir çok bilgiye ulaşabilmek. Engels; Yahova sözcüğünün bir tanrı adı olmayıp kaba bir gramer hatası olduğunu İ.S. I. Yüzyıldan kalan eserlerin ortaya koyduğunu belirtiyor.

Dillere ilişkin sürekli bilgilere ulaşıyoruz. Kafkasya bölgesinde bir dili konuşan son insanlara ilişkin haberler, Meksika'nın yerli dillerinden olan Zoque dilini konuşan son iki ihtiyara ilişkin haberler, Çinde bir dili konuşan son insanın yaşamını yitirdiğini belirten haber gibi dil üzerine haberler sürekli medyaya yansıyor.

Tarihte ilk yazıyı kullananlar Sümerler olarak biliniyor. Güney Mezopotamya'daki Uruk kenti yazılarından elde edilen buluntulara göre İ.Ö. 3500'lerde resim yazısı kullanılıyor.

Johannes Friedrich'in "Kayıp Yazılar ve Diller (Türkçe çevirisi Arkeoloji ve Sanat Yay.) kitabında birçok aydınlatıcı bilgi, tarihsel bilgi yer alıyor.

Mısır Hiyeroglifleri kayıp yazılar ve diller konusunda günümüze ulaşan en önemli kaynaklardan. Mısır'ın Suriye'deki hakimiyeti ( İ.Ö.1413-1358) döneminde sert savaşlar oluyor. Bu dönem hanedanlarının diğer krallarla yaptığı yazışmalara ait belgeler 1887'de Mısır'da IV. Amenophisin (İ.Ö. 1377-1358) ikametgahı El Amarna arşivinde bulunmuştur. Bu arşivler o dö-

nem Uluslar arası ilişkilerin dili haline gelmiş olan Akadca (Babil diyalektinde) kil tabletler üzerine çivi yazısı ile yazılmıştır. Mısır tarihi hakkındaki bir çok bilgi tarihi yazıtlar sayesinde bilinmekte. Mısır yazısı üç farklı işaret türünden: ideogramlardan, Fonetik işaretlerden, determinatiflerden oluşmaktadır.

**İdeogramlar:** Canlı bir varlığı veya eşyayı görüntü olarak yansıtan işaretlerdir. Bu işaret yansıtılan eşya, bitki ya da diğer canlıların görünen anlamını ifade eder. Kolay anlaşılacak bazı fiiller de ideogramlarda anlatılıyor. Kanatları açık bir kuş çizimi uçmak anlamına geliyor. Soyut kavramlar ise dolaylı yollarla anlatılıyor. Güney kavramı için ülkenin güneyinde yaygın olan zambak çizilmektedir.

**Fonetik:** işaretlerde Mısır yazılarında yer alıyor. Fonetik işaretler ideogramlarla birlikte kullanıldığı için günümüz alfabesinden farklıdır. İdeogramların fonetik işaretlerle aynı anda kullanılması, bir kavram anlatılarken ikisinin birlikte kullanılarak anlatılması şeklindedir. Mısır yazıtlarındaki işaretlerle sesli harf anlamına gelen işaretler yer almıyor.

**Determinatifler:** aynı sesle ifade edilen kavramları birbirinden ayırmak için kullanılan işaretlerdir. Kelimenin sonuna eklenir. Determinatif ve fonetik işaretlerle birlikte kullanılıyor.

1799'da Nil deltasındaki Rosetta'da bulunan üç killi kitabe, eski Mısır dilinde hiyeroglif yazısıyla, yeni Mısır dilinde ve demotik yazıyla, Grek dili ve yazısıyla yazılmıştır. Mısır'da bulunan hiyeroglifleri çözmek için gösterilen çabalara rağmen önceleri sonuç alınmamış. Fransız araştırmacı Jean – François Champollion (1790-1832) hiyerogliflerin çözümünü yapmayı başarmıştır. Günümüzde Hıristiyan Mısırlıların dili olan Kıpti (Kopt) dilini öğrenerek çalışmalarını yürütüyor. 11 yaşında bu çalışmalarla ilgilenmeye başlıyor. 1822 yılında Mısır Hiyerogliflerini çözmeyi başaran ilk kişi olarak tarihe geçiyor. Devamında kuşaklar boyu bir çok bilim insanı hiyerogliflerin çözümüne katkıda bulunuyor. Hiyerogliflerin çözümüne giden yolda en önemli aşamalardan biri fonetik işaretlerin de kullanılmış olduğunun düşünülmesi olmuştur. Kral adları üzerinden ortaya konulmuştur. Mısır'da İ.S. II. Yüzyılda yeni Mısır dilinin kullanıldığı biliniyor.

Mısırın Güney'inde Moreo'da varlığını sürdürmüş olan Etiyopya devletinin kullandığı Moreo yazısı bulunan yazılardandır. 23 yazım işaretinden oluşuyor. Mısır dilinde yazılmıştır. Mısır ve Moreo dilinde isimler yer alır. Ancak belli seviyede çözümlenmiştir.

Mısır'da Papirüs icad edilmişken Babil'de kil tablet kullanılıyor. Babil yazısı Mısır hiyerogliflerinden tamamen farklı olan çivi yazısıdır. Çivi yazısının başlangıçta ideografik yazı olarak bir başlangıca sahip olduğu Sümerlere ait bazı yazılardan anlaşılmıştır. Çivi yazıla-

rı da eylem bildiren işaretler veya ideogramlardan, fonetik işaretlerden ve determinatiflerden oluşmuştur. Çivi yazılarında sesli harf ve sessiz harflerin kullanıldığı hece yazısı sistemi var. Çivi yazısının hiyerogliflerden daha fazla benimsenmiş olduğu, yayıldığı alanlardan anlaşılıyor. Ancak hiyerogliflerden daha erken unutuluyor. Mezopotamya çivi yazısının anavatanıdır. Babil’de kullanılmaya başlanıyor. İ.Ö.III.bin yıl öncesinden Sümerler ve III.bin yıl başlarından başlayarak Sami dili konuşan Babilliler burada yaşıyor. İ.Ö.2500’lü yıllarda da Akadlar Sümer ülkesinin Kuzeyine yerleşmişler. Akadca dili kullanıyorlar.

Hammurabi, zamanından (İ.Ö. 1728-1686) daha sonra ulaşılabilen hukuk yazıtlarını, kanunları bırakmıştır.

Mezopotamya, Anadolu ve Kafkaslarda çivi yazılarının kullanıldığı günümüze ulaşan eserler nedeniyle biliniyor. Akadca dilinde uzun süre çivi yazısı kullanılmıştır. İ.Ö bin yılda Pers kralı üç dilde yazıtlarını kayda geçiriyor. Eski Persçe, Akadca ve Elamca olarak. Babil uygarlığının Batı bölgelerinde etkisi daha çok olmuştur. Hurriler ve onlar aracılığıyla Hititler çivi yazısını öğrenmişlerdir. İ.Ö.IX-VI. Yüzyıllarda ise Urartular Anadolu’nun doğusunda Asur’dan aldıkları Yeni Asur çivi yazısını kullanıyorlar. Anadolu ve Mezopotamya’da bulunan Hititlere ait kalıntılar çivi yazıları konusunda geniş bir kaynak oluşturuyor. İ.Ö 14 – 8. yüzyıl arasında egemenliğini sürdüren Hititlerin Boğazköy’de arşivleri bulundu. Bu arşivlerde hem hiyeroglif hem de çivi yazısıyla yazılı eserler var. Çivi yazısıyla yazılı olan eser daha az miktarda. Hititlerin son dönemlerine ilişkin hiyeroglif yazılar daha çok. Hitit çivi yazıları Babil çivi yazısıyla yazılmış. Çoğunluğu Hitit dilinde olmak üzere Akadca ile yazılan yazılar da var. Hitit arşivlerinin en önemli yanlarından biri de farklı dillerde belgelerin bulunmasıdır.

Mayaların 800 hiyeroglifli bir alfabesi olup bu alfabe hiyerogliflidir. Yazılar büyük taş anıtlara oyularak yazılıyor. Ayrıca ağaç kabuklarından yapılan kağıtlara yazılıyor.

Mayalardan kalan yazılar ve dünyanın değişik bölgelerinde bulunan bir çok yazı var, eser var. Ancak şimdiye kadar üzerinde en çok araştırma yapıp yoğunlaşmış olan bölgeler; Mısır, Mezopotamya, Anadolu ve Yunanistan’dır. Hint dilinde de eski yazılar olduğu, Hint din adamlarının çok eski dönemlerde dil alanında yoğunlaştığı biliniyor. İncelenen dil ve yazılardan bazılarına da değinelim: Lidce, Side dilleri, Namıdy yazısı, Kıbrıs yazısı, Biblos yazısı, Etrüskçe, Antik İtalyan dilleri, Frigce üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Suriye’nin Kuzey’inde Tell Mardih’te EBLA yazısı bulunmuştur. İ.Ö. 2400-2300’lere tarihlendirilen yazılar Sümerce’de çivi yazısı kullanılarak yazılmıştır. Sina yazı-

sında ise 32 işaret tespit edildiğinden alfabe yazısı olabileceği düşünülmüştür. Koryo yazısı Anadolu’da bulunmuştur. Hint yazısına ilişkin Pencap bölgesindeki Horappa ve İndos deltasındaki Mohence – Daro’da bulunan haber levhaları ve mühürler üzerindeki yazılar var. Hint yazılı kaynakları İ.Ö.-1500’lere dayanıyor. Vedolar ve Sulbasatrolar olarak adlandırılıyor yazılı eserler. Baudhayana Sulbasutrası İ.Ö-800’de, Manova Sulbasutrası İ.Ö-750’de, Apostambo Sulbasutrası İ.Ö-600’de, Katyana Sulbasutrasının ise İ.Ö.-200’de yazıldığı tespit edilmiştir.

Çin yazısı ilk çağda çok eski tarihlere çıkıyor. Kemikler üzerine yazılmış metinlerde 2000 (ikibin) hiyeroglif tespit edilmiştir. İ.Ö 212’de Çin yazısı standart hale getirilmiştir. Çin yazısı sözcükleri temsil ediyor. Günümüzde de Çin yazısının temeli eski Çin yazısına dayanıyor. Kağıdı İ.S 105’te Çinliler kullanmaya başlıyor. Avrupa’da ancak bin yıl sonrasında kullanılıyor. Kağıtla birlikte yazılı eserler çok yaygınlaşıyor.

Eski yazıtların ve dillerin çözülmesi, anlaşılması geçmişin tarihine ilişkin doğru bilgilerin, tarihteki gelişmenin nasıl olduğunun, sınıflar mücadelesinin anlaşılması için en önemli kaynakları oluşturuyor.

Filolojiye ilişkin Verolışov’un düşünceleri Marksizm ve Dil Felsefesi’nde yer alıyor.

“Doğumu ve gelişiminin tarihsel iniş çıkışlarıyla belirlendiği haliyle Avrupa kökenli bütün dil bilimin kaçınılmaz alamet-i farikası filolojizmdir. Dilsel kategorilerin ve yöntemlerin tarihini izlerken ne kadar geriye gidersek gidelim her yerde filologlarla karşılaşırız. Yalnızca İskenderiyeliler değil, Grekler gibi (Aristoteles tipik bir filologdur) eski Romalılar da filologdu. Ayrıca eski Hindululardan da filolog çıktı.

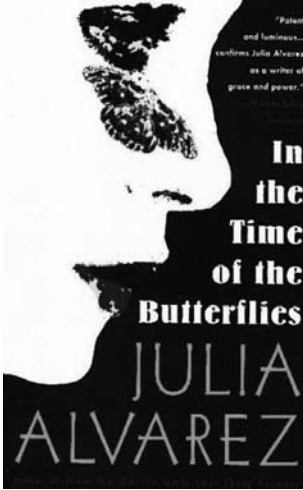
Şunu dosdoğru bildirebiliriz: Filolojik ihtiyaç ne zaman ve nerede ortaya çıkarsa dilbilim de orada ve o zaman kesitinde boy gösterir. Filolojik ihtiyaç dilbilimi doğurdu, beşiğini salladı ve filolojik flütünü kundak takımına sarıp sarmalayarak bıraktı. Bu flütün ölümü uyardıracağı var sayıldı. Ama filoloji flütü, edimsel ve sürekli olarak üretilen canlı konuşma üstünde egemenlik kurmak için yoksundu” (syf. 126 -127)

Eski diller ve yazıtlardan bir çok açıdan yararlanmak olanaklı. Ancak artık tarihe karışmış dilleri canlandırmak için yapılacak çalışma boşa çıkacaktır.

Filoloji, yazılı eserler aracılığıyla geçmiş uygarlıkları tanımayı amaçlar.



# Kelebekler Zaman



1960'da Dominik Cumhuriyeti'nde 1930'da ülke yönetimini ele geçiren Rafael Trujillo diktatörlük yönetimini sürdürüyordu.

Dominik Cumhuriyeti'nin Cibas bölgesinde dünyaya gelen ve Mirabal Kardeşler olarak tanınan üç kızkardeş Patria, Minerva ve Maria Teresa, eşleriyle birlikte Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele veriyordu. Patria 1960 yılının Haziran ayında Clandestine Hareketini kurdu ve diğer kız kardeşler de bu harekete katıldı. Sembol haline geldikleri diktatörlük karşıtı mücadelelerinin

çeşitli zamanlarında ağır baskılara maruz kaldılar ve hapis cezalarına çarptırıldılar. 1960 yılının Kasım ayı başlarında Trujillo ülkede iki tehlikenin varlığından söz etti: Kilise ve Mirabal Kardeşler!

Tarih 25 Kasım 1960'dı. Üç kızkardeş tecavüz edilip öldürüldüler. "Araba kazasında" öldükleri duyuruldu. Mirabal kardeşlerin öldürülmesinden bir yıl sonra Trujillo karşıtı hareket, diktatörlüğün sona ermesini sağladı.

Mirabal kız kardeşlerin anısı, özgürlük ve insan hakları için verdikleri mücadele, dünyada ve Türkiye'de sembol haline geldi. Minerva'nın gizli siyasi eylemlerde kullandığı kod adı olan Las Mariposas (Kelebekler) olarak anılıp, ölümsüzleşirler. Onlar için, şairler şiir yazar, yazar Julia Alvarez, In the Time of The Butterflies (Kelebekler Zamanı) adlı romanında Mirabal Kardeşlerin yaşamını anlatır ve onların kelebekler olarak tanınmasına neden olur. Kolombiya'da feministler tarafından, 1981 yılında 'Kadına Yönelik Şiddete Karşı Dayanışma Günü' olarak ilan edilir.



Nazım Akarsu

## zaman

bütün zamanların gizi  
dipsiz kuyuların en dipsizi  
sonsuz evrenin gizli dili  
doğanın cimri eli  
zamanların  
kimbilir nereli  
devinim başlayalı beri  
bir daha geri dönmediler  
saatlere bölündü  
un ufak edildi  
yine de baş edilemedi  
zamanların bize bahşedildi  
art arda dizilip  
geldiğimizde  
ve art arda dizilip gidiyor  
kah aheste aheste  
gideceği yere  
erişmek isteyen  
biri gibi

03 Aralık '08



**Ruhan Mavruk**

## *Cumartesi anneleri denizi*

*acı: şiir çekmek  
kanlı kuyularından duyuncun*

*ben nehir bir şiir istiyordum  
son sayfalardan sokağa dökülen sözler  
vargücümle asıldım günlerin perdesine*

*issız bir su gibi gittim, telsizlerde eşgalim  
harami katarlarını geçtim*

*baktım dalgaların üzerinde bir görünüp bir yiten  
ölü çocukların yüzleri,  
oğlum, diyeni vuruyorlardı  
acı çarpıp geri döndü kehribar kıylara....*

*sen yaralıydın, dedi içlerinden biri  
yüzündeki safran hüznü bize ver,  
bunlar yalnız yürüdüğü yolların dikenleri  
bizim acımız senin şiirine yeter*

*bizdik ilk çatlayan yerkaşuğu  
buhar olup uzayan göğe  
kentleri dağlardan indirdik sırtımızda  
gün oldu, ellerimizle seçtik cellatlarımızı  
taşı sıkıp şarap akıttık sırtlan sofralarına*

*karşılığında Dersim,  
karşılığında Sivas, Maraş...  
köknarları da kestiler bir bir  
yaralı döntüyor posta kuşları*

*yüzündeki safran hüznü bize ver  
bizim acımız senin şiirine de yeter*

*sevdasını gözlerine mil çekilmiş bir ülkeydim  
hepsi hepsi bu  
sam yelleri gibi dağıttı o ses  
günün yüreğindeki sisi  
ben nehir bir şiir istiyordum  
kayıp bir çocuğun giysilerine sarıp acılarımı  
bir solukta çekti beni  
"kan köpüklü" anneler denizi*

BOĞAZIÇI  
EKİN-SANAT  
DERNEĞİ  
YIL  
20.  
AYIŞIĞI  
SANAT  
MERKEZİ



**yaşam bizden yana**



ayışığı  
kitaplığı

**B.E.S.D**  
**Boğaziçi Ekin Sanat**  
**Derneği**



**1988 yılında günler**  
**“Bahar Eylemleri”ni**  
**hazırlarken, Boğaziçi’nde**  
**Ortaköy’de ilk tohum atıldı**  
**toprağa...**  
**Boğaziçi Ekin Sanat Derneği**  
**(BESD) kuruldu...**  
**12 Eylül**  
**karanlığının**  
**susturamadığı,**  
**karartamadığı tutkulu**  
**ve fedakar yüreklerdi**  
**bu adımı atanlar...**

**H**içbir alanın birbi-  
rinden daha az  
önemli olmadığı  
bilinciyle ve bu alandaki boşlu-  
ğun farkında olarak kurulan  
BESD kültür-sanatta bulaşksız  
bir toplumcu anlayışı netleştir-  
mek, geleceğin yaşam normla-  
rının bu günden hissedilmesin-  
de ve yaşatılmasında görevler  
belirlemek ve üstlenmek ama-  
cıdadır.

**B.E.S.D**  
**anifestosu’ndan**

## erhaba dostlar

Yola çıktık bundan tam 20 yıl önce.

Arkamızda kaygılarımızı, çekingenliklerimizi bırakarak. Amacımız insanı, geleceği, kendimizi tanımak ve değiştirmektir.

Çıktığımız yolda yalnız değildik. Bunu bilmenin güveni ile bizden önce atılmış adımların yol göstericiliğinde kendi küçük adımlarımızla yürüdük.

Çağımız korkunç... çağımız insanı, doğayı ve geleceğimizi yok ediyor. Her şeyin metalaştırıldığı alınıp satıldığı, tek erdem almak ve satmak olduğu bir çağda yaşıyoruz.

Yıkım üreten bu çağa karşı “şarkı söyleyen yarınları” yaratma mücadelesi veriyoruz.

Yıl 1988...

Saatler “Bahar eylemleri”ni hazırlarken, Boğaziçi’nde Ortaköy’de ilk tohum atıldı toprağa.... Boğaziçi Ekin Sanat Derneği (BESD) kuruldu.... 12 Eylül karanlığının susturamadığı, karartmadığı tutkulu ve fedakar yüreklerdi bu adımı atanlar....

Yıl 1993....

İstanbul genelinde, BESD dahil, yüzlerce derneğin kapısına mühür vuruldu. “Mücadelemize Kilit Vuramazsınız” diyerek başlattığımız arayışın sonucunda 15 Ağustos 1993’te Taksim Tünel’de Genç Ekin Sanat Merkezi kuruldu.

Yıl 1996...

Bir kez daha kilit vuruldu kapımıza... Ama kilit vuramadılar sanatımıza...

Yıl 1997 Gesam adıyla devam etti sanat yürüyüşümüz... Yıl 2001’i gösterdiğinde “hayata dönüş” diyerek ölüm yağdıranlar dışarıda da hayatı yok etmek için harekete geçerek sanat merkezimizin kapısına kilit vurdular... Uzun sürmedi bu hapislik... Takvimler 2002 yılını gösterdiğinde adını Ayışığıımız Aysun Bozdoğan’dan alan Ayışığı Sanat Merkezi hayatın tüm renklerini sanatın o güzel diliyle ölümsüzleştirmek için kapılarını açtı, yaşama...

Atölye çalışmalarımız, panel ve söyleşilerimiz, konferans ve sempozyumlarımızla yürüyüşümüz sürüyor.... Bu yürüyüşe katıldı İzmir, Antep, Adana Ayışığı... İstanbul’da İkitelli, Sarıgazi, Gazi Ayışığı....

20 yıldır kesintisiz olarak “Umudumuz Kavgada Kavgamız Sanatımızla” diyerek yürüttüğümüz sanat yürüyüşümüze “Yaşam Bizden Yana” diyerek devam ediyor ve bu yürüyüşümüzde her zaman olduğu gibi tüm dostlarımıza çağrıda bulunuyoruz; gelin hep birlikte “şarkı söyleyen yarınları” yaratma mücadelesinde birlikte olalım...

*ve diyoruz ki Sanat Burjuvazinin Kamburudur.*  
*sosyalizm yolunda ilerleyen emekçi halkların, yolunu aydınlatan*  
*meşalesidir*

*Bir sanat dergisi çıkarmak en önemli hedeflerimizdendi. Çıngı'nın dergileşmesini istiyorduk. Duvar gazetesi bu amaçla oluşturulmuştu. Ama olmadı...*

## Çıkarken...

Her başlangıç emek, umut, coşku üçlüsünün yan yana gelmesiyle oluşur. Yan yana gelen bu değerler artan bir şekilde yoğunlaştığı ve yoğunluğunu verimli kılabilirdiği ölçüde değer kazanır.

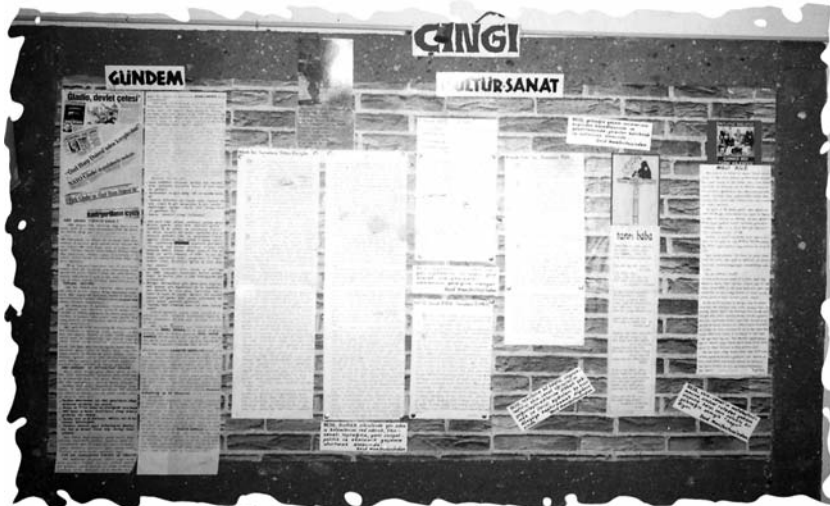
Henüz adsız olan duvar gazetemizin böylesi bir başlangıç yaşadığını, anlam kazanma sürecinde başarıyla ilerleyeceğine yürekten inandığımızı, bilmenizi istiyoruz.

Duvar gazetesi, BESD-Basın Yayın ve Araştırma Birimi'nin çalışmalarının bir yanını oluşturuyor. Araştırma işlevi ise, dernek lokalimizde organize edeceği seminer, forum gibi çalışmalarla yerine getirilecek. Tüm bu çalışmaların hedefi, dolayısıyla Birimimizin görevi, BESD'in çalışmalarına egemen olması gereken dünya görüşünü BESD üye ve kursiyerlerine sunmak şeklinde formüle edildi. Özellikle basın-yayın çalışmalarımız, BESD faaliyetlerinin koordineli bir şekilde toparlanıp sergilenmesini de sağlayacak.

Bu görevin bir parçasını oluşturan duvar gazetemizde, çeşitli sütunlarda çeşitli haber-makale-araştırma-tartışma yazıları bulunacak. Yazılar bazen direkt Yönetim Kurulu'ndan gelebileceği gibi, birimimizden ve ilgi duyan tüm BESD çalışanlarından da gelebilecek. Birimimizde toparlanan ayın yazıları, Yönetim Kurulu'nun onayı ile duvar gazetemizde yer alacak.

Duvar gazetemiz şimdilik aylık olacak. Amacımız, bir ayı kucaklayabilen kapsamı sunabilmektir.

Gazetemize tüm BESD çalışanlarını bekliyoruz.



Özellikle zihinlerde yer eden iş bölümlerini reddederek Ekin-Sanat'ı toprağına, yani sosyal, politik ve ekonomik yaşama oturtmak, yaşama ilgisizliği kırarken bir diğer uca, popülizme ve estetik yoksulluğa savrulmayı önlemek hedefindedir.

**B.E.S.D**  
**anifestosu'ndan**



**B.E.S.D.**  
**BOĞAZIÇI EKİN SANAT DERNEĞİ**



**GİTAR**  
**BAĞLAMA**  
**HALK DANSLARI**  
**TİYATRO**  
**FOTOĞRAFÇILIK**



YENİ DÜNYEKİ KURULUŞLARIMIZI BAŞLIYORUZ.  
KAYITLAR 18 EKİM PAZAR GÜNÜNE KADAR DEVAM EDECEKTİR.

TARİH : 18 EKİM 1992 PAZAR  
YER : DEREBOYU CAD. ŞEHİT NURİ PAMİR SOK. NO : 54 ORTAKÖY - İSTANBUL

**R**essam bir arkadaşı-  
mızın deposundan  
çeşitli resimler ve  
heykeller aldık. Derneğin çeşitli  
yerlerine yerleştirdik. Bir hey-  
kel vardı, biz ona “Allah çarp-  
mış adam” adını koyduk. Ama  
bunun bir erkek değil kadın ol-  
duğunu çok sonra heykeli yapan  
arkadaştan öğrendik. Bir dönem  
sonra açtığı sergide bu heykel  
de yer aldı ve “Allah çarpmış a-  
dam” olarak sergiledi.



**GELENEKSEL BAHAR  
PİKNIĞI  
1992**



Hiç unutulmaz; Ali Reis’in  
teknesini kalabalıktan batırma  
tehlikesi geçirmiştik. Çünkü tek-  
neyle yarışan yunusların yarattığı  
heyecandan dolayı hepimiz bir  
nokta da toplanmış yunusları izle-  
meye dalmıştık Ali Reis’in uyarı-  
larıyla durumun farkına vardık.

## **BESD’in amacı dar pencereleri çoğaltmak değil, genişletmektir”**

**Boğaziçi Ekin-Sanat Derneği Başkanı Nesrin Avşarer ile yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz.**

**YÖNELİŞ: Kültür sanat alanında son derece hareketli olan Ortaköy’de Boğaziçi Ekin Sanat Derneğini kurdunuz. Neden yeni bir kültür sanat derneğine gereksinim duyuldu ve neden Ortaköy’de?**

N. AVŞARER- Varolan dernekleri yadsımıyoruz. Ancak ekin-sanat platformunda yeni bir güç oluşturmak, yeni bir ekin-sanat anlayışını duyurmak amacıyla yeni bir oluşuma gereksinim duyduk. Ayrıca ortak amaçlardaki tüm kişi ve kuruluşlarla yakın bir diyalog ve gerektiğinde bazı ortak çalışmalar içinde olacağız.

Neden Ortaköy’de olduğuna gelince, Ortaköy’ün ekin-sanat konumu artık herkesçe biliniyor. Sizde belirttiğiniz gibi, tam anlamıyla bir ekin-sanat merkezi haline dönüşmeye başladı. Hergün, bu alanda yeni bir etkinlik yaşanıyor. Ancak bu hareketliliğe denk düşecek bir dernekleşme çabasına bugüne kadar gidilememiş. BESD bu açığı gidermede bir adım olarak yola çıkıyor.

**- Kültür, değişik şekillerde tanımlanabiliyor. BESD’in kültür ve sanata bakışı nedir?**

- Sizde belirttiğiniz gibi, ekin bir tanım olarak ortaya konamayacak kadar geniş boyutlara sahip bir kavramdır. Bu nedenle herkesin üzerinde birleşebileceği bir tanım ortaya koymak oldukça zordur. Ancak insanların yarattığı tüm değerlerin ve ürünlerin topluca ekini oluşturduğu genel olarak benimsenmiştir. Tarihsel süreç içinde ele alınacak olursa, karmaşık bir değerler sistemi olan ekin, insanların varlıklarının ve kişiliklerinin gelişmesinde büyük roller oynamaktadır. Sosyal yaratık olan insan, toplum içinde, topluma yönelik yürüttüğü çeşitli üretim çabalarının sentezi sonucunda ekinin belirlenmesini sağlamaktadır. Ekin insanların ürettikleri değerlerin bütünü olarak doğanın karşısında insansal bir düzen koyar. İnsan eylemsel gücü ile doğayı kendisine göre değiştirebilen tek yaratıktır. İnsan doğayı üreterek kültürü meydana getirmiştir. Ve yaşamak için zorunlu görevlerini geliştirebileceği yepyeni bir doğa kurmuştur. Yani insan, eylemsel çabasıyla ilkel doğadan ayrılarak ekin düzeni kurmuştur.

Genellikle toplumların karakteristiklerini tarihi olaylar değil, ekin sel unsurlar meydana getirmektedir. Ulusların nasıl ortaya çıktıklarını anlayabilmek için onların ekin tarihini ve gelişimini anlamak gerekir.

Ekin, bir toplumun sahip olduğu maddi ve tinsel değerlerden meydana gelen öyle bir bütündür ki, toplumda varolan her bilgiyi, ilgileri, gereksinimleri, değer ölçülerini, anlayış ve davranış biçimlerini içine alır.

Ekin insanların doğal güçlerin baskı ve etkisinden kurtulmalarının ve özgür bir ortama sahip olmalarının, özgür bir sosyal yaşama ulaşmalarının mücadelesine zemin oluşturmuştur.

Ayrıca demokratik düşüncelerin doğmasında ve demokratik yaşamın gerçekleşmesinde rol oynamıştır. Bir ülkenin uygarlığını meydana getiren ekinin bütün öğeleri aynı zamanda demokrasininde vazgeçilmez temelleridir. Gerçek demokrasiye ulaşmada kültürel gelişmeye özel bir önem verilmesi gerekir.

İnsanlık tarihi değişik toplumların, toplumsal yapıların evrimine bağlı olarak farklı ekinlere sahne olmuştur. Değişme tüm toplumsal yapılarda olduğu gibi ekin alanında da geçerlidir. Tüm ekinler arasındaki etkileşim ve dialog değişimi, gelişimi hızlandıran ana öğedir. Ekinin gelişme ekini oluşturan öğelerin daha ileri biçimler oluşturabilmek üzere değişmesidir.

Günümüzde bir ekin karmaşası yaşanıyor. Bir yanda gerici-şoven ekin anlayışı var. Diğer yanda teslimiyetçi, ürkek, coşkuz anlayışlardaki aydın ve sanatçıların oluşturduğu bir ekin. Ve bir yanda da banka ya da resmi kurum kimliğinde finans desteği sağlanmış tekellerin oluşturduğu, oluşturmaya çalıştığı ekin-sanat anlayışı.

Yaşanan bu ekin karmaşasında teslimiyetçi aydınların yarattığı seçkinler kültürü, Türkiye’de ilerici kültür olarak empoze edilmektedir. Hiçbir bilimsel ve sınıfsal temeli olmayan bu ekin anlayışının ilerici sayılmasının tek ölçütü olarak, şoven ekinden görünüş olarak üstün olması gösteriliyor. Bu ekin anlayışının yaptığı tek şey eylem/eylemsizlik gelişim şartları olmayan, bu yüzden çağın çok gerisinde kalmış, insan ve doğanın gelişmesine hiçbir katkısı bulunmayan ekin anlayışlarına sahip toplumları eleştirmektir. Bilimsel olmayan bu eleştirilerini yaparken ekinin gelişiminin toplumun iç dinamiğine bağlı olduğu gerçeğini görmemezlikten gelirler.

**- Peki BESD’in bu kültür karmaşası içindeki rolü ne olacak?**

- Bu ekin karmaşasının içinde bize düşen tek bir görev var: Kavga.

Tekellerin suya sabuna dokunmayan ve tabii ki aslında çok dokunan ekin-sanat anlayışlarını bolca piyasaya sürdüğü tam tamına bu işin piyasasının yapıldığı ekin-sanat ürünlerinin ve çalışmalarının metalaştırıldığı, yeni ve daha sinsi emperyalist ekin politikalarının aza razı hale getirilmiş beyinlere kolaylıkla empoze edildiği, sınıf ayrışmasında hangi sınıfa hizmet ettiği bilinmez rotasızlara bolca kurum-kuruluş ödülleri dağıtıldığı, ilerencilik adına soru sormaktan ve reddetmekten ürken bir anlayışın ekin-sanat uğraşında rota kaygısını bir yana bırakıp süslü sütunlar ya da gösteriyle galeriler veya bol müşteri uğruna beynini tekellere teslim edenlerin neredeyse yadırganmadığı günümüzde kavga oldukça gerekli, Kavga bizleri, ileriye yönelenleri kuvvete dönüştürecektir.

Artık insan onuruna saygılı, insan onurunu çiğneyen herkesle kavgalı, yalnız çağının tanığı değil, geleceğine ipuçlarını içinde taşıyan sanat ve ekin normlarını geliştirmek, her ulusun kendi kültürünü geliştirecek bilimsel kurumların ve özgür ortamın yaratılması doğrultusunda çaba göstermek son derece önemli.

Günümüz Türkiye’inde ekin-sanat alanında çalışanların işi salt kitleye direnç ruhu aşılacak değil, kitleye geleceğin yaşama biçimi-



BESD’in geleneksel gezileri Büyükada’ya yapılıyordu. Bu gezilerin BESD açısından önemli bir yeri vardı. Yalnızca BESD üyeleri değil pikniğe katılan; kimisi annesini babasını kimisi kardeşlerini kimisi arkadaşlarını getirirdi ve büyük bir kalabalıkla yapıldı piknikler...

Herkes kendi yiyeceğini getiriyordu. Adaya inerken, ya da uygun bir zamanda bütün yiyecekler getirenlerden alınıp bir araya konuluyordu. Yemek vakti tüm yiyecekler büyük sofraya diziliyor ve hep beraber sofraya oturuyorduk. Yüzlerce kişinin getirdiği yiyecek tek bir sofraya oluyordu. Bu aslında tek başına üzerine çok şey söylenebilecek bir durum. Çoğu birbirini tanımayan yüzlerce insanın yiyeceklerinden tek bir sofraya oluşturulması, hep birlikte yiyeceklerin yenilmesi ayrı bir tat oluşturuyordu.

*Gelenek devam ediyor*



**Yıl 1992  
BESD  
kapatıldı**

**1993**

İstanbul genelinde, BESD dahil, yüzlerce derneğin kapısına mühür vuruldu.

“Mücadelemize Kilit Vuramazsınız” anlayışı yürütülen kavga sonucunda

**15 Ağustos 1993’de**  
Taksim Tünel’de Genç Ekin Sanat Merkezi kuruldu.



nin, sosyalist yaşama biçiminin duyarlılık formlarını gösterebilmektedir. Bu iş toplumsal yaşamdan koparılmaya çalışılan ekin-sanatı, yaşamın bağlarıyla beslemeden başarılacak bir iş değildir.

Ekin ve sanat toplumsal yaşamdan koparılamaz. Çünkü ekin ve sanat yaşamın içindedir. Can damarları toplumsal yaşama bağlıdır. Yaşam içinde şekillenir ve kendini gösterir. Az önce belirttiğim o kültür karmaşasının içerisinde tekellerin üstlendiği tepeden inme kültür empozisi bu anlamda yapay, çünkü ekin yaşamın toplumsal yaşamın içinde, o mücadelede şekillenir.

Yaşamla iç içe olan ekin-sanat birbiriyle de sıkı bir ilişki içerisindedir. Sanatın gelişmesi ve yaygınlaşması kültürel standartlarla bağlantılıdır. Ve kültürel standartların yükselmesi içinde sanat itici bir güçtür. İşte bu noktada üzerinde çokça durduğum tekellerin sanat adına tepeden inme kültür empozisi gündeme geliyor.

Bir kültür adı altında öznesine yabancılaşmış insan yaratılıyor.

Toplumun küçük bir kesimini oluşturan burjuva sınıfı kendi kültürel anlayışını, toplumun daha büyük bir kesimi olan diğer sınıflar üzerine empoze etmeye çalışıyor. Bu tepeden inme kültür anlayışı, toplumun büyük bir kesimini oluşturan işçi ve yoksul köylü sınıfının, sınıfsal karakterine hiçbir uyum sağlayamadığından, ekin karmaşasına katkıda bulunmaktan öteye gidememiştir.

İşte burjuvazi tam bu noktada, maddi ve manevi olarak desteklediği bu sınıflar içinden çıkmış teslimiyetçi aydınları devreye sokar. Görünüşte radikal tezleri savunan bu aydınların amaçları yalnızca yükselen devrimci ekinin önüne set çekmektir. İşte kavgalarımızdan biride bu aydınlarla olacak. Tabii bunları yönlendiren ve toplumsal gelişimin önünde en büyük engel olan burjuvaziyi unutmadan.

**- Peki BESD’te ne tür etkinlikler ve faaliyetler olacak?**

- Halk oyunları, bağlama, gitar, tiyatro, fotoğrafçılık gibi eğitici pratik ve teorik kurs çalışmalarımızın yanı sıra, periodik seminer ve dinletilerimiz olacak. Bu periodik etkinlikler ayrıca duyurulacaktır. Dernek içinden olduğu kadar dernek dışından da katılım bekliyoruz.

**- Kurs çalışmalarınızın içinde gitar kursunun bulunması ilgi çekici. Çünkü diğer dernekler çapında sık rantlanır bir olay değil.**

- Evet, doğru. Ancak bunca gelişmiş zengin müzik aletlerini reddederek bağlamanın arkasına gizlenmek bizce dar bir pencereden bakmaktır. Yine aynı şekilde otontizm adına bir halk oyununu aynı şekilde alıp hiçbir düzenleme yapmadan sahneye çıkarmakta dar bir pencereden bakmaktır.

BESD’in amacı dar pencereleri çoğaltmak değil, genişletmek.

Örneğin son derece yanlış bir şekilde batıya maledilmiş ve burjuvaziye teslim edilmiş, ancak bu yanlışlığın hala tam anlamıyla farkına varılmamış klasik müzik ve caz var.

Gelişmiş bir müzik bilgisi gerektirmiyor. İyi bir dinleyici olarak bile nota zenginliğini fark etmek mümkün. Fakat bu müzik burjuvaziye hiçbir üzüntü ve sıkıntı duyulmadan teslim edilmiş ve bugün yadsınıyor. Sahip çıkmalıyız.

**- Bu söyleşi için çok teşekkürler.**

- Ben teşekkür ederim.

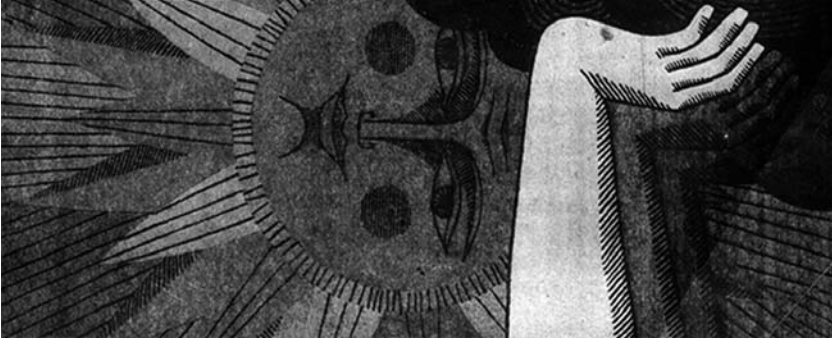
**Yöneliş Dergisi, Şubat 89, Sayı 3**



# Genç Ekin

SANAT MERKEZİ

Sofyalı Sokak No:26/7 Tünel / İSTANBUL Tel:245 74 00



**T**oplumsal yaşamın “tüm alanlarında yaşanan apolitikleştirme, yozlaştırma, kişisizleştirme bombardımına karşı beş yıl önce kültür-sanat alanında bir cephe oluşturmak” amacıyla ortaya çıkan,ekin-sanat alanında faaliyet yürüten bir geleneğin takipçisiyiz.

İnsanlık değerlerine tutkuyla bağlı olan toplumcu gerçekçi sanat anlayışından yola çıkan Genç-Ekin, insanın insan tarafından sömürülmesi temeline dayanan sistemlerin insan üzerindeki etkisini görüp, yaşamın özünü, yönelişlerini çözümleyerek yol gösterici olacaktır. Çünkü toplumcu gerçekçi sanat anlayışı gelecek güzel günlerin habercisidir. Bu haberi Genç-Ekin’de müjdelemeye çalışacağız.

Genç-Ekin; “insanlar kendi öz yaşamlarının kendilerini çevreleyen dünya karşısındaki tavırlarının ve toplumsal çalışmalarının bilincine sanat yoluyla varır ve bu bilinçlenme daha iyi bir toplum uğruna, insanın insan tarafından sömürülmediği bir dünya için verdiği savaşında onlara yardımcı olur” diyor.

Genç-Ekin, burjuva sanatçıların yaptığı gibi sadece içinde yaşadığımız dönemin iğrençliklerini göstermek, insanlık dışı bir dünyada yaşadığımızı belirtmekle yetinmez, verili sistemin sınırlarını aşarak, yeni bir dünya, yeni bir insan için savaşım verir. Eleştirileri sonunda “dünya iğrençtir ama başka türlü de olamaz ki” ile sınırlı kalan burjuva sanatçıları, bunalım üretmekten, yaban bir dünyada insanın yalnızlığından dem vurmaktan, iradesini törpüleme ve kötürüm etmekten öte bir şeye yaramaz.

Genç-Ekin ise gelecek güzel günlerin kazanılacağı iddiasıyla uzun yürüyüşüne 15 Ağustos’ta başlıyor ve herkese merhaba diyor... Bu yürüyüşte yol arkadaşımız olabilecek, insani değerleri savunan yazar, çizer, aydın, tüm kişi ve emekçileri yanımızda görmek istiyor ve açılışımıza bekliyoruz.

Açılışa Yeni Gün Müzik Topluluğu, Koma Denge Azâdi , Strana Hevi Koma Serora Nat katıldı. İnsani sanat mücadelesinde yer alan İnsancıl Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Cengiz Gündoğdu Şair Berrin Taş da aramızdaydı. Ayrıca Emekçi Kadınlar Derneği, (EKD) Başkanı bizlere başarılar dilerken, kadınların yeni bir toplum yolunda örgütlenmeleri gerektiğini vurguladı. Cezaevinden yeni çıkan Yılmaz Ekşi merkez çalışanlarına teşekkür ederek başarılar diledi. Açılış etkinliği çeşitli fotoğraf sanatçılarının ortak olarak hazırladıkları “Madenci ve Zonguldak” isimli dia gösterisi ile sona erdi.

4 Eylül 1993  
İkitelli Ekin Sanat Derneği  
Açıldı

## İKİTELLİ EKİN SANAT DERNEĞİ



90'lı yıllar gözaltında kayıpların işkencelerin ve katliamların yaşandığı günlerdi. Genç Ekin'in Tiyatro Topluluğu yaşanan bu gerçekliği oyunlarına konu edilerek insanlara sanatın güçlü diliyle ulaştırıyordu. İkitelli'de düzenlenen gençlik etkinliğinden.



İnsanların insanca yaşayacağı, baskının ve sömürünün, eşitsizliğin ve adaletsizliğin, zulmün ve savaşların olmadığı, özgür bir dünyanın yaratılabileceğine olan inancımızla kültür ve sanat alanında üzerimize düşeni yapmak üzere yola çıkıyor, iyiden, güzelden yana olan tüm insanlara MERHABA diyoruz.

Tüm alanlarda devlet baskısının iyice arttığı, azgınlaştığı; derneklerin, demokratik kitle örgütlerinin, sosyalist, devrimci gazete ve dergilerin kapatılmaya çalışıldığı bir dönemde ortaya çıkıyoruz. Bunun zorluklarını biliyoruz ancak, bir o kadar zorunluluk olduğunun bilinciyle hareket ediyoruz. Tüm toplum üzerinde estirilen kişiliksizleştirme, yozlaştırma, apolitikleştirme bombardımanına karşı, bizler de buna karşı mücadele etmekten, kendi kültürümüzü, kendi sesimizi yükseltmekten başka çıkar yol kalmıyor.

İnsanı bencilleştiren, alçaltan ve yozlaştıran, insanları duyarsızlaştıran, karamsarlaştıran... burjuva sanat ve dünya anlayışına karşı bizler toplumun çıkarlarını her şeyden önce tutan, toplumun aydınlık geleceğe ulaşmasını hızlandıran, gerçekleri olduğu gibi görüp, yeniden üretmekten yansıtan, toplumcu-gerçekçi sanat ve dünya anlayışıyla hareket edeceğiz.

İESD olarak toplumsal mücadele içerisinde üzerimize düşen görevlerin çok kolay olmadığını, yolumuzu engellerle, zorluklarla dolu olduğuna biliyoruz.

Ve bu zor, uzun yolda geleceğin güzel günlerini birlikte yaratmak, bu onurlu yaşamı paylaşmak için sizleri sesimize ses vermeye, gücümüze güç katmaya, davet ediyoruz.

Bu davet hepimize!...

4 Eylül cumartesi açılışa tüm dostlarımızı bekliyoruz

Adres:

ehmet Akif ah. ert Sok.  
No: 45 / Parseller\İKİTELLİ

Genç Ekin  
SANAT MERKEZİ

GELENEKSEL BAHAR GEZİSİ - I (5)

Merkezimizin ilk, bizim 5. geleneksel gezimize bütün emekçileri davet ediyoruz. Merkezimiz Genç Ekin Sanat'a sahip çıkalım, güç verelim.

Yer : Büyükdada, Tarih : 23 Mayıs 1993 Pazar  
Hareket : Eminönü Ticaret Odası yanı 800  
Eski Kadıköy iskelesi 830



90'lı yıllar gözaltında kayıpların işkencelerin ve katliamların yaşandığı günlerdi. Genç Ekin'in Tiyatro Topluluğu yaşanan bu gerçekliği oyunlarına konu edilerek insanlara sanatın güçlü diliyle ulaştırıyordu.

İkitelli'de düzenlenen gençlik etkinliğinden görüntüler



## 23 Ocak Pazartesi

**İnsancıl art 95, sayı 53, Yıldız Güncesi**

**G**enç Ekin Sanat Merkezi, yeni yerine taşındı dün. Yeni yer dolayısıyla yapılan toplantıya gittim. Genç Ekin, disiplinli bir çalışmayla bu güne geldi. Disiplinli çalışmayı önemserim. Disiplinli çalışanı severim. Yeni yeri de bir anlamda yoktan var etmiş Genç Ekin Sanat Emekçileri. Birçok kişinin umutsuzluğa yığınlığa kapıldığı bir dönemde, Genç Ekin'in bu eylemi gelecek için umut veriyor.

Dün konuşmamda belirttim. Şimdi birkez daha söylemek gerekir. Felsefenin bilimin sanatın bilgisini edinmeden, kimse-nin kimseyi sömürmediği herkesin ağız tadıyla yaşayabileceği güzel bir dünyayı kuramayız. Genç Ekin, yeni dönemde Afşar Timuçin'le felsefe seminerleri'ni... benle Estetik Seminerleri'ni başlatacak. Şunu söylemeliyim. Estetik seminerleri zorlu geçecek. Çünkü bizler güzelin ne olduğunu bütünüyle bilemiyoruz. Bizler tek sesli müziğin bu günün güzeli olmadığını bilmiyoruz. Ama bu sorunda ciddi bir inat görüyorum. Bağlamayı kapam sahneye fırlıyor... kaşını gözünü eğe eğe güya devrimci müzik yapıyor. Üstelik alkışlanıyor. Bunu, güzel dünya mücadelesinde ciddi bir sorun olarak görüyorum. Tabii, çok sesi çok aygıt sananların tutumu, sorunu iyice çetrefil duruma getiriyor.

Tek sesin güzel olduğunu, bilinçten kesinlikle kazımak gerekiyor. Herkes şunu bilsin; "Sen, ne söylersen söyle, ben, bildiğimi okurum" inadı bana zarar vermez. Güzeli dünya mücadelesine zarar verir. Güzelin ne olduğunu bilmeden güzel bir dünya mücadelesi verdiğini sananlar ciddi bir yanılgıda. Ben bunu anlatıyorum bunu söylüyorum.

Ciddi disiplinli çalışmasıyla bugüne gelen Genç Ekin Sanat Merkezi'ne önemli bir görev düşüyor. Estetik bilinci... güzel olanı arama... bulma bilinci yaratmak. Dün, bu umudu... bu amacı gördüm orda. Bunun için sevindim.



**Genç Ekin Tiyatro Grubu  
İnsancıl Okuma Tiyatrosu'nun birlikte çalışmasını  
yaptığı Paris Komünü adlı oyunundan  
1994**

**22 Ocak 1995**

**Genç Ekin Sanat  
Merkezi**

**Yeni yerine taşındı**

1.5 yıldır ekin-sanat geleneğinin takipçileri olarak Tünel Sofyalı Sokakta çalışmalarını sürdüren Genç Ekin bundan sonra İstiklal Caddesi Rumeli İş hanı No:88/10 Beyoğlu adresindeki yeni yerinde dostlarıyla birlikte olacak.

Yeni yerlerini bir harabeden ilmik ilmik örecek, boyasından, mutfak taşlarının döşemesine kadar birlikte paylaşım ve coşkuyla sıcak bir kuruma dönüştüren Genç Ekin emekçileri açılış programını da bu tamirat sırasında programladılar. Her fırça sürüşte bir mısra ezberleyen şiir grubuyla her harç karılışında bir şarkının çalışıldığı müzik grubuyla ortaya çıkartıkları ürünlerde gerçekten bu paylaşımın, kolektif çalışmanın güzelliği görülüyordu.



**S**eksenli yaşlarındaydı Sermaye Destanı'nı sahneye koyduğumuzda Müştak Erenus. Ayışığı'nın merdivenlerinden şikayet eden dostlarımız bilsinler ki o hiç şikayet etmez, hatta güzellemeler yapardı merdivenlere; "insanlar bu merdivenlerde günlük telaşından kurtulup sizinle ne konuşacağını düşünme fırsatı buluyor" derdi kinayeyle. "Emek verdikçe değerleniyor burası" derdi.



**Genç Ekin Tiyatro Atölyesi Sermaye Destanı Oyununa hazırlanıyor.**



## SESİ İZE KİLİT VURA AYACAKSINIZ

**D**evrimci Emek'in geçen sayısında 7 kasım 1995 günü CHP Beyoğlu ilçe binası'nın işgalinin haberi yer almıştı. Grup Munzur, Özgürlük Türküsü, Kutup Yıldızı ve Genç Ekin Müzik Topluluğu elemanı 7 devrimci sanatçı 10 günlük işkenceden sonra tutuklanarak Sağmacılar Cezaevi'ne konuldular. Özelde arkadaşlarımız, genelde tutsak tüm devrimci sanatçılar için bir kampanya başlattık. Bu kampanya; basın açıklamaları, gazete ilanları, radyo anons ve programları, paneller, ortak müzik dinletileri ve etkinliklerini içeriyor.

Bu kapsamda 1 Aralık'ta tüm radyolarda Grup Munzur, Kutup Yıldızı, Özgürlük Türküsü ve Genç Ekin Müzik Topluluğu'nun parçalarının istenmesi ve bu konuyla ilgili düşüncelerin dile getirilmesini istiyoruz. Çalışmalar, arkadaşlarımız gözaltına alınıp tüm boyalı basında örgüt üyesi olarak lanse edildiği günlerde başladı ve onlar serbest bırakılıncaya kadar da sürecek. Bu etkinlikleri 18 Kasım 1995'te Yapı Sanatevi'nde, 26 Kasım 1995'te Genç Ekin Sanat Merkezi'nde gerçekleştirdik.

Bizler, kurulduğumuz günden beri emekçi sınıfın kültürünü geliştirmeye, katkıya, gündeme müdahale etmeye, onların sesi olmaya çalıştık, çalışıyoruz. Tüm duyarlı insanları bizlere maddi, manevi destek vermeye, etkinliklerimize katılmaya ve 1 Aralık'ta bizim türkülerimizle marşlarımızla coşmaya çağırıyoruz.

Bu kampanyada bize destek olan, kapılarını açan Anadolu Halk Kültür Sanat Merkezi, Yapı Sanatevi, Genç Ekin Sanat Merkezi, Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi ve sanatçılara teşekkür ediyoruz.

## GENÇ EKİN MÜZİK TOPLULUĞU





**S**anatçı İnisiyatifi çeşitli sanatçıların ve sanat kurumlarının bir araya gelmesiyle şu taleple ortaya çıktı: “Demokratikleşme, ‘çok seslilik’, ‘sivil toplum’, ‘Paris Şartı’ gibi kavramların mevcut iktidar tarafından sıkça kullanıldığı ama bütün bunların geri planının kan ve ateşle doldurulduğu bir dönemde Kürt coğrafyasındaki kirli savaşa; faili meçhul cinayetlere ve büyük kentlerdeki yargısız infazlara karşı bir tepki olarak doğdu.”

“Çünkü giderek Arjantinleşen belki de Santiago sokaklarına dönen bir ülkede ‘Perşembenin Delillerini’ yaratmazsak, duyarlılıkları harekete geçirip Mayıs Meydanı’na yürümezsek, bu felçli halimizin bize nelere mal olacağını kestirmek hiçte zor olmasa gerek” diyen sanatçılar, “o halde, gelin hep birlikte “toplumun vicdanı olduğumuzu anımsayıp birleşelim”

Bu hedefle işe başlayan Sanatçı İnisiyatifi genişlemek, daha fazla sanatçıya aydına ulaşabilmek için çalışmalar yaptı, önüne koyduğu amaç doğrultusunda toplumda yaşanan baskılara, katliamlara karşı tepkisini gösterdi.

Ölüm şehrine dönen Batman’da ki katliamları protesto için sanatçılar Batman sokaklarını marşları, türküleri, resimleri, fotoğrafları ve oyunlarıyla dolduracaklar. İki gün boyunca görkemli bir gün yaşanılacaktı. Batman’da düzenlenecek olan festivale katılmak üzere İstanbul’da hummalı bir çalışma başladı. Batman valisi açıklama yapmakta geçikmedi: “Onların can güvenliğini alamam, tabutlarıyla birlikte gelsinler” Açık bir tehditti bu biz sanatçılara...

Grup Kızılırmak, Yeni Gün, Koma Denge Azadi, Strana Hevi, Serora Nat, Kutup Yıldızı, Metin-Kemal Kahraman, Bulunmaz Tiyatro, İstanbul Sahnesi, Genç Ekin Sanat Merkezi (Şiir, Tiyatro), Ankara Mağma Sanat Grubu (Şiir, Tiyatro, Müzik, Fotoğraf), Diyarbakır Halk Kültür Derneği (Halkoyunları, Tiyatro), Komel Ressamlar Derneği, İHD İstanbul Şubesi Kültür Komisyonu (Sevil üzerek, İbrahim Akyürek, Kemal Gök, Işıl Yıldırım ve Ali Kıran) Ferhat Tunç, Fevzi Kurtuluş, Hüseyin Aydın, Çiçek Ayyıldız, Latife Geçkin, Haydar Bayar, İnsancıl Dergisi adına Cemile Çakır (şair), Tevfik Taş (Şair), Yusuf Doğar (Ressam), Emine Bora (Ressam), Doğan Güzel (Karikatürist), Ertan Aydın (Karikatürist), Adem Sönmez (Fotoğraf) ve Ulaş Ak (Fotoğraf)

## Genç Ekin Baskı ve Katliamlara Karşı Birlik Platformunun yaptığı bir mitingde



## GENÇ EKİN SANAT MERKEZİ'NDE DAYANIŞMA ETKİNLİĞİ

Genç Ekin'e yönelik saldırıların ardı arkasının kesilmediği bu günlerde devrimci sanat kurumlarıyla anlamlı bir dayanışma örneği sergilendi.

Biliniği gibi 30.01.1996 günü evlerinden hiç bir gerekçe gösterilmeden gözaltına alınan Genç Ekin çalışanları ve yine aynı süreçte alınan müzik grubu elemanları, 15 gün işkenceden geçirildikten sonra tutuklandılar. Doğal olarak bu onbeş günlük süre içerisinde bir takım çalışmalarda aksamalar oldu. İşte tam saldırıların yoğunlaştığı bu günlerde devrimci dayanışma adına Grup Özgürlük Türküsü, Grup Şafak, Grup Muzur, Umud Oyuncuları ve Tiyatro sanatçısı Servet Yalçın tarafından güzel bir etkinlik sergilendi Genç Ekin'de. Genç Ekin emekçilerinin yaptığı basın toplantısının ardından türkülerle, halaylarla coşkulu dinletiler, tiyatro oyunları ve şiir dinletileri yapıldı 23 Şubat Cumartesi günü Genç Ekin'de.

Bu günlerde Mart ayı programını oluşturan Genç Ekin emekçileri, devrimci sanatın sürdürülmeyeceği ve Genç Ekin'in yoluna tüm devrimci coşkusıyla devam edeceğini gösterircesine yoğun bir tempo içindeler.

Biz de Genç Ekin'e tüm gücümüzle destek vereceğimizi ifade ediyor, devrimci, demokrat, aydın tüm işi ve kurumları devrimci sanata yöneltilen saldırılara karşı duyarlı olmaya çalışıyoruz.



### Genç-Ekin

### üzik Topluluğu'na dair

94 Temmuz'unda Genç Ekin Sanat Merkezi bünyesinde kurulduk. Amacımız mücadeleye müziğimizle birşeyler katmaktır.

Ogünden bugüne direnişlerde kitle gösterilerinde, etkinliklerde, konserlerde amacımızı gerçekleştirmeye çalıştık. peki bu yeterlimiydi? Hayır. Henüz yatığımız hiçbir şeyin yeterli olmadığını bu yeterliliğe ancak emekçilerle ve gençlerle bütünleşerek ve çok çalışarak ulaşacağımızı düşünüyoruz.

**Sazımız Sözümüz  
Türkülerimizle  
Umudumuz Kavgada  
Kavgamız Sanatımızla**



30 Ocak 1996 tarihinde Ayışığımız Aysun Sanat Merkezinden çıktuktan sonra evinde pusu kurmuş polisler tarafından gözaltına alındı. Gördüğü işkenceler sonunda kolu sakatlanan Aysun hiçbir gerekçe gösterilmeden tutuklandı. Onlarca gençle birlikte Bayrampaşa Cezaevine gönderildi.

Aysunumuzun ilk cezaevi süreci böyle başladı.

1995 yılında zindanlarda mücadele sertleşerek yükselirken ekin-sanat emekçileride bir yandan kendileri de zindanlara atılıyor diğer yandan zindanlarla dayanışmayı yükseltiyorlardı.

Aysun Bozdoğan yoldaşımız 96'da zindana atıldı, 3-4 ay sonra tahliye oldu. 97'de yine zindana atıldı ve tekrar tahliye oldu. 1999 Aralık ayından itibaren yine zindanlardaydı. Dört gün zindan savaşlarında çarpıştı. Büyük ölüm orucu savaşında ölümsüzleşti. Ekin-sanat geleneğine çok emek vermiş, büyük katkıları olmuş, ekin-sanat geleneği ve zindan mücadelesini yaşayan ve en önde yer alan bir savaşçı olarak göğü fethe çıkarlardan oldu. Zindanlar mücadelesinde tarihsel yerini alan Aysun yoldaş ekin-sanat geleneğinin de önderlerinden oldu. Ayışığı hem ekin-sanat geleneğinin hem de Aysun yoldaşımızın mücadelesinin ifadesidir.

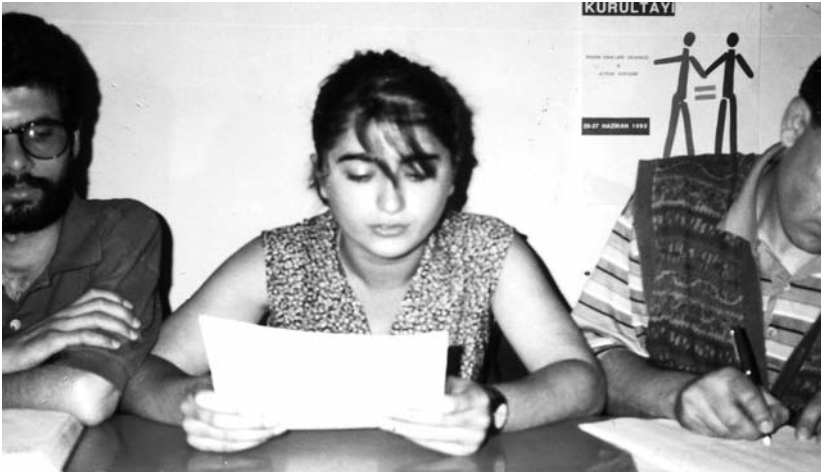


## GENÇ EKİN SANAT MERKEZİ BASIN AÇIKLAMASI

Kapitalist sistemin içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal, siyasal kriz derinleştikçe yeni bir toplumun müjdecisi olan devrimci sanatçıların sesi toplumda yankı buluyor. Genç emekçiler ve ezilen kitleler artık kapitalizmin yoz kültürüne, metalaşmış sanatına savaş açmış, devrimci sanatı alanlarda, işgallerde ve onurlu direnişlerde görüyor. Devrimci sanatçılara yönelik saldırıların yoğunlaşması bu yüzdendir. En ufak demokratik talepleri bile topla, tüfekle karşılayan, ekonomik taleplerle yola çıkmış emekçilerin önüne polis barikati kuran, cezaevlerinde nice fedakarlıklarla, direnişlerle kazanılmış hakları gaspeden faşizm, devrimci sanatçılara da, bu toplumsal mücadelenin bir parçası oldukları için saldırıyor. Devrimci sanat kurumlarını kapatıyor, devrimci sanatçıları gözaltına alıyor, işkencelerden geçiriyor. Genç Ekin Sanat Merkezi de bu saldırılardan fazlasıyla nasibini almıştır. Yaklaşık 8 ay önce Genç Ekin Sanat Merkezi yöneticisi Songül Yücel hiç gerekçesi olmaksızın tutuklanıp cezaevine gönderilmiş ve 4,5 ay sonra serbest bırakılmış, dava beraatle sonuçlanmıştır. Hemen ardından yine Neslihan Tokur birkaç ay önce cezaevlerindeki baskı ve katliamları protesto etmek için CHP Beyoğlu İlçe Binası'na protesto için giden diğer siyasi çevrelerden 4 müzik grubu elemanı ile birlikte gözaltına alındı ve tutuklandı. Son olarak 30.01.1996 tarihinde Genç Ekin Sanat Merkezi'nden çıktıktan sonra evlerinde pusu kurmuş polisler tarafından gözaltına alınan arkadaşlarımız Alper Tunga Alp, Aysun Bozdoğan, Şükür Öcal hepimizin bildiği gibi şu anda terörle mücadele şubesinde ve yoğun işkence altındalar. Kendilerinin hayatlarından endişe ediyoruz ve derhal serbest bırakılmalarını istiyoruz.

Devrimci sanata yönelen saldırılar karşısında tüm devrimci demokrat kişi ve kurumları duyarlı olmaya, tepki vermeye çağırıyoruz.

### **BASKILAR BİZLERİ YILDIRAMAZ! DEVİRİMCİ SANAT SUSTURULAMAZ! GENÇ EKİN SANAT MERKEZİ EMEKÇİLERİ**



Songül Yücel bir basın açıklamasında.

**P**azar... Pazartesi... Salı... Çarşamba hastayım. Birden oldu. Cumartesi öğleden sonra Genç Ekin'de Estetik Semineri'nde iyi hissetmedim kendimi. Canımın sıkıntısına verdim önce. Genç Ekin'in yöneticisi Songül Yücel gözaltına alınmıştı. Pasaport için başvurmuş. Sen misin pasaport isteyen gözaltına alıvermişler.

Böyle durumlarda canım çok katlı sıkılıyor. Birincisi Songül'ün gözaltına alınması. İkincisi basın vurdum duymazlığı. Songül star değil... star sisteminde değil. Bunun için gözaltına alınması basını ilgilendirmiyor. İnsansan basın ilgilenmiyor. Basının ilgisi için star olman gerekiyor.

Dördüncü canımı sıkan nokta. Songül gözaltına alınırken tv kameraları olmadığı için Orhan Pamuklar görünmüyor.

TV kameraları olsa Orhan Pamuklar bülbülü bile çatlatır demokrasi türküsü söylerken.

**13 Nisan Perşembe  
Cengiz Gündoğdu**



### **DICLE KADIN KÜLTÜR MERKEZİ'NDEN AYSUN BOZDOĞAN'A ÖZEL ÖDÜL**

Her yıl geleneksel olarak şiir ve öykü yarışması düzenleyen Dicle Kadın Kültür Merkezi bu yıl özel ödülünü bir kültür sanat emekçisi olan GESAM yöneticisi Aysun Bozdoğan'a verdi. Dicle Kadın Kültür Merkezi Aysun Bozdoğan'a verdiği özel ödül yine 96 Ölüm Orucu Savaşçısı Arzu Kemanoglu tarafından alındı.

## **Uluslararası Ekin Sanat Araştırmaları Laboratuvarı'nın sahnelediği "Küçük Kara Balık" isimli tiyatro gösterisi yasaklandı**

Yıllardır halkın, emekçilerin soluğuna soluk, bileğine güç katmak için yürütülen muhalif, devrimci kültür-sanat mücadelesinde yine kuşatılıyor, kapatılıyor, işkence görüyor, tutuklanıyoruz. Yine kaçırılıyor, katlediliyoruz. Basılan, kapatılan MKM şubelerinin ardından son olarak Uluslararası Ekin Sanat Araştırmaları Laboratuvarı'nın sahnelediği "Küçük Kara Balık" isimli tiyatro gösterisi yasaklandı. 6 Aralık 1997 tarihinde Batman TPAO Site Sinemasında sahnelenmesi gereken gösterinin birinci gününde "Mürakat dilekçesinde verilen oyun metninin dışına çıkıldığı, oyun metnine eklemeler yapıldığı" gerekçesiyle Batman Emniyet Müdürlüğüne bağlı Güvenlik Şube Ekipleri tarafından dublaj kasetlerine el konuldu. İkinci gösteri sonrasında grup oyuncuları Batman Cumhuriyet Savcılığına götürülerek "bölücülük propagandası" yaptıkları gerekçesiyle ifadeleri alındı. Oyun yönetmeni tiyatro sanatçısı Servet Yalçın yaptığı açıklamada; İçişleri Bakanlığının konuya ilişkin 25.09.1985 tarih ve 1200/001/25 sayılı, son genelgesine göre, mülki amirliklerin oyun teksti inceleme, izin verme veya vermeme yetkisinin bulunmamasına rağmen hukuk dışı ve keyfi bir biçimde gösterinin engellenmesinin halkın eğitim, kültür ve sanat alanında kendisini geliştirme, öğrenme, öğretme ve yayma hakkına bir saldırı olduğunu belirtti.

Batman'da ki yasaklamadan sonra; grubun turnesinin devamında İskenderun Gösteri Sanatları Merkezi Derneği tarafından 24.12.97 tarihinde oynanmak için organize edilen gösteri de İskenderun Emniyet Müdürlüğü tarafından, Batman'da ki yasaklama gerekçe gösterilerek burada da oyunun sahnelenmesi yasaklandı. Bu da daha önceki gibi keyfi bir engellemedir. Bu ikinci yasaklamayla pervasızlığı iyice su yüzüne çıkıttı.

Bizler bu saldırı ve yok etme politikasını tarihin çöplüğüne gönderecek darbenin ancak muhalif yurtsever, devrimci sanatçı ve aydınların birlikte mücadelesiyle vurulacağını düşünüyoruz. Yüzyıllardır değişen, devrilen onca iktidara rağmen, hala ayakta olan ve yüreklerde yaşayan devrimci sanatçıların türküleri, şiirleri ve destanlarıdır.

**Genç Ekin Sanat erkezi**





# MART



## EKİN SANAT MERKEZİ

15 Mart 1998

SANATA Sanatçılar! Üretimlerinde sanatı yaşatanlar! Nasıl bir dünyada yaşamak isterdiniz? Unutmayın ki, bu dünyayı kuracak olan bizleriz. Hiçbir meslek, sanattan öz ve biçim açısından uzak değildir.

Her yaptığımız işte, yaşadığımız her anda belki de yepyeni estetik değerler yarattığımızın farkında mısınız?

Sanatçı, gösterişli salonlarda ellerine ödül verilerek smokinli, tuvaletli, seyircilerin ayakta alkışladığı kişiler değildir.

Sanatçı ulaşılmaz, ölçülmez dev reklam panoları da değildir.

Sanatçı yaşamın moral değerlerini yaratandır, insanın “insan” olma savaşının öncüleridir

Sanatçı, yaşamı yaratma yolunda öz açısından daha insani, biçim açısından daha estetik değerler yaratma bilincinde, birikiminde ve kaygısında olmalıdır.

Bütün “yetenek” gözdağlarına rağmen öğrenme ve öğretme sürecinin uçsuz bucaksız ufkuna doğru yol alandır.

Sanatçı, tüm insanı yozlaşmalara ve edilgenleşmeye karşı etkinliğini koruyabilmelidir.

Bizim yaşadığımız zaman ve ortama özde onun içini dolduran kültür ve sanattır!

Artık oluşturmak istediğimiz insani özü, üretimlerimizi ve düşüncelerimizi paylaşma, aynı amaç için uğraş veren insanlarla birlikte olma zamanıdır.

## MART İSYANDIR

Geçmişten geleceğe uzanan devrim mücadelesinde Mart ayı isyanların, başkaldırıların yaşandığı günler olarak tarihte yerini alıyor.

Ve ezilen sömürülen Türkiye halklarının mücadelesine ışık tutmaya devam ediyor.

18 Mart 1871 ilk proleter devriminin gerçekleşmesi komünün kurulmasıyla proleterya diktatörlüğünün gerçekleştirilebilmesinin yolunu;

8 Mart 1908'de Newyork sokaklarında dokuma işçisi kadınların çektiği isyan bayrağı bugün bütün dünya emekçi kadınlarına kurtuluşun ve özgürleşmenin yolunu;

31 Mart 1972'de faşizmin Kızılder'e katlettiği devrim mücadelesinde önder kadrolarının çatışma sırasında ortaya koydukları başeğmez devrimci iradeyi ve kararlılığı;

16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi'nde yedi öğrencinin faşistler tarafından katledilmesi ardından işçi sınıfının ve tüm kitle örgütlerinin faşizme karşı sokaklara dökülmesiyle sınıf tavrını;

Ve 13 Mart 1982'de Buca Cezaevi'nde idam edilen Türkiye ve Kürdistan proletaryasının komünist önderleri işçi gerillaların; mücadelede çatışmada, sorguda, mahkemede ve darağacında insanların sahip olması gereken en soylu davranışın, komünizme olan inancın sembolü olmayı;

21 Mart 1992'de, Kürt halkının ve Ortadoğu haklarının zulme ve baskıya karşı başkaldırı gününde Kürt halkının zulme ve her türlü vahşete karşı savaştığı devrimci Kawa'nın yerini alması ve özgürleşmesinin yolunu;

12 Mart 1995'de Gazi ayaklanması bize devrimin ne kadar yakın, somut, elle tutulur bir gerçek olduğunu.

Evet tüm bu başkaldırı günleri, toprağa atılan tohum misali devrimimizin yeşeren, güçlenen, kökleşen örnekleri olarak bize ışık tutuyor.

Gerçek sanatı keşfetmiş, yayan ve yaygınlaştıran devrim savaşçısı için, sanatımızla yürüyüşe geçiyoruz.

**Mart isyandır, isyan devrime gebedir.**



Alternatif sanat çağrımızla, 'Neye alternatif?' ve 'Nasıl Sanat?' Sorularına cevap aramayı, üretimlerimizi zenginleştirmeyi bu ihtiyaçta, estetik kaygısı olan herkesle birlikte ilerlemeyi hedefliyoruz.

Her türlü yozlaşmaya, gerici, kastlaşmış değer yargılarına, para için insan, para için sanat felsefesi, bunların yarattığı daralmalar ve insanlıktan uzak savrulmalara karşı durma cesareti olan, sanatıyla ve sanata bakışıyla alternatif bir yaşam modeli kurmak için yola çıkmış olanları paylaşmaya ve dayanışmaya **ÇAĞIRIYORUZ.**

### AÇILIŞ PROGRAMI

- Şiir Dinletisi
- Tiyatro  
(Genç Ekin Tiyatro Grubu)
- Söyleşiler
- Dia gösterimi
- Müzik dinletileri  
(Koma Şengal - Grup Günışığı)

**Tarih: 15 Mart 1998 Pazar**

**Saat: 13:00**

**Adres: 878. Sokak No: 10-12**

**Kemeraltı-Konak/İZMİR**

**Tel.: 0232. 445 63 56**



**14 / 07 / 2001  
GESAM  
kapatıldı**

BESD'den Genç-Ekin'e  
Genç-Ekin'den GESAM'a  
süren inatçı mücadelemiz  
Aysun Bozdoğan'ın adıyla  
yürüyor zorlu yolları...  
Ayışığı aydınlatıyor  
yolumuzu...

**2003-2008**

**Taksim  
İkitelli**

**Sarıgazi**

**Gazi  
İzmir**

**Antep  
Adana**

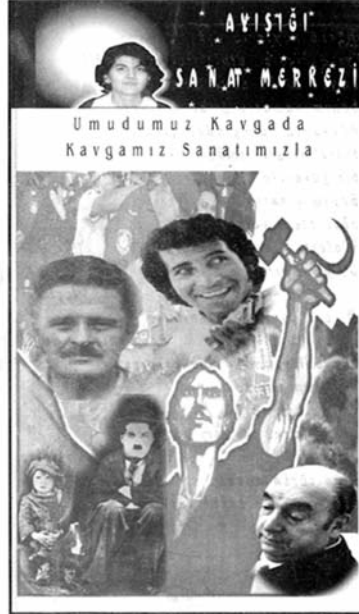
**ayışığı**  
sanat merkezi

**Geleneksel  
AYIŞIĞI  
SANAT MERKEZİ**  
Pikniğinde Buluşalım

**Program**  
Hilmi YARAYICI  
KOMA ÇIYA  
Hüseyin KARAKUŞ  
Nurettin GÜLEÇ  
Tiyatro BİZ BİZE  
Esenyurt Tuncelililer Dern.  
Folklor Ekibi ve  
Konuk Sanatçılar

**TARİH: 13 Temmuz 2003 Pazar**  
**PIKNİK YERİ: Alemdağ Taşdelen Piknik Alanı**

**AYRINTILI BİLGİ İÇİN: AYIŞIĞI Sanat Merkezi Taksim**  
Tel: (0212) 292 13 48



*Alışılmış bir duvar değildi. Yazılarımızı şiirlerimizi sanatımızı taşıyordu üzerinde. Nasıl ki BESD Çıngı'yı doğurduysa Ayışığı da Evrenin Türküsü'nü doğurdu ve sonra da ÖNSÖZ'ümüzü...*

Merhaba

Merhaba, “Evrenin Türküsü”ne bir dizede kendinden katacak olanlara...

Merhaba, “Evrenin Türküsü”nden yükselen melodilere kulak kabartanlara...

Merhaba, “şarkı söyleyen yarınlar” olmak düşü kuranlara...

Merhaba, bu düşü gerçek kılmak için savaşınlara...

Evren sonsuz, türkülerimiz derin ve anlamlı... Hep birlikte sonsuz, derin ve anlamlı üretimlerde bulunacağımız duvar gazetemiz Evrenin Türküsü'nden merhaba...

Gazetemiz sütunlarında öyle bir türkü tutturacağız ki tüm dünyayı tüm insanlığı kucaklayacak derinliğe sahip olacak...

Bu derinliğe ulaşmanın bir tek yolu var; o da kolektif üretim... Nasıl ki, duvar gazetemizin adını kolektif bir şekilde seçmişsek, gelin hep birlikte üretimlerimizi de gazetemiz sütunlarında ortaklaştıralım...

Gazetemiz Evrenin Türküsü ,Gündem, Kültür-Sanat, Tanıtım, Şiir ve Atölye çalışmalarının sonuçlarının yansıtıldığı sütunlardan oluşacaktır.

Belirlediğimiz başlıklar çalışma kapsamımız düşünüldüğünde, zamanla yetirli olmayacaktır bunun farkındayız. Önerileriniz ve katkılarınızla Evrenin Türküsü gerçekten adına uygun bir biçime ve içeriğe dönüşecektir.

Gelin hep birlikte bu hedefe ulaşmak için çalışalım.

Evrenin Türküsü'nde “Tartışma” köşesi ister misiniz?

Gelin öyleyse bu tartışmayı başlatalım...

Evrenin Türküsü'nde “öykü-deneme” köşesi olsun ister misiniz?

Gelin öyleyse, bu sütun öykü ve denemelerinizi bekliyor...

Evrenin Türküsü'nde doğadan yükselen çığlığın yer almasını ister misiniz?

Gelin öyleyse doğanın çığlığına kulak verelim...

Evrenin Türküsü'nde “mizah” köşesine ne dersiniz?

Gelin öyleyse, çizgilerimiz ve kelimelerimizle mizah köşesini yaratalım.

Evrenin Türküsü yalnızca bunları kapsamamalı, ayrıca “şu da” olmalı mı diyorsunuz?

Gelin öyleyse önerilerinizle çoğalalım...

Nazım ustanın şiiri için dediği gibi: “hem bir tek insana, hem milyonlara seslenen şiirler yazmak istiyorum. Hem bir elmadan, hem sürülen topraktan, hem zindandan dönen insanın ruhundan, hem kitlelerin daha güzel günler için savaşından, hem bir tek insanın sevda kelimelerinden bahseden şiirler yazmak istiyorum.”

Biz de hem bir tek insana, hem milyonlara seslenen türküler söylemek istiyoruz...

Hem “şarkı söyleyen yarınlar” adına kavga veren insanlardan, hem onların düşlerinden bahseden türküler söylemek istiyoruz...

Yolumuz uzun ve zorlu... Gelin, Evrenin Türküsü'nde öyle bir türkü tuturalım ki, bu zorlu ve uzun yolu sesimize ses katarak birlikte adımlamaya başlayalım...

Her 15 günde bir görüşmek dileğiyle...



Sanat; mücadelenin önemli araçlarından biriydi. Kendimiz bile insanlık adına bir şey yapmayı hissettiysek bunu sanatın dilinden kaynaklı hissettik. Şiirlerden, romandan etkilenerken, belki de insan olmayı insan kalabilmeyi başarabildik. Bu anlamıyla sepetimiz dolu diyoruz.

Eksikliklerimiz yetersizliklerimiz elbette var. Önemli olan bunları bilip bunun farkında olup aşmak için uğraşmak. Ve şunun bilincindeydik, böyle bir etkinliği organize ederken kimileri sordu niye bugün, niye şimdi 20. yıl diye. Niye BESD'den bugüne herkes aranıyor diye. Biz şunun farkındayız; yapılan hiçbir iş hiç kimsenin özel çabası özel işi değil, her birimizin bulunduğu dönem içerisinde kattığı hem birbirimize hem mücadeleye hem kendimize kattığımız şeylerin sonucunda biz bu güne gelebildik.

**Songül  
20. Yıl Etkinliği'nden**

16 KASIM **ayışığı**  
sanat merkezi  
PAZAR

**FİLİSTİN  
gecesi**

Grup Munzur  
Koma Çiya  
Hilmi Yarayıcı  
Bilgesu Erenus  
Ayışığı Şiir Topluluğu

YER : La Belle Dışın Salonu  
ADRES : Rumeli Cad. No.142-4  
Osmanbey/Şişli  
SAAT : 19:30  
TEL : Ayışığı-Taksim (0212) 292 13 48  
Ayışığı-Sarıyer (0212) 493 35 15  
Ayışığı-Sarıyer (0212) 821 88 66

**O**nurun ve diren-  
genliğin meşale-  
si Filistin halkı-  
yla dayanışma etkinliğiyle  
karşılıklı 2004 yılını

**ayışığı**  
28 ARALIK

**FİLİSTİN  
gecesi**

Program  
Grup Munzur  
Koma Gulen Xerzan  
Hilmi Yarayıcı  
Bilgesu Erenus  
Ayışığı Şiir  
Topluluğu

Yer: SALON DEVRAN  
Mahmut Şevket Paşa Mah. Mihhat Paşa Cad.  
No:3 Kervan Pasajı OKUMAYDANI

Saat: 14:00

■ Hıfız Telefonları  
Ayışığı-Taksim (0212) 292 13 48/ Ayışığı-İkilelli (0212) -95 24 15/  
Ayışığı-Sarıyer (0212) 821 88 66

Yanımızda Bilgesu Erenus,  
Hilmi Yarayıcı, Koma Gulen  
Xerzan, Grup Munzur vardı.  
Hep birlikte söyledik şarkılarını-  
mızı Filistin halkı için...

## Antep Ayışığı Sanat Merkezi Açıldı Nisan / 2004

erhaba Dostlar.

**H**ayatımda yaşadığım  
en büyük heyecanlar-  
dan birini sizlerle pay-  
laşmak istiyorum; daha doğrusu  
başarıya ulaşmanın mutluluğunu.  
22 Mayıs'ta Antep'te düzenlenen  
"Küba Dostluk Günü"nde yaşa-  
nanları, heyecanları, fedakarlıkları  
hiç bir zaman unutamam. Böylesi  
büyük bir organizasyona girmeden  
önce çok düşünmüştüm. "Evet"  
diyordum, "işçilerin sanatını ve  
kültürünü yansıtmak gerekiyor,  
ama nasıl olacak? Ya başarısızlığa  
uğrarsak! ya güzel geçmezse" vb.  
düşünceler içerisindeydim. Fakat  
artık bunları düşünmüyorum. Bunu  
sağlayan da arkadaşlarım oldu.  
"Hayır" dediler, "olumsuzluğa yer  
yok. Eğer emek harcarsak başarısız-  
lığa uğramayız" diyerek bana güç  
verdiler. İşte bu güçle başlamıştım  
çalışmalara.

Kentin her bir köşesine afiş yapmakla başlamıştık işlerimize. (Ha...  
unutmadan bir de 6 Mayıs'ta İstanbul'da, Denizler'in anma gününde,  
yani Harbiye Açık Hava Tiyatro Salonu'nda düzenlenen gecenin muh-  
teşemliğinin etkisi de olmadı değil.) Çevremizdeki bütün insanlar biz-  
lere destek veriyorlardı, herkes bu çalışmanın bir parçasıydı. Belki kimi  
zaman yorulduk, uykusuz kaldık, engellerle karşılaştık ama insanlarla  
olan bütünlüğümüz bunları çabucak aşmamıza yardımcı oldu. Çünkü  
üretiyorduk. Çünkü hepimiz ürettiğimiz birer yaratıcıydık. Daha  
sonra şehrin bazı bölgelerine standlar açtık. Küba Dostluk Günü gitgi-  
de yaklaşıyordu. Çalışmalar hızlanıyor ve heyecanımız da bu ölçüde  
daha çok artıyordu.

Sizlere en çok 22 Mayıs gününü anlatmak istiyorum. Galiba bu  
tarih kafamdan hiçbir zaman silinmeyecek. Artık çalışmalarımızın son-  
larıydı. Ben Ayışığı Sanat Merkezi'nde kalmıştım, arkadaşlarım da  
gecenin düzenleneceği salona gitmişlerdi, son hazırlıkları yapıyorlardı.  
Ben de Ayışığı'ndaki işleri bitirmeye çalışıyordum. Bu sırada herkes  
gelip "bizler ne yapacağız", "bize bir iş verin" ya da "şimdi ne yapma-  
mız gerekiyor" diyordu. "İşte" dedim, "Yaşamak bu, yaşamdan zevk  
alabilmek bu..." Herkes inanılmazdı, herkes durmadan koşuşturuyordu.  
Ve saat yaklaştı. Etkinliğimiz başlıyordu. Salon yavaş yavaş doluyordu.  
Ve sonunda etkinlik başladı. Salonu dolduran 1100 kişi bu etkinliği  
niçin yaptığımızı anlamıştı artık. Etkinlik başladığında Aysun'umuz,  
Ayışığımız vardı aklımda, yanımda. O'ndan aldığımız bayrağı zafere  
ulaştırmalıydık. Herkesin emeği sayesinde bunu başarmıştık. İnsanların  
coşkuları, mutlulukları, düşünceleri adeta gözlerinden okunuyordu.  
Ayışığı Sanat Merkezi'nin her zaman söylediği bir şey vardır: "Gelin  
hep birlikte üretelim."

Antep Ayışığı Sanat Merkezi Emekçisi

**ayışığı**  
sanat merkezi

**HALKIN DENİZİ**

**DENİZLEŞEN HALKLA  
FERHAT TUNÇ**  
GRUP DENİZE EZGİ  
AYIŞIĞI ŞİİR ve TİYATRO GRUBU

TARİH : 04 HAZİRAN 2006 PAZAR  
YER : 100. YIL PARKI ANFI TİYATRO  
SAAT : 19:30

**ayışığı** 0 342 230 38 74  
sanat merkezi AKYOL MHI. ŞAHAN SR. VAPİ APT. NO:214 ŞAHİNEVİ

# Yüzyılın Komünü Küba



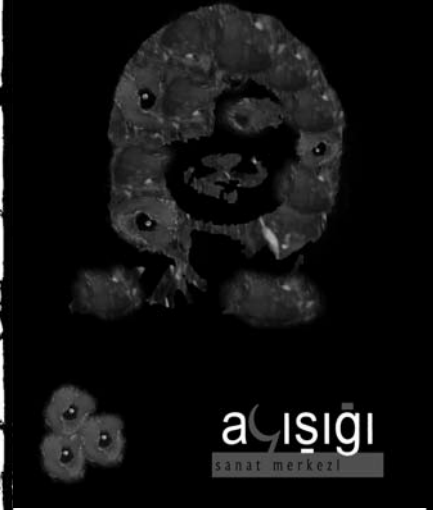
*hastala victoria siempre*

17 Ekim 2004  
Küba Dostluk Günü



Cuba Sabor/ Conjunto Ritmico  
Bilgesu Erenus / Hilmi Yarayıcı  
Tuncay Çakan / Vervaroz  
Antep Şiir Grubu  
Ayışığı Müzik Grubu  
Kübalı Ressam Miguel Mariano Gomez  
Hernandez'in resim Sergisi  
17 Ekim 2004  
Kadırga Kültür Merkezi

17 Nisan 2004  
Bahara erhaba  
Etkinliği



Berrin Taş  
Bilgesu Erenus  
Nurettin Güleç  
Cengiz Gündoğdu  
K Tiyatro Topluluğu

GENÇ EKİN  
SANAT MERKEZİ  
TİYATRO GRUBU



PARİS KOMÜNÜ  
(OKUMA TİYATROSU)

YER: ORTAKÖY KÜLTÜR MERKEZİ  
DEREBOYU CAD. NO: 110 ORTAKÖY/İST.  
23 EKİM PAZAR SAAT: 18.00  
İRTİBAT İÇİN: Genç Ekin Sanat Merkezi  
Tel: (0212) 245 74 00

**Y**ola çıktık...  
Arkamızda kaygı-  
larımızı, çekin-

genliklerimizi bırakarak...

İnsanı, geleceği, kendimizi tanımak ve değiştirmek için... El yordamıyla yürüyoruz. Ama ışıksız değiliz. Yaşamın tüm ciddiyetiyle oyunlar oynuyoruz, çocuklar gibi şeniyoruz. Zorlu ve uzun bir uğraş bu. Hayatın içinde, daha içinde, daha etkin rol almak istiyoruz.

Sahnede olmak, ışıkları yakmak ve oyunu başlatmak istiyoruz. Daha çok rol arkadaşları gerekli bize: Oyunu yazacaklar, sahneye çıkacaklar, kostümleri dikecekler, dekorları çakacaklar, makyaj yapacaklar, biletleri dağıtacaklar, sorular sorup cevapları verecekler... Yola çıktık geliyoruz...Kendimizi, geleceği, insanı araştırmak ve değiştirmek için...



27 Mart 2005  
Dünya  
Tiyatrolar  
Günü





halkın denizi  
denizleşen halkla

AYIŞIĞI  
SANAT MERKEZİ

6 MAYISTA  
SAAT: 20.00 harbiye

SUAVI  
NIHAT BEHRAM  
REŞO  
ALİ ASKER  
GRUP EMEĞE EZGİ  
KONUK SANATÇI VE AYDINLAR

“Anaların rahmine el atamayacaklarına göre, bu kavga biz olmasak da sürecektir” diyorlar.

Kavga, tarihsiz, bilinçsiz, insansız yaşamaktansa ölümü yeğleyen 119 canın anısı, Yusuf, Hüseyin ve Deniz’in anısıyla birleşerek sürüyor. Bu kavga içerde ve dışarıda bütün hücreleri parçalayacak.

Ve işte bu yüzden, biz ölüme inanmıyoruz. İşte bu yüzden; bu acımasız, bu azgın, bu utanmaz anamalcı düzende, sosyalizm vurgusu yapıyor, paylaşımcı ortaklaşa hayata şükürler olsun diyoruz.

**Gracias ala vida  
Bilgesu Erenus**

**G**ecenin açılışını yapan o küçük kız çocuk bizim geleceğimiz... Bugün anısını tazelediğimiz Denizin babasına yazdığı mektubu okudu ve benim arkada dizlerim titredi, bunu itiraf ediyorum. Bu anma toplantısı o küçük kız çocuğunun yüreği kadar masum bir toplantıdır. O küçük kız çocuk buradan giderken, kelebek gibi uçarak arkaya geldi. Hepimiz onu orada sevdik. Bu anmamız yüreği bir kelebek gibi saf ve temiz olan o kız çocuğu kadar masumdur. Çünkü faşizme karşı olmak masumiyettir, emperyalizme karşı olmak masumiyettir. Zalim olanlar emperyalistlerdir... Zalim olanlar faşistlerdir... Ülkemizi, yurdumuzu, coğrafyamızı peşkeş çekenlerdir zalim olanlar... Anılarını tazelediğimiz arkadaşlarımızın çitasıdır hedefimiz. O çitanın altında atlayış yapmayı biz pasiflik sayarız. Onun üstüne çıkmak amacımız. Bugün adları Deniz, adları Hüseyin, adları Ulaş, adları Mahir, adları İbo olanlar var aramızda, onlar da çocuklarının adını Deniz Can, Ulaş Can koyuyorlar. Adları kuşaklar boyu yaşayacaktır.

**Nihat Behram**

Özgürlüklerin tamamlanmış olduğu; acının, işkencenin, ölümün, gözyaşlarının olmadığı bir dünya istiyorum. Bundan sonra da umut yüklü türkülerimiz olacak.

**Ali Asker**



*BESD'ten Genç Ekin'e oradan*

*Ayıışığına yaptığımız  
20 yıllık yürüyüşün ürünü  
ÖNSÖZ,*

*“İnsanlığın kurtuluşunu  
hedefleyen sosyalizm  
büyük bir eserdir;  
bu da onun ÖNSÖZ'üdür”*

*şiarıyla  
2005 yılında  
yayın hayatına başladı.*



**Y**oldaşlarım beni buraya davet ettiğiniz, Türkiye hakkında bize anlatılanlardan farklı bir şeyle karşılaştığımız için, size teşekkür ederiz.

Bildiğiniz gibi, basın ve tele-vizyonlar emperyalistlerin ve Siyonistlerin elinde olduğundan, direnişi en uzak noktalara kadar ulaştıramıyoruz. Bu toplantı, bu anlamda önemli bir toplantıdır. Direnişin gerçek sahiplerini buraya davet ettikleri için, bu sempozyumu düzenleyen Ayışığı Sanat Merkezi ve Emekçi Kadınlara sonsuz teşekkürler.

**Sahar ahdî Naef**



## 1-2 Nisan SEMPOZYUM SAVAŞ VE KADIN

Sempozyum 11.00-18.00 saatleri arasında yapılacaktır

**Irak'ta Kadın**  
Samav M. Naef  
(Irak Kadın Hakları Savunma Merkezi)

**Filistin'de Kadın**  
Füsün Bandır  
(Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği Bşk.)

**Savaşta Kadın**  
Sibel Özbudun

**Göç Yollarında Kadın**  
Şefika Gürbüz  
(GöçDer. Bşk.)

**Grevde Kadın**  
Serna Seral İşçileri

**Zindanda Kadın**  
Fatma Yıldırım  
(DETAK)



İstiklal Cad. Rumeli Han.  
88/11 Beyoğlu İstanbul  
Tel-Fax: 0212 249 44 43  
istanbulayisigi@yahoo.com



### KADINA KARŞI ŞİDDET

Av. Meryem Erdal  
Av. Eren Keskin  
Av. Eylem Erkaslan  
Dr. Şebnem Korur Fincancı  
Hmş. Ülkü Şeyda  
Sanat ve Kadın  
Berrin Taş  
Ruhan Mavruk

**Şiir Dinletileri**  
(İnsanel Şiir Atölyesi)  
Film Gösterimleri  
Slayt Gösterimi



*Sevdalarımız yalnız değildir*



**H**epimiz Birer Sevdadayız kampanyasına bir halka da Antep'te eklendi.

Antep Ayışığı Sanat Merkezi 13 Mart Pazartesi günü Belediye Tiyatro Salonu'nda "Sevdalara Türküler Söylüyoruz" adıyla bir etkinlik düzenlendi.

350 kişinin üzerinde bir katılımı gerçekleşen etkinlik 1982 yılının 13 Mart'ında İzmir Buca Zindanı'nda idam edilen komünist işçiler Necati Vardar, Seyit Konuk ve İbrahim Ethem Coşkun'un ölüm yıldönümünde yapılması nedeniyle de ayrı bir önem kazandı.







# SANATA KOMPLU

**K**apımıza mühür vurulabilir ama sanatımıza, üretimimize asla mühür vuramazsınız diyerek Sarıgazi sokaklarına taşındık.

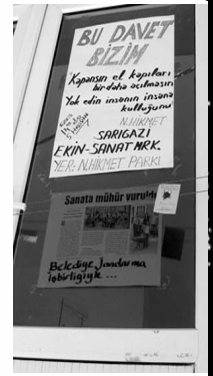


**S**arıgazi Ekin Sanat Merkezi 21 Şubat 2006 tarihinde sabah saat 08.00'de Sarı-gazi Jandarma Alay omutanlığına bağlı jandarmalar tarafından içeride kimse olmadığı için kapısı kırılarak basıldı. Sanata komplo kurmak için sabırsızlanan jandarma, kurduğu mizansene ilişkin mesaisine sabah erken saatlerde başladı. Mizansen çok bilindik... Sanat merkezi basılır, içindeki "suç unsurları" toplanır; sanat merkezi çalışanları evlerinden gözaltına alınır. Ve sanat merkezi "hücre evi" sanat merkezi çalışanları da "terörist", hem de "eylem hazırlığında olan teröristler" olarak lanse edilir. Bir de bu "teröristler"e yardım ve yataklık eden emekçi halktan insanlar tespit edilir! Böylece senaryo hazır. Elbet karanlığın temsilcisi tekelci burjuva basın olmadan bu senaryonun tanıtımı yapılamaz. Onlar da sahnedeki yerlerini aldıktan sonra kampanya vurulur ve oyun sahnelenmeye başlar.



**H**er yıl geleneksel olarak düzenlenen Sarıgazi festivali dinci gerici belediyenin festivali kendi anlayışına mahkum etmesine karşı Sarıgazi emekçi halkı festivali boykot ederek katılmadı. Onlarca gözaltı sonucunda 9 kişi tutuklandı.

Sarıgazi'de bitmeyen kavgaya böyle başladı. Sarıgazi Ekin Sanat Merkezi, Domokrasi Caddesi'nde boş bir arsa üzerinde, her hafta tutuklanan 9 kişi için 9 mum yakarak yaptığı etkinliği gelenekselleşti. Her hafta emekçi halkın katılımıyla daha da kalabalıklaşan etkinlik tutuklanan 9 kişinin serbest kaldığı güne dek sürdü.





Sanatçı dostumuz  
Sabahat Akkiraz  
Denize Akan  
Nehirler gecesinde  
İkitelli Halkıyla kucaklaştı

**açışığı**  
sanat merkezi

**HALKIN DENİZİ**



**DENİZLEŞEN HALKLA  
FERHAT TUNÇ**

**GRUP DENİZE EZGİ  
AYIŞIĞI ŞİİR ve TİYATRO GRUBU**

TARİH : 04 HAZİRAN 2006 PAZAR

YER : 100. YIL PARKI ANFİ TİYATRO

SAAT : 19:30

**açışığı** 0 342 230 38 74  
sanat merkezi AKYOL AH. ŞABAN SK. APT. NO: 216 ŞAHİNBEY



halkın denizi denizleşen halkla

**MITİNG  
6  
MAYIS**

Otobüs Kalkış Noktaları

**İSTANBUL**  
Taksim: AKM önü  
Sırmacılık: Aksoy Halıkarpet önü  
İstiklal: Ekin Sanat Merkezi önü  
Gazi Mahi: Cemal önü  
Alibeyköy: Yeşil Karami Camii önü  
Okmeydanı: Sarıhançesi  
Kadıköy: Halim Taner Sahnesi önü  
Kartal: Kartal Köprüsü E-5 üzeri  
Sarıyer: Hızır Mehmet Parkı  
1 Mayıs Mahi: Marmara çarşısı  
Tüm otobüsler 6 Mayıs Cuma günü saat 22.00'da hareket edecektir.

**ESKİŞEHİR**  
Cemal önü ( 6 Mayıs Saat. 08.00)

**ANKARA**  
Tutuluçay  
Beyaz (Yeşil Çiçekçi)  
Bakırca Metro İstasyonu  
Ankara otobüsler 6 Mayıs Cumartesi günü saat 11.00'da hareket edecektir.

**İrtibat Telefonları:**  
İstanbul: 0 212 249 44 43 - 531 44 83  
Etiler: 0 312 446 35 10  
Etiler: 0 342 230 38 74

**ANKARA'da Buluşuyor**

**ANMA 12.00**  
**KARŞIYAKA MEZARLIĞI**

**MITİNG 15.00**  
**ABDİ İPEKÇİ PARKI**

**MÜCADELE BİRLİĞİ PLATFORMU**

**MÜCADELE BİRLİĞİ** **DİK** **DÖB** **AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ** **EKA**



Geçen sene Harbiye Açık hava'da yaptığımız gecedeği gibi Denizlerin bayraklarını en yükseklerde dalgalandırılm... Denizler bıraktıkları geleceğe sahip çıktıklarını bir kez daha görsünler... İşte bu duygu ve düşüncelerle çıktık yola... Tüm baskı ve engelleme çabalarına rağmen...



**M**erhaba yoldaşlar, direnen halkın yiğit yoldaşları hoş geldiniz. Yiğit kararlı insanlar çağırır da ben gelmez miyim?

Tarihi direnenler yazacak, Tarih direnenlerin tarihidir.

Yaşasın direnen halklar!

Yaşasın gelecek!

Yaşasın halkların yiğit yoldaşları!

Yaşasın sosyalizm!

Yaşasın umut!

**Ruhan avruk**



**A**yışığı Sanat Merkezi olarak Filistin ve Lübnan'a yapılan katliamın resimlerinden oluşan sergimizi 26 Ağustos 2006'da İstiklal Caddesinde açtık.



Filistin resim sergisi:  
Abdel-Aziz İbraheem

**halkın denizi  
denizleşen halkla**

**4 MAYIS  
KADIKÖY**

**MİTİNG** 14<sup>00</sup>

**"DENİZLER İÇİN  
BENDE BİR ŞEY  
SÖYLEMEK İSTİYORUM"**

13<sup>00</sup> TOPLANMA YERİ  
CARREFOUR

**AYIŞIĞI  
SANAT  
MERKEZİ**

**halkın denizi  
denizleşen halkla**

**Agirê Jiyan  
Nurettin Güleç  
Hemê Hacî Tuncay Çakan  
Emeğe Ezgi  
Denize Ezgi**

**OTOBÜS KALKIŞ NOKTALARI**

Gazi Mahallesi: Cemeri: Köşe Durdu: Ayışığı: Ekin Sanat Merkezi Önü: Akıncı: Sağlıkcağı Önü:  
Postane: Meydan Parkı: Sarıcağı: Belediye Binası Önü: Yabancılar: Kuleli Durdu:  
Kızılkaya: Mısır Çukuluğu Durdu:

**irtibat telefonları**

**İstanbul: 212 249 44 43 Antep: 342 230 38 74  
İzmir: 232 489 63 16 Adana: 322 363 70 62**

**A**nma etkinliği, Gazi'deki sokak konseriyle devam etti. Biz de, her geçen gün köklerine daha güçlü tutunan devrimci iradenin "denizleşen halklara" akışını bir kez daha gördük. Tüm yabancılaştırmalara inat, 6 Mayıs 2008'de buluşmak üzere...



**Ayıışığı Çukurova'da...**

**26 / 11 / 2006  
Adana Ayıışığı Açıldı**



## **TÜYAP 2006**

**İ**lk defa biz de katıldık. 28 Ekim - 5 Kasım 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilen kitap fuarına, okuyucuyla buluşturmak için "Önsöz"lerimizi de götürdük.

Ayrıca etkinliklerimizi anlatan tanıtım broşürlerimiz, takvimlerimiz, Che posterlerimiz, kartlarımızla, kitap ayrıçlarımızla birlikte çeşitli kitaplarımız ve fuarın son günlerine yetiştirebildiğimiz Ergül Çiçekler'in "Dört Ateşten Gün Dört Ölümünden Gece" adlı şiir kitabı da standımızda yerini aldı.

1 Kasım Çarşamba günü de TÜYAP'ta "Sanatta Taraf Olmak ve İşçi Filmleri" başlıklı söyleşi düzenledik. TÜYAP'ta düzenlenen söyleşiye Ruhan Mavruk yönetiminde Çark filminin yönetmeni Muzaffer Hiçdurmaz, Senaristi Haşmet Zeybek katıldılar



**nazım hikmet  
vatan  
hainliğine  
devam ediyor  
hala**

**S**anat Banka Kasasına Sığmaz! Sığdırılmaz! Yaşamımızı, her günümüzü ve her dakikamızı talan edenler, olanca güçleriyle tüm nefes borularımızı tıkamaya çalışanlar, şimdi de bizim olanı; şiirlerimizi, şairlerimizi soğuk banka kasalarına hapsederek sesimizi boğmaya çalışıyorlar. 5 Ocak 2007 tarihinden itibaren Koç Holding'e bağlı Yapı Kredi Yayınları; internette binlerce üyesi olan iki sitede (www.antoloji.com, www.siiir.gen.tr) Nazım Hikmet, Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Behçet Necatigil, Ahmet Muhip Dranas, Cemal Süreyya, Edip Cansever, Ece Ayhan gibi halka mal olmuş şairlerin şiirlerini okur erişimine kapattırıştır! Üstelik Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık, Turgut Uyar gibi onlarca yazarın yayın hakkı da YKY'nın elinde. Günlerdir tartışılan bu yasadışı şiirlerimizi banknot ve kar kapısından ibaret gören YKY ve satılık kalemşörleri tarafından telif hakları, emeğe saygılı kılıfı altında şiddetle savunuluyor. Yani şiirlere ulaşmak isteyenler onların biçtikleri fiyatı vermek zorunda. Paran kadar Nazım, paran kadar Orhan Veli!





15 Nisan 2008  
Ayışığı Sanat Merkezi ve Genç Emekçiler Birliği  
Bahara Rehberliği Pikniği



Sınıflar Mücadelesi ve İdamlar Resim Sergisi  
18 Eylül-18 Haziran 2008



Çalışmalarına hızla başlayan mart işçi kültür merkezi kısa zamanda saldırıya uğrayarak trajikomik iddialarla kapatılmıştır



28 Ocak 2007  
Mart İşçi Kültür Merkezi Açıldı  
İzmir / Kemalpaşa



## 20. Yıl ve dostlardan gelenler



Merhaba Sevgili dostlar, yoldaşlar,

Hepiniz hoş geldiniz. Biz birçok etkinlikte bir araya geldik. Bunun benim için ayrı bir önemi de var. 20. yılın, 20. yıl kampanyasının koptuysak tekrar bir araya gelmenin birbirimizi yeniden tanımanın en gerekli olduğu dönemlerden biri. Çünkü ben her zaman diyorum dayanın ayaklarınızı yere basın, sabredin, biz yıkılmayacağız, onlar çatlayıp gidecek. Dünya devrimler çağına giriyoruz. Ben sisteme karşı oldukça yalnızlaştırılmış bir sanatçıydım, kendim de zaten oldukça dik kafalı geçimsiz bir insanım. Şunu açıklıkla istiyordum. Devrim sözünden vazgeçmemek için tek bir kitabım bile yayımlanmasa sadece eylemlerde şiirlerimi seslendirerek yaşasam ona bile razıydım. Ama öylesine gönüllü bir sahiplenme gördüm ki hepinize çok çok o noktada teşekkür ediyorum. Özellikle sinevizyonda almanız bunun sonsuzlaşacağını gösteriyor. Bana büyük bir heyecan ve ümit verdi. İlk mesajımdı sizlere hatırlıyor musunuz? Ankara’da Deniz Gezmiş’i anma gününde yiğit kararlı insanlar çağırır da ben gelmez miyim. Bugün burada olmamız benim bunları hissetmemde en doğrusunu yaptığımı gösteriyor. İyi ki varsınız diyorum.

Bit Pazarı isimli şiirimi okuyayım. Bir ironi şiiridir. İnsan kirliliğine karşı şair yüreğinin daha doğrusu hepimizin devrimci yüreklerinin isyanını anlatıyor. Pardon “Bit Pazarı” derken B’den bölünüyor. İt pazarı diye de okunuyor. Hiç yalnız kalmamak dileğiyle...Ümitlerimizi bütünleştirmek dileğiyle...Ayaklarımızın üzerinde duralım. Biten biz olmayacağız. Artık direnenler kazanacak. Sevgiyle selamlıyorum hepinizi.

**Ruhan Mavruk**  
(20.Yıl Etkinliğinden)

### Sevgili dostlar merhaba;

Bir kültürel alan var etmek neden çok önemlidir dersenez, bir kültürel alan o toplumda yaşanan varolan, günlük yaşamın kavgaların, döğüşlerin, sınıf mücadelesinin, savaşların, barışların hepsinin tarihini belirli alanlarda toplamak gerekir. Bu alanlar olmadığı müddetçe ortalık bir çöle dönüşür. Bu çöller insanların köleleştirilmesi için çok uygun ortamdır.

Ben bu sene amatör tiyatroculukta 39. yılıma giriyorum. Bu 39 yılda işte yaşadığımız bu darbelerde, Türkiye’de sınıf mücadelesinde, mücadeleyi verenlerin de var oldukları, yeniden toparlandıkları o koca askeri darbelerden geçerken hep bunu gördüm.



Gerçekten Ayışığı Sanat Merkezi var oluşuyla duruşuyla, işte en azından şu fotoğrafları toparlayışıyla bizleri bir araya getirişiyse çok önemli bir iş yapıyor. Çünkü bunların toparlanması bir arada olması bizim kafamızın da sağlıklı bir biçimde işlemesine yol açıyor. Hele hele düşünün özellikle 2000’lerden bu yana yaşadığımız bu büyük kültürel medyatik bombardıman altında insanların aklı kafası çok karışıyor.

Çünkü her sabah kalktığımızda gazetelerde, her akşam televizyonlarda haber bültenlerinde inanılmaz olaylarla karşılaşılıyorsunuz, artık size medya öyle bir bombardıman yapıyor ki, bilgi bombardımanı, siz artık inanacağınız hiçbir şeye inanmaz, gözünüzle görüyorsunuz, yağmur yağmıyormu acaba düşünüyorsunuz, bilmiyorsunuz. Belkide yağmıyor diye düşünüyorsunuz, öyle bir bombardıman altındayız. Bu anlamda bizim ülkemizin dünya güzeli düşünürleri vardı. Onlar hala aramızdalar. Bir kısmını yitiriyoruz yavaş yavaş. Onlar gerçekten bu bilgileri, olan biteni bu büyük çatışmayı bize zaman zaman aktarırlardı, anlatırdı. Mesela Asım Bezirci vardı. Asım Bezirci edebiyat alanında, işte bizim 40’lardan beri yaşadığımız büyük boğuşmayı anlatırdı. Düşünün işte onu Sivas’ta yaktılar, yokettiler. Ve ben inanın ki o öldükten sonra en az on kez onbeş kez telefon açtım. Eşi Refika hanımla telefonda yüzyüze kaldım. Asımla görüşecektin değil mi dedi evet dedim, gerçekten ona sormam gereken bir şey var dedim ama Asım Bey yoktu artık. Asım Beyler, Orhan İyiler, sevgili Bilgesu Erenus’lar hepsi onlar bu birikimlerin ışıklarıdır bizim toplumda. Ayışığı Sanat Merkezi de bu ışıklarla köprüler kurabildiği ölçüde gençlerimiz, yeni gelen kuşaklar herkes bu insanlarla tanışıyor, onların düşünceleriyle, onların üretimleriyle buluşuyor. O zaman öbür bombardımana karşı hiç olmazsa başka bir ışığın da olduğunu farkediyor insanlar.

Biz bu yıl Edirne’den Diyarbakır’a büyük bir koşturma halindeydik. Özellikle de Anadolu’nun buna ne kadar çok ekmek, su kadar ihtiyacı olduğunu gördük. Bilgesu Erenus yazmıştı, “Tarih Böyledir” diye. 30 dakikalık oyundu oynadığımız oyun. 3,5 saat oyun üzerine konuşuyorduk. O kadar konuşmaya hasretler. Neydi bunlar. Bu birikimleri bu anlatılanları oyundaki her bir ögeyi sormak sorgulamak ihtiyacı duyuyorlardı. Böyle bir açlığın olduğu bir ülkedeyiz biz. Onun için de Ayışığına ve Ayışığına değişik ışıklarına ihtiyacımız var. İyi varsın Ayışığı diyoruz. 20 yaşındasın. Biz de gelecek hafta Sarıgazi ve Gazi’de bu ışığın bir parçası olarak etkinliklere katılacağız. Orada da buluşmak üzere... Sevgiler...

**Tiyatro Simurg’dan Ahmet Esatoğlu  
(20.Yıl Etkinliğinden)**

### Rasim Oktar Şiir Atölyesi çalışmalarına başladı



*Kürt Şiiri Üzerine...*



*Azınlık Şiiri  
Üzerine...*





Ayışığı Sanat Merkezi  
Rasim Oktar Şiir Atölyesi  
7 Ekim Pazar günü Taksim  
Ayışığı'nda  
“Şiirlerimiz  
Rasim Oktar İçin”  
etkinliğini yaptı.

**Y**üreğinde onulmaz isyan yatan Rasim, 18 Mart 1964 yılında Manisa'nın Alaşehir ilçesinde doğdu. Eğitimini üniversiteye kadar Çanakkale'de sürdürdü, ardından Kastamonu'da üniversite yılları başladı. İki yıllık İnşaat Yüksek Okulunu bitirdikten sonra Çanakkale'ye dönüp, babasına ait olan elektronik işletmesinde çalışmaya başladı.

Askerden döndükten sonra, üniversite yıllarında tanıştığı Aynil ile evlendi. 18 Nisan 1993'te güzeller güzeli Ekin Su yaşama merhaba dedi.

Siyasal mücadeleye de bu süreçte katılan Oktar ailesi, Çanakkale halkına mücadeleciler bir yaşamın nasıl olması gerektiğini göstermeye çalıştılar. Rasim bir dönem üst üste Çanakkale İHD başkanlığını, Aynil ise uzun bir uğraştan sonra Çanakkale Tüm Bel-Sen şube başkanlığını üstlendiler. 1993'ten 23 Eylül 1996'da aramızdan ayrılmalara kadar Çanakkale halkının militan komünist önderleri oldular.

### **Yoldaşlar, Dostlar Merhaba**

20 Yıl önceden bu yana gelen dayanışmayı, direnmeyi kutluyorum. Ben artı zamanın, somut olayların tarihsel konumlarında değerlendirmeye alıştığım için 20 yıl önce ben 53 yaşındaydım. Şimdi hazırlıksızım. Sanatın dayanma gücü, insanlarla geleceğe yönelik dinamik kaynağı nereden geliyor diye sorulduğunda belki en doğru yanıtı ben 1995 yıllarında bir Alman komünistin röportajında okumuştum.

1989'da Berlin Duvarı düştükten sonra o, yaşamın büyük kaosu içinde, 89'du, 91 yaşındaki bu yoldaşa hala komünistlikten niçin vazgeçemediğini, ideolojiyi niye hala savunmaya devam ettiğini sorduklarında, çok ilginç gelmişti bana verdiği yanıt.

“Ben direnmeyi sanatçılardan öğrendim” diyordu. Onlar inandıklarının peşini bırakmazlar. Romancılardan öğrendim, şairlerden öğrendim, müzisyenlerden öğrendim ve tabii ki ideolojime büyük inancımdan öğrendim.

Yoldaşlar, gerçekten de sanat, hayatın diyalektiğini en doğru şekilde kavrayıp insanlığın yolunu açacak gücü, o diyalektiğin bilimsel yöntemiyle birleştirdiği dönemler sözkonusu oluyor artık çağımızda. Paul Fragman denilen adam Nobel edebiyat ödülünü aldı biliyorsunuz. Geçen gün bir açıklamasında şöyle diyor: “Amerikan halkı hiçbir zaman marksizme dönmeyecektir. Ama 68 yıl önceki Roozvelt'in ülkelerine dönecektir. Marksizmin tekrar gündeme geldiği bir dönemdeyiz. Newyork Times'da genç komünistler diye ilanlar çıkıyor artık. Dünyayı üzerimize yıkmaya çalışıyorlar. Dünyanın yıkıntılarında yepyeni bir doğuş yaratacaksınız sanatınızla, direnişinizle ve birlikteliğinizle.

**Sevgiler...**

**Orhan İyiler**

**(20.Yıl Etkinliğinden)**





Merhabalar, hoş geldiniz diyorum.

Songül'ü dinlerken şunu düşündüm. Bundan 20 yıl önce, beş altı genç bir araya gelirken 20 yıl sonra böyle bir toplantıda konuşma yapacağımızı hiç birimiz hayal edemiyorduk. BESD tarihinde kuruluşundan beri devam ettiği süre içinde en çok tartışılan dernek olma özelliğini taşıyor. Hem kuruluş şekli, kuruluşun yeri, manifestosu, aslında baktığımızda en çok tartışılan bir dernek yapısı içerisinde mücadele etti.



Kuran arkadaşlara baktığımızda arkadaşlarımız, kökeni halk oyunlarından geliyordu.

Halk oyunlarından gelen arkadaşlarımızın zaten böyle dernekçilik tecrübesi vardı. Ama doğal olarak 12 Eylül'ün ağır şartlarında çocukluğu geçmiş bir gruptu. Hepimiz 19-20 yaşlarındaydık ortalama. Bu grubun dernekçilik camiasından gelmiş olması da olumsuzlukları görerek bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak tedbirlerle gelmek istedi. Bununla ilgili manifesto da yayınladı.

İlk tartışılan maddelerimizden biri dernek üyesi olabilmek için bir bölümde bir kursiyer, kurs bölümünde veya herhangi bir bölümde bu duvar gazetesi de olabilir, bir dönem çalışma zorunluluğu getirdik.

Bu uzun süre tartışıldı. Bu üyelik hakkında kısıtlama olarak algılandı. Ama o dönem ki bizim gördüğümüz şey çok fazla dernek açılması ama daha sonra derneğin kapısını açacak kimsenin bulunamamasından kaynaklıydı.

Bundan dolayı yalnızca çalışan insanların çalışması düşünülerek bu derneğe üye olması düşünülmüştür.

Diğer bir özellik dernek belki bir dergi çevresinden oluşan insanlarla kurulmuş olmasına rağmen derneğin göstermiş olduğu performans bakımından bir çok siyasi camiadan insanların dernek içinde çalıştığı hatta yönetimde olduğu bir dernek yaratılmıştır. Bunu ben bir başarı olarak görüyorum. Bunun çok uzun bir süre tartışılmış olmasına karşın derneğe başladığımızda amaç şuydu: sanat açısından söylenecek sözümüzün olduğunu, bunun bu yolda çalışan insanların bir araya getirilmesinin gerektiğine inanan bir topluluk vardı. Ama kalıpları olmayan aykırı uçların bir araya geldiği ve güzel şeyler yaratıldı. Gitar kursuyla başlandı. En çok bağlama kursuna talep olduğu halde. Belki o zaman genç arkadaşların, genç olarak bizlerin talebiydi bu. Başarılı oldu, başarılı etkinlikler yaptı. Gezilerinde otobüs yerine motoru tercih etti. Büyük Ada'ya gittik. Bizim Ali reisimiz vardı o zaman. İki tane küçük takası vardı. İlk onu tutmuştuk. Artık son gezimizi yaptığımızda Ali Reis armatör olmuştu. Büyük gemileri vardı üç tane. Onları bize veriyordu. Son gezimiz bin kişilik bir organizasyondur.



#### 4. YIL ŞENLİĞİ COŞKULU GEÇTİ

Gazi Ayışığı Ekin Sanat Merkezi'nin açılışının 4. yıl etkinliği, 1 Nisan günü, Gazi Okul Parkı'nda büyük bir coşkuyla kutlandı. Kutlamanın diğer anlamı Akmercan Temizlik işçilerinin iş mahkemesini kazanmalarıydı. Grup Emeğe Ezgi, Tuncay Çakan, Mahsuni Seçer Müzik Evi öğrencileri, Grup Berf, grevleri zaferle sonuçlanan Akmercan işçileri ve Ruhan Mavruk bizlerleydi.





## TUYAP 2007

**G**eçen yıl olduğu gibi bu yıl da TÜYAP kitap fuarındaki yerimizi aldık. Bu kez Ergül Çiçekler'in kitabının yanı sıra, Ruhan Mavruk'un 'Issız Ada ve Savaş Zirhlisi' kitabını da eklemiştik. Hızla yetiştirilen kitap için bir de fuar kapsamında imza günü düzenledik. Ayrıca Şair Atila Oğuz Belge Yayınları tarafından çıkarılan 'Lirik Kıyıları' adlı şiir kitabını imzalamak üzere aynı gün standımızda yer aldı.



Farklılık olarak ailelerle paylaşılan, ailelerinde dahil edildiği bir dernek çalışması yapıldığı bunun en güzel örneği elliye yakın Çocuk Kulübü üyesi olması. Bunların birçoğu şimdi 30'lu yaşlarında olacak. Derneğin iki günü bunların sorumluluğundaydı. Çocuk kulübü çalışması çok başarılı devam etti. Fotoğrafçılık yine çok başarılı bir çalışmaydı. Özellikle İfsak'ın kendi içinde problemi olduğu dönemde İfsak'ın muhalefet kanadının bütün slayt ve fotoğraf sergilerini BESD'ye yapmaları özellikle göçerler sayısı çok başarılı aylarca sürdü. Her hafta sonu 2-3 gösteri şeklinde süren bir çalışmaydı.

O dönemde dediğim gibi toplumda muhalif olan birçok kesimi aynı camianın altında toplamının bir avantajını yaşadı BESD. Tabii bundan dolayı da çok eleştirildi. Ama 1 Ağustos genelgesi eyleminde BESD ve BESD gibi derneklerin ortaya koyduğu performans çok yüksekti. 1 Ağustos genelgesine karşı çıkış bir dönüm noktası olarak bakıyorduk çok ciddi bir 12 Eylül'den sonra yapılmış en geniş katılımlı protesto gösterisiydi. 89 1 Mayısına üyelerinin tamamına yakını katılım sağlayarak büyük bir şeye adım atmıştı.

Doğal olarak o dönemde bir çingiri diye şu an Önsöz diye çıkan derginin temelleri atıldığı bir dönemde bir duvar gazetesi çıkarıyorduk. Çok düzenli çıkan duvar gazetesi oldu. Doğal olarak dernekte bir süre sonra bir ruh anlayışı gelişti. Aldığı işi bitiren bir kuşak yetişti o dönemde. Yani kadro ve dernek açısından derneğimizde hiçbir zaman kapısını açmak diye bir sıkıntısı olmayan bir yapılanmaydı.

O dönemde hatırlarsak halk evlerinin yeniden gündeme geldiği bölgesel derneklerin açıldığı dönemlerdi. Bir yıl sonra pek çok dernek kapısını açamaz hale geliyordu açacak adam bulamaz hale geliyorlardı. Bundan biz uzak durduk. Tabii ki Ortaköy'de çok tartışma konusu olan bir tercihti, niye Ortaköy herhangi bir işçi semti değil bir tartışma konusuydu. Bizim iddia ettiğimiz gibi sanıyorum sonra gelişti. İstanbul'un her yerinde Silivri'den, Kartala İkitelli'den, Sarıgazi'ye kadar tüm bölgelerden katılımların olduğu sonra bu bölgeler tekrar dernekleşmelere vesile olan bir merkez haline geldi. Bir merkezin nerde kurulduğu çok önemli olmadığını iddia etmiştik ve bunun da başarılı olduğunu düşünüyorum. İşte 93'e kadar geçen sürede başarılı bir yıl birbuçuk yıl sonra herhalde Mıstık Sinemasında başarılı bir gece yapılmıştı. Gece dahil olmak üzere tartışılmaya devam edilen bir süreç ama 20 yıl sonra böyle bir konuşmayı yapıyor olmak hala o dönemden 20 yıldan buralara kadar gelmiş yine bir Ayışığı Sanat Merkezini sırtlamış ondan önce GESAM'ı, bu kadroların kuruyor olmasına başarılı faaliyetlerde bulunuyor olması en azından şöyle düşünüyorum başarılı bir şeyler yapılmış o dönemde bu gecede emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

**BESD'den Erol (20.Yıl Etkinlik Konuşmasından)**



**H**erhalde bir 10-15 yıl önceydi. TMSŞ'den gözaltına alındım. Böyle yerde insan tedirgin oluyor, ister istemez. Üstelik avukatıma bile ulaşamadım. Birden bire bütün tedirginliğimin geçtiğini gördüm. Ne oluyor bana dedim. Benim burada gerçekten rahatsız olmam lazım dedim. Bu şekilde olmam için hiçbir neden yok dedim. Sonra birdenbire bir baktım ki solcuların evlerinden, bizlerin evlerinden topladıkları bütün kitaplar, terörlü mücadelenin bürosundaki her yayılmış durumda. Ben orada dostlarımı görüyorum kitapların üzerinde. Sizlerin de dediği gibi yol gösteren ışık veren insanları görüyorum. Ve bundan dolayı kendimi birden bire çok rahat mutlu ve evimde gibi hissetmiştim. Şimdi de burada görüyorum. Engels'i görüyorum, Marx'ı görüyorum. Che Guevera'yı görüyorum. Lenin'i görüyorum. Bütün dostlarımı görüyorum burada. İyi olmuş.

Eksiklikler, fazlalıklar şunlar bunlar ama ben sizde en fazla içtenliğinizi önemsiyorum. Bu içtenliği koruyun, gerçekten koruyun. Madem ki sanatı seçtiniz, içtenlik sanatta en önemli öge, yetenek kadar önemli. Şöyle ayrılmak istiyorum sizden: Sizin deyişinizle yıkım üreten çağ, benim deyişimle tasa, kökten çatırdamaya başladı... Nice 20 yıllara...

**Bilgesu Erenus**  
(20.Yıl Etkinlik Konuşmasından)



**Değerli dostlar, hepinize merhaba**  
Size Ayışığı ile nasıl tanıştığımı anlatayım önce. Birgün Yön Radyo'ya gittiğimde orada bir dergi gördüm Önsöz diye, dikkatimi çekti ve hemen adresini aldım ve geldim Ayışığına. Arkadaşlarla sohbet ettik. Neden Ayışığı dediler. Ben de ne yapıyorsunuz merak ettim ve geldim dedim. Ben Ayışığına geldiğim zaman 20 yaşına giriyorum. Ama çıktığım zaman yine 50 yaşında oluyorum. Keşke bu resimler İstanbul caddelerini süslese, ben hiç ihtiyarlamaya çağım.

**uammer Amcamız**  
(20. Yıl Etkinlik Konuşmasından)

## İzmir Ayışığı Tiyatro

"Carrar Ananın Silahları"

Bertold Brecht

Tek Perde

20.00  
14  
Ocak  
2008

Yer: Dr. Salahattin Akçipek Esreftasa Kültür Merkezi  
Tel: 262 45 90 / 282 98 84

### Neden Carrar Ananın Silahları

İzmir Ayışığı Tiyatro olarak sahneye çeğimiz "Carrar Ananın Silahları" adlı Brecht oyununu seçmemizin nedenleri vardı. Bu nedenlerden ilki hiçbir şeye karışmayanlara ya da ben kimseden yana değilim diyenlere "hiçbir şey yapmamakla da bir şey yapmış olursun" mesajı vermek, ikincisi süre gelen çatışma ve savaş şartları içinde "faşizm sadece baş kaldıranları, silaha sarılanları düşman beller" mantığının doğru olmadığını üstelik silahsız olanların daha çabuk yok edilebileceğinin bir gerçek olduğunu izleyiciye göstermek.

Oyunda anne karakteri savaş karşısında yalın, sinmiş ama çocuklarını (ölümden!) korumak için bir o kadar da ısrarcı ve laf anlamaz.

Oysa diğer karakterler işçi Pedro, oğul Hose, Manuella, yaşlı bayan Perez savaşmanın kaçınılmaz olduğunu göstermeye çalışırlar. Peder karakteri ayrı bir inceleme konusudur. Yapıldığı isten dolayı kendini bile kandırması gereken bir din adamı.

İzmir Ayışığı Tiyatro olarak bu oyunu çıkarırken kaygılarımızda vardı. Örneğin izleyiciye mücadele etmek için doğru safları gösterememenin kaygısı ve İspanya iç savaşından esinlenerek yazılmış bu oyundaki kişilerin ve şehirlerin isimlerinin anlaşılacağından oyunun etkisini kaybedebileceği. Bu sorunları oyun öncesi göstereceğimiz slayt gösterimiyle aşacağımızı umuyoruz.

### Neden Carrar Ana'nın Silahları

İzmir Ayışığı Tiyatro Grubu olarak sahneye çeğimiz "Carrar Ana'nın Silahları" adlı Brecht oyununu seçmemizin nedenleri vardı.

Bu nedenlerden ilki hiçbir şeye karışmayanlara ya da "ben kimseden yana değilim" diyenlere "hiçbir şey yapmamakla da bir şey yapmış olursun" mesajı vermek, ikincisi süre gelen çatışma savaş şartları içinde "faşizm sadece baş kaldıranları, silaha sarılanları düşman beller" mantığının doğru olmadığını üstelik silahsız olanların daha çabuk yok edilebileceğinin bir gerçek olduğunu izleyiciye göstermekti.

## 8 MART Bizim Öykümüz

Sevgican  
Ruhan Mavruk  
Nurettin Güleç  
İzmir Ayışığı Tiyatro  
Grup Denize Ezgi  
R. Oktar Şiir Atölyesi  
Sinevizyon

ÖZLEM DÜĞÜN SALONU  
Atatürk Mh. İkitelli Cd. Özpotat İş Mrk.  
No: 185 (Onur Market Karşısı) İKİTELLİ

AYIŞIĞI  
SANAT  
MERKEZİ

2 Mart  
Pazar  
18 30

İrtibat

İkitelli Ayışığı  
495 38 18  
Gazi Ayışığı  
650 86 99  
S. Gazi Ayışığı  
622 30 26  
Taksim Ayışığı  
249 44 43



Kültür-sanat hayatında 20. yılına giren Ayışığı Sanat Merkezi'ni Sanat Cephesi olarak selamlıyoruz...

Bizler Sanat Cephesi olarak, Sosyalist Gerçekçiliği geleneğimiz ve mirasımız olarak kabul ediyoruz. Unutturulmaya çalışılan geleneğimizin artılarını bir basamak ileri sıçratmak için kalkış noktası olarak görüyoruz. Geleneğimizin artı noktalarından geriye düşülmemesi gerektiğini savunuyoruz.

Sanat Cephesi, sanat, politika, estetik alanında yapılan mücadelenin bir ve aynı yerde olduğunun bilinciyle devrimci sanatı, sistemle uzlaşmaya, sansasyona, magazinleşmeye, ün düşkünlüğüne, popülizme, postmodernizme, "moda" akım ve anlayışlarına indirgeyenleri şiddetle karşısına almaktadır.

Bizler, Sosyalist Gerçekçilik sanat akımının, burjuvazinin yoz ve kozmopolit kültürüne, propaganda-sına ve burjuvaziye hizmet eden "sol" görünümlü düşüncelere karşı bir barikat olarak kolektif şekilde örülmesi gerektiğini savunmaktayız.

Bu düşünceler ışığında gelecekte kolektif sanat etkinliklerini birlikte yapacağımıza inandığımız Ayışığı Sanat Merkezi'nin devrimci sanat yürüyüşünü selamlıyor nice 20 yıllara diyoruz....

Sanat Cephesi Adına  
Kemal Kök

## Tüm dostlara, yoldaşlara Amasya'dan erhaba!

Bugün Ayışığı'nın BESD'le başlayan 20. kavga yılını kutlamak için toplandığınızı öğrendim. Ben de çok kısa bir süre de olsa konuk olmak, o heyecanı, coşkuyu ve sıcaklığı hissetmek, sizlerle paylaşmak istedim. Tüm dünyada ve ülkelerimizde köklü değişimlerin sürdüğü, eskinin, çürüyenin bin yıllık içi boşaltılmış devasa bir çınar gibi çatırdadığı; yeninin, insanca olanın başını geleceğe kaldırdığı fırtınalı, tarihsel önemi büyük günler yaşıyoruz. Böyle bir dönemde geleceğin toplumunu yaratma mücadelesinin bir parçası olan Ayışığı'mızın etkinliği daha da anlamlı oluyor. Bu uğurda kültür sanat cephesinde kesintisiz 20 yıl emek harcandı. Bir çok kültür sanat emekçimiz gözaltına alındı, tutuklandı. Kurumlarımız defalarca basıldı, talan edildi, komplolar kuruldu, mühürlendi. Aysunumuz, Ayışığımız ölüm oruçlarında ölümsüzleşti. Bunların yanında gecesi gündüze karışan yoğun çalışmalar etkinlik ve eylemlerle taçlandı, devasa emekler harcandı. Tüm zorluklara ve engellemelere rağmen çok daha güçlü olarak bugünlere geldik... Ben BESD ile Ortaköydeki yeni yerinin açılışında tanıştım. İlk gidışimdi ve bana halı taşıtıp temizlik yaptırıldılar. O gün bu gündür çalışmaya devam ediyorum.

Zaman içerisinde birçok yol arkadaşımız oldu. Onlar da bir dönem emeklerini katarak ayrılmalarına rağmen Antep'e gittiğimizde, çok kısa bir süre Genç Ekin Sanat Merkezi'nde bulunmuş bir arkadaşına kendimizi tanıttığımızda gözlerinin parlaması ve yüreğindeki ışıltının yüzüne yansımaları görülmeye değerdi. Bahar'ı ve diğer arkadaşları sordu hemen; anlattık. Sanki karşılaştıkları eskiden gelen çok şey paylaşmak istedikleri dostları değildi sadece. Gelecek umuduydu, düşlerindeki dünyayı karşılarında duran. Yaratılan bu değerler yoğun emekten, ödenen bedellerden, bilimsel dünya görüşümüzün gücünden ve haklılığından kaynaklanıyordu. Aynı zamanda insanlığın kurtuluşu ve özgürlüğe olan susamışlığını simgeliyordu tüm çiplaklığıyla.

Ş. GÜ ÜŞSOY

## Sevgili Yoldaşlar,

Kendisi ile beraber tüm toplumu çürüten burjuvaziye karşı, devrimci mücadelenin bir alanı olarak gördüğümüz ekin-sanat mücadelesinin 20 yılını geride bırakan yoldaşlarımızı en içten duygularımızla tebrik ediyoruz.

Sosyalist öğretinin, sosyalist kültürün, devrimci kavrayış ve müdahalenin birer mevzileri olan derneklerimiz, kültür merkezlerimiz, 20 yıl boyunca, proletarya ve ezilen emekçi sınıfların kendisini anladığı ve yeniden ürettiği atölyeleriydi. Şiir, tiyatro, öykü, resim, eğitim okulları, konferanslar, yayın faaliyeti ve daha birçok alandaki üretimlerle kapitalist dünyayı sosyalist dünyaya çevirecek yeni insanı yaratmanın çabasını izledik.

Devrimci sanat, bütün baskı, olanaksızlık ve yalnızlaştırılmaya karşı devrimci kararlılıkla yürütüldü. İsmi, inancını ve düşlerini aldığımız Aysun yoldaşlarımızla burjuva kültürü, sanatı ve alışkanlığı üzerinde büyük zaferler elde ettik.

Bu yüzdendir ki, ne binleri aşan kilometreler, ne de yılları aşan zaman, en güzelini, en derinini gördüğümüz devrimci kavgada, devrimci sanatta tavizsiz çizgimizi etkileyemedi.

Proletaryanın ve emekçi sınıfların anlama, yayma ve değiştirme yolundaki devrimci sanat mücadelesinde sonuna kadar sizinle birlikteyiz.

REUTLINGEN E EK KÜLTÜR ERKEZİ -AL ANYA



12 Eylül askeri faşist darbesi altında mücadelesini sürdüren işçi sınıfı hareketi, 80'lerin ortalarından itibaren yükselen bir çizgi izledi. Bu, özellikle 80'lerin sonuna doğru yeni bir atak halini aldı. Proletaryanın bu atağı kültür-sanat alanında da kendi yansımaları yarattı: 20 yıl önce BESD kuruldu. Kuruluşundan itibaren de sınıf mücadelesinde, proletaryanın bağımsız sınıf çizgisinde safını belirledi.

Bugün hızlı bir şekilde gelişen devrimci bir yükseliş sürecindeyiz. Tam da burada, devrime yönelen kitlelere ulaşabilmenin, onlarla kalıcı ve sürekli bağlar kurabilmenin yollarından biri olan kültür ve sanatın önemi ortaya çıkıyor. Boğaziçi Ekin Sanat Derneği'nden bu yana 20 yıllık mücadelesinin yarattığı birikim ve deneyimiyle Ayışığı'nın yürüttüğü faaliyet çok daha önem kazanıyor.

Gittikçe daha çok şiddete başvuran burjuva sınıfı karşısında proletarya ve emekçi yığınların devrimci mücadelesinin dışında başka çıkış yolu yok. Kitlelerin mücadelesi geliştikçe, burjuvazi, şiddetin yanısıra daha çok çarpıtmaya, daha çok yalana başvurarak kitlelerin bilincini bulandırmaya çalışıyor. Burada kitlelere gerçeğin anlatılması daha çok önem kazanıyor. Burjuva sınıfının her türlü yol ve yöntemle yalanı, çarpıtmayı dayattığı yerde, gerçeği anlatmak artık zorunlu bir görevdir.

Gözlerimizin önünde dünyayı değiştirmeye yönelen, kendi tarihlerini bilinçle yapma kararlılığını gösteren, kendi istedikleri bir yaşamı yeniden kurmak isteyen kitleler var. Burada yeni insanın geleceğini eline alan ve özgür yarınları kurmaya girişen insanın önemi daha çok artıyor.

Her alanda olduğu gibi proleter komünistler, kültür ve sanat yoluyla da gerçeği kavrayıp anlatarak, hem burjuva sınıfı hem de küçük burjuva hareketi yenmek göreviyle karşı karşıya. Bu nedenle, işçilere, ezilen ulus ve ulusal topluluklara, emekçi yığınlara gitmek, aşılmış olanı, geleneksel olanı değil, yürekli bir biçimde yeniyi, alışılmadık olanı vermek gerek.

20 yıllık mücadele sürecinde yetiştirdiği Aysun gibi ölümsüz kahraman savaşçılarıyla, bu mücadeleyi omuzlayan isimsiz kahramanlarıyla Ayışığımız, devrimci işçi sınıfı hareketini pek çok yeniliklerle, başarılarla tanıştırdı. Bu başarıların ve yaratıcılığın yeni yeni alanlarla, yeni yeni hedeflerle devam edebilmesi için hepimiz, elimizden gelenin en iyisini yapmak durumundayız.

**Yürekli kitlelere gidelim. Gidelim ve gerçeği anlatalım!...**

**Yaşam Bizden Yana!...**

**Kandıra F tipi Cezaevinden**

## ZİNDAN TÜRKÜ SÖYLÜYOR

28 Haziran  
Cumartesi  
2008

16:00  
20:00

### PROGRAM

NURETTİN GÜLEÇ  
HASAN SAĞLAM  
BEKTAŞ SARIATES  
GRUP BERF  
GRUP ALARGA  
MURAT ATEŞ  
VEDAT BARAN  
RUHAN MAVRUK  
GRUP EMEĞE EZGİ  
DURSUN GÜNGÖR  
ERDOĞAN EMİR



**ayışığı**  
ekin sanat merkezi

Yer: Okul Parkı (Gazi Ayışığı Sanat Merkezi Karşısı)

*"Biz ki  
Bir büyük sevdanın  
Kavgasına vurulmuşuz!  
Ortağız bu yüzden  
Köhne düzeni yıkmaya  
Giden bütün yollarda  
Bu yollar ki bizi  
Büyük sevdamıza götürecek  
Ortağız bu yüzden  
Kavgaların kavgasında..."*

**filistin  
İÇİN  
BEN DE  
BİRŞEYLER  
SÖYLEMEK  
İSTİYORUM**



İzmir Ayışığı Sanat Merkezi'nde düzenlenen  
"Filistin İçin Ben de Birşeyler Söylemek  
İstiyorum" adlı etkinlikten

## 27 Mart Dünya Şiir Günü Şiir ve Devrim

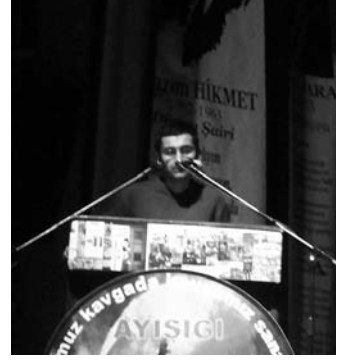
2008 Mart ayında dördüncüsü düzenlenen “Uluslararası İzmir Şiir Buluşması” Latin Amerikalı şairlerle bizim şairlerimizi ve şiir severleri bir araya getirdi. Biz de Ayışığı Sanat Merkezi olarak İzmir’de düzenlenen bu “Şiir Festivali”ne katıldık. Latin Amerikalı şairlerin katıldığı festivalde şair Ruhan Mavruk da yer aldı. Latinlerin devrimci rüzgarının estiği etkinlik dört gün sürdü. Arjantinli Diana Bellesi, Ekvatorlu Margarita Laso, Kübalı Pablo Armando Fernandez, Meksikalı Maria Baranda, Santa Domingo Rei Berroa, Şilili Badilla Castillo, Uruguaylı Rafael Courtoisie, Venezuelalı Enrilque Hernandez D’Jesus dizeleriyle etkinliğe Latin sıcaklığını, Latin devrimciliğini taşıdılar.



Pablo Armando Fernandez

Bizler bu kaynaklardan beslendik, bu kaynaklardan gördük. Abilerimizden gördük. Bir şekilde elimizden geldiği kadar kaydedilmesi gerektiğini öğrendik. Bizden sonrakilere yaşadığımız olayları kaydetmemiz gerektiğini. Biraz öncede gördüğümüz gibi arşivler yok. Bunu elimizden geldiği kadarıyla yaratmaya çalıştık. Fakat yine yeterli değil çünkü biz baskıya uğruyoruz. Kameralarımıza el konuluyor. Buna rağmen 10 yıldır fotoğraf çekiyorum. Hala çok eksik var. İyi seyirler...

**20.Yıl Etkinliğimizde  
Deniz Koçak / Fotoğraf sanatçısı  
İstanbul halkını, İstanbul sokaklarını  
taşıdı slaytında bize.**



Biz belli yaşta olan insanlar bu mücadelenin ilk adımlarından beri sizlerle birlikteyiz. Özellikle 12 Eylül’de cezaevleri kapılarında yürütülen mücadelelerin sonucunda yeni yeni mücadelenin farklı alanları oluşmaya başlamıştı. Birçok dergi birçok kurum yeni açılmıştı. Biz BESD ile tanıştığımızda benim hatırladığım Ortaköy’de kırık dökük merdivenle çıktığımız 2. kattaki bir mekandı. Özellikle o dönem genç yoldaşlar kendilerinden daha ileri olanları bu işe katmak istemiyorlardı. Çok iyi hatırlıyorum; bize şöyle demişlerdi, “siz biraz geride durun. Uzun yıllardır siz zaten bu işin yükünü taşıyorsunuz. Sanat alanında atacağımız ilk adımda biz gençlere bırakın bu işi.” Ama biz kaygılıydık. Çünkü genç arkadaşlarımız henüz çok tecrübesizlerdi, yenilerdi. Ve biz biraz daha işi bilenler olarak, onların yanlış yapmasını engellemek için sürekli sorular soruyorduk. Ne yaptınız, kotarabildiniz mi sorularıyla belki de onları bunaltıyorduk. Ama bugün görüyoruz ki, biz iyi ki o genç yoldaşlarımıza sonsuz güveni duymuşuz. Bugün bizim karşımızda bizi karşılıklarına çıkararak bizimle aynı yolu uzun soluklu bir biçimde ve en güzel olanı mücadeleyi her alanda paylaştıklarını ve paylaşmaya devam edeceklerine olan inancı burda koyuyorlar. Bundan daha büyük; onların önünde olan yoldaşlar olarak; bizi mutlu kılacak Bir şey olamaz. Onun için tüm genç yoldaşlara, sanat merkezlerinde yeni gençleri yetiştiren sanat merkezi emekçilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bizler biliyoruz ki Aysunlarımızın o hayallerini mutlaka gencimizle, yaşlımızla birlikte o dünyayı kuracağız. Buna inancımız tam.

Teşekkür ediyorum.

## Değerli Ayışığı Sanat erkezi Çalışanları;

Dünyada Sovyetler Birliğinin dağıtılma sürecinden kaynaklı “sosyalizm öldü” çılgınlıkları atılırken, Türkiye’de 12 Eylül askeri darbesinden sersemlemiş 12 Eylül kuşağından bir grup sosyalist genç, her şeye rağmen “Sosyalizm Kazanacak” inancıyla, yaşamın her alanında olduğu gibi Ekin-Sanat alanında da kolları sıvamış mücadeleye girişmişti. Önlerinde sayısız engel vardı. Baskı işkence ve cezaevi tehdidi yanında, Özal iktidarıyla yozlaştırılmış apolitikleştirilmiş ve tümüyle pasifize edilmiş bir gençlik!... Ve bu da yetmezmiş gibi devrimci çevrelerde bile yaygınlaşmış ve yerleşmiş olan büyük bir önyargı... İşte BESD yola çıkarken tablo böyleydi.

1988 yılı Aralık ayında kurulan BESD, en umutsuz anda umudun sesi olmuştur. Devrim ve sosyalizm mücadelesine kendi alanından katılan BESD kararlı çizgisiyle kendini kanıtlamış ve mücadelede yer edinmiştir. 20 yıllık mücadele sürecinde kendini yenilemiş, önüne çıkarılan her baskı ve engeli sıçramak için bir fırsat olarak görmüş ve mücadelesini her koşul altında sürdürmüştür. BESD’den Ayışığı Sanat Merkezi’ne, bu devrimci sanat kurumunun mekanı, adı, üyeleri değişmiş ama kararlı mücadele çizgisi süregelmiştir.

BESD’den bugüne emeği geçen tüm ekin-sanat emekçilerine sevgilerimi yolluyorum.

## BESD Yönetim Kurulu Eski Üyelerinden; utlu Yıldırım

Merhaba diyerek başlamak istiyorum. 20 yıl önce ben 14 yaşındaydım. Az önce konuşan ağabiyimdi. Diğer ağabeyim beni götürdü BESD’in kapısından bıraktı. Bundan sonra buraya gelirsin gidersin dedi. Bugün biz hala buradaysak 20 yılda biz bu kültürü buradan öğrendik. 20 yıl içerisinde o dediğim ağabeyimi kaybettim. Ölüm orucunda bir ablamı kaybettim. Bunlar gerçekten anlatılması zor.



20 yıl önce yaptığım şeylerden dolayı çağrılmış olmak çok duygulandım. Biz aile olarak büyük bir aileydik. Herkese kapımızı açtık, devrimciler böyleydi. Yaşadılar öldüler. Ağabeyim az önce bahsetti Bilge abladan. Benim ablam ölüm orucundaydı. O zaman evine gitmiştik. Gerçekten devrimci insanlara her zaman evini açtı.

Ama bugün azda olsak çokta olsak Besd’den, biz burada daha çok insanı görmek istiyorduk. Gerçekten çok şey paylaştığımız insanlar vardı. Burda olması gereken bir çok insan burda yok. Farketmiyor onlar. Hepsinin tek tek arandıklarından eminim. Bu onların bu kültürü taşıyamadıkları anlamına gelir. Buradayız, mutluyuz. On kişide olsak, beş kişide olsak yüz kişide olsak yolumuzu sanat anlamında Besd’den başlayıp bu gün Ayışığına kadar getiren....

Halk oyunları oynuyorduk, küçüktük, bir gün BESD’e saldırı oldu; bir bayan arkadaşına. O gün herkes oradan kaçmamızı bekliyordu. Biz daha güçlü gittik, daha fazla orada olduk. Arkadaşlarımıza, kendimize sahip çıktık. Ülkemize, sosyalizme önem veriyorduk ona sahip çıktık. Bugün buradayız, aramızda olmayan yoldaşlar var. kimileri öldü, kimileri bıraktı ama burada olanlara teşekkür ediyorum. Çok teşekkür ediyorum.

*BESD’den Emrah  
(20. Yıl Etkinlik Konuşmasından)*



## Grev Günlüğü Sergisi

Tuzla İşçileri'nin  
26 / 27 Şubat 2008 Tarihlerinde  
gerçekleştirdiği 2 günlük grevden  
çekilen fotoğraflar... Sergimiz 16  
Haziran 2008 Günü tersane işçi-  
leriyle birlikte Grev alanında.



## SEVİNÇ İŞÇİLERİ AYIŞIĞI 5. KONFERANSI



- 1 Konferans  
Temmuz 2004
2. Konferans  
19-22 Ağustos  
2005

Konu:

Sanat neden gereklidir.

3. Konferans  
20-23 Temmuz  
2006

Sanat tarihi üzerine  
araştırmalar  
Sanatta yabancılaşma

4. Konferans  
Temmuz 2007

Sosyalizm projesi

5. Konferans Temmuz  
2008

Sanat mücadelesinde 20. yıl  
Nereden geliyoruz

Herkese merhaba diyorum. Herkesi selamlıyorum. Ayrıca özellikle Bilgesu'yu selamlamak istiyorum çünkü BESD sürecini, BESD'i anlayabilmek için bir dönemi anlayabilmek gerekiyor. Sanıyorum 86'nın sonundaydı. Biz Türk Folklor Kurumundan 15-20 arkadaşla Taksimden aşağı doğru inip Alman konsolosluğunun oradan bir aydın ve sanatçının evine doğru gidiyorduk. Bizi nasıl karşılayacak ilk kez 12 Eylül karanlığından sonra... herkesin sustuğu dönemlerde nasıl bir şeyle karşılaşacağız. Bizim için sanatçı özellikleriyle muhatap olduğumuz için soyut bir kavram.

Yani onunla yanyana geldiğimizde nasıl bir tavırla karşı karşıya kalacaktık merak ettiğimiz konulardan biriydi. Merdivenleri çıktık, kapı açıldı... güzel biriyle karşılaştık. Bilgesu ablamızdı. Sağ tarafta kütüphane, 12 Eylül koşullarında kitap bulmamız da zordu, büyük bir kitaplık; orda Müştak Erenus amcamız oturuyordu. Solda genç bir Ali kardeşimiz gitar resitatorü... Ablam bize dedi ki, çocuklar mutfak şurada orada börek var, çay var alın gelin. Evde misafirim var iki dakika sonra sizin yanınızda olabilirim. Bizde ilk kez, biz Anadolu insanıyız, buna alıştık da bir sanatçının bu kadar gönlü geniş biri olduğunu ilk kez orada gördük. Yaklaşık sanıyorum 22 yıllık süreçte çok şey paylaştığımız bir insan çünkü biz duymuştuk ki Bilgesu abla sokakta, öğrenci, .... açlık grevi yapan öğrenciler sokakta, parkta yatıyor. Duymuştuk ki Bilgesu abla evini açmış. Gördük ki bu ev biz gittiğimizde de açıldı. 22 yıldır kendi evimiz gibi hep açık oldu. Bütün mücadelenin bütün aşamalarında... işte ölüm oruçlarından bahsetti arkadaşlar. Bütün bu sürecin içerisinde gördüğüm en militan, en komünist sanatçı bana göre, karşılaştığımız beş parmakla sayabileceğimiz sanatçılardan.

Özellikle Türk Folklor Kurumunda bulunan arkadaşlarla birlikte BESD'in temelini atan genç arkadaşlardır. Halbuki çok birlikte olduğumuz bugün aramızda olmayan bu mücadelenin 86'dan 92. 95 cezaevleri süreci böyle bir ülkede böyle sanatçılar olduğu sürece, sanatın gücünü Nazım'dan sonra, (biz Nazım'ı okuyarak sanatın gücünü anladık.) bize sanatın gücünü onlar göstermişlerdir.

Bütün toplumun sustuğu, devrimcilerden uzak durulduğu dönemlerde bir evin kapısının açılması, sistemin bütün güçlerini kendi üzerine çekmesi demektir. Büyük bir yürekliliktir. Biz ona kendi aramızda diyoruz ki evrensel ana. Tabi bu konuda burada Müştak amca'yı da anmadan geçemeyeceğim. Bir çok anıyı arkadaşlar anlattı. O süreçte, ilk adımı atan annelerdi. Netaş grevini hatırlıyorum, Migros grevini hatırlıyorum; oraya (BESD) giden genç arkadaşların birçok grevlerde sokaklarda eylemlerde çok etkin bir şekilde yer aldıklarını gördüm. Birçoğunu sonsuza uğurladık. Onlar bize hayatın pratiğiyle, mücadeleleriyle geleceği gösteren birer ışıklılar. Hepsini burada saygıyla anıyorum. Arkadaşlara başarılar diliyorum.



**BESD'den Ahmet**

**(20. Yıl Etkinlik Konuşmasından)**





## Devrimci İşçi Komiteleri'nden (DİK)

Ayışığı'na

Ayışığı karanlıkta yol gösterir. Ayışığı, faşizmin en koyu karanlık yıllarında Türkiye ve Kuzey Kürdistan halklarına hep ışık oldu, kurtuluşun yolunu gösterdi. "Umudumuz Kavgada, Kavgamız Sanatımızla" diyerek yola çıkışında amaç, kavgasız, savaşız, sınıfsız, sömürsüz bir dünya özlemi oldu, hiç kuşkusuz. Ama bize, biz devrimci proletaryaya kuruluşun yolunun emekle sermaye arasındaki uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin nasıl

kanlı - kavgalı sınıf savaşımından ve en sonunda da iç savaştan geçeceğinin yolunu gösterdi; kültürle, sanatla, edebiyatla, felsefeyle. Devrimci proletarya, devrimin yolunu hep Ayışığı'nın şaşmaz yol göstericiliğinde buldu ve o yoldan yürüyor, devrim ve iktidar hedefi ile. Yürüyüş uzun yıllar önce başladı ve hedefine varmaya az kaldı. Burjuvazi, derin bir kriz içinde ayakta durmaya çalışıyor. Bunun için elinden gelen her şeyi yapıyor. Kısaca söylersek, topyekün savaşıyor. Biz de işçi sınıfımıza ve emekçilere hedef gösteriyoruz: İktidar dışında her şey hiçbir şeydir. İşte bizlere, biz devrimci proletaryaya bu bilinci, bu kültürü veren, bu uğurda bedel ödeyen, yaşamlarını veren Ayışığı Kültür ve Sanat Merkezi emekçilerine binlerce teşekkürler. Fidel'in sözleriyle tamamlayalım: İyi yoldayız, biz kazanacağız. (20.Yıl Etkinliğinden)

**A**rkadaşlar ben üniversiteyi yeni bitirmiştim. Şöyle bir şaşkın ördekler gibi geziyorduk ortalarda. Bizim gibi birçok arkadaş gibi Ortaköy Kültür merkezi diye bir merkezimiz vardı. Çocukluk arkadaşım Hilmi (Yarayıcı) ile orada arada bir görüşüyorduk. BESD'den bahsedildi. Yeni bir kuruluştan bahsedildi. Biz de bir gidip bakalım dedik, neyin nesi bir devrimci dayanışma gereği gidip görmek istedim. Orda da çok güzel karşılaşma vardı. İnsanlar sohbet ediyordu, tartışıyor ve zoraki bir tartışma yoktu. Hep ikna edici bir süreç vardı. Biz de olabilir diye düşündük ve ben Erol arkadaşımızın bahsettiği gibi dernek üyesi olmak için bir kursiyer olmak gerekiyordu. O halimle gittim bir gitar aldım ve Gültepede oturdum. Arada bir bazen Gültepe'den gelirken çekiniyordum sırtımda gitarımı taşıyarak oraya gelmeye, onun bir formülünü buluyorduk. Kamufle edip geliyorduk. BESD şu ana kadarki mücadelemizin oluşmasında çok önemli bir rol üstlendi. Yani ilk defa manifesto ilk defa farklı fikirlerin yan yana durabileceğini öğretti bize. Ben çok farklıydım BESD sürecinin tüm bileşenleri farklı bir yerden geliyordu. Ama beni çok fazlasıyla çekti. Kucakladı ve halen ilişkimizi sürdürecektir bir düzeye getirdi. Ben BESD sürecinin dışında kaldığım süreçlerde siyasi mücadelede hep BESD'den aldığım kültürle devam ettim. Silivri'de birçok oluşumun yaşamasında, oluşmasında BESD'den öğrendiklerimi yaşama geçirmeye çalıştım. Yani arkadaşlar çok uzatmaya gerek yok. Devrimci olmayı BESD'den öğrendim diyebilirim. İyi ki BESD vardı. İyi ki Ayışığı var. hepinize kolay gelsin diyorum.

**BESD'den Süheyl (20.Yıl Etkinlik Konuşmasından)**



## Emekçi Kadınlar'dan (EKA) AYIŞIĞI'NA

Merhaba ekin sanat emekçileri. Merhaba özgürlüğün sanatını ilmek ilmek dokuyanlar. "Umudumuz Kavgada Kavgamız Sanatımızla" anlayışıyla başlatılan ve kesintisiz olarak sürdürülen kavga, 20 yılını doldurdu. Her biri yüksek bir bilinç, büyük bir cüret, fedakarlık ve özveriyle yürünen 20 kavga yılı. Biliyoruz ki sizler yola çıkarken "Sanat safını belirlemelidir" dediniz ve dünyayı değiştirme eyleminde proletaryanın yürüyüşüne kattınız adımlarınızı. Bu uzun ve zorlu yolda her türlü zorbalığa, baskıya, saldırılara karşın umudun türküsünü söylemeye devam ettiniz. Bugün eski dünya ile yeni dünya arasında süren kıyasıya savaşın hızla sona doğru yaklaştığını, tarihsel bir dönemeçte olduğunu biliyoruz. Eski dünyanın bütün temelleriyle sarsıldığı ve çatırdadığı bu süreçte hiçbir güç, yüzünü yeni dünyaya dönmüş insanlığın yürüyüşünün önüne geçemeyecek. Sosyalizm, kapitalizme karşı zaferini ilan edecek. Bizler emekçi kadınlar olarak diyoruz ki: Bilinçle, iradeyle, inançla bugünlere taşınan kavga şimdi tarihin bayramlarını yaratmayı zorunlu kılıyor. Ancak ve ancak yaşamın her cephesinden yükseltilmesi gereken bu zorunluluk bilinci bizi Aysunlarımız'ın, Sibellerimiz'in, Aynillerimiz'in düşünür kurdukları dünya ile buluşturabilir. Kavganın her alanında olduğu gibi bundan sonra da gücünüze güç katmak için, ilerleyeceğinize olan inancımızla 20. yılınızı tekrar kutluyor, devrimin sanatını yaratma yolunda yeniden başarılar diliyoruz.

Sevgili Ayışığı Sanat Merkezi,  
Çabalarınız için teşekkür eder,  
engellemeleri kuvvetle kınarım.  
En iyi dileklerle,

**PEN Başkanı  
Tarık Gürensel**

Ayışığı Sanat Merkezi,  
Baskı ve şiddeti temel alan siyasi  
iktidarın, karartmaya çalıştığı  
mecraları sizler aydınlattıkça bu  
tür baskıları hep yaşayacaksınız.  
Ama siz, biz, hepimiz, bu  
baskıları kıracağız. Size yapılan  
baskıları şiddetle kınıyoruz.  
Yanınızdayız.

**Hava-İş Genel Başkanı  
Atilla Açın**

Merhaba,  
“Önsöz” ile yeni tanıştım. Adıyla  
içeriği varsıllaştıran bir dergi.  
Vahşi kapitalizmin ürünü, baskıcı  
uygulamaları kınıyorum. Sanatın,  
yaşamda ne varsa, iyiye, güzele  
dönüştüreceğine olan inancım  
sizleri destekliyorum.  
“Sana düşman / Bana düşman /  
Düşünen insana düşman...” N.  
Hikmet.

**Z. Turan**

Toplumsal sanatın dibe vurduğu  
bugünlerde, bir avuç insanın  
sanata sahip çıkması son derece  
önemli ve saygın bir emek  
gerektirir.  
Ayışığı emekçilerinin emeğini  
selamlıyorum.

**H. Balcı**

1969 yılında İ. D. M. M. A.'da  
faşistlere karşı Deniz Gezmiş ve  
Cihan Alptekin'le omuz omuza  
savaşmıştık. Acıyorsam sana  
anam avradım olsun...

**H. Doğan**



Duygudan, vicdandan, doğa-  
dan uzak pozitif bilimler, gökyü-  
züne gökdelenler, hızlı tramvay-  
lar, en iyi hedefi tutturup en çok  
insanı imha eden bombalar yapı-  
bilirler.

Ancak sanattır ki, uçakları u-  
zaklardaki sevgililere taşıyan a-  
raçlar haline getirir.

Ancak sanattır ki, yeryüzü-  
nün yeşilini, mavisini insanla süs-  
leyen...

Hayatı yaşanabilir kılma uğ-  
raşınızda kolaylıklar...

**Eğitim Sen üyesi  
H. Silah**

Sevgili Ayışığı Sanat Merke-  
zi, Mücadelenizi en içten dilekle-  
rimle kutluyor, emperyalizme  
karşı sanat mücadelenizde başarı-  
larınızın devamını diliyorum.

**Sevgi ve saygılarımla.  
N. Gökçek**

Türkiye'deki tüm siyasi, sa-  
natsal baskıları kınıyorum. İçer-  
deki arkadaşlara sevgiler. Bir  
gün, içerde geçirdiğiniz günlerin  
bedelini ödeyecekler.

**Zeynel**

Özgür ve eşit bir toplum için  
savaşmak, emperyalizme karşı  
savaşmaktır. Sanat geleceğin  
aydınlığı, düşünce varoluşların a-  
nasıdır. Barış için dünyaya attığı-  
mız tohumların geleceği adına,  
var olsun mücadele...

**Z. Koç**

BEKSAV'lı bir sanatçı ola-  
rak devrimci sanatınızı ve müca-  
delenizi selamlıyorum. Faşizmin  
sindirme ve eylemsizleştirme ha-  
rekatına karşı Yaşasın Devrimci  
Dayanışma!

Vardık, Varız, Var Olacağız.  
Sevgiler, Devrimci selamlar.  
**BEKSAV'dan Şirin Ceylan.**

Ayışığı Sanat Merkezi,  
Zoru başarmak hedef koy-  
makla olur. Çıktığınız zorlu yolda  
sabır ve başarılar dilerim.

**Gazeteci  
İ. Çağlar**

Öncelikle belirtmek istedi-  
ğim en önemli konu; tüm devrim-  
ci ve ilerici kültür sanat çalışanla-  
rı üzerindeki baskıları ve tüm  
baskı politikalarını şiddetle kını-  
yorum. Ayrıca da Ayışığı Kültür  
ve Sanat Dergisi'ni tüm yüreğimle  
kutluyorum. Neden kutluyo-  
rum? Çünkü bugüne kadar ince-  
lediğim sanat ve kültür dergileri  
arasında en iyisi olduğunu düşü-  
nüyorum. Bundan sonraki süreçte  
de yoluna aynı kararlılık ve tutar-  
lılıkla devam edeceğini biliyorum  
ve şimdiden başarılarının deva-  
mını temenni ediyorum.

Özellikle de Songül ile tanış-  
mış olmaktan mutluluk duyduğum-  
u belirtmeden geçemeyeceğim.  
En kısa sürede kendisini yine ara-  
mızda göreceğiz diyorum ve tüm  
yaşamda bol şans ve umutlu yar-  
ınların olması dileğimle...

**BDSP'den Bir İşçi**

Sevgili Ayışığı Sanat Merkezi gönüllüleri,

Umarım bir gün bütün bu engeller ülkemizden kalkar, herkes düşüncesini özgürce savunur. Sizde yapılan bu engelleri kınar, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Asla susan bir ülkede olmak ve yaşamak istemiyorum.

Silahların yok olduğu, çocukların şeker yediği, ama en çok da kadınların gece yarısı sokakta serbest dolaştığı güzel bir dünya özlemiyle...

Her zaman yüreğiniz dinç, bilinciniz güçlü olsun.

**S. Cevahir**

Ayışığı Sanat Merkezi'ne yapılan saldırıları hukuk dışı buluyor ve kınıyoruz. Bizler biliyoruz ki devrimci sanatı susturmaya egemenlerin gücü hiçbir zaman yetmemiştir. Bu faşist baskılar tarihin Hiçbir döneminde sosyalist gerçekçi sanatın önünde set oluşturamamıştır.

Tüm devrimci demokrat kamuoyunu Ayışığı Sanat Merkezi ile dayanışmaya çağırıyoruz.

**Genç Praksis Dergisi**

**D. Yıldırım**

Sanatın yasak olmadığı özgür zamanlarda, renklerin ve dilin kardeşliği yapılmaması umuduyla.

**Ş. Erdoğan**

Demokrasinin kıyısından geçemediğimiz bu güzel ülkemizin aydınlık günlerini görmek umuduyla... Sevgiler ve saygılar.

**Hazal**

**“Durduramayacaklar**

**halkın  
çoşkun  
akan  
selini”**

**A. Oğuz**

Sizlere yapılan saldırı, esasında tüm işçi ve emekçilere yapılmıştır. Durmadan kavgaya devam. Sevgilerimle...

**etal işçisi.  
N. Aksu**

**Anahtarsız gökyüzüne  
Kara çarşaf lar asıldığında  
Yıldızlar yok edilirse  
Size Ayışığı yol gösterir.**

**. Kütükçü**

Ayışığı'nın insanlığı bilim, sanat ve felsefeyle donatma, aydınlatma mücadelesinde hep ayakta, güçlü ve yetkin olmasını dilerim.

Okur - yazar, seyirci - oyuncu, beyin - el arasındaki ayrımların gitgide azaldığı, insanın bütün potansiyellerini hayata geçirdiği bir toplumda hep birlikte yaşamak dileğiyle...

**Sevgi ve destekler...**

**S. Albayrak**

**Geceyi seviyorum.  
Çünkü yıldızları, ayı,  
Dahası sessizliği getirir bana...  
Ama Ayışığı daha mühimi.  
Karanlıkta yol bulmak da var  
Sonsuz gecelerimizde**

Ay, bulutlar arkasında kalsın.

**N. Atmaca**

“Kavgadan uzak kalmışsan / Sevdadan da uzaksın demektir.”

Hayatın iliğinden kopmamak için yine sanat... Hep sanat.

**T. Miral**

Sanat, insanı boşluktan çıkararak bir el gibidir, yumuşak ve güvenli. Babaannemin eli gibi eminde tutar insanı. Kimi zaman bir çıkış yoludur. Sanat tek kurtuluşudur insanların.

Haydi mutluluğun resmini yapalım.

**S. Uz**

**BESD**

**tekellerin bol ödüllü,  
soysuzlaştırıcı Ekin-Sanat  
uğraşlarını  
yoğunlaştırdıklarına  
dikkati çekmek ve ilerici  
aydınları bu kısır döngüye  
kaptırmamak düşüncesiyle,  
aydınların sistemle kavgalı  
kişiliklerini her bedeli göze  
alarak öne çıkarmaları  
zamanının geldiğine  
inanmaktadır.**

**B.E.S.D anifestosu'ndan**



**“Şarkı söyleyen yarınlarda”  
buluşmak dileğiyle...**

**Yola çıktık dostlar, uzun yıllardır yürüyoruz**

**Ve yürünecek daha çok yol var**

**Emeğimize sahip çıkmak için**

**O büyük günde hazır olmak için**

**Anlayabilmek ve anlatabilmek için**

**Deneyimleri paylaşabilmek**

**Öğrendiklerimizi öğretmek**

**Ve öğrenmemiz gerekenleri öğrenmek için**

**Bilimin ışığından Sanatın birikiminden**

**Emeğin kararlılığından**

**Ve disiplininin alıyoruz gücümüzü**

**Nasıl birlikte üretiyorsak**

**Öyle devam etmek istiyoruz**

**Nice 20 yıllar boyunca**





# Yunan Tiyatrosu Üzerine

Demet Demeter

Çeviri: Suat Baran

**B**esd'den Ayışığına 20.yıl etkinliklerine hazırlandığımız süreçte tanıştık Alikı Bacopoulou-Halls ile. Bilgesu Erenus ablanın evine gitmiştik, bu etkinliğimize davet etmek üzere. Bilgesu ablanın bir konuğu vardı. Alikı; türkülerimizin birbirine karıştığı, kültürel özelliklerimizin birbirine çok benzediği yakın komşumuz Yunanistan'dan. Yunanlı bir tiyatro sanatçısı. Daha doğru bir ifade ile tiyatro yazarı.

İlk fırsatta randevu alıp tiyatro ve Yunanistan tiyatrosu üzerine röportaj yaparak Önsöz okurlarıyla Alikı'yi buluşturmak istedik. Fakat şöyle bir sorunumuz vardı; Alikı Türkçe bilmiyor, bizde Yunanca bilmiyorduk. Hemen Yunanca bilen bir dostumuz Suat Baran'dan yardım istedik. O da ricamızı geri çevirmedi ve birlikte Bilgesu ablamızın evinde sohbet havasında geçen röportajımızı gerçekleştirdik.

Randevulaştığımız saatte Bilgesu ablanın evine gittik. Kapıyı bize Bilgesu ablamız açtı. Sanki yıllardır bu eve gidip geliyormuşuz gibi sıcacık bir ortamla karşılaşıyoruz. Zarif ve ince olduğu kadar misafirperver Bilge ablamız bize birşeyler ikram ediyor.

Tabii bu dostane karşılama ve sıcaklık ilk defa gitmemize rağmen heyecanımızı yenmemizi sağlıyor. Oturduğumuz salonda kocaman bir kütüphane var. İnsan anlıyor bu birikimin kaynağını... Ve sohbetimiz işte bu sıcak dostane bir ortamda başlıyor. Alikı ne sormak istediğimizi soruyor.

**Biz öncelikle kendilerini tanımak istiyoruz. Bize kendinizi tanıtabilir misiniz?**

**Alikı:** Atina üniversitesinde İngiliz Dili Edebiyatı bölümünde tiyatro dersleri verdim. Aynı zamanda Atina'daki Uluslararası Tiyatro Enstitüsünde uzun yıllar, on yedi yıl çalıştım. Tiyatro üzerine çalışmalarım (kitapları) var. Özellikle yabancı ve yerli dergilerde tiyatro üzerine yazılarım ve çalışmalarım bulunuyor. Ayrıca o zamanki Kültür Bakanı Melina Merkuri'nin danışmanı olarak beş yıl çalıştım. Çok ünlü, oyuncu aynı zamanda tiyatrocuydu. Onunla beraber kırsal kesimlerde halk tiyatrosu üzerine çalışmalarda bulunmuş. Oyunları izlemiştik..

**Neden tiyatro? Yani tiyatro yolculuğunuz tiyatro etkinlikleriniz nasıl başladı?**

**Alikı:** Tiyatro sevgisi tiyatroya ilgim nerden başladı; küçükken annem bizi hep tiyatroya götüren bir kadındı, tiyatro sevgisi de oradan başladı. Atina'ya gittiğimde, birçok oyun görme fırsatım oldu. O dönemde yani 65 ve sonrasında oyun yazarlarımızdan birçoğu güzel oyunlar yazmaya başladılar. Doktora tezim de zaten 'Modern Yunan Tiyatrosu' üzerineydi. Sonra, Amerika'dan dönünce, eğitim amaçlı olarak önce İngiltere'ye sonra da Amerika'ya gitmiştim. Demin de söylediğim gibi Uluslararası Tiyatro Enstitüsünde çalışmaya başladım.

Oradayken dünyanın birçok yerinden, tabii ki Türkiye'den de oyunlarını sergilemeleri veya kongrelere katılmaları için birçok kişiyi çağırıyorduk. Bize o zaman para verdi Melina Merkuri.. Farklı organizasyonlar ve işler yaptık bu paralarla. Mesela Çek Cumhuriyeti'nde sistem değişmeden önce, bir tiyatro gurubunu çağırdık. O devirde durum zordu. Eğer elimizde para olmasaydı onları getirtemeyecektik. Bunun gibi şeyler işte. 2000 yılında Atina Üniversitesi ile kadın oyun yazarları üzerine bir uluslararası sempozyum yaptık. Bilgesu da o zaman İstanbul'dan katıldı. Dünyanın birçok ülkesinden yüz elli oyun yazarı kadın katıldı tüm dünyadan.



*B lgesu ablada katılıyor burada sohbet. Evet erkekler n dünyasına a t B r şey b l yorsunuz oyun yazarlığı özell kle b l yorsunuz. İstem yorlar kadın oyun yazarı. Erkekler n dünyasına almak stem yorlar. Onlar ona nat yaptılar. Dünyadan kadınları get rd ler. Çok öneml b r toplantıydı.*

**Aliki:** Hala tiyatro ile ilgileniyorum.Tiyatro oyunları çeviriyorum, İngilizce'den Yunanca'ya ve ayrıca Yunanca'dan İngilizce'ye.

**Tiyatro ile izleyici etkileşimini nasıl buluyor. Yani oyun seyircide nasıl bir etki yaratmalı?**

**Aliki:** Büyük Yunan şair Seferis bir yerde diyor ki; “o tiyatro yeni şeyler yaratmaz” ben buna inanmıyorum. İnanıyorum ki iyi tiyatro şüphesiz insanlara düşünceleri ve kendi başlarına karar vermeleri konusunda yardımcı olur. İyi tiyatronun çözüm üretmesi, vermesi gerekmez ama insanları düşündürmeli, bazen bunu ağlatarak bazen de güldürerek yapar.

Şimdiye şehir tiyatrosuna, biletleri pahalı olduğundan, oraya giden insanlar elbette işçi sınıfı değil, işçi sınıfının zaten tiyatroya gitmek için parası da yok. Bu noktada size bir örnek vermek istiyorum; İngiliz şair ve oyun yazarı Tonny Harisson, İngilterede ulusal tiyatrodan oynanan oyunlar yazar, ama bu oyunları aynı zamanda, daha çok insanın görmesi için, İngiltere'nin başka şehirlerine de götürür.

**Sokak tiyatrosu tarzı mı?**

**Aliki:** Hayır bu açık hava...

Türkiye'de devlet tiyatroları ve özel tiyatroların biletleri çok uygun, bu yüzden insanlar daha kolay gidebilir (diyor Aliki. Ama biz buna katılmıyoruz. Buradaki işçi ve emekçilerin yaşam mücadelesi, hayat pahalılığı herşeyin önüne geçiyor.)

**Biz pek gidemiyoruz. Başka şeyler önüne geçiyor diyoruz.**

**Aliki:** Bir oyuna gittik, arkadaşım Ayla Algan'ın oyununa. Boş tek bir yer bile yoktu. Ertesi gün yine başka bir oyuna gittik, Erol Keskin'in, o da doluydu. Ayla'nın oyunu İstanbul ile ilgili..

Burada sohbeteye yine Bilgesu ablamız katılıyor. “Bu çok esk b r şey. Çocuklar seye g d n. Orhan Alkaya'nın geçen yıldan ber sürüyormuş, dün gördüm, dün gallasıydı. Değ ş k b r gala yapmak sted ler. Han b r İtalyan kadını öldürdüler ya, onun anısına b r gala yapmak sted ler: B raz sey rc s azdı. Ama olağanüstü güzeld. Haber n z olsun. Yazar Roman yazmak st yor.

*Çok cesur. Mesala Avrupa ç n “Avrupa orospunun tek ” d yor. “Bosna-Hersek’ bıraktı ortada” d yor. Bu tür akıl almaz cümleler var oyunda. Mutlaka görün çevren ze söyley n. (Oyunun sm Savaş ve Kadın). Etn k m ll yetç l ğ n ne olduğunu Bosna-Hersek üzere r nden anlatıyor. Romanyalı b r yazar (Mate V sn ec n) ve bölünmen n k me yaradığı, bunu net b r şek lde anlatıyor. Etn k m ll yetç l ğ n açtığı şey kadın üzer nden anlatmış. Bosnalı, yok b lmem nel ... b rb rler n n kadınlarına tecavüz ed yorlar. Yan etn k m ll yetç l k bu hale gel yor. ‘Ben m komşumdu’ d yor. ‘Ben m arkadaşım dı’ d yor. Etn k m ll yetç l k fırladığı zaman kadın d ye bakıyor. Ve düşman d ye baktığı ç n de; anasına yönel k duyduğu küfürler o kadına uyguluyor. C nsell k felan da yok. Yan orada kadının vücudunda zafer kazanıyor. Komşusuna bunu yaparak. Çok entere-san b r konu. Şeh r t yatosudur felan demey n. Değ ş k b r şey, mutlaka g d n. Ger c lere bırakmayın” diyerek bilgilendiriyor bizi.*



## **Tiyatronun toplumsal gelişmedeki sorumlulukları nelerdir? Topluma karşı sorumlulukları yani**

**Aliki:** Daha önce de söylediğim gibi, bir tiyatro yazarının, bir oyun yazarken kafasında, şimdi bir ders yapacağım gibi bir düşüncenin olmaması gerekir diye düşünüyorum. Ve bunun da iyi bir sonuç vereceğine inanmıyorum. Ama eğer yazar bir problemi ve sorunu geliştirmek, açmak istiyorsa, bu hem kişisel ilişkiler üzerine, hem vatandaşın devletle olan ilişkisi ile ilgili olabilir, ama bu içerisinde bir öğreticilik taşımadan gerçekleşmeli. Yani yazar bir öğretmen gibi görünmeden. Çünkü böylesi zaten sanat değildir. Öğretmen dersini sınıfta yapar. Sanatsa, ki tiyatro da bir sanattır, dediğim gibi sanatın düşünce için sadece bir fırsat, olanak sunması gerekir. Yani birçok kez solcular, komünistler, diyorlar ki; aha bu eserin verdiği bir mesaj yok. Bu eser hiçbir şey öğretmiyor. Ben de bunun bir yanlış olduğunu düşünüyorum. Her mesaj veya her türlü insanın kendi aklından gelmeli, oyun yazarı da bunu işletmeli. Ancak şu da var: çocuk tiyatrosunda yazarın bir sorumluluğu vardır. Bizim bir kadın yazarımız var: Evgenia Fakinu, ayrıca çocuklar için de kitaplar yazmaya başladı. Sebze, meyve konserve kutularını alıyor ve onlara bir karakter veriyor, bunları kullanarak, çocuklara yönelik olarak, tüketim kültürünü ve daha başka şeyleri göstermek için bir çeşit ders yapıyor. Çocuklar için yazıldığında yazarın bir sorumluluk taşıdığını düşünüyorum ama yine de diyorum ki, bu da hayal gücü ile olmalı. Diğer türlü düşünsel bir dersin çocuklar için bile doğru olmadığını düşünüyorum.

**Yani tiyatro özgür bırakılmalı istediği konuyu istediği gibi işleyebilmeli mi diyoruz.** Kesinlikle diyor.

**Dünya tiyatrosunda ve Avrupa tiyatrosunda tiyatronun savaşlar, sosyal patlamalar, ayaklanmalar dönemlerinden diğer sanatlarda da ve özellikle edebiyatta olduğu gibi yükselerek çıktığını görüyoruz. Sizin bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?**

**Aliki:** Eğer çağdaş yazarlar üzerinden başlasak, mesela Sartre politik bir eser yazmıştır. Birçok politik eser de yazmıştır aynı zamanda. Fakat bu eserlerin gerisinde sadece varoluşçuluk felsefesi yoktur. Aynı zamanda Avrupa'da cereyan eden olaylar da mevcuttur. Aynısı, İkinci dünya savaşından sonra İngilterede "Öfkeli Genç Adamlar" diye bir grup vardı, bu yazarlar tepki olarak isyanlarla değil de, politika ile bağı olan eserler üretmişlerdir. Yani oyun yazarları, devletin başındakilere ve düzen yanlılarına hep şüpheyle yaklaştılar, onların karşısında yer alıyorlardı. Yoğun bir şekilde düzene tepki du-



yuyorlar, şüpheyle yaklaşıyorlardı. Dediğim gibi, tabii bunun devrimle bir ilgisi yoktu. Tabii düşüncelerinin gerisinde kesinlikle şu vardı: sosyalist fikirler. Başka ülkelerle ilgili olarak da; mesela Çek Cumhuriyetinde Pavel, Almanya'da Hanke, Amerika'da en azından son elli yıldır tiyatro eserleri, devrimci hareketlerle hemen hemen hiçbir ilişkisi yoktu. Daha çok estetik hareketlerle vardı. Tabii bunlardan başka birçok yazar daha vardır, ama hepsini birden hatırlayamıyorum. Tabii, İspanya'dan bir örnek verebilirim, Katalonyalı bir yazar, eseri kesinlikle politik bir eserdi, bu da, kişinin devletle olan ilişkisini ele alan bir çalışmaydı, aradan epey zaman geçtiğinden yazarın ismini şimdi hatırlamıyorum.

Yunanistan'da ise, Cunta'dan önce politik anlamda hiçbir eser yoktu, sadece Alman İşgaline karşı yazılmış bir eser, Venezis adlı bir yazarın Göç adlı romanı vardır. Kendisi aslen Ayvalıklıdır. Ancak Cunta döneminde ve tabii ki sonrasında ama özellikle cunta döneminde, cunta bir iyilik yapmıştır: yazarlarımıza, bunu Bilgesu'ya da söyledim. Yazarlarımıza politik eserler yazdırmıştır. Ve yazarken doğrudan net ve direkt bir dil değil de daha alttan ve dolaylı bir dil kullanmışlardır.

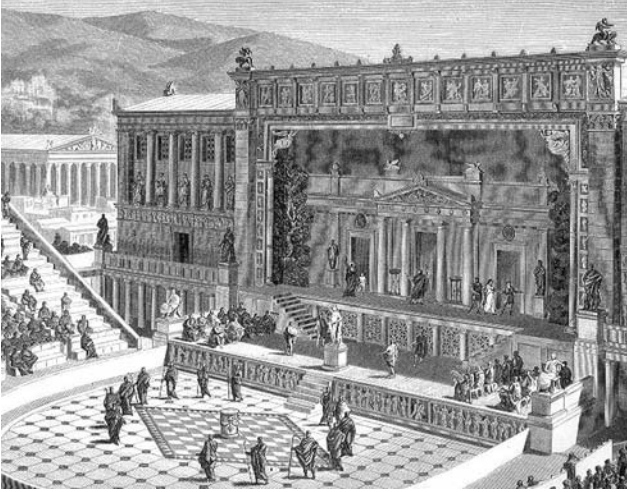
Latin Amerika ile ilgili sana söylecek çok şey bilmiyorum doğrusu ama sadece şunu diyebilirim ki, sanırım Küba'da, Latin Amerika'da oradaki çalışmaların çoğu isyanlarla, ayaklanmalarla ilgilidir. Auguste Boal'den bahsedebiliriz, kendisi "Ezilenlerin tiyatrosu" diye bir çalışma yazmıştır ve uzun yıllar çalışmıştır. Ve bu çok önemlidir gerçekten de. Ayrıca diğerlerinden de bahsetmek istiyorum:

Yaklaşık üç yıl önce İngiltere'de üç ciltlik bir çalışma gördüm. Eserin yazarı çok başarılı bir tiyatro yazarı. Bu eserin üzerinde çok çalışılması, araştırma yapılmalı. Eser gerçek hayatta varolmuş karakterleri de barındırıyor: Bakunin gibi. Kendi düşüncelerini de kapsıyor ve zaten bu düşünceler Devrim'de etki etmiş düşünceler.

Bu eser aynı zamanda o kadar önemli ki, ben kişisel olarak bu eserin bütün dünya dillerine çevrilmesini, diğerlerinin de bu eseri görmesini isterim aynı zamanda. Sadece Rusların değil; İngilizlerin de, Fransızların da, diğerlerinin de....

**Neden Balkan tiyatrosu? Balkan kültürlerinin, köklü kültürlerin tiyatroya nasıl yansıdığı, Balkan tiyatrosunun dünya tiyatrosu içindeki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Balkanlarda sosyalizm sonrası bunalım döneminde neler değişti?**

**Aliki:** Balkan tiyatrosu hakkında çok bilgim olmasada şunları söyleyebilirim. Türkiye’den de birçok oyun Yunanistan’da gösterildi. Ayrıca Murathan Mungan’ın, Aziz Nesin’in oyunları Yunanca’ya çevrildi. Daha sonra Selanik’te Güngör Dilmen’in Kurban adlı oyunu oynandı. Şimdi de. Bilgesu’yu da çevirmek ve Yunanistan’da oynanması için çevirmen



bulmaya çalışıyorum (gülüyor).

Sırbistan’dan ise birçok oyun gelmiş Yunanistan’da oynandı, çok önceden de şimdi de. Son zamanlarda elbette Selanik Devlet Tiyatrosu Sırbistan’lı bazı tiyatro yönetmenleri ve yazarları da buraya davet ediyor. Romanyadan da, çok sık olmasada Bulgaristan’dan da. Bu yaz bizim Yunanların Skopia dedikleri Makedonya’daki ülkeden bir yönetmen çağırılmışlardı. Yunanistan’ın Mora yarımadasında en eski ve büyük antik tiyatro Epidavros’a çağırılmışlar.

Atina’da Balkan ülkelerinden gelmiş, televizyonlarda oynayan bir iki tane kadın, çoğunluğu erkek oyuncular var.

Benim Balkan ülkeleri, mesela Bulgaristan, Romanya, Makedonya tiyatroları hakkında çok fazla bilgim yok. Türkiye’deki tiyatrolar hakkında daha fazla bilgi sahibiyim. Balkan tiyatrosu, Eski Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan, bunlara baktığımızda çok köklü bir tiyatrosu yok. Çok daha yeniler, öyle çok köklü bir gelenekleri yok. Türkiye’de de çok fazla tiyatro geleneği var. Bunlardan özellikle, meddahlık bir gelenektir.

Bilgesu ablamız eksik kalan Aliki’nin eksik bıraktığı konuyu da paylaşıyor “*Şeyde çok önemli, söyle. Ah d yoruz. Meslek şeyler nden çıkmış, meslek grupları b rl kte olmuşlar, kend kültürler n de oyun aracılığıyla gel şt rm şler. Yan meddah’dan bence çok daha köklü.*” diyerek eksik kısmı tamamlıyor.

**Aliki:** Bu eylem dünyanın her yerinde benzerleri olan bir eylemdir. Mesela İngiltere’de var, ama burada daha çok dini çalışmalar olarak. Çok benzer çalışmalar. Bu da şuna benziyor, dünyanın her tarafına gitsen, Mısır’a, Filistin’e, Afrika’ya gitsen, her zaman hikayeler anlatan biri olur, babaanneler, dedeler gibi. Bu da buna benzer. Dünyanın her yerinde olan çok evrensel bir olgu.

**Özellikle Yunan tiyatrosuyla ilgili asıl burada sormak istediğimiz, sovyetlerdeki geri düşüşten sonra balkanlarda da sosyalizmden geri düşüş yaşandı, sonrasında (öncesi ve sonrası) Yunanistan’da tiyatro bundan nasıl etkilendi?**

**Aliki:** Solcular, komünistler Yunanistan’dakiler bundan, Sovyetlerin düşüşünden çok büyük bir hayal kırıklığına uğradılar, ideallerinden çoğunu kaybettiler. Yunanistan’daki komünist partisi küçük bir parti hala daha, bu parti Stalin’in çok iyi bir insan olduğuna inanıyor. Sol dünyasının büyük bir kısmı, tabii bu benim düşüncem, o dönemde bazı olayların olması gerektiğini anlıyorlar, bunlar her ne kadar kötü olaylar olsa da, bazı şeyleri haklı gösteremezler, mesela büyük bir grubu, farklı milletlerden oluşan bir grubu Sibiryaya sürgüne gönderiyor, muhalifleri öldürüyor bunlar haklı gösterilecek şeyler değil. Yunanların çoğu Amerika’nın karşısında büyük bir güç olacak bir Sovyetlerin olmasını istiyorlardı sanırım, denge açısından.

Bir tane Yunan bir yazar var, Lula Anagnostaki. En iyi kadın yazarlarımızdan biri, onun Kıpırmızı Bir Gökyüzü diye bir eseri var. Bu eserde karakterlerden biri bir kadın: Fransızca öğretmeni burjuva bir kadın. Ve bu kadın bütün ülkelerini kaybetmiş, umutlarını kaybetmiş bütün inançlarını yitirmiş içiyor sürekli, oğlu hapiste. Böyle umutsuz bir durum yani. Neye inanacağımı bilmiyor.

Ama yazarın son eserinde, adı “Beni Dinleyen Sizlere”, bir çocuktan bahsediyor, Almanya’da yaşayan bir çocuktan. Bu çocuk da Rosa Luxemburg üzerine çalışan bir çocuktan bahsediyormuş. Yani Anagnostaki diyor ki: tamam ideallerimizi kaybettik, inandıklarımızı yitirdik, kaybettik işte bunları kabul etmek lazım. Ama diyor şunu da bilmek lazım. Sen genç bir insansın git ara bak bakalım Rosa Luxemburg kimmiş, ne demiş, bu ne demiş. Bunları da kaybedip de bir kenara atmamak lazım. Yine bu şekilde inanacak birşeyler, anlayabilecek birşeyler de bulmak



lazım. O insanların yaptıkları ortaya koydukları bir emek var.

**Bilgesu:** *Oyun bunu söylüyor mu? G t araştır Roza Luxsemburg ne dem ş?*

**Aliki:** Git ara demiyor doğrudan ama kahraman bir doktora tezi gibi bir çalışma hazırlıyor. Konu da Rosa Luxsemburg.

**Bilgesu:** *Pardon şu Kıpkırmızı B r Gökyüzü' de k kadını merak ett m. Oğlu neden çerdeym ş? Hang sebepten?*

**Aliki:** O öğretmenın çocuğu kendi döneminin bir insanı. Politik nedenlerden dolayı değilde, kadın tacirliği, uyuşturucu bunlardan dolayı hapse giriyor.

**Son olarak Yunan tiyatrosuyla ilgili anlatmak istediği paylaşmak istediğiniz bir şeyler var mı?**

**Aliki:** Şunu söyleyebilirim; Yunanistan'da çok fazla tiyatro var, özellikle Atina'da 200-250 arasında tiyatro var. Ekimden Haziran'a kadar çok farklı yaklaşık 400 civarında oyun oynanıyor. Yani o kadar zengin.

**Bilgesu:** *13-14 m lyonluk b r ülke.*

**Peki seyirciyle buluşabiliyor mu?**

**Aliki:** Bütün tiyatrolar dolmuyor tabii. Çünkü çok fazla tiyatro var, Yunanlılar gidiyor, biletler pahalı, geçen sene en ucuz bilet 20 euroydu.

**Bilgesu:** *Devlet desteğ falan alıyorlar b r ödün veriyorlar mı?*

**Aliki:** Şu an Yunanistan'da 30 civarında tiyatro devletten destek alıyor. Ama şuan ki yönetim kültürel çalışmalarla hiç ilgilenmiyor. Bu tiyatrolar da başvuru yaptıktan ancak iki yıl sonra parayı alabiliyorlar.

**O parayı aldığı için oyuna devlet sansür uyguluyor mu? Kendileri otosansür uyguluyor mu? Oyunu kabuledilebilir hale mi dönüştürüyorlar?**

**Bilgesu:** *Devlet n rahatsız olmayacağı, fazla e-leşt rel olmayacak.*

**Aliki:** Çoğu zaman olan şey, parayı alıyorlar ama iyi iş yapmıyorlar. Saçma sapan işler yapıyorlar anlamsız, ama yine para alıyorlar. Bunlar otuz tiyatrodan sadece 5-6 tanesi, diğerleri çok da güzel iş yapıyorlar. Direkt bir otosansür herhangi bir şey yok yani. Yine işlerini yapıyorlar.

**Peki orada da yasaklamaya uğruyor mu? Bir oyun çıktıktan sonra, örneğin burada Musa Anter'in yaşamını anlatan Araf adlı oyun İzmir'de valilik tarafından yasaklandı. Oynanması engellendi. Onlar da böyle bir şeyle karşılaşılıyorlar mı?**

**Aliki:** Sadece Cunta döneminde böyle şeyler vardı, bir oyun oynanmadan önce oyun hakkında bir rapor hazırlıyorlar, oyunu bir yere denetleme kuruluna gönderiliyor, daha sonra herhangi bir değişlik yapılmasın diye oyuna bir kişi gönderiliyor ve oyun izleniyor, böylece kontrol etmiş oluyorlardı.

Cunta döneminde çok ünlü, şimdi epey yaşlanmış, bayan bir oyuncu vardı. Yine Cunta döneminde antik oyun Antigone'yi oynuyorlardı. Antigone'de mesajların, konuşmaların, diyalogların çoğu o dönemdeki hayata dair politik düzende ve toplumsal yaşamda gördüğümüz şeyler. Antigone de düzene karşı bir insan. Krala, baştaki egemene. Cunta döneminde bu oyun oynandığı zaman herkes başlıyor alkışlamaya. Cunta hiçbir şey yapamıyor. Ama (Aliki'nin kocası da bir okulda öğretmenken öğrencilerini tiyatroya götürmek istiyor) cunta döneminde bir oyun oluyor, çocuklar bunu görmek istiyorlar, direnişle bir alakası vardı tabii oyunun. Cunta hayır diyor, öğrencilere izin vermiyor.

Amatör tiyatrolar nasıl orada? Burada bir sürü amatör tiyatro var ve daha etkin aslında sokakta, emekçi kitlelerle buluşmada daha etkin amatör tiyatrolar. Yunanistan'da nasıl?

**Aliki:** Yunanistan'da da amatör tiyatro grupları var, bunlar festival falan da düzenliyorlar. Bazen Karditsa'da bazen Orestida'da, Konitsa'da... Her sene olmuyor ama genelde onların para durumuna bağlı oluyor bu. Ama Türkiye'ye baktığımızda Türkiye'dekilerin daha bir politik duruşları var. Ama Yunanistan'dakilerin hiç alakası yok. Eskiden yani Cunta döneminden önce iki grup vardı. Bunlar çok sert politik oyunlar. Tam amatör değil... Bunlar çok ciddi politik oyunlar yapmışlar o dönemde.

**Kendisine teşekkür ederek sohbetimizi bitirmek üzereyken Bilgesu abla küçük bir tiyo veriyor. Şu an okuyup okumadığını sorun diye. Bizde soruyoruz. Edebiyat fakültesinde Ortaçağ ve Çağdaş Yunanca öğrendiğini öğrenmiş oluyoruz. Bu yaşta hala üniversitede öğrencilik yapıyor. Çok hoşumuza gitti doğrusu.**

**Sıcak sohbeti için Aliki'ye ve Bilgesu ablaya çok teşekkür ediyoruz. Tabi ki çeviriye yapan dostumuz Suat'a da.**



# Oyuncak

Öykü / Alişer

“Bunlar kim” diye sordu Çiya’ya.

Çiya: “Bunlar güneşin savaşçıları, Roza ise gelen savaşçıların komutanıdır. Roza bizim oralı Mardinlidir. Doktorluğu bırakıp savaşa katılmış biridir.”

Çekdar: “Vay be hiç doktorluk bırakılır mı? Ben olsam bırakmazdım.”

Çiya; “sen olsan da bırakırdın” dedi.

Çiya’yla Çekdar o gece uzun uzun konuştular. Çiya; güneş hareketini Çekdar’a uzun uzun anlattı. “Biz Kürt’leri, ağaların, aşiret reislerinin, her türlü haksızlığın, gericiliğin, zulmün, sömürünün en önemlisi diktatör generalin ve onun askerlerinin elinden kurtarmaktır.

Özgür, bağımsız, demokratik bir Gülistan. Düşünsene Çekdar Gülistan kurulmuş olsaydı biz çobanlık yapmazdık. Gülistan kurulunca tüm okullar parasız olacak, hastaneler parasız olacak. Bizim de toprağımız olacak babalarımız gibi rençperlik yapmayacağız. Kendi toprağımızı işleyeceğiz.”

Çekdar içini çekti Kızıltepedeki toprak ağaları aklına geldi. Onların ensesi kalın, karnı büyük halleri aklına geldi. Bir de babasının zayıf dal gibi olan bedeni.

Çiya yine söze girdi. “Gülistanda ne ağa, ne aşiret reisi, ne patron ne diktatör general hür olacağız hür.”

Çekdar Çiya’nın anlattıklarından çok etkilenmişti. Çekdar Çiya’nın anlattıklarını ve Rozayı düşünüyordu. Çekdar elleri başının arkasında öylece yatağa uzanmıştı, Çiya’ysa uyuyordu. Çekdar köpek havlamasıyla irkildi. Dışarıdan kısık kısık sesler geliyordu. Çekdar yaşça çadırın eteğini kaldırdı birde ne görsün Roza’yla Bılka amca oturmuş konuşuyordu. Roza Bılka amcaya “bizim listeyi tamamlayabildin mi?” diye sordu. Bılka amca “yok kızım un, çay, şeker, biraz da tütün aldım geri kalana param yetmedi.”

Roza; “amca ben sana dedim para verelim dedim. Sen illede yok ben alırım dedin. Sen zaten fakirsin bir de biz sana yük olmayalım.” Bılka amca; yok kızım yok ben sizin paranıza tenezzül edersem yatağımda rahat uyuyamam.

Roza: “Peki peki çok sağ ol ama atını da almak zorundayım. Arkadaşlarda çok fazla eşya var senin getirdiklerini yüklemeliyiz.”

Bılka amca; “ben zaten yükledim evin arkasında bağlı alın götürün ama yarın geri gelsin iş zamanıdır ata ihtiyacım var. Peynir götürülecek, ot çekilecek, bir atım var zaten oda olmayınca ortada kalırım. İş, güç za-

manı kimsede at satmaz ki alayım.”

Roza “tamam amca yarın akşam atın elinde olur.” Roza’yla Bılka amca kalktılar biraz sonra Roza üstünde eşyalarla çadırın yanından sessizce geçip gitti.

Çekdar konuşulanları dinlemiş sözlerinden dolayı bu yaşlı Dersimliye saygı duymuştu. Çekdar bir günde bir sürü şeye tanık olmuştu. Yüreğinde müthiş bir coşku vardı. Dersime geldiğine çok sevinmiş ilk günden Dersimi sevmiştir.

Çekdar sabah uyandığında başında Çiya vardı. Çiya “günaydın Çekdar kalk, Xello amcanın oğlu Xıdo geldi.” Çekdar çadırın kapısından şöyle bir baktı. Xıdo bacanın önündeki taşa oturmuş Bese teyzeyle kahvaltı yapıyordu. Çiya’ya “kalk kahvaltı yapalım Xıdo da peyniri çadıra verecek döndüğünde beraber gideceğiz” dedi.

Çekdar dışarı çıktığında Xıdo dönüp Çekdar’a baktı. “Bu daha çocuk” dedi. Çiya söze girip “Çekdar çok cesurdur seni yolda bırakmaz” dedi ve Xıdo’yla Çekdar tokalaştı. Çekdar Xıdo’nun gözlerine bakınca irkildi. Xıdo uzun boylu sakallı, saçları önden dökülmüş gözleri kanlıydı. Xıdo şalvar giymiş, beline puşi bağlamış, üstüne de yelek giymişti. Bir savaşçıya benziyordu sadece silahı yoktu.

Çekdar etrafa bakınca birbirine yedekli üç at gördü. Arkadaki iki atın üzerinde beyaz çuvaldan yapılmış heybe vardı. En öndeki at boştu ve Çekdar atı tanıdı. Bu at Bılka amcanın atıydı. Demek ki Xıdo güneşin adamıydı ve Xıdo’ya ısınmaya başladı.

Çok geçmeden Xıdo kalktı yüklü atların ikisini alıp peynir çadırına doğru yola çıktı. Yarım saat sonra heybeleri boşaltmış, atları birbirine yedeklemiş öndeki ata binmiş hızla atları sürerek geliyordu.

Çekdar’la Çiya çantalarını alıp Bese teyze ile vedalaştılar. Xıdo yetişince attan hızla atladı. Çiya arkadaki atı çözdü ve heybeyi indirip bir gözüne kendi diğer gözüne Çekdar’ın çantasını koyup heybeyi atın üstüne attı. Çiya atı bir taşın önüne çekip bir çırpıda ata bindi ardından Çekdar da ata bindi düşecek gibi oldu, Çiya tuttu onu. Xıdo Bese teyzeyle vedalaşıp yola koyuldular.

Xıdo önde, Çekdar ve Çiya arkada yokuş aşağı atlarını sürüp hızla ilerlediler Çok geçmeden Tağar çayına vardılar. Xıdo atını hırsıyla Tağar çayına sürdü At ilerlerken suyu yağmur gibi havaya sıçratıyordu. Çiya;

“Çekdar sıkı tut beni” deyip hiç tereddütsüz atı Tağar çayına sürdü. Rahatça karşıya geçtiler. Xıdo atını hızla sürüp ara sıra arkaya dönüp kontrol ediyordu. Çok dar ve çok dik bir dereye girdiler. “Çiya; burası dere Reskodur yolun en tehlikeli yeridir.” Dere çok dardı ve ormanın içinden geçiyordu. Her an vahşi bir hayvan çıkabilirdi. Çekdar tedirgin oldu sürekli çevresine bakıyordu.

Bir saat sonra dere Reskoyu geçtiler. İki atta kanter içinde kaldığı için Xıdo atını yavaşlattı. Cebinden tabakasını çıkartıp at üstünde bir sigara sardı, yaktı ve derin derin çekti. Çiya atını hızla sürüp Xıdo’ya yetişti, “anlat, nasılsın iyi misin, hışımla atını sürüyorsun hiç konuşamadık”.

Xıdo; “ne anlatayım Çiya düşmüşüz bir dermansız derde derman bulamıyorum.”

Çiya; “hayırdır Xıdo Xece meselesi mi?” Xıdo derin derin içini çekti. “Xece ya Xece benim başka ne derdim olur.”

Çiya; “ne yaptın olmadı mı, evlenemediniz mi” diye sorunca Xıdo sustu kaldı, dili tutuldu sanki.

Çiya ağzını eliyle kapatarak Çekdar’a meseleyi anlattı. “Xece Xıdo’nun sevdiği kızdır. Çocukluktan beri birbirini seviyorlar. Aileler bu evliliğe karşı çünkü Xıdo’yla Xece’nin ailesi kirveler. Xıdo bir keresinde Xece’yi kaçırmış. Xıdo’nun babası Xello kızı götürüp ailesine teslim etmiş. O günden sonra ne Xece ne de Xıdo evlenmemiş.”

Çekdar’ın içi parçalandı duyduklarına çok üzüldü. “Peki ne olacak Çiya, yazık değil mi bu gençlere.” Çiya, “yazık tabi ama elden ne gelir. Xıdo devrimci bir gençtir, çok cesur ve çok yeteneklidir bir yolunu mutlaka bulur.”

İki buçuk saat olmuştu yoldaydılar. Nihayet Zengi köyüne vardılar. Xıdo; “gençler burada musayıbıma bir uğrayalım” dedi. Atları köyün girişinde sulayıp biraz aşağıdaki çayıra bağladılar. Zengi köyü ormanın içerisinde düz bir alana kurulmuştu. Zengi on hanelik bir köydü. Xıdo’nun mısayıbü Uçço hemen köyün girişindeki evde oturuyordu. Uçço Xıdo’nun geldiğini görünce dışarı çıktı yarı yolda karşıladı. Öpüşüp birbirine sarıldılar. Uçço hemen sitem etmeye başladı. musayıp “her gün buradan geçiyorsun ama bana uğramadan geçip gidiyorsun.” Xıdo’ysa “allahtan kork musayıp gece üçte geçiyorum, dönüşteyse beriye yetişme telaşıyla hızla geçip gidiyorum. Biliyorsun yol çok uzun atlar bile bu yolda kalıyor. Bu gençler sayesinde yanına gelebildim. Geç kaldığım için bu gençleri bahane edeceğim.” Uçço “neyse musayıp gel bir çay içelim. Senin canın sağ olsun, çokta önemli değil, sen iyi ol o bana yeter.”

Çekdar; Uçço’ya hayretle baktı. Uçço pala bıyıklı, ince, uzun boylu esmer, karabaşlı kara gözlü yakışıklı

bir dersim delikanlısıydı. Uçço siyah bir şalvar giymiş, belinde puşisi, üste yeşil bir gömlek ve yelek vardı, pratik hareket eden tez canlı bir kişiydi.

Musayıp demeleri Çekdar’ın ilgisini çekti ve Çiya’ya musayıplığın ne demek olduğunu sordu. Çiya; “bizim sağdıçlar gibi ama bunlarıki biraz daha derin ve derin bir anlamı var. Bunların ki ahiret kardeşliği, ahirette gittikleri zaman günahlarıyla sevaplarıyla ortaklar. İkisinin günahları azsa cennete çoksa cehenneme gidecekler. İyi günü de kötü gününde sevabıyla, günahlarıyla, varlığı da yokluğu da paylaşmak için seçilmiş bir kardeşliktir.” Çekdar musayıplığı çok beğendi. “Çiya bizde musayıp olalım” dedi. Çiya; “olalım da Çekdar musayıplıkta kirvelikte Dersimde dostluk ve güvendir. Onun için kız alınıp verilmez. Benim namusum senin namusun, senin namusun ise benim namusum sayılacak. Senin kardeşin benim kardeşim sayılacak ve bizim çocuklarımız bile birbirleriyle evlenemeyecek.”

Çekdar; “canım bizde olumsuz yanlarını atar, sadece dostluğu, güveni ve kardeşliği alırız”. Çiya gülümseyerek “keşke Dersimliler de senin gibi düşünse o zaman ne Xıdo ne de Xece acı çekerdik. Birbirini seven gençler muradına ererdi.”

Uçço’nun evindelerdi artık. Uçço’nun yaşlı bir annesi vardı. Yaşlı olmasına rağmen evi tertemizdi. Hoşbeşten sonra Sultan ana sofrayı kurdu, çayları doldurdu ve hiç gecikmeden söylenmeye başladı. Xıdo oğlum görüyorsun ben artık yaşlıyım her işi yapamıyorum senin bu musayıbın niye evlenmiyor.”

Uçço gülümsedi ve annesine takılmaya başladı. “Ana ana ben becerip evlenemiyorum sen git bana bir kız kaçırp getir” dedi. Uçço’nun bu esprisine herkes kahaahalarla güldü.

Sultan ana yine söylenmeye devam etti. “Niye sana ne olmuş sen niye gidip getirmiyorsun. Git Alinin kızı Sema’yı al getir. Kız çalışkan edepli, görgülü elinden her iş gelir. Hayvanlara gider, katık toplar, tarlada çalışır, oduna gider, el işi yapar, çokta güzel bir kız neyi eksik.” Uçço yine espriyi patlattı. “Anama kız değil kır katır lazım.” Herkes bu espriye de katıla katıla güldü. Sultan ana yine söze girdi; “ben biliyorum sizin derdinizi. Dağ dağ. Dağ sizin karnınızı doyurur. O kadar genç vuruldu yazık günah değil mi? Aklınızı başınıza toplayın. Dersime ne gençler gelip geçti onlar yapamadı siz mi yapacaksınız, bu sevdadan vazgeçin. Biz fakir insanlarız biz kim genarelle uğraşmak kim.”

Uçço “elbet olacak ana elbet olacak” deyip içini çekti. Halbuki Uçço Sema’yı seviyordu ama bunu kendisine bile itiraf etmek istemiyordu. Evlenirse tüm hayalleri suya düşer, bir köylü olup çıkardı. Ama bir taraftan da Sultan Anayı bırakıp bir yere gidemiyordu.

*devam edicek.....>*

# Rüzgar

Nazım Akarsu

*Rüzgar kötü esiyor bu akşam  
Çok uzaklardan kötü bir haber ulaştırır gibi  
Rüzgar ne söylüyor bu akşam  
içimde bir yerleri kemirir gibi  
İçeri girmek istiyor buz tutmuş ayaklarıyla  
Camları dövüyor  
uğultulu saçlarıyla  
Sanki aç bir bebeğin çığlığı gibi  
Suçlayan bakışları gibi  
aç bebeğine süt veremeyen  
bir annenin  
Yüzüme yüzüme çarpmak istiyor  
Yüreğimi mengeneye alıp  
burmak  
burmak istiyor  
Rüzgar kötü esiyor bu akşam  
Sanki gecekondularda ayazda kalmış  
Anne karnında üşüyen bebeği  
ayakları donmuş çocukları hatırlatmak istiyor*

21 Kasım 2008

**Not:** Şiirin son kısmı biraz değişikti aslında; ama dün gazetede Ayazma'da çadır evleri yıkılan aileler ile ilgili bir haber okudum. 9 aylık hamile kadın, "soğuktan birkaç gündür hiç kıvıldamadı" diyor bebeği için. Ben de şiirin sonunu böyle değiştirdim.

# Mutlaka...

**F**ırtınalı bir akşam, bu akşam. Poyraz mı desem lodos mu.... İstanbul'un sokaklarını adımlar gibi adımlıyorum havalandırmayı... Bulduğum bölgenin havası, rüzgarı, uzaktan sadece tepesi görülen akasya ağacı... sonra kuşları...

Birisi tutup kolumdan beni Bayrampaşa'ya götürse, acaba ne hissederdim? Açık olsa kapılar ardına kadar, içeri girebilir miyim?... Bu gerçekleşmeyecek düşüncenin hayali bile beni ürkütüyor... Ürkütmemesi lazım, ama ürkütüyor...

Biliyorum insanoğlu dayanıyor, insanoğlu dayanıyor.... Havalandırmada volta atarken hep, bunu anlıyorum. Bu havalar... bu akasya ağacı... bu akşam... şu tarafta mı kalıyor, yoksa şu tarafta mı? Nedense hep akasya ağacının bulunduğu taraftaymış gibime geliyor...

Tuhaf değil mi? ... Çok; çok ve çok daha uzak, ama Edirne de o taraftaymış sanki... Kandıra tam tersi yönde olmalı,... oradan da belli belirsiz bir ağaç görünüyor, ama akasya değil, baharda çiçek açışından tanırdım öyle olsaydı...

Evet, İstanbul'un sokaklarını yürüyorum... yoksul emekçi evlerinin bulunduğu semtleri seviyorum en çok... Hani kadınlar çocuklarını yıkıyorlar ya, güneşli günlerde, kapı önlerinde... ilk bu görüntüler geliyor aklıma. Ama adımlarım hep beni bir yere sürüklüyor: Kandıra'nın tam tersi yönde... Edirne'den çok çok uzak... Yani belki akasya ağacınında görebileceği... en tepesindeki yaprağının da görebileceği kadar.... yakın... o... yere... yani şu duvarın arkası....

O duvarın arkasında başlayan hikaye, olur ya ille de sırtımı bir duvara tereddütsüzce dayayarak bitecekse, dayandığım duvar bu duvar olmalı. O duvarın arkasında başlayan hikaye, o duvarın bu tarafında sonlanmalı....

Fena mı, baharsa, akasya ağacının kokusu gelir, bakarsın poyraz mı yoksa lodos mu olduğunu anlayamadığım rüzgar da gelir kuşlarla.... kanımız toprağa belki karışmaz ama, beton da fena değildir...

Nereden geldik buralara? Ne bileyim. Belki de böyle gelmişizdir buralara... Belki de bu yüzden mutlakadır... MUTLAKA!



# Şindan türkü söylüyor

13 Aralık 2001 tarihli mektup

Sevgili yoldaşım,

Sana Murat'ımızı nasıl anlatsam bilmem ki...

Onu yanyana geldiğimizde, görüştüğümüzde sana etraflı şekilde anlatacağım. Ama isteğini de yerine getireceğim. O gün, Murat'ımızı birkaç kez görebildim ancak. Bir ara ben koridordayken önümden birkaç kez geçti. Bana bakıp geçip gidiyordu. Sanki benim yerimde olup olmadığını kontrol ediyor gibiydi. Sonra, 15-16'nın havalandırmasında beraberdik. Halay çekiyorduk, bütün yoldaşları gözle aradım, hepsi dağınık yerlerde halay çekiyorlardı. Murat'ımızda halay çekiyordu. Murat iki üç kişi ötemdeydi. Bir ara Erkan diye bir arkadaş hafif fenalaşınca Murat bizi bıraktı ve onunla ilgilenmeye başladı. Bu yüzden havalandırmanın dış duvarının oralarda Erkan ve birkaç arkadaşlar daha birlikte kaldı. Biz ise halay çekerek dönmeye devam ettik. Biz tam 15. koğuşun kapısını geçmiştik ki, tahmin edebileceğin nedenden ötürü dağılmak zorunda kaldık. Kimimiz kendini 16. koğuşa, kimimiz 15. koğuşa atabildi. Bazı arkadaşlar ise, uzak noktada oldukları için havalandırmadan içeri giremediler. Murat'ımız ve M. onların arasındaydı. Yarım saat kadar sonra canhıraş bir çığlık duydum. Sesi tanıdım, Murat'ımızın sesiydi ama inanmak istemedim. Bulduğumuz yerden adeta kımıldayamıyorduk. Yanımdakilere sordum, kimin sesiydi o diye, İ. biraz sonra gelip, "Murat'ımızın sesi" dedi. Durumunu sordum, ağır değil, bacağından yaralandı dediler. Uzaktayım bir süre sonra biz, bulduğumuz yerden ölü ve yaralılarımızla çıktık. Beni, bir arkadaş çıkardı. İlk işim Murat'ımızı aramak oldu. Baktım M'nin kollarında sohbet ediyor. Biraz rahatladım ama rengi çok soluktu. Yanına gidemedim. Sonra onu havalandırmanın ortasına götürüp uzattılar. Ben, yaralı olduğum için gidip uzak bir yerde oturdum ama Murat'ımızı seyrediyordum. Sonra, Ş yanına gitti, başını kucağına aldı, fısıldaştıklarını gördüm. Murat'ımız daha M'nin kollarındayken tahmin edeceğin bazı yoldaşları sorup "onları koruyun, onları seçerek öldürebilirler" diyormuş. Bir de ....ların köylüsü vardı ya, "ah onu bir görsem ona bir çift sözüm olacak" demiş Ş yoldaşa. Doğrusu, onun yanına gitmeyişimin nedeni sadece yaralı oluşum değildi. Uzun kan kaybı beni çok bitkin düşürmüştü, bu doğru ama yanına gidecek gücüm yine de vardı. Fakat dayanmam diye korktum, beni anlarsın umarım. O anda, onun o haline dayanacak gücü kendimde bulamamaktan korktum ve uzak bir noktadan seyrettim sadece.

Kısacası; sonra duvarı deldiler ve yaralıları almaya başladılar. Ben, hemen Murat'ı götürün dedim. .... adlı arkadaştan hemen sonra onu götürdüler. Götürülürken Murat'ımızın nabızı atıyordu, bu yüzden onun hayatta kalacağına inanıyordum.

Sen istersen buna "inanmak istiyordun" diyebilirsin. Beni hastaneye götürdüklerinde, Bayrampaşada ilk sorduğum Murat oldu. Bir hemşire "yaşıyor" dedi. Birkaç gün böyle bildim. Taa ki gerçeği gazete haberlerinden öğrenene kadar. Daha anlatacak çok şey var ama şimdilik bu mümkün değil. İşte böyle canım yoldaşım....."

Kış '09

83

**Wernike-Korsakof**

I

*Beynim bana düşman*

*Bana dost*

*Beynim doktor*

*Ve cellat*

*Sallanıp duruyor hayat*

*İpek bir ipliğin ucunda*

*Vaktini bilemem*

*kopar mı*

*Kopmaz mı?*

*Haykırıyor bir yanı*

*Hayaaat*

*Yaşa kavgaya dair*

*Susuyor bir yanı*

*Susuyor*

*Derin bir karanlık*

*Taş atsan dibe varmaz*

*Yarıyor gibi*

*Bir sonsuz sessizlik*

*Silinenlerin ağır acısı*

*Ve kahreden kahpeligi*

*cellatların*

*Kapanyor perde*

*yavaş yavaş*

*Ey hayat alkışla beni*

*"wernike – korsakof"*

*bu illet ki*

*yavaş yavaş*

*öldürüyor beni*

*bu hain*

*bu kalles*

*bu namertkeş...*

ONSOZ

II  
Benden sonra da  
Bulutlar yağmur  
taşıyacak toprağa  
Benden önceki gibi  
Nergizler aynı açacak  
Aynı dağlar ve denizler  
Benden önce nasılsa  
Sonra da öyle  
olacaklar  
Ben bu bedeni öylece  
bırakıp gideceğim  
Belki de hoşça kal  
bile diyemeden...

III  
Ve ben  
Rüzgarın yoldaşı  
Suyun sevdalı  
Dağın yabanisi  
Ne tuhaf  
Ölümü düşünüyorum  
Oysa  
Öylesine  
deli doluyken hayat  
Ve bunca iç varken  
Ve sonra  
Sonra...  
Sonrası yok işte...  
Büyü  
Simya  
İlim  
Bilim ile  
Ne varsa  
hepsiyle  
Ne yapmışlarsa  
Sonrası yok işte  
Sonrası ölmediği için  
Ölümü düşünüyorum

### **Mahpushane Günlüğü** **27.10.2008 / Pazartesi**

Yer Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi... 5 günlük sorgunun ardından DGM'de geçen uzun bir günden sonra cezaevindeyim... Ama benim gibi siyasi kadınların yanında değil de geçici koğuş dedikleri, eskinin karantinasındayım.

DGM'den ayrıldığımda, arkamda ne olduğunu bilmediğim arkadaşlarımı bıraktım. Kim bilir şu anda neredeler... Belki özgürlüğün süt beyaz maviliğinde, belki de demir parmaklıkların ardında... Her nerede iseniz bir an önce haber bekliyorum sizden... Beni merakta bırakmayın...

Beni Cezaevinden içeri teslim ettikten sonra, bildik kayıt işlemlerinin ardından geçici koğuş dedikleri yere getirdiler. Diğer arkadaşların yanına ise ancak Cuma günü götürebileceklerini söylediler. Canım sıkıldı biraz, ama sabah olsun belki sorun çözülür umudu ile geçtim hücreye. İki bayan daha vardı benimle birlikte... Şimdiye kadar hiç adli suçtan insanlarla bir arada bulunmamıştım. Benim için yeni bir deneyim olacak bu durum. Kılık kıyafetlerinden Çingenelere benziyorlar ama yerleşik bir yaşamları da var gibi. Tanışma faslının ardından Tokat Erbaa'dan olduklarını, yedi yıl önce yaptıkları hırsızlık sonucu aldıkları cezadan kalan iki günlük süreyi yatmak için geldiklerini öğrendim. Akrabalar ve Esenler Karabayır'da oturuyorlar. Harbiye evli ve dört çocuk sahibi bir kadın ama yaşı henüz otuz bir... Ve 17 yaşında en büyük çocuğu... Yaşamın yükünün yaşlandırdığı kadınlardan biri... Diğeri ise Leyla... genç bir kız... yaptıkları iş hala hırsızlık anladığım kadarıyla... Bu konuda bir şey söylemiyorlar... Harbiye çocuklarına çok düşkün bir kadın... Kökleri güçlü gibi geldi.

4 günlük şubenin ve 4 günlük açlık grevinin ardından, hatta DGM'de geçen bir günü de eklersek, konulduğum geçici koğuşta hiçbir şey yoktu. Ne içecek bir tas su, ne açlık grevini bozacak bir parça ekmek... hiçbir şey yoktu... Gardiyanları çağırdım, durumu anlattım, "ya beni arkadaşların yanına götürün yada bana su bulun, yiyecek bir şeyler getirin" dedim. Yemek saatinin geçtiğini ama suyu mutlaka ayarlayacağını söyleyip ayrıldı. Üzerimde şubenin kiri-pası... Yıkamak için sıcak su hazır ama ben kendimi sıcak suyun altına atamıyorum. Oysa en çok hayalini kurduğum andı... Ne sabun var ne şampuan... Kurulanacak havlu yok, kirli çamaşırların yerine temiz çamaşır yok. Yok...yok...yok...

Suyumuz geldi...1 litre... ve biz üç kişiyiz... Önümüzde ise uzun bir gece var... Yemek henüz yok... Sonunda kapının kilidi açıldı ve çorba getirdiler. Hep birlikte oturduk sofraya ve yemeğimizi yedik. Saatte gecenin bir yarısı olmuştu. Yataklara uzandık ama uyku yoktu. Ben de, diğer kadınlarda uyuyamıyorduk.

### **28.10.2008 / Salı**

Ne zaman uyudum bilmiyorum, gözlerimi sabah ezanı ile birlikte açtım. Bu kadar yakından nereden geliyor bu ses diye merak ettim. Bildiğim kadarıyla en yakın cami Şirinevler meydandaki cami idi. Onunda sesi bu kadar yakın gelir mi bilmem. Epey bir yataкта dönüp durduktan sonra yediye doğru kalktım. Diğer bayanlarda kalktılar. Aklımızda akşamdan beri çay... Hiç çay içemedik daha... Belki kahvaltı ile birlikte getirirler diye kendimizi avutuyoruz. Baktık gelen yok, giden yok, başladık temizliğe... Ben süpürdüm, Harbiye sildi... En azından kaba kiri attık. Süpürürken yatağın kenarına sıkışmış gazeteyi gördüm. Nasıl sevindim anlatamam. Temizlik bittikten sonra hemen oturdum başladım okumaya... 19 Ekim tarihli milliyetti gazete... Ve kapaktan Metris cezaevinde işkence ile öldürülen arkadaşla ilgili haber. Mızrak çuvala sığmayınca itiraf edilmek zorunda kalan işkence, olayın tanıklarının açıklamasıyla, daha da netlik kazanmış oldu. Sayımda ayağa kalkmadığı için öldürüleseye dövülmüş ve koma halde kaldırılmış revire...

Bir başka haber, Frankfurt Kitap Fuarı ile ilgili... Daha önce Mehmet Esatoğlu'nun mail olarak attığı Nihat Behram'ın yazısından, fuarda yaşanan protesto ile ilgili bilgim olmuştu. Haber şairlerin yaptığı protesto ile ilgiliydi.

Canları sıkılan Harbiye ile Leyla benden gazeteyi sesli okumamı istediler. Hemen Metris cezaevinde katledilen arkadaşın haberini okudum onlara... Bildik tavırlarıyla ah-vah ettiler gerçekten üzüldüler. Devlete küfrettiler. Sonra bir fıkra okudum orada çok güldüler. Bu arada saat 10.00'a geldi. Hala kahvaltımız yok. Kaç kez kapıyı vurup bayan gardiyanları çağırdık. Hep tamam birazdan gelecek cevabını aldık. Ben her seferinde müdürle görüşmek istediğimi, revire çıkmak istediğimi tekrarladım. Şansızlık bu ya bir de arama gününe denk geldi ilk sabahımız... Bilirim arama bitene kadar cezaevinde hiçbir işlem yapılmaz.

Sonunda kahvaltı geldi... Ama yine çorba idi. Benim için daha iyi açlık grevinin ardından en sağlıklı beslenme ama Harbiye'ler küfürü bastı. Soframızı hazırladık oturduk, çorbalarımızı kaşıkladık.

Ben bir yandan da görüşçü bekliyorum. Ablamlar en azından elbise getirir diyorum ama bakalım ne olacak. Ayrıca avukatlar çok yakınım uğrarlar belki diyorum. Tabii DGM'de bıraktığım beş arkadaştan tutuklananların durumu daha da acil. İşleri yoğun olabilir.

Hala müdürden revirden haber yok... Görüşçü çağırıyorlar... Ben voltadayım koğuştta... Bu arada merkezi yayın yapan radyoyu açtık. Harbiye'ler şikâyetçi, onlar kral fm istiyorlar, benim açımdan ise idare eder. Hele bir ara Ünzile şarkısı yükseldi radyodan... Şubede istemiştik bizimkilerden söylesinler diye ama kimse bilmiyordu. Burada dinlemek düştü payıma...

Dün akşamdan beri yemek alabilmek için verdiğimiz uğraştan sonra bugün tam tersi bir tablo çıktı karşımıza... Kahvaltı geç geldi ama onun hemen ardından henüz öğle olmadan kapının kilidi açıldı ve "yemek" dediler. Tamam, bu normal ama hemen ardından iki saat sonra akşam yemeği diye gelmezler mi? Dedik, ne şaşma iş! Karnımız aç değildi ama sıcacık çorba ve türlü akşama kadar buz gibi olacaktı. Kıyamadık. Yeniden kurduk soframızı...

Revir, kantin vb. işlerin çözülmesi akşamı buldu. Sonunda defterime kavuştum. Tarihi düştüm ilk sayfasına... 27.10.2008... 20 Mayıs 2009 gününe kadar buradayım.

Akşam olduğunda kahvaltılıklarımız vardı ama bu kez de ekmeğimiz yoktu. Gardiyanlardan istedik ama bir türlü gelmedi. Bu arada bir kadın daha getirdiler. Genç, güzel, bakımlı bir kadın... Onun hikâyesini dinlemeden, hemen kendimi banyoya attım. Sonunda sabuna ve şampuana kavuşmuştum. On günlük kir-pastan öyle kolay kurtulamadım. Ama sonunda hafiflemiş olarak çıktım banyodan... Üç kadın başlamıştı bile sohbet... Genç güzel ve bakımlı kadın anlatıyor Harbiyeler şaşkın gözlerle onu dinliyor... Harbiyelerin hikâyesini şaşkın gözlerle ben izliyorum, Harbiyeler ise diğer kadının hikâyesini şaşkın gözlerle dinliyorlar... Benim için yepyeni bir deneyim. Ancak filmlerde duyduğum hikâyelerin kahramanlarının arasındayım... Bilindik hikâyeler... Üvey anne... Zavallı babalar... Üvey annenin kızlarını peşkeş çekmesi... Kaçışlar... Yakalanmalar... Uyuşturucu... Adam yaralama... Ve daha niceleri... Yazık bu insanlara... Harbiyeler göçmenler, belki hırsızlık yapıyorlar, kaba saba konuşuyorlar, küfrediyorlar ama insan yanları var. Paylaşmayı biliyorlar, insani davranışlara insanca yaklaşmayı biliyorlar. Bir ara Harbiye "biz sizinle sürekli kalabiliriz" dedi. Kalırız tabi, neden kalmayalım ki...

Süheyla... bakımlı, genç, güzel kadının adı... Yeni geldiği için onun adına ekmek istedik. Sonunda geldi... ve bu kez dört kadın olarak oturduk soframıza... Süheyla'nın yaşamı zor... Değiştirmek için çaba sarf ettiği anlaşılıyor ama nasıl çıkabilir o çemberin içinden bilemiyorum. Kendini çok seven fakir bir adam var yanı başında...

*Lakin değil niyetim*

*İpi geçirmek*

*kendi boynuma*

*Hayatı böylesine*

*kahretmek*

*Ne acı*

*Ne de böylesine*

*kolaya kaçmak*

*Yani bahsim*

*öldürmek*

*değil kendimi*

*Hiç değil*

*İçtiğim su*

*Çektiğim hava*

*Haram olsun ki değil*

*Sözüm*

*ölüme dairdir*

*Benden*

*yana olmayan ölüme*

*Hayat sen*

*Alkışla beni ki*

*Başım dik gideyim.*

**Temmuz 2004**

**Ergül Çiçekler**

## Hücremde Sen

*B l yor musun  
az önce gel p  
durdun  
hücremde  
gözler m gördü sen  
başka gören göz  
olmadı  
oyşa sen n  
haber n b le yoktu  
bu gel ş nden  
ne de h ç k msen n  
b r ben b l yorum  
b rde ben*

*hayır  
del rmed m henüz  
çılgnlık da değ l bu  
(çıldırıldığında b l r m)  
ve bu kez yokluğuna  
değ l  
gözler mden söyled m  
gözler ne  
o k güzel kel mey*

*ve sen  
y ne dağ g b sağlam  
gül g b nar n  
ve sen bakışlarında  
ç ğ tutmuş  
ırmakların akışı*

*ve sen  
eller nde  
hala barut kokusu  
y ne dağ g b yd n  
y ne del b r dağ g b  
y ne del*

*oy ben sen  
dövüşken  
yüreğ nden sevm ş m  
oy ben  
daha ne d yey m.*

**Şubat 2005**

**Ergül Çiçekler**

Karnında onun çocuğu... Umarım onun kurtuluşu olur bu sevgi... Ama ne-dense bu çemberi kıramayacak diye bir his var içimde...

Biz henüz bu hikayenin ağırlığı altındayken, kapıda anahtar dönmeye başla-dı. Kapı açıldı ve ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş bir kadın girdi. Ada-şımış... Pencere önünde bulunan benim yatağımın yanındaki boş yatağa geçti. "İki Songül"ün arasında dilek tutmak isteyen yok mu?" diye espri yaptı. Neşeli görünmeye çalışarak...

Yeni bir insan... yeni bir hikaye...

Songül ödenemeyen çeklerden dolayı gelmiş buraya... Eşinin nakliye şirketi varmış, işleri eskiden çok iyiymiş ama sonra iflas etmişler. O dönemden kalan ö-denemeyen çekler patlamış. Şirkette Songül'ün üzerine olduğu için onu almış-lar...

Songül eşinin işleri bozulduktan sonra çocuklarının geçimini sağlamak için birçok işte çalışmış. Şu anda da dizilerde figüranlık yapıyormuş. Havaalanıda ya-pılacak bir dizi çekiminde hostes rolünde olacaktı. Onun için havaalanı girişin-de alınmış. Ödemede yapılamadığı için getirmişler buraya...

Yakındır cezaevlerinin krizin vurduğu insanlarla dolup taşması...

### 29.10.2008 / Çarşamba

Bugün açık görüş var... Cezaevinin ikinci günü açık görüş yapmak iyi şans mı denir, lüks mü denir bilmem... Bekliyorum bizimkiler gelir diye... Bakalım ne olacak... Önceden de resmi tatil günlerinde cezaevini sevmezdim, yine öyle se-vimsiz birgün... Hareketsiz , sessiz bir cezaevi günü... Voltadayım...

Saat epey ilerledi... Ne gelen var ne giden... Ben hala kirli kıyafetlerle geçi-ci koğuştayım. Sabah Harbiye'ler tahliye oldu. "Hakkını helal et" diyerek gittiler. "Helal olsun göçerler size" kaldık, Süheyla ve Songül'le... üç kişiyiz... kişiyiz.... kaygıları devam ediyor. Süheyla bazan "Cengiz'im Cengiz'im" diye sayıklıyor, u-mutsuzluğa düştüğü anlarda ise küfrü basıyor Cengiz'e... Korkuyor terk edilmek-ten, yalnız bırakılmaktan...

Songül ise, para bulunamaz ve uzun süre yatmak zorunda kalırsam diye kor-kuyor. kocasının yapacak pek birşeyi yok. alkolle kendini tüketmiş bir adam. Şu anda da çalışmıyormuş zaten. Alkol sonucu çeşitli hastalıklarla boğuşuyormuş. Yazık insanlara...

Sevgi ve aşk dolu bir çift ne zaman göreceğim geçmiş dönem evliliklerinde gerçekten merak ediyorum. Yıllarca aynı yatağı, evi paylaşıp, çocuk yapıp nasıl yabancı iki insan gibi kalıyorlar, yada bu durumda nasıl aynı yastığa baş koyuyor-lar anlamakta zorlanıyorum.

Bugünde görüşçü gelmedi. Nedendir bilmiyorum. Kıyafetlerim olsaydı hiç sorun değildi aslında ama bu durumda insan gelsinler istiyor. Neyse artık biraz u-zanayım... volta yordu beni.

Akşam yeni konuklarımız geldi. Türbanlı üç kız kardeş... Ankara'dan sevk gelmişler. Eşyaları yanlarında... Sessiz, sakın üç kız kardeş... Yeni bir hikaye.. A-ma pek anlatmak istemediler. Öğrenebildiğimiz, müebbet ceza aldıkları, altı yıldır yattıklarını ve geride on yıllarının kaldığı oldu. Amcalarının karısını öldürmüşler. Niye? Niçin? Bunların cevabı yok. kendilerine kalmasını istediler. Israr etmedik tabii. Nasıl bir cinayettir ki bir kişinin ölümünden üç kişi müebbet ceza alsın. "A-ranızdan birisi üstlenseydi" dedim, verdikleri cevap "mahkeme farklı geliştii" ol-du.

Sincan L Tipi cezaevinden geldiler. Orada tekstil atölyelerinde çalışıyorlar-mış. Sabah dokuz iş başıymış ama genelde 8.30'da alıyorlarmış ve beşte paydos zili çalışıyormuş ama beş dakika önce dahi bırakamıyorlarmış işi. Günlüğü dört milyonmuş. Ama bunun üzerinden bile kesintiler yapıyorlarmış. Ayda 100 ytl el-lerine geçmesi gerekirken bu rakam hiç geçmemiş. Emek sömürsü çok diyorlar. Haklarımızı alamıyoruz, diyorlar. Yeni sömürü alanları... L Tipi Cezaevleri...



Yeni konuklarımız yol yorgunu olduğu için erkenden girdik yataklarımıza... Onlar hemen uykuya daldılar... Ringle yolculuğun ne demek olduğunu bilirim. Birde onlar kaç saat yolculuk ettiler. Işıkları kapattık ve uykunun sessiz dünyasına daldık.

### 30 Ekim 2008 / Perşembe

Sabah erkenden uyandım.. Herkes uyuyor... Kalkmadım, döndüm durdum biraz yatakta... Etrafta kıpırdanmalar başladı. bizim deli kız Süheyla sıkıntı ile kalktı yataktan ışıkları yaktı. Yavaş yavaş ışığın ve sesin etkisiyle herkes uyandı. ekmekte geldikten sonra kalktık kahvaltımızı hazırlayıp oturduk sofraya....

Yine benzer kaygılar, korkular... Ya para bulunamazsa, ya beni unutursa vb. Neyse ki sonunda Süheyla'ya haber geldi, "işlemlerin yapılıyor, bugün akşam çıkacaksın" diye. Nasıl sevindi anlatamam... Kara gözleri ışıl ışıl parlıyordu. korkuları yerini güvene ve mutluluğa bıraktı. Cengiz'ine olan güveni daha da arttı. Umarım yeniden sokakların o kalabalık yalnızlığına ve çürümüşlüğüne bulaşmaz. Yolun açık olsun Süheyla... Kendine, bebeğine ve sevdiğine iyi bak...

Voltadayım... Koğuş içinde... yorulduğum uzandım yatağıma... Büyük bir sessizlik... Zaman ilerlemiyor... Yapabilecek birşey yok... ne kitap, ne gazete, ne de televizyon...konular tükendi... Bugünde koğuşlara almayacaklar bizi. Ziyarete de kimse gelmedi. zamanın boşa geçiyor olması canımı sıkan... Kitabım olsa şimdiye kadar beş yüz sayfa okurdum. Hem hiç sıkılmaz, günümü verimli bir şekilde geçirirdim. olsaydı Yaşar Kemal'den, Orhan Kemal'den bir roman ya da Nazım Ustanın şiirler hiç sıkılır mıydım. Sıkılmazdım tabi onların zengin dünyalarında dolaşırken.

Şube bile buradan daha canlıydı. Her hücreden bir şarkı yükseliyordu. Marşlar söyleniyordu. Burda ise tek kanallı radyodan payımıza ne düşerse... On şarkıdan belki birini severek dinliyorsun. Tüm bu can sıkıcı durumlar yarın koğuşa geçmemle ortadan kalkacak. Yarını sabırsızlıkla bekliyorum. Bakalım kimler var tanıdık tanımadık... Dost güleç yüzler...

Saat 15.00... Birazdan akşam yemeği gelir... Evet, evet yanlış duymadınız, akşam yemeği dedim. Ne komik bir durum... 12.00'da öğle yemeğini yiyoruz ve ardından hemen akşam yemeği. Sıcacık gelen yemekleri akşamı beklemek üzere kaldırıyoruz ama onları ısıtma şansımız yok. Buz gibi yemekleri yemek zorunda kalıyoruz akşam olduğunda da.... Garip ama gerçek... Geçici koğuş dedikleri bu lanet yerde hiçbir şey yok. Elektrik prizi de bulunmuyor. Ama bizi burada kaç gündür tutuyorlar. Koğuş geçici ama biz kalıcı gibiyiz...

Yemek geldi... Börek... Soğutmadan yiyelim bari... Ve sonunda geldi bizimkiler... Avukat görüşüne ablam geldi. Girer girmez "sonunda gelebildiniz" diye takıldım ona... O da şaşkın olduklarını, basiretlerinin tutulduğunu bir türlü kalkıp gelemediklerini anlattı. Ne zaman ki geçici koğuşta olduğumuzu öğrenmişler, o zaman acele etmiş, çıkmış gelmiş.

Yarında kıyafet getirmek için gelecekler. Umarım getirdikleri herşeyi alırlar.

Süheyla aldığı yeni haberle yıkıldı. Bayan personelden birisi "bir kişi tahliye oldu ama o sen misin bilmiyorum" dedi. Demez olaydı... Süheyla ortalığı birbirine kattı. İnsanın umudunun yıkılması çok kötü... İki günlük tutuklu da olsa ve en fazla 15 gün yatacak birisi olmasına rağmen bugün çıkamama ihtimali onu yıktı. Ağladı, bağırdı, kapıları yumrukladı. Biz Süheyla'nın derdi ile uğraşırken yeni bir konuğumuz daha geldi. Bu kez siyah derili bir kadındı kapıda içeri girmek için bekleyen. Bizim bağırtımızdan ürkmüş bir halde içeri girdi. Bir yatak gösterdik geçti oturdu. Sessiz sessiz üstünü değiştirdi. Yemek, su ihtiyacı olup olmadığını sorduk, su istedi yalnızca. Ardından başladı tarzınca iletişim çabaları... Cinayet-ten yatan üç kızkardeş Sincan'da yanlarında olan bir tutukludan İngilizce dersleri almışlar. Çalışma defterini çıkardılar, başladık karşılıklı birşeyler söyleyerek anlaşmaya.

*Sana*

*Bir bulutun içinde  
bir şiir yolladım  
sözlerimi sana  
damla damla  
söylesin diye*

*küçük bir bulut  
içinde  
bir emanet taşır  
benden sana...*

*Sen de kaldır başını  
yukarı bak  
o gördüğün bulut  
sana bir şiir okuyor  
damla damla  
ve bana*

*bakışlarını taşıyor  
damla damla  
bakışlarını  
damla damla  
bakışlarından  
ıslanıyorum*

*kaldır başını gülüm  
bak yukarı  
yağmur yağıyor  
bırak saçların*

*ıslansın.*

**Ağustos 2004**  
**Ergül Çiçekler**

*Yalnızlık  
çınarlara  
has değildir  
gecede ay  
ve bazen de  
koca gövdede  
yüzlerce dalda  
binlerce yaprak  
arasında  
bir tek yaprak da  
yalnızdır  
ve yalnızlığın  
dokuz yüz doksan  
dokuzu o yaprağımsa  
binde biri de  
diğer  
dokuz yüz doksan  
dokuz yaprağındır  
yalnız bunda  
gövdenin  
kabahati yoktur  
önce yaprak  
tutunmalı ki dala  
gövde de  
onu besleyebilsin.*

**Ağustos 2004**  
**Ergül Çiçekler**

Biraz kaynaştıktan sonra ilk kapı açıldığında bizden çok korktuğunu, kavga gü-rültüden tedirgin olduğunu ama şimdi mutlu olduğunu itiraf etti. Anlatırken gözle-ri doldu. Tam olarak neden burada olduğunu anlayamadık ama bir para meselesi ol-duğunu, para ödenirse çıkacağını öğrendik. Yemek sırasında çocuklarını sordu bir arkadaş, karşımızdaki bir anneydi ve tüm anneler gibi onlara dair konuşurken ken-dini tutamadı ve başladı gözyaşlarını dökmeye. Ne yapacağımızı şaşırдық... Neden sorduk diye kendimize kızdık ama iş işten geçmişti... anne duyarlılığının en hassas noktasına dokunmuştuk bir kere... Sofrayı kaldırma bahanesine havayı dağıtmaya çalıştık. Ardından da geçtik ranzalarımıza...

Bu arada Süheyla'yı gönderdik. Öyle mutluydu ki, koşu koşu gitti Cengiz'ine... Umarım Cengiz'yle mutlu olur. Songül hala burada.... Herkesle dışarıya, kocasına haber gönderiyor. Onlardan bir cevap alamadığı için çıldırıyor. En son gelen haberle biraz rahatladı. Parayı ayarlıyorlarmış, 2 milyar kalmış onuda yarın çözecekler-miş. Yarın da onu göndeririz umarım.

Sonunda DGM hücrelerinde bıraktığım yoldaşlarımdan haber alabildim. Beşi de tutuklanmış ve Metris Cezaevine gönderilmişler. Pek şaşırduğımı söyleyemem. Po-lisin bu komedi operasyonla yapmak istediği dergi, sanat merkezi ve kitle çalışma-sını sekteye uğratmak, gelişmeyi durdurmak... O yüzden de bu alanların en aktif ki-şilerini dört duvar arasına attı. Boşluk yaratarak alanları zayıflatabilecekler mi ba-kalım. Gelişme neyi gösterecek.

Kapı yeniden açıldı... Yeni konuklar... Deli kız Süheyla... Şaşkınlık.. Ardından bir kadın daha görüldü....Şubeden tanıyorum bu yüzü... DTP Gaziosmanpaşadan bir arkadaş... Canan.... Son günlerde Kürt halkının çeşitli semtlerde gerçekleştirdi-ği eylemlerden sorumlu tutularak şubeye getirilmiş bir DTP yöneticisi... Yoğun sor-gu altında kalmış dört gün boyunca... 15-16 yaşlarında iki çocuğa imzalatılan ifade-ler nedeni ile almışlar ve tutuklanmışlar...

Etrafımızdaki diğer kadınların tepkisini ölçmeye çalışıyorum... onlar için "bö-lücü terörist" olan biri var yanlarında... Bakalım ne olacak tepkileri... Biraz durgun-luk....izliyor...dinliyorlar. Ardından yavaş yavaş iletişim... Sonra hikayesini dinli-yor ve aradaki buzlar kırılıyor... Korktukları, vatan haini dedikleri kadınlarla aynı koşullarda, aynı zorluklarla ve aynı muamele ile karşı karşıyalar... Düşünüyorlardır, ben de buradayım o da... O suçluysa, benim ne işim var burada... ben suçsuzum ne-den bu koşullardaydım.... vatanımı milletimi seviyorum...

öyleyse neden... sorular sorular...

Sonunda geldik cuma gününe... sabah erkenden kalktık yine... hazırlıklarımızı yaptık... Bekliyoruz bizi alsınlar diye... Henüz öğle olmamıştı, kapı açıldı ve gidi-yorsunuz dediler. Çıktık... Biraz ilerde elimize tutuşturdular battaniye ve nevresim-lerimizi... Uzun bir koridora açılan demir kapı açıldı. koridor insanlarla dolu... kü-çük çocuklar var... hele biri vardı ki çok tatlı... Siyah bir çocuk... kız çocuğu... kı-ırcık saçları iki yandan toplanmış... sonra öğrendim ki burası ana maltaymış ve te-telefon görüşmesi için kadınlar bu maltaya çıkıyorlarmış. Bir an Bayrampaşa cezae-evinin maltası geldi aklıma...Dost sohbetlerin ve sanatsal çalışmaların kadınlı erkek-li yapılabildiği o günlere gittim.

B Bloktayım... B-4 koğuşunda... 13 numaralı hücrede... B-4'ün kapısı açıldı-ğında dostlar kucaklaşmak için hazırıldılar. Serpil önce atıldı boynuma... 13 yıl ara-dan sonra görüyoruz birbirimizi... İkimiz de pek değişmiş bulmadık birbirimizi... Aysun, Asuman, Yayla, Zeliha, Pınar ve biz yedi kadınız 24 kişilik koğuşta... Eğer yeni gelen olmazsa yedi kişiyle geçirilecek yedi aylık bir süreç... İlk günden, arka-daşlardan okumak için bir kitap istedim. Dört gündür aşağıda gazete dahi okuyama-mıştım. Sınırlı sayıdaki kitaplara gözattım ve Azap Ortakları'nı seçtim okumak i-çin....

Artık koğuştayım....



# Beklenen Deniz

**Atila Oğuz**

(Sevgili eşim ve oğlum Deniz'e)

*Gece kaç pusudan geçer,  
ilos gözlerini açana dek .*

*Hangi kıytluk yerde,  
sevdalar boy atar.*

*Kaç hafta sonu akşamı  
geçer uğramadığın  
Ayışğının mehtaplı sohbetlerine.*

*Dokunamadan eline,  
kaç sefer adımlaştık,  
Gülhane'nin göğeren  
çınar dalları altında.*

*Hangi duygularla  
bakardın boğazdan  
geçen gemilere.*

*Çayını yudumlarken  
Tepe çay bahçesinde,  
Gülhane'de.*

*Ali Paşa Medresesinde,  
nargile kokusu içinde,  
hangi tarihi düşlerle  
yudumlardık çayları.*

*Neden merak ederiz,  
eski taş duvar içlerini,  
dokunamadan,  
sevmeyi bir kadımı sever gibi.*

*Nasıl kopar yaprak dalından,  
şuursuzca dolaştıktan sonra,  
konar تنها bir köşede.  
Issızlık bir başmalık*

*alır uzak bir koya atar ya insanı,  
dalgalar tam yüreğine ,  
vuracakken geriye döner ya.*

*İlos öyle doğurur  
her sabah  
bana gelme sevincini.*

*Yapayalnız çırpınırım  
Akdenizin beyaz köpüklerinde  
afro'lardan bir tanrıça beklerim.*

*Utu unutma beni,  
bu karanlık harabeler içinde  
Uruk'ta.*

*İnanna elimi tut  
tut ki bana gelsin  
yolları sevdiceğimin*

*İlos'dan önce  
İnanna'nın gözleri doğdu,  
gün doğarken Akdeniz'in üzerine.*

*Dalgalar bu sabah vurdu yüreğime,  
eline dokundum  
afro'ların üstünde Tanrıçanın.*

*Nasıl durulursa dalgalı deniz,  
öyle duruldum durdum,  
dokununca güneşin gözlerine.*

*Yol uzar konstantiniye şehrine,  
bir damarda artar  
sevdalı düşler.*

*Fırtınalar koparır,  
hiç yokken*

*bir hafta sonu akşamında,  
Uranos'a bir yıldız daha eklenir  
çifte yürekli.*

*Pontus'tan dörtlünela  
uçar Phenttallissa  
on iki yoldaşıyla  
İlyada ovasında.*

*Şaşkın Hellas ordularını,  
Hellaspontus'a döker.*

*Tohum olur gömülür toprağa  
Anadolu'da Phenttallissa .*

*İnsandan gayrı yok olsun insanın insana zulmü,  
öldürülmesin kız çocukları,  
cinsiyet ayrımı son bulsun,  
Phenttallissa'nın kılıcında.*

*Büyür Deniz,  
Ana tanrıçanın yüreğinde.*

*Belki bir Deniz kalır  
sahile vuran.*

*Yine bekleriz Phenttallissa'yı  
Hellaspontus sahillerinde.*

*Eli elimde,  
Sıcak bir Akdeniz akşamı,  
Finike limanında  
esmekte rüzgar.*

*Deniz feneri yanar,  
darağaçları yanar,  
Miletos'tan aydınlanır,  
Deniz'in gözleriyle  
Güzelim Anadolu'm.*



# ULRIKE MAINHOF

A yışığı tiyatro atölyeleri olarak sizden gelen talepler doğrultusunda kısa oyunlarımızı revize ederek yayınlamaya başlıyoruz. İlk oyun Dario Fo'nun

ULRIKE MAINHOF oyunu. Daha önce İzmir Ayışığı Sanat Merkezi tarafından sahnelenmişti. Elinizdeki oyunları bize gönderirseniz yine bu sayfada yayınlayıp oyun ihtiyacı olan amatör oyunculara ulaştırabiliriz.

## ULRIKE MAINHOF

**Yazan: Dario Fo**

Ben Ulrike Mainhof bağıriyorum...

Tam 4 yıl boyunca modern bir devletin modern bir cezaevine kapatıldım.

Modern bir devletin modern bir cezaevi.

Suç:

Özel mülkiyete ve onun korunması için yaptırılan yasalara karşı saldırıda bulunmak.

Özel mülkiyete ve onun korunması için yaptırılan yasalara ve sonuçta her şeyin mülkiyet hakkının sınırsızca genişletilerek patron haklarının gerçekleştirilmesine karşı saldırıda bulunmak.

Hukuk devletinın patronları bu nedenle beni yok etmeye karar verdiniz.

Beni cezaevinden de berbat bir yere koyarak ödüllendirdiniz. Morgdan da soğuk, aseptik bir yerde duyu organlarımdan yoksun bırakarak beni işkencelerin en büyüğüne tuttunuz yani beni sessiz bir hücreye gömmüş oldunuz.

Beyaz bir hücre  
Beyaz bir sessizlik...  
Beyaz duvarlar...  
Beyaz bir hücre  
Beyaz ışıklar...  
Neon lambası hep açık duruyor.  
Gece gündüz gece gündüz...  
YETEEEEER  
Peki hangisi gece  
hangisi gündüz nasıl bilebilirim?  
Sessizlik...  
Dışarının sessizliği...  
Ne bir ses ne bir gürültü.  
Tümü sessiz ve beyaz.  
Konuşmaya çalışsam beyaz çıkacak sesim.  
Sesim beyaz çıkacak konuşmaya çalışsam.  
Beyaz çıkacak konuşmaya çalışsam sesim.  
Konuşmaya çalışsam sesim beyaz çıkacak.

Sürekli olarak kusma duygusu hissediyorum.  
Beynim odaya süzülen ışığın boşluğunda kafatasım-  
dan kopacak. Çamaşır makinesindeki deterjan kö-  
pükleri gibi yükselen tozların hepsi üzerimde. Onları  
tek tek topluyorum yan yana diziyorum yeniden ya-  
pıyorlar. Yoo hayır onları durdurmalıyım. Beni de-  
lirtmeyi başaramayacaksınız. Düşünmeliyim... dü-  
şünmeliyim... işte düşünüyorum. Sizi düşünüyorum  
ve sizi ve sizleri düşünüyorum...

Sizleri bu akvaryumun kristal camına burnunuzu  
ezerek dayamış ve beni hapsedmiş olmanın ilginçliği-  
ni izlerken görüyorum. Gösteriye bayılıyorsunuz.

Direnç göstermemden korkuyorsunuz.

Benim gibi olan diğerlerinin, işçilerin ve yoldaş-  
larımın tasarladığınız güzel dünyanızı bozacakların-  
dan korkuyorsunuz.

Göz alıcı renklere boyadığınız çürümüş ve gri-  
leşmiş dünyanızdan dışlayıp tüm renkleri yasakladınız  
bana.

İnsanlar hiçbir şeyin farkına varmadan tüm renk-  
leri tüketsinler diye zorladınız onları.

Ve beni beyaz zorlayın. Çünkü beynim bir sürü  
renkli kağıtlar arasında paramparça oldu. Sessizliğin  
korkunçluğuna beni mecbur edin.çünkü sizin dünya-  
nızın dünyaların en iyisi olmadığına dair korkunç  
şüpheleriniz var.

Beni bu akvaryuma kapatmanızın tek nedeni var:  
Hayır sizin yaşamınızı onaylamıyorum.

Bir ses, kapı açılıyor ve bir gardiyan görünüyor.  
Bana sanki saydammışım ve burada yokmuşum gibi  
davranıyor. Elinde öğle yemeği için hazırladığı bir ta-  
bak var masanın üzerine bırakıyor, gidiyor, kilitleyor.  
Haşlanmış sebze ve bir elma. Aklıma intihar düşün-  
cesi takılır diye endişelendikleri anlaşılıyor. Gerçek-  
ten kağıt tabak, kağıt bardak. Bıçak yok, çatal yok.

Kendi kendimi yok etmeme razı değiller. Bu onlara  
ait bir karar olacak. Zamanı geldiğinde kendimi as-  
mam için emirler verilecek. Bu odanın penceresinde-  
ki engel, buruşuk bir çarşafın ve bir kayışın geçirile-  
bileceği kadar kaldırılacak ve kendimi yok etmem i-  
çin bana yardımcı olacaklar. Hem de çok fazla yar-  
dımıcı olacaklar. Temiz bir iş. Beni öldürmeye kararlı  
olan demokrasiniz kadar temiz, iyi bir emir bu.

Kimse tek bir çılgılığımı, iniltimi duymayacak.  
Bu temiz ulusun mutlu insanlarını huzurlu uykuların-  
dan rahatsız etmemek için her şey sessizlik içinde ve  
gayet tedbirli yapılacak. Emir verin. Öfke ve nefret,  
büyük geminizin makine dairesinde terden geberen-  
lerde birleşecek biliyorum.

Türk, Yunan, Arap göçmen... Ezildiğinin ve sö-  
mürüldüğünün farkında olan bütün insanlar neden  
burada olduğumu ve neden bu devletin beni yok et-  
meye karar verdiğini anlayacaklar.

Hayır Mainhof'u göremezsin.

Hayır otopsiyi izleyemezsin.

Evet sadece hükümetimizin bilir kişisi o da zaten  
kararını verdi.

Mainhof kendini astı.

Cesedim bir dağ gibi ağır. Yüz bin... ve yüz  
bin... ve yüz binlerce insanlar bu koca dağı omuzları-  
na aldıklarında sizi yerinizden sarsacak müthiş bir  
kahkaha atacaklar

Ben Ulrike Mainhof bağıryorum

Orada kimse var mı...



# Söylenceler...

## Mayısa

Derleyen / Atila Oğuz

Doğu Karadeniz'in köylerinden biri olan, eski adı Ocena yeni adıyla Köknar olan köylüler, yaz başının gelişyle yaylalarına göç ederler ve yaklaşık üç buçuk veya dört ay kadar yaylada kalırlar. Halk arasında anlatılan "Mayısa" hikayesiye çok yaygındı ve insanların çoğu buna inanırdı. Mayısa denilen şeyin aslında yaylada yaşayan yaşlı bir kadın olduğunu düşünürlerdi. İşte bu Mayısa denilen kadın gece ahırlara girip inekleri sağarmış ve onu hiç kimse yakalayamazmış. Ahır Mayısa denilen kadından korumak için çeşitli tütsüler yapılır. Yapılan tütsülerden bazıları şöyleydi. İneklerin sütünden yapılan kaymaktan bir parça alınır ve ahırın dört bir köşesine serpilirdi. Bunun yanında yine çeşitli dualar okunur ve bu sayede Mayısa denilen kadından ahır korunmuş olurdu.

Mayısa diye bilinen yaşlı kadımsa olanlardan habersiz tek başına yaşadığı ahşap evinde ocağını yakıp küllelerini karıştırıp ateşin harlanmasıyla meşguldü. Ocaktaki ateşi tütüren yaşlı kadın, mısır unuyla yoğurduğu hamurunun çamurdan yapılmış blaçı denilen çömleğin içine yaymış ve ateşin karşısına koymuştu. Bu ekmeğin ateşin karşısına koyarak pişecekti, bu ekmeğe yörede kızdırma derler. İşte yaşlı kadın bu kızdırma denilen ekmeğini ateşin karşısına koyar ve rafların altında bulunan bakır güğümünü alır ve yaylanın tek çeşmesi olan soğuk suya giderdi. Her zamanki gibi çeşmenin etrafı yine kalabalıktı, çeşmeye doğru yaklaşan Mayısa diye bilinen kadına şaka yollu sataşmalar başlardı, kendi aralarında konuşurcasına. "kız duydun mu bu gece yine komşuların ahırından süt sağılmış" "öbürüde evet duyduk ah onu bir yakalarsak" deyip topluca güleşürlerdi. Mayısa diye bilinen Mandiga'da hiç aldırış etmeden gençlerin güleşmelerine eşlik ederek yine mi dermiş, güleşmeler iki kat daha artarmış. Mandiga nene sen daha iyi bilirsin senin hayat tecrüben daha fazla deyip yaşlı Mandiga neneye takılırlarmış. Gençlerden biri Mandiga nenenin güğümünü elinden alıp ve sıra bekletmeden doldurup Mandiga neneye verirmiş. Mandiga nenede teşekkür edip güğümünü alıp evin yolunu tutarmış.

Mandiga nene hakkında herkes çok şey söylerdi ama ona bir zararları da dokunmazdı ve her şeye rağmen Mandiga neneyi herkes severdi. Gerçekten Mandiga nene ahırlara girip inekleri sağıyor muydu, bunu kimse bilmiyordu çünkü Mandiga neneyi ahırında ineklerini sağarken hiç kimse görmemişti, ama her nedense her kes Mandiga neneden şüphelenirdi.



Mandiga nene elinde güğümü evine doğru ilerlerken vakit ikindiye işaret ediyordu. Sis yaylanın neredeyse her karış yerini kaplamıştı, neredeyse göz gözü görmeyecek kadar yoğun bir sis çökmüştü yaylanın üzerinde. Mandiga nene bu yoğun sisin içinden yavaş adımlarla evine ulaştığında kızdırması bayağı kızarmıştı ve neredeyse bir tarafı yanmıştı, blaçıyı çevirip öbür tarafının da kızarması için bir süre daha ateşin karşısında bıraktı ve güğümüyle getirmiş olduğu suyuda grembula kaynaması için astı. Ocağın ateşi biraz sönünce biraz daha odun koydu ve karşısına geçerek iskemleye oturup ısınmaya ve suyun kaynamasını beklemeye başladı. Kaynayan sudan büyüğe olan bir demliğe çay demleyip, pişen kızdırmasının yarısını alıp bakır bir tasın içine doğradı ve tahta kaşığıyla dolu dolu bir kaşık tere yağı koyup karıştırdı ve demlenen çayından da bir kupa çayla beraber akşam yemeğini yarı karanlık olan tek odası ve bir de kileri olan evinde afiyetle yedikten sonra komşularına oturmaya giderdi her akşam.

Mandiga nene mayısa olarak dolaştı durdu yıllarca insanların ağızlarında, gerçekten Mandiga nenemiydi yoksa başka birimiydi bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz çünkü Mandiga nene bir söylenceden ibaretti, ama sağılan inekler gerçekti ve inekler sağılmaya devam ediliyor. Mandiga neneden geriye neredeyse harabe olmuş bir enkaz ev, bir de Mayısa söylencesi kalmış.



**Bahar Derin**

# Küçük Bir Yolcudan Koskoca Bir Yola

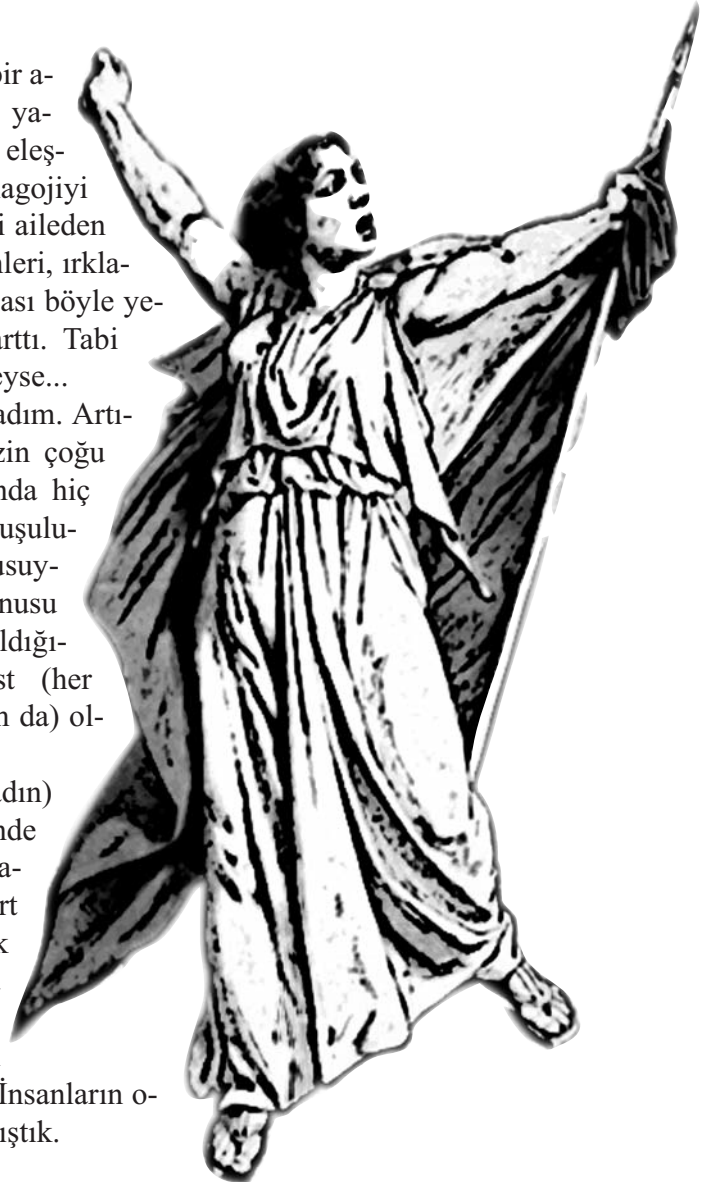
*Bindik hasret kavuşturana,  
Koyulduk yola*

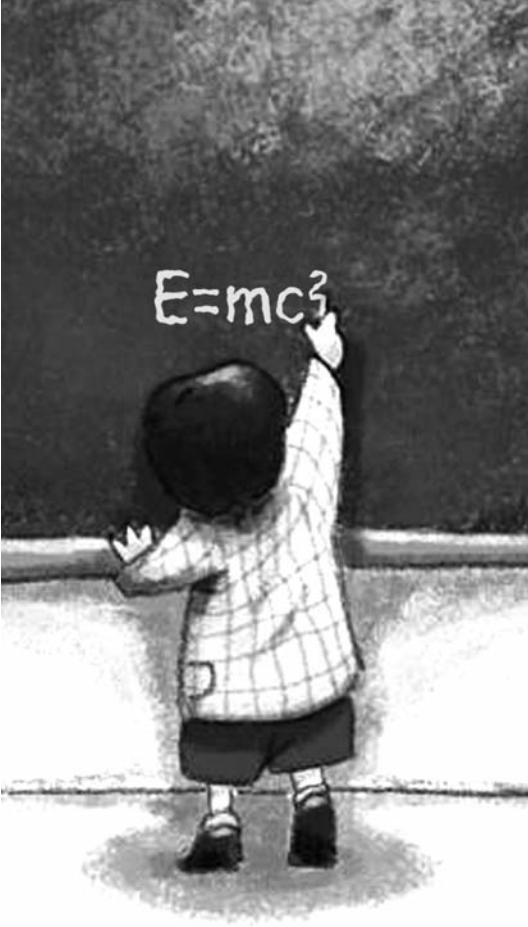
*Başta iki küçük yolcuyduk,  
Şimdi koskoca bir yol olduk*

**D**evrimci kültürün şekillendirdiği bir ailede büyüdüm. Aile toplantıları yapardık. Zaman zaman birbirimizi eleştirirdik. Konsensüs yapmayı, polemiği, demagojiyi daha çocukken o toplantılarda öğrendik. Yani aileden sağlam bir devrimci öz almıştık. İnsanları dinleri, ırkları, dilleri vb nedenlerle hiç ayırmadım. Kısacası böyle yetiştirildik. Lise yıllarımda felsefeye ilgim arttı. Tabi bunda felsefe öğretmenimin de etkisi çok. Neyse...

Üniversitede Marksizmi öğrenmeye başladım. Artıdeğeri derslerde öğrendim. Öğretmenlerimizin çoğu ODTÜ'lüydü. Bizim derslerle, kantin arasında hiç fark yoktu. Çünkü her ikisinde de siyaset konuşuluyordu. Bende çocukluğumdan beri kadın konusyla hep ilgilenmişimdir. Derslerden birinin konusu da kadınlarla ilgiliydi. Bir dönem boyunca aldığımız bu dersinde etkisiyle iyiden iyiye feminist (her ne kadar kendimi bu kavramla tanımlamasam da) olmuşum.

İkinci sınıfta bir grup arkadaşla (hepsi kadın) ara tatile gitmedik. 15 gün öğretmenlerimizinde yardımıyla bir tiyatro oyunu hazırladık. Yaklaşık yarım saatlik bir oyundu. Bu oyunu 8 Mart için hazırlamıştık. Mart ayı geldi çattı. Ancak dekan oyunu oynamamıza izin vermedi. Buna canımız çok sıkıldı. Ama öğretmenlerimizinde desteğiyle oyunu kampüste fakültemizin önündeki meydana oynamaya karar verdik. İnsanların oyunu izlemeye gelmesi için de çok yoğun çalıştık.





*Ve kadınlar,  
bizim kadınlarımız;  
korkunç ve mübarek elleri,  
ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle  
anamız, avradımız, yarımız  
ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen  
ve soframızdaki yeri  
öküzümüzden sonra gelen  
ve dağlara kaçırıp uğrunda  
hapis yattığımız  
ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki  
ve karasabana koşulan  
ve ağıllarda  
ışılısında yere saplı bıçakların  
oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim  
olan  
kadınlar,  
bizim kadınlarımız*

**Nazım Hikmet**

7 Mart günü öğretmenlerimizle birlikte kokart (göğsümüze takmak için çıkartmalar) yapmaya başladık. Kadın sembolü olan kokartlarımızın üstüne feministçe sloganlar yazdık. En yakın arkadaşlarımdan biri kantinde kokartları dağıtmaya gitti. Bir süre sonra geldi ki gözleri parlıyor, ağzı kulaklarında.

-Ne o öyle, niye gülüp duruyorsun? diye sordum.

-Bana kızmayacaksınız ama.

-Çabuk söyle ne oldu?

-Aşağıda bir çocukla tanıştım, çok güzel konuşuyor.

-İnanamıyorum sana, 8 Mart'ın eşiğinde yaptığın iş mi şimdi. Dedim. Tabi öğretmenleri bir gülmedir aldı. İyi bir kişiyi daha kaybettik esprileri dönmeye başladı.

Olay şöyle gerçekleşmiş: Bizim kız aşağıda kokartları dağıtıp yarın ki sokak tiyatrosuna arkadaşları davet ettiği sırada; masalardan birinde bir erkek arkadaş "Bir dakika konuşabilir miyiz?" demiş. Bizim kız "Üzgünüm acelem var oturamam", arkadaş ısrar etmiş "Ama burada yazan sloganla ilgili konuşmak istiyorum, fazla zamanınızı almam, lütfen", tabi bizim ki oturmuş. Arkadaş bizim kıza feminizm, kapitalizm ve sosyalizm çerçevesinde kısa bir konuşma yapmış. Bizim kız hepten büyülenmiş. Sadece görüntüsü değil konuşması da bizimkini etkilenmiş.

Ertesi gün tiyatromuzu oynadık. Dekan ve güvenlik hariç çok beğenildi. Tüm kadınlar olarak önceden planladığımız gibi el ele tutuşup yuvarlak olmuş sloganımızı atacaktık ki, bir erkeğin sloganıyla sarsıldık. "Bir Gün Değil Her Gün 8 Mart" ben öfkemden kıpkırmızı kesildim. "Bu kim, hangi hakla slogan atıyor." dedim. Arkadaşım gene dünkü gibi gözleri parlayarak ve gülümseyerek işte bu o, "Ne, kim?". Dün benimle konuşan arkadaş.

Gel zaman git zaman o arkadaşla bende tanıştım. Gerçekten çok güzel konuşuyordu. İkna ediciydi. Ama üniversiteler güzel konuşanlarla doluydu. O arkadaş 1 Mayıs'ta Taksim'de gözaltına alınırken görünce, konuştuğu gibi yaşayan biri olduğunu anladım.

Kısa bir süre içinde F tipleriyle ilgili bir çok eyleme katıldık. O süreçte 44 öğrencinin gözaltına alındığı büyük bir eyleme katılıp, polis ilk saldırısına maruz kaldım. Hümanizmam, tüm insanları bir görmem bir anda yerini öfkeye bıraktı.

Ve bir sabah TV'de dumanlar içindeki zindanların görüntülerini gördük. Hepimizin duyguları karmakarışık-tı. Üzgündük, öfkeliydik, şaşkındık... Arkadaş o akşam bize geldi. Haberleri izlediğimiz sırada biri "Kalleşçe taradılar bizi, onlarca ölü var!" diye haykırdı. Arkadaş birden TV'ye doğru koşarak "Yoldaş!" diye bağırdı. O gün yoldaşlık duygusunun nasıl güçlü bir şey olduğunu anladım. Ve kararımı verdim.



# Bana Annemden Geriye Kalanlar

Antakya'dan / Öykü

23 Haziran 2008 Pazartesi

Kadın eşiyile sabahtan uyanır, çoktandır çekmekte olduğu karın ağrılarına çözüm bulacağını zannettiği hastaneye gider. Zar zor ayakta durmaya çalışan kadın, doktoru hastanede bulamaz. Adam gider doktoru muayenede aramaya ve eşini bırakır hastanede bir başına. Ama adamın koşturması boşunadır, çünkü doktoru orada bulamaz ve geri döner kadını bıraktığı yere. Bu sefer doktoru SSK'da aramaya karar verirler ve dökülürler yola. Nihayet SSK'ya ulaştıklarında onları karşılayacak olan doktorun yokluğu vardı. SSK'ya kadar gitmişken başka doktora görünmeye karar verirler. Bu başka doktor genel cerrahi uzmanıydı. Bakar kadına ve der ki: "senin sorunun benlik değil, ürologa görünmen lazım." Kadın gider ürologun yanına ve ürolog hemen hastaneye yatması gerektiğini söyler. Ürolog bir sorun olduğunu fark ediyor ama ne olduğunu anlamak için bir sürü tahlil yapmaya başlıyor. Ve baba eve telefon ediyor, telefona kızını istiyor: "Hemen hastaneye gelmen lazım anneni yatırdık." Ve böylece başlıyor kızın da hastane macerası. Halbu ki kız eşyalarını toparlamış, akşam yola çıkacaktı. Kendi doğrularının peşinde koşturmaya çalışırken her şeyi bir yana bırakıp gidiyor hastaneye, annesinin yanına. (Ki anne kızın hayatında önemli bir yer kaplamaktadır. Çünkü kız hayatı boyunca yaşadığı her şeyi tek paylaştığı kişi anneydi.).

Ve hastaneye yetiştiğinde kız bakar annesinin durumuna. Anne söylenmektedir hastanede yatacağı için. Tuhaf bir şeyler takmışlar anneye, "bu ne" diye şaşırır kız. Adına idrar sondası diyorlarmış sonradan öğreniyor. Doktor böbreklerden şüpheleniyor, giren sıvıyla çıkan sıvıyı karşılaştırmak için takıyor sondayı anneye. Aradan bir gün geçiyor, sonra iki, üç; bir sürü film, bir sürü tahlil ama ortada adlandırılabilen bir şey yok, hiçbir şey net çıkmıyor. Dördüncü gün ultrasona götürülüyor, karnına bastırıldığı an başlıyor annenin çığlıkları. Kız da annesiyle geçiyor ultrasona ama içi kararıyor kızın. Çünkü ultrasonu çeken doktorla ürolog kızın yanında konuşmaktadır. Ultrasonu çeken: "Karında su birikmesi var, böbreklerin ikisinde de kocaman taşlar var, mesanede sorun var acilen yoğun bakıma alınması gerekiyor." diyor. Ve ürolog durumun kendisini aştığını, Nefroloji uzmanının görmesi gerektiğini söyler. Gelin görün ki koca şehirde bir tane nefroloji uzmanı vardır. Bu nefroloji uzmanımız SSK'da çalışmıyor, devlet hastanesinde çalışıyor. Ürolog kendisini arıyor ve SSK'ya gelip anneyi görmesini rica ediyor. Nihayet akşama doğru nefroloji uzmanı teşrif ediyor. Ve bakıyor tahlillere, filmlere ve anneye. Felaket tellalı başlıyor saymaya: "Böbrekler iflas etmiş, akciğerler iltihaplanmış, kalp yetmezliği var, idrar yollarında sorun var, vb. vb". Ve çekilmesi gereken filmleri, tahlilleri yazıyor liste uzayıp gidiyor; ama kendisi çok yoğun olmasından kaynaklı kabul edemezmiş anneyi! Ürolog şaşkın, ürolog hayretler içinde ne yapacağını bilmiyor. Beşinci gün ürolog devlet hastanesini aramaya başlıyor anneye orada yatak ayarlayabilmek için. Sabah-tan başladığı aramalar akşama kadar sürüyor ve sonunda dâhiliye yoğun bakımda yer buluyor. Böylece ürolog üzerine düşen sorumluluğu (!) devlet hastanesine bırakıyor. Ambulansa binmek istemiyor anne çünkü korkuyor, ama kızı ve oğlu ambulansla daha rahat gidebileceğini söylüyor ve anne ikna oluyor.



Ürolog şaşkın, ürolog hayretler içinde ne yapacağını bilmiyor. Beşinci gün ürolog devlet hastanesini aramaya başlıyor anneye orada yatak ayarlayabilmek için. Sabah-tan başladığı aramalar akşama kadar sürüyor ve sonunda dâhiliye yoğun bakımda yer buluyor. Böylece ürolog üzerine düşen sorumluluğu (!) devlet hastanesine bırakıyor



Ve beşinci günün akşamı devlet hastanesinin yoğun bakımına alıyor anne. Başlıyor yeni bir hastanede yeni umutlar...

### 27 Haziran 2008 Cuma

Anne yoğun bakıma alındı kızı ve oğlu bakakaldılar arkasından. Yoğun bakıma kimsenin alınmadığını orada öğrendiler. Şaşakalmışlardı, ne yapacaklarını bilemediler, çaresizce dışarıda oturdular ve bekle-diler içerden haber gelmesini. Cezaevinden beter bir uygulama vardı hastanede. Günde bir saat bilgisayar monitöründen görebiliyorlardı anneyi. Tabi bilgisayarın kamerası bozuk değilse. Durumu soruluyor annenin; net bir şey yok yine ortada. "Tedavi sürüyor" deniliyor çocuklara. Çocuklar bekliyor bir, iki, üç, dört gün geçiyor hem anneyi göremiyor, hem de durumunu öğrenemiyorlar. Dördüncü gün dâhiliye uzmanıyla görüşülüyor: "Benim yapacaklarım bitti, nefroloji uzmanına gündür söylüyorum, bakamayacağını söylüyor. Açıkçası ne söyleyeceğimi bilemiyorum." diyor. Çocuklar anneyi daha iyi olduğunu düşündükleri başka bir şehirdeki hastaneye götürmek istediklerini söylüyorlar. Beş dakika içinde yazılıyor sevkleri. Yeniden ambulans hazırlanıyor ve anneyi yoğun bakımdan çıkarıyorlar. Günlerdir göremedikleri annelerini görüyor çocuklar. Annelerinin yüzü gülüyor: "Birzandan beni ameliyata alacaklardı, iyi ki beni çıkardınız" diyor. Ameliyata alınacaktı ve çocuklarının hiçbir şeyden haberi yok. Neyse bindiriliyor ambulansa kızıyla beraber, gitmek için başka şehirdeki hastaneye. Şimdi de başlıyor yeni bir şehirde yeni bir hastanede yeni umutlar...

### 30 Haziran 2008 Pazartesi

Öğleden sonra yetişiyorlar gidecekleri hastaneye. Burası Numune hastanesi, acilden giriş yapılıyor ve sedyeye alınıyor anne. Nefroloji bölümüne getiriliyor, koridorda sedyenin üzerinde bekletiliyor anne boş yatak yok gerekçesiyle. (Yatak boşalana kadar da sedyenin üzerinde kalacakmış, ne kadar sürer bu tabi belli değil birkaç günde sürebilirmiş). Doktor geliyor anneyi görür görmez "Boşuna gelmişsiniz" diyor ve annenin morali bozuluyor. Araya torpil sokularak olmayan boş yatak bulunuyor hemen. Ve başlıyor anneye kızın Numune macerası... Bir, iki, üç gün geçiyor anne kötüleşiyor gitgide. Dört, beş... sekiz, dokuz gün geçiyor, anne üçüncü günden beri yemek yiyemiyor, uyuyamıyor, sürekli kusuyor. Doktor "bir şeyin yok" diyor ve kızıyor anneye yemek yemiyor diye.

Kız şaşkın ne yapacağını bilmiyor. Bir yanda gün gün kötüye giden annenin durumu diğer yanda bir şeyi yok diyen doktor. Doktor dinlemiyor sürekli bağırtıyor, bu yüzden korkuyor kız bir şey söylemeye. Onuncu günün sabahı doktor yine geliyor, kız aynı şeyleri söylüyor doktor yine bağırmaya başlıyor. "Benim işim böbreklerle, böbrekler tıkr tıkr çalışıyor, gerisi beni ilgilendirmez, ister yemek ye ister yeme." diyor ve taburcu edeceğini söylüyor. Kız afallıyor "ne yani şimdi annemin bir şeyi yok mu?" diye soruyor ve doktor yine bağırtıyor: "Ukalalık, bilmişlik yapma. Doktorsan gel kendin bak, taburcu olacaksınız" diyor ve dönüp gidiyor yine bağırtarak. (Bütün bunlar annenin önünde gerçekleşiyor. Morale ihtiyacı olan annenin doğal olarak morali daha da bozuluyor) Şimdi de başlıyor yeni şehirde yeni hastane arayışları...

### 09 Temmuz 2008 Çarşamba

Kovularak çıktıkları Numuneden sonra anneyi Başkent Hastanesine götürmeye karar veriyorlar sonunda. Başkente giderken ortalama sonuç alma süresi 3 ile 5 gün arasında deniliyor çocuklara ve çocuklar tekrardan umutlanıyor. Acilden giriş yapılıyor yine hastaneye. Anneyi görür görmez adamlar şaşırıyor "Böyle bir hasta nasıl taburcu edilir" diye. Yine başlıyor bir sürü tahlil, kan alma, film ve yine belirsizlik.

**S**essizlik... Kızın umutları yıkılıyor. On sekiz günün ardından anne yoğun bakıma alınıyor. Dilini bilmediği, anlamadığı ve kendisini anlamayan insanların arasına alınıyor ve sekiz gün boyunca orada tutuluyor. Orada kendisine daha iyi bakılacağını uman kız umutlanıyor yeniden. "Adı üstünde yoğun bakım annemle yoğun bir şekilde ilgilenirlerse daha iyi olacaktır. Devlet hastanesinin yoğun bakımından çıkardığımızda çok iyiydi yine böyle olacaktır" diyor kendi kendine.

Anne artık iğne görmekten bile korkuyor. Her iki kolu da iğnelerden ve serumlardan morarmış durumda. En son akşam tomografi sonucunu bekliyor, kızı ve diğer oğlu. Kız yorgun iki gündür hiç uyumamış, eve gidip biraz dinlenmek istiyor. Söylüyor abisine ve çıkıyor hastaneden. Daha eve varmadan telefon geliyor abisinden. “Hemen gelmen gerekiyor. Durum ciddi ne yapacağımı bilmiyorum, tomografi sonucu çıktı annem pankreas kanseriymiş, tüm vücuda yayılmış, diğer değerlerde çok kötü, her an ölebilirmiş, yapacak bir şey yokmuş, ama ellerinden geleni yapacaklarımış.” Kız biraz önce bırakıp çıktığı hastaneye ağlamaklı bir şekilde tekrar dönüyor. Doktorla konuşmak istiyor. Doktor: “Yarın gelsinler ben zaten biraz önce oğluyla konuştum, şimdi gerek yok” diyor. Ve annenin yatış işlemleri yapılıyor. Burası özel hastane günlük yatak ücreti 25 ytl, günlük refakatçi ücreti 30 ytl, ayrıca yapılacak tüm işlemlerden yüzdelik alınacak ve kaparo olarak 250 ytl isteniyor. Çocuklar kabul ediyor her şeyi. Çünkü yaşatmak istiyorlar hayatlarındaki tek anlamlı şey olduğuna inandıkları anneyi. Kız ağlamaklı haliyle annenin yanına çıkıyor. Anne uyuyor kız oturuyor sandalyeye anneyi izler pozisyonda ve bekliyor annenin “her an öleceği” saati. Kız gözünü bile kırpmıyor annenin başında beklerken. Bir ara kız sabaha doğru günlerin verdiği yorgunluk ve akşamki haber yüzünden kendinden geçip sızıyor. Uyandığında gün doğmak üzere ve kızın yüreğinde bir umut beliriyor “belki de akşamki doktor doğru söylemiyor. Elbet bir çaresi vardır” diye kendini inandırıyor, annenin iyileşeceğine. İlk gün başka doktorla görüşülüyor doktor yardımcı doçent: “Şu an öyle bir bulguya rastlamadık. Akşamki doktor neyine güvenip size öyle bir şey söylemiş bilmiyorum ama şu an öyle bir şey var mı yok mu bilmiyoruz. Yani size var desem sizi üzmüş olurum yok desem sizi umutlandırmış olurum. Daha araştırıyoruz.” diyor. Ohhh diye derin bir nefes çekiyorlar. İlk günlerde annede acayip bir düzelme görülüyor. Sürekli uyuyor, yürüyor, oturabiliyor yani biraz kendine geliyor. Çocukların morali iyice düzeliyor.

Aradan dört gün geçiyor. Her cumartesi doktor değişiyormuş, yardımcı doçent değişti, yerine bir uzman doktor geldi. Şu ana kadar konulan tanı “Pankreas başı tümör ve ciddi bir enfeksiyon”du ve enfeksiyon tüm vücuda yayılmıştı. Beş gün geçti ortada net bir sonuç yok, hala araştırılıyor. Kız hastaneye güvenmek istiyor çünkü iyi bir hastane denildi onlara. Ama on bir gün geçmesine rağmen bir sonuç alınmaması moralini de epey bozuyor. Zaten bu dördüncü hastaneye gelene kadar sinirleri yıpranmıştı, giderek sabrı da azalıyordu. “Yok” diyordu “İyi hastane burası, nedeni bulacak tedaviyi de en iyi şekilde uygulayacaklar” diyordu. Aradan on sekiz gün geçti bu değişen üçüncü doktor. Bunun açıklaması da o kadar iç açıcı değil: “Doğrusu çok karışık ve sık rastlamadığımız bir hasta. Tüm teknolojiye sahip olmamıza rağmen bir şey bulamıyoruz. Ama öyle zannediyorum ki şu tahlilden sonra da bir şey çıkmazsa tanısal ameliyat yaparız.” Çocukların kaşları çatılıyor yine. Ne olduğunu ne kendileri anlayabiliyorlar ne de ‘tüm teknolojiyi’ kullanan doktorlar. Tahlil sonucu çıktı: bir şey yok. Yine yanına gidiliyor aynı doktorun: “Kanser aramaktan vazgeçtik. İlerlemiş verem bulgusuna rastladık. Şimdi onu araştırıyoruz.” diyor. Hayda! Başladı yine yeniden araştırmalar... Cumartesi kız yine aynı doktorla konuşuyor, ama doktor çok umutlu konuşmuyor; “Ne diyeceğimi bilemiyorum, ortada bir şey yok ama annenizin durumu kötüye gidiyor, bunu siz de görüyorsunuz. Yalnız şunu söyleyebilirim annenizin hayatı tehlikesi var. Kendinizi buna hazırlayın.” Ve ardından beş defa tekrar ediyor: “Annenizin hayatı tehlikesi var aklınızda bulunsun...”

Ama ortada net bir gerçeklik var ve hepimizin suratına vuruyor kendini: bu sistemin insanları hasta etmekten başka yaptığı hiçbir şey yok, bu yüzden bu sistemin bir an önce değiştirilmesi gerekiyor. Hastalığı yaratan kapitalizmin ne yazık ki ürettiği ilaçlar artık bizi iyileştirmeye yetmiyor. Kendi ilacımızı kendimizin yaratacağı günlerdeyiz.



Sessizlik... Kızın umutları yıkılıyor. On sekiz günün ardından anne yoğun bakıma alınıyor. Dilini bilmediği, anlamadığı ve kendisini anlamayan insanların arasına alınıyor ve sekiz gün boyunca orada tutuluyor. Orada kendisine daha iyi bakılacağını uman kız umutlanıyor yeniden. “Adı üstünde yoğun bakım annemle yoğun bir şekilde ilgilenirlerse daha iyi olacaktır. Devlet hastanesinin yoğun bakımından çıkardığımızda çok iyiydi yine böyle olacaktır” diyor kendi kendine. Günde beş dakika gösteriyorlar anneyi kendilerine. Anne hep kendisini anlamadıklarından, kendisinin de onlardan bir şey anlamadığından yakınıyordu. Çocuklar “olsun” diyorlardı. “Burada sana daha iyi bakacaklar, iyileşeceksin ve yakında evimize gideceğiz.” Anne sürekli eve gitmek istediğinden söz ediyordu. Artık çocuklarına inanmak istemiyordu: “Size inanmıyorum hep böyle söylüyorsunuz” diyordu.

### 2 Ağustos 2008 Cumartesi

Kız annesinin yanına giriyor: “Anne pazartesi taburcu olacağız eve gideceğiz, tamam mı? Bu sefer gerçekten söylüyorum. Ne olursun Pazartesiye kadar dayan” diyor, anne boş boş bakıyor kızın yüzüne “tamam” diyor. Kızın anneyi yaşarken son görüşü oluyor bu.

### 3 Ağustos 2008 Pazar

Evden bir telefon geliyor, önce inanmak istemiyorlar iki oğlu ve kızı. Sonra hastaneyi arıyorlar, karşıdaki ses gayet doğal ve rahat: “Solunum yetmezliğinden dolayı 10 dakika önce kaybettik hastayı” Bundan sonrasını kız anlatıyor:

Kaybettik hastayı... O kadar doğal, o kadar rahat, o kadar umursamazca. Hepimizde gördük işte bir hastayı kaybetmek bu kadar basit hem de hastalığının ne olduğunu bile bilmeden. Yoğun bakıma alındıktan sonra zaten doktor söylememiş miydi ağabeyime “Annen pankreas kanseri tüm vücuda yayılmış. Yapacak bir şey yok, anneniz her an ölebilir” Biz de bekledik her an ölmesini ve annem öldü her anın birinde 3 Ağustos 2008 Pazar gece 22.58’de...

Annemi hep son zamanlarında gelmek istediği memleketine getirdik, ama onun istediği biçimde değil. Onu bu hastane sürecine başladığı hastanenin morguna koydular. Çünkü büyük oğlunun gelmesi beklenecekti. Ama beklemekten vazgeçildi ve annemi son defa yıkamak için hastanenin morguna gittik. Annemi sanki bozulacak bir yemekmiş gibi dondurucuya koymuşlar. Dondurucudan çıkardılar kendisini. İçimde hala boş bir umut belki annem değildir karıştırmışlar başkasıyla. Kefeni açtılar, bu annemdi ne yazık ki... Onu yıkıyorlar ve başlıyor

annemin son yolculuğu. Önce evine getiriliyor son defa. Gelenler tek tek vedalaşıyorlar annemle. Sonra o hep korktuğu ambulansla götürülüyor mezarlığa. Ben yine ambulansın yanındayım, ama bu sefer sesleniyorum ses vermiyor bana. Mezarlığa yetiştik, hala insanın inanası gelmiyor sanki her şey bir oyundan ibaret. Ama yok yok her şey gün ışığı gibi gerçek. Ve bitiyor annemin son yolculuğu kara toprakta. (Şimdi hayatımın annemsiz kısmı başladı. Aklımda hep; son dönemlerimin annemi. Onu yitirmek, bir daha göremeyecek olmak ne acı. “içimden Anneee anneee” diye bağırışım geliyor bağırıyorum. Annem bir yıldızdı avuçlarımın arasında şimdi kayıp gitti usulca, yavaşça sonsuzluğun diyarına.)

Burada anlattıklarım yaşadıklarımın çok küçük bir bölümü. Biliyorum; anlattıklarım çok doğal, sıradan geliyor olabilir. Ama annemi kaybettim ben. Annem! Benim için sevgi dolu, varlığı anlamlı ender insanlardan biriydi. Onu kaybettim mi diye hala soruyorum kendime yoksa onu içimde yeniden mi buldum? Aslında fazla söze gerek yok, annemi hasta olan bu toplum öldürdü, kapitalist toplum. Çünkü kapitalizmde sağlık sektörünün nasıl bir durumda olduğunu bilmek için illa annemizin veya bir yakınımızın ölmesi gerekmiyor. İnsan yaşamının hiçe sayıldığı, amacın sadece daha fazla kar olduğu bu sistemde annemi kendi ellerimle verdim ölüme. Gün gün ölürken annem gözlerimin önünde ne yazık ki hiçbir şey yapamadım onu kurtarabilmek için. Değil ona dokunmak, onu öpmek; onu görmemize bile izin verilmiyordu. Ama bunu yaşayan ne ilk kız benim ne de bu acıları çeken ilk anne benim annem. Biliyorum ki nice anneler çocuklarının gözleri önünde yok ediliyor gün gün ve bu yok oluşa seyirci kaldığımız, sustuğumuz sürece nice anneler gün gün ölecek, çocuklarının ellerinde. Hastane süreci nasıl yaşandı, neler yapılabilirdi gibi sorular sayfalarca uzatılabilir aslında. Ama ortada net bir gerçeklik var ve hepimizin suratına vuruyor kendini: bu sistemin insanları hasta etmekten başka yaptığı hiçbir şey yok, bu yüzden bu sistemin bir an önce değiştirilmesi gerekiyor. Hastalığı yaratan kapitalizmin ne yazık ki ürettiği ilaçlar artık bizi iyileştirmeye yetmiyor. Kendi ilacımızı kendimizin yaratacağı günlerdeyiz.

Bana annemden geriye kalanlar mı? Evet, bana annemden geriye kalanlar: kapitalizme karşı ve onun yarattığı tüm iğrençliklerle savaşmak ve annemin sahip olduğu insani değerleri yaşadığım sürece yaşatmak.

# “Kürtçe Islık Çalmanın Yasak Olduğu Bir Ülkede Kürtçe Tiyatro’da Israr”

Tarih: 1943  
Yer: İstanbul  
Sanık: Musa Anter  
Suç: Kürtçe Islık Çalmak  
Gerekçe: Ülkenin Bölünmez Bütünlüğünü Tehdit Etmek

Tarih: 11.10.2008  
Yer: İzmir Konak Belediyesi  
Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi  
Sanık: İzmir Ayışığı Sanat Merkezi / Tiyatro Avesta  
Suç: Kürtçe Tiyatro Sahnelemek  
Gerekçe: Olay çıkartılabilir, huzursuzluk yaratılabilir...

İzmir Ayışığı Sanat Merkezi’nden yürek işçilerine kucak dolusu selamlar...

Bizler İzmir Ayışığı Sanat Merkezi olarak sanat cephesinden katıldığımız mücadeleye işçi-emekçi kültürünün yanında, ezilen Kürt halkının da dilini, kültürünü sahiplendiğimizi göstermek amacıyla Tiyatro Avesta’yı Musa Anter’in yaşamını konu alan ARAF (İki Ülke Arasında) adlı Kürtçe tiyatroyu sahnelemeleri için İzmir’e davet ettik. Son zamanlarda ezilen Kürt ulusu ve kurumlarına yönelik yoğun saldırıların yaşandığı bir süreçten geçiyoruz. Bundan kaynaklı Musa Anter ve Kürtçe tiyatro seçimimiz tesadüfi bir seçim değil bilinçli bir tercihti. Ki Musa Anter’in ezilen Kürt ulusu için ne kadar değerli bir insan olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bunun bilincinde olan devlet onu katletmekle bir ulusun kültürünü, dilini yok edebileceğini zannetti. Bunu başaramadığımızın bir göstergesi de Tiyatro Avesta’nın Musa Anter’in katledilişinin 16. yılında yaşamını anlatan %80’i Kürtçe, %20’si Türkçe olan bir oyun hazırlamasıydı. Kurulduğu günden bugüne barbarlığa dayanan ‘uygar’ ülkemiz Kürtçe ıslığa bile tahammül edemezken Kürtçe tiyatronun oynatılmasına izin verebilir miydi? Konak Belediyesi Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi’ne bir ay öncesinden yapılan Kürtçe tiyatro başvurusunun kabul edilmesiy-le hazırlıklarına başladığımız tiyatronun tanıtımı için yapılan afişleme çalışması ile Ege ve 9 Eylül üniversitelerinin yanısıra 6 mahallede sabah 09:00’den gece 23:00’e kadar süren davetiye dağıtımı yoğun bir emek sarf edilerek yapıldı. Kürtçe tiyatronun Kültür Merkezi’nin aylık etkinlik programında yer almasına rağmen tiyatroya bir gün kala akşam saat 20.10’da Konak Belediyesi Kültür İşleri’nde görevli biri bizi telefonla arayarak oyunun oynanacağı salonun iptal edildiği haberini verdi. Akşam ve ertesi gün telefon görüşmeleri sürdü. Bizim Kürtçe tiyatronun oynanması konusundaki kararlılığımız İzmir’de valiliğinden emniyetine tüm güvenlik güçlerini bir orta yol aramaya itmiştir. Oyunun oynanmaması yönünde çeşitli bahaneler ö-



İstanbul İHD’de yapılan  
basın açıklaması

ne süren valilik ve Konak Belediyesi son olarak bize o-yunu ertelememizi, ileriki zamanlarda oynayacağımız tüm oyunlarda maddi yardımda bulunacaklarını dile getirdiler.

Biz bir ulusun dilini, kültürünü belediyenin yapacağı iddia ettiği maddi yardımlara karşılık tutamayız, asla da tutmayacağız. Bizim doğru bildiğimiz şeylerdeki uzlaşmazlığımızı gören valilik mülk-i amirliğini devreye sokarak sözde belediyeye ait olan kültür merkezine el koymuştur. Buna karşılık olarak bizler salonun önünde 200'ü aşkın kişiyle bir basın açıklaması gerçekleştirdik. Basın açıklamasından sonra kültür merkezinin önünden baskı altına almaya çalıştıkları bir ulusun, ezilen Kürt ulusunun acılarını yıllardır sanat yoluyla dile getiren Mezopotamya Kültür Merkezi'ne, tiyatroyu sahnelemek üzere kitlesel olarak yürüdük. Neden Ayışığı Sanat Merkezi değil de Mezopotamya Kültür Merkezi'nde sahneledik? Eğer ezilen ulusun dili yasaksa, eğer ezilen ulusun acılarını, yaşamışlıklarını dile getiren kurumları baskı altında tutuluyorsa bizler de bu yasağın ve baskının karşısında, ezilen ulusun yanında olduğumuzu göstermek istedik. Kültür merkezine vardığımızda varlığı, dili yok sayılan bir ulusun tüm değerlerini birlikte sahiplenip bir işçi titizliğiyle çalışmaya koyulduk. Ve artık hazırдық. Oyun oynanmaya başlamıştı. Oyunun kimi yerlerinde artan alkışlar, kimi yerlerde sessiz bir öfkeye dönüştü. Örneğin oyunda geçen bir bölüm:

“Şimdi aslında bu işin bir orta yolu var tabi...

Ama o ortalık yerde ne var?

Sorun da o ortalık yer bence.

Elin oğlu kendi yaşantısını anlatırken

Recaizade Ekrem Talu

Doğum yeri ve baba ocağını şöyle tanıtır;

'Marmara bölgesi Türkiye'nin en uygar bölgesidir.

İstanbul Marmara'nın en güzel şehridir.

Boğaziçi İstanbul'un en latif semtidir.

Sarıyer İstanbul'un en şirin kazasıdır.

Yeni Mahalle Sarıyer'in en üstün mahallesidir.

Ve Recaizadelerin köşkü Yeni Mahalle'nin en harika köşküdür.

İşte ben burada doğdum' der Bay Ercüment Ekrem Talu Efendi.

Şimdi bir de bana bakalım;

Mezopotamya Türkiye'nin en geri bölgesidir, ohhh ne ala!

Mardin Mezopotamya'nın en geri ilidir.

Nusaybin Mardin'in en dertli ilçesidir.

Stilile (Akarsu) Nusaybin'in en fakir nahiyesidir.

Zivenge (Eski Mağara) Stilile'nin en geri kalmış köyüdür.

Ve ben bu köyün nüfus kütüğüne göre

İki numaralı mağarasında doğmuşum.

Hayırlara vesile ola.”

Devrimci önderlerin, kimi yazar ve şairlerin, sine macıların sinevizyondan gösterilmesi sırasında artan alkışlar; Adnan Menderes, Celal Bayar gibi devlet erkânından saygıdeğer(!) şahısların gösterilmesiyle yerini homurdanmalara bıraktı.

Ayrıca bunu da dile getirmeden geçemeyeceğiz; baskı ve engellemelerle karşılaştığımız andan itibaren Tiyatro Avesta'nın tutarlı, ilkeli duruşu bizim gücümüze güç, moralimize moral, kararlılığımıza cesaret kattı.

Bugüne kadar yaptığımız etkinliklerde yasaklamalar ve engellemeler alışkın olmadığımız durumlar değil. Bizler bu deneyimlerle CHE'likleşiyor ve gündüzlerinde sömürülmeyeceğimiz gecelerinde aç yatmayacağı-mız aydınlık günlere doğru yol alıyoruz. DENİZ'leşen halkın CHE'likleşen gür sesiyle UMUDUMUZ KAVGADA KAVGAMIZ SANATIMIZLA şiarını haykırıyoruz, haykırmaya da devam edeceğiz yeryüzünde insanlığın mutlu, özgür ve umutlu yaşayacağı günlere kadar...

**ŞİMDİ İŞÇİLER, EMEKÇİLER, EZİLEN HALKLAR; DÜŞMANA İNAT KÜRTÇE, ARAPÇA, ERMENİCE, LAZCA, ÇERKEZCE ISLIK ÇALMAYA...**

**İZMİR AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ**



İzmir'de yapılan basın açıklaması

# Vali'ye Teşekkür

Valilik Makamına

Oyununu yasakladığınız bir oyuncunun neler düşündüğünü, neler hissettiğini bilmek istersiniz diye düşünerek size bu mektubu yazıyorum.

Öncelikle bilmenizi isterim ki bu emrinizi ne şahsınıza ait bir davranış olarak algıladım ne de şahsıma yapılmış bir saldırı olarak görüyorum. Aksine bu kişiler arası bir mesele değil. Bu nedenle bu davranışınız beni asla kırmadı, incitmedi. Aksine onurlandırdı ve motive etti. Bu nedenle suçluluk duymanızı ve üzülmenizi istemem. Siz makamınızın gereklerini yerine getiriyorsunuz. Devleti temsil ediyorsunuz. Ben de dolayısıyla halkı temsil ediyorum. Durumu yalnızca böyle algıladığımı bilmenizi isterim. Bulduğunuz makama dair bir üzüntü duymanızın ise vicdanınızla ilgili bir mesele olduğunu düşünüyorum. Ben ise bugün sayenizde her zamankinden daha fazla doğru yolda olduğumu, doğru tarafta bulunduğumu hissediyorum.

Tiyatro hayatıma başladığım günden bu güne sanat tarihiyle yakından ilgilendim. Ülkemizde ya da başka ülkelerde bütün zamanlarda düşüncesi sisteme uygun olan sanatçıların nasıl ödüllendirildiklerinin, sistemden ileri düşünenlerinse nasıl cezalandırıldıklarının gayet farkında olarak yola çıktım. “Benim” demek istemiyorum tiyatro bir ekip işidir, bizim sahnelemek istediğimiz tiyatronun zamanın ilerisinde bir oyun olduğunu bana siz kanıtladınız. İnsan bazen işin yoğunluğu içinde yaptığının değerini anlamıyor. Zaten biz ilerici sanatçılar da yaptıklarımızı toplumsal iş bölümünün bir parçası olarak görürüz. Sizin yasaklamalarınız, engellemeleriniz bize yaptığımız işin bu iş bölümündeki önemini bir kez daha hatırlatıyor. Çünkü zamanımız halkların tüm renkleriyle kendisini ifade etmesi için uygun bir zaman değil. Makamınızın temsil ettiği devlet de bunun için uygun bir yer değil. Yasaklamayla verdiğiniz mesaj tam olarak bu olmalı. Oysa halkların kültürlerini özgürce yaşaması sizin de yasalarınızla kabul ettiğiniz evrensel bir doğrudur.

Sanırım tek sorun oyunun Kürtçe olması değildi. Kürtçe tiyatro yapmak tek başına bir sorun olabilir elbette bunu kabul ediyorum. Bu toplumda ayrımcılığa son derece karşı olduğunuzu ve bu ayrımcılığı yaratmaya çalışanlara karşı ne kadar adaletli davranacağınızın da farkındayım. Tüm ayrımları yasaklarsak ayrımcılıklar ortadan kalkar ve hepimiz bir oluruz diye düşünmeniz de bana garip gelmiyor. Çocukluğumda binlerce kez “Türküme, doğruyum” diye tekrar ettim ve tüm çabalarına rağmen Kürtçeyi unuttuğumu gördüm. İyi ki unuttum da bugün size bu mektubu yazmama neden olan olaylar zincirini yaşama şerefine nail oldum. Eğer bir eğlencelik kabare oynasaydım da aynı özeni hak edermiydim diye de düşünmeden yapamıyorum. Biliyorsunuz oyun Kürt aydını Musa Anter’in hayatını anlatıyordu. Musa Anter sizin deyiminizle “faili meçhul” bizce faili son derece belli bir cinayette hayatını kaybetti. Bu yasaklama kamuoyuna failin bir kez daha itirafı oldu. Bir tiyatro oyununun sizin sayenizde bu kadar çok rol oynayacağını doğrusu düşünemezdim.

Eğer oyunumu yasaklamak yerine bana bir takım kolaylıklar sağlamış olsaydınız ne yaptığımı yeniden sorgulamak ihtiyacı duyardım. Oyunumun içeriğini ve biçimini yeniden gözden geçirirdim. Oyunumda halkımı küçük düşürecek bir yan, emekçi kesimleri uyutacak, yabancılaşmalarına ve yozlaşmalarına hizmet edecek bir unsur arardım. Doğrusu sizin tarafınızdan da oyunun evrenselliğinin ve verilen mesajın değerinin anlaşılması beni çok rahatlattı.



## *Kitaplar Yakılıyor*

*Buyurunca Hitler Hazretleri  
Zararlı fikirlerle dolu  
kitapların yakılmasını  
Halkın önünde, alanlarda,  
Öküzler  
odun yığınlarına  
araba araba kitap taşıdı.  
Gözden düşmüş şairlerden biri,  
Hem de en iyilerinden biri,  
Şöyle bir göz gezdirdi  
yakılacak listesine,  
Gitti akli başından:  
Unutulmuştu kendi adı.  
Hemen seğirtti  
çalışma odasına,  
Sanki öfkesinden kanatlanmıştı.  
O saat bir mektup karaladı  
zorbalara:  
'Benimkileri de yakın!' dedi.  
'Benimkileri de!  
Yapamazsınız  
bana bu kötülüğü,  
Kenarda bırakamazsınız beni!  
Ben de hep gerçeği  
söylemedim mi  
kitaplarımda?  
Neden davranırsınız bana  
yalancıymışım gibi?  
Canı gönülden istiyorum işte:  
Yakın benimkileri de!*

**Bertold Brecht**

Sanırım bu rahatlama sadece bizim tarafımızda olmadı. Seyirci kesiminde de nicelik ve nitelik açısından önemli bir yönelişi getirdi. Bunca zamandır televizyon, sinema ya da tiyatrolarda izleye geldikleri ve sıkıldıkları konuların dışında onlara layık olanı verebilecek bir oyunun varlığından haberdar ettiniz. Biliyorsunuz ki bizler oyunlarımızı, eserlerimizi seyircilerimize duyurmakta türlü sıkıntılar yaşıyoruz. Basın yayın organları da haklı olarak bizi görmezlikten geliyorlar ve bize yer vermiyorlar. Bizler de ne yazık ki tanıtım için milyarlar saçacak sanatçı kesiminden değiliz. Bize bu tanıtım için de katkıda bulunmuş olmayı istemeyeceğinizden eminim. Sizin adınıza üzülererek söylemek istiyorum ki, oldu.

Sadece bu kadar değil. Sizin yasaklamanızın ardından pek çok ilerici, demokrat ve aydın dikkatleri oyunumuza çekildi. İlinizdeki tanık olduğunuz dayanışmayla kalmadı. Oyunumuzu tanıtmak, sergilemek, seyirciye ulaşmalarını sağlamak için ulaşmamız gereken dostlarımızı gezme zahmetinden de bizi kurtardınız. Bu yasaklama ile onların aradığı, yapabilecekleri hakkında hazır olduklarını söyledikleri bir merkez olmamızı sağladınız. İlerici olmasalar da sanatın yasaklanmasına karşı tavır almak gerektiğinin farkında olan kesimleri bir kez daha bir iç hesaplaşmayla karşı karşıya bıraktınız. Bir bakıma sanatçıların, ilerici ve aydın kesimlerin dayanışmasının örülmesine vesile oldunuz desem sanırım alınmazsınız. Bu durum konumunuza umarım zarar vermez.

Ben tiyatro yaşamının içinde kırklı ellili yıllarını yaşayan ustalarının yanında onlu yıllarını henüz aşmış, yeni sayılabilecek bir tiyatro oyuncusuyum. Pek çok sanatçı çok ileri yaşlarında bu tür saldırılara uğramayı hak edecek eserler yarattı. Olur ya yarın başıma bir şey gelirse, olmaz demeyin bir trafik kazası, bir kaza kurşunu, o zaman ben de o büyük ustalarla birlikte anılmayı hak etmiş olarak bu dünyadan ayrılacağım. Benim için bu onurun erken yaşta kazanılmış olmasının ne demek olduğunu sanırım anlıyorsunuzdur. Bu onuru geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu gün de pek çok değerli sanatçı sayenizde kazanmaya devam ediyor ve de edecektir. Sakın böbürlendiğimi düşünmeyin. Çok büyük bir oyun sahneledim, tüm dünyayı etkiledim demiyorum ama takdir edersiniz ki sizin hışmınızı hak edecek çok doğru bir iş yapmak en az onun kadar zor olmalı.

Geçtiğimiz bin yıllar içinde sizin gibi binlerce insan sizin vermeniz gereken kararı verdi. Ancak onların adını herhangi bir yerde bulmanız mümkün değildir. Sokrates'i yargılayan ve ölüme mahkum eden yargıcın adını kim biliyor? Ya Galille'yi, Bruno'yu? Nazım'ın yıllarca hapiste yatmasına aracı olan hakim kimdi? Havana Duruşması oyununu yasaklayan mahkeme hangisiydi? Lorca'nın ölüm emrini kim verdi? Göstermiş olduğunuz fedakarlığın son derece farkındayım. Üstelik Vietnam halkının mücadelesini anlatan gerilla tiyatrosunun yasaklanmasının Amerikanın yenilmesine engel olmadığını bile bile. Kendi isminizi tarihin derinlerine gömdünüz ve benim, bizim sanatımızın tarihe kazınmasına vesile oldunuz. Bugün yapmış olduğunuz büyüklüğü belki farketmediniz. Ama Sokrat'ı yargılayan yargıç da eminim ki farketmemişti.

Son olarak size hayatını sürgünlerde geçirmiş bir tiyatrocunun şairin bir şiirini de mektubumla ulaştırmak istedim.

Çalışmalarınızda başarılar demeyeceğim ve sanırım ki siz de bana aynı temennilerde bulunmayacaksınız. Teşekkür etmem de sizi önemli konumunuzdan edebilir kaygısında. Ne diyelim "dünya dönüyor"





# Umudun Yolcuları

Onu ilk bir tanıtım kitapçığının sayfasında gördük. Dikkatimizi ilk çeken ismiydi: Umudun Yolcuları.... “Romantik yazın tarzının yoğun etkilerini taşıyan Morris”in manzum eseri Otonom edebiyat dizisinden çıkmıştı. Küçük arka kapak tanıtımını okur okumaz merakımız da ateşlendi.

Paris Komünü üzerine bir güzelleme olduğundan bahsediliyordu. İki aşkın umutlarını ve hayatlarını komünde buluşları, ona can taşıyışları ve orada gelen sonsuz ayrılıkları... Aşıkların arkalarında bıraktıkları bebekleri ise, “umut yollarının yitmediği”ni resmediyor deniliyordu.

Merakımız doruktaydı. Hemen bir kitapçıya uğrayıp cebimizdeki Birkaç kuruşu denkleştirip almak ne harika olurdu. Hatta o akşamı aç geçirme ihtimalini de göze alarak... Ama bunların hepsi bizim için tatlı bir düştü. Çünkü burada kapı kapı üstüne, dizi dizi duvarlar, tel örgüler desem hemen anlaşılır herhalde, tutsaklığımız...

Bizde umudun yolcularıyız, dışarda dövüştüğümüzden belki daha çok dövüştük burada... barikatlarda vedalaştık kaç yolcuyla, ölüm oruçlarında uğurladık en sevgili olanlarımızı... Kaç yara aldık, kaç çarpışmada... Ve yolculuk bütün öğrenilecekleri, bütün coşkusu ve kararlılığıyla devam etmekte... İşte bu yüzden tutkuyla, merakla okuyoruz uzak ve yakın zamanlardaki, uzak ve yakın memleketlerdeki kavga hikayelerini... Kavgadan sonra gelen zafer coşkularından sonraki yaşamları anlatan kitaplarda güzel ama en çok dövüşülen günler yakın, zafere çıkan yol yakın... O kadar kendimizden ki hemen okumak, bilmek, düşümüzü, umudumuzu, hüznümüzü birbirine karmak istiyoruz... Nasıl da çoğalıyor, çoğaltıyoruz duygularımızı onlarla....

Paris Komünü; ilk zaferimiz ve ilk yenilgimiz o bizim. O olmasaydı en büyük zaferleri ne yapacağından ve ne yapmayacağından o kadar emin getirebilir miydi, sonraki.... Komün devrimci proletaryanın ilk, akıllı ve yüreğinin şarkısı... İşte bu yüzden Komün üzerine yazılmış bu güzellemeyi hemen okumak, bir de W. Morris’in dilinden dinlemek istedik.

Ama bunun için birkaç hafta beklememiz gerekti... Bir çift parlak yıldız misali gözleriyle dışarının baharını bize taşıyan görüşümüze kitabın bizde yarattığı istek, merak ve heyecanı anlatırken baktım ki, çoktan onu da sarmış merak, “tamam” dedi, “mutlaka ayarlamaya çalışacağım, sizden sonra ben de okurum.”

Bekledik... Bize düşen en büyük iş!

Bir hafta sonraki görüşte kitap gelmişti ama onu hemen almak ne mümkün! Sonu gelmeyen bürokrasi ve topu birbirine atmalar! Bir hafta daha bekledik... sonra, mazgaldan içeri uzatılan kitapların arasında Umudun Yolcuları, elimizdeydi...

O geldiğinde iki yoldaş boştaydık ve içimizde hemen okumak isteği vardı. Hava bir sonbahar gününden daha çok Haziranın ilk günlerine benziyordu. Havalandırmada, duvarın kenarına iki minder atıp oturduk yoldaşla... ilk ben başladım sesli okumaya...

**K**adınların savaşta erkeklerin yardımçıları biçiminde konması, kadının güçsüz, zayıf bir yan, erkeğin güç olarak resmedilmesi komünün bu konudaki geriliğinden değil, yazarın henüz politik olarak olgunlaşmaması ve marksizm dışı akımlardan daha çok besleniyor olmasındandır.



Mort Rüzgarının Mesajı'yla başladı kitap:  
"Güzel şimdi bahar, dünya uzanmış  
seyrediyor şimdi bir aşığın gözleriyle  
güneşin çehresini..."

Londra'ya gelen iki aşık ve birde bebekleri... Umut ve umutsuzluk çarpışıyor yüreklerinde... Mart rüzgarını dinliyorlar:

".... birazdan hakim olacak

orada arzu ve dinlenme, ve hoş olacak orada yanışı ertesi sabahın."

İki aşık; Hana ve Richard... Hana Richard'ın anlattığı o büyük düşe aşık olurken ona aşık oluyor. Richard onu yüreğinde ve aklında büyüttüğü o büyük düşünle daha çok sevmeye başlıyor. Ancak yoksulluğun ve zengin sınıfların gaddar egemenliği ve henüz yeterli kadar uyanamayan yoksullar onların yüreklerini hırpalamakta.

Mart rüzgarından dinledikleri onları Londra'da aynı ateşi yakmaya zorluyor, Londra'nın yüzünü Paris'e çevirmesini ve işçilerin umudu görmelerini, ateşi yakmalarını istiyorlar. Richard Londra'nın işçi semtlerinde ateşli konuşmalar yaparken Hana hep yanındadır... Richard bu toplantıların birisinde tutuklanı. Haziran'da yeniden özgürlüğüne kavuştuğunda Komün tehlikededir.

(Yorulunca kitabı yoldaşım aldı ve devam etti. Şimdi sırtını duvara yaslayıp dinleme sırası bendeydi...)

Richard, Hana ve yoldaşları Arthur karar verirler Paris'e gidilecek... Orada olunmalıdır... Ama ya küçük bebek... onu tanıdık bir aileye, bakılması için biraz parayla vermekten başka çare yoktur. Richard oğlunu bir daha göremeyeceğine emin, ayrılır... Ve umutsuzluğu arkalarında bırakıp Paris'e, bütün işçileri tek bir kızıl bayrak altında toplamış olan Paris'e giderler.

"Tuhaftı hayrete düşmüş gözlerimizin karşılaştığı yüzleri görmek; öylesine neşe ve barış ve memnuniyet! (...)

....anlattık dünkü hikayeyi, her detayıyla: Nasıl biz orada Londra'da kendi dert düğümümüzün ipliğini eğirirken, ve ben kendi adıma söyleyeyim, umutsuzluktan tek adım ötedeyken, Paris'te günlerin günün vaki olduğunu; çünkü Paris'i çıldırtmak ve ezmek için, indiğini ve

donuk kılıcının kırıldığını habis cücenin darbesinin;...."

Yürekleri Paris'in özgürlüğüyle coşar, "kısa bir süre sonra tüm dünya" derler... "Gelecek gün süzümüzü gerçekten nihayet anladım – Şimdi onu gördüm (...) gerçek, güvenilir ve el altında." der Richard.

Ancak "habis cücenin donuk kılıcı" kırılmış ama

parçalanmamış, tuzla-buz edilmemişti ve arkasında karşı-devrimi birleştiriyordu. Paris'in sokakları bir süre sonra işçilerin kanlarıyla sulanacak, Paris tutsak düşecekti. Üç arkadaş aşıklarımız son ayrılığa kadar, son güne kadar dövüleceklerdi orada...

Kitabın sonuna, "Hikayenin Sonu"na gelmiştik. Birkaç mısra sonra titredi sesi yoldaşım, yüzümü çevirdim, sabahın serinliğinde ilk ışıklarla yapraklarda toplanmış çiğ tanelerinin süzülüşünü gördüm yüzünde.

Kitap bittiğinde bir iki dakika aralığında sessizce orada öyle kaldık. Konuşmanın havayı bozacağından değil, aynı şeylerle akan yüreklerin sözcüklere gereksinim duymamasındandı sessizlik. Düşüncenin hızına yetişemezdi ses...

Onlarla aramızdaki en büyük fark işte şurada: Onlar yolculuğun başındaydı, biz bu yolculuğun sonundayız. Bizi birbirimize bu kadar bağlayan, yüz otuz yedi yıl sonra bile o günün güzelliğini, o günün intikamını yaşattıran şey bu düş değilse nedir ki... Ve hangi düşün arkasından bu kadar kahramanca, bu kadar bağlılıkla yürünmüştür; o özgürlük, o sömürsüz bir dünya, o sosyalizm değilse...

Sessizliğimiz sona erdiğinde kitabın başka başka yanları üzerine konuşmaya başladık. Kapitalizm altında çalışmanın nasıl olduğu, yabancılaşmayı anlatan bölümlere tekrar geri döndük. W. Morris bunları gerçekten de güzel yakalamıştı ve anlatmıştı. Ancak dikkatimizi çeken ve eleştirimizden kurtulamayan ilk şey yazarın kadın sorununa bakışındaki büyük eksiklikti. Kadınların savaşa erkeklerin yardımcıları biçiminde konması, kadının güçsüz, zayıf bir yan, erkeğin güç olarak resmedilmesi komünün bu konudaki geriliğinden değil, yazarın henüz politik olarak olgunlaşmaması ve marksizm dışı akımlardan daha çok besleniyor olmasındandır. Oysa kitabın kendisinde Hana'nın daha birkaç aylık olan bebeğini Londra'da bırakıp Paris'e gitmesi; Richard'ın bir yerde dediği gibi üçümüzde ölüme gittiğimizi, yürüdüğümüzü biliyorduk: Hana'nın bu kararlılıkla gidişi, cesareti, fedakarlığı ve sergilediği bilinç bir devrim kadınından başka Bir şey değildir. Ama yazar bunlar üzerinde değil, daha çok Richard'ın algılayışı, görüşü üzerinden "hikaye"yi anlatır ve gücü erkekte toplar. Oysa emekçi, işçi kadınlar bu şekilde komünde yer almasalardı komün bu kadar değerli, güçlü ve umut dolu olabilir miydi?

Buna karşın Morris'in bu eserini okumaktan mutlu olarak yerimizden kalktık ve içeri geçtik. Diğer yoldaşa ve dostlara okumalarını söyleyerek, içimizde kalan hazzı, beğeniye anlatmaya başladık...

Joe Hill girdi düşüme gece  
 Ölen o değilmiş sanki  
 Şaştım kaldım başucumda görünce  
 Joe dedim, be on yıla vardı öleli  
 Kimmiş ölen diyor Joe  
 Dipdiriyim yüreğimin izniyle  
 Joe diyorum Salt Lake'te  
 Orda vurdular seni  
 Üstelik suçlayıp adam öldürmekle  
 Dinleip başucumda süzüp beni  
 Kimmiş ölen diyor Joe  
 Dipdiriyim yüreğimin izniyle  
 Bakır kralları kıymadı mıydı Joe  
 Onlar öldürmedi mi seni  
 Ölü mü insanoğlu bi tüfikle  
 Yeter mi silahlar durdurmaya yüreği  
 Kimmiş ölen diyor Joe  
 Dipdiriyim yüreğimin izniyle  
 Karşımdaydı yaşam kadar yüce  
 Bir muştuyu verir gibi  
 Işıl ışıl gözleriyle  
 Unutup öldüremedikleri diyor Joe  
 Durmadan elele veriyorlar şimdi  
 Bir çığ gibi büyüyorlar elele  
 Joe Hill girdi düşüme gece  
 Ölen o değilmiş sanki  
 Şaştım kaldım başucumda görünce  
 Joe dedim be on yılı vardı öleli  
 Kimmiş ölen diyor Joe  
 Dipdiriyim yüreğimin izniyle



# Joe Hill

İsyancı, ozan, Joel Emmanuel, 7 Ekim 1879'da İsveç'te dünyaya gelir. 8 yaşında babasını kaybeder. Ve hayatı boyunca işçi olmak üzere 5 kardeşiyle birlikte çalışmaya başlar. 1902'de annesini kaybettikten sonra kardeşi Paul ile birlikte ABD'ye gider.

1910 yılında IWW(Dünya İşçiler Örgütü)'ye yolladığı bir mektupta Joseph Hillstrom'un kısaltması olan Joe Hill adını kullanır. Bundan böyle onu herkes bu isimle anacaktır, tarih de...

Gerçek yaşamı Wobblies (IWW)'e katılır. Hayatını artık örgütlenmeye adayacak ve bunu hem aktif bir örgütçü olarak hem de sanatla yapacaktır. Döneminde meşhur olmuş birçok şarkı sözü yazar, genellikle işçileri mücadeleye çağırmaya yönelik şarkılar... enternasyonal bir bilinçle "dünya işçileri uyanın, kırım zincirlerinizi" der bir şiirinde.

1902'de bir kazada ölen Casey Jones'a ithaf ettiği şiirinde Casey cennete gider, melekler onu burada grev var diyerek kovarlar. O da cehenneme gider, şeytan onu görür ve Casey'e şöyle söyler "Ne iyi... Casey Jones. Kömür atmakla meşgul ol, S.P Line'de grev kırmanın ödülü bu" Bu şiirinde bütün grev kıran işçilere "eğer greve katılmazsanız, kendi yanacağınız ateşi alevlendiriyorsunuz" mesajı vardır.

ABD'de inşaatlarda, çiftliklerde ve limanlarda çalışır. 1910'da IWW'ye üye olur. Örgütlenme çalışmaları için sürekli dolaşır. 1914'de Madende çalıştığı dönem yaralanarak doktora gider. Doktor polise Joe'yu -silahlı bir adam- olarak ihbar eder. Aynı gün John G. Morrison ve oğlu kırmızı bandanalı iki kişi tarafından öldürülmüştür. İddia edilen tabanca yoktur ortada. Ancak Joe'nun odasında kırmızı bir bandana bulunmuştur. Bu bir adamı infaza götürecek yargılamayı yapmak için yeterlidir.

Hill sadece "ben suçsuzum" der. Yaralanma sebebini bir kadın yüzünden çıkan kavga olarak açıklar. Asla bu kadının adını söylemez. Suçlu bulunur. İki yıla yakın Utah Eyalet Hapishanesinde kalır. Ben Williams'a yazdığı mektubunda "dünyayı daima büyük işçi sınıfı için daha iyi bir yer haline getirmeye çalıştım ve hayatımı daha önce hiç görmediğim erkek, kadın ve çocuklar için bir şey yapmış olmanın mutluluğuyla geçirebilirim."

19 Kasım 1915'de Utah Eyalet Hapishanesinde kurşuna dizilerek infaz edilir. Son mektubunda IWW başkanına "Hoşça kal Bill. Şimdi ben gerçek bir mavi yakalı isyancı gibi ölüyorum. Vaktinizi yas tutmakla geçirmeyin... Örgütlenin! Rica etsem cesedimi buradan götürür müsün? Utah'ta defnedilmek istemiyorum" diye yazar. Chicago'da yapılan cenazesine 30.000'den fazla kişi katılır. Cenazenin kapanış konuşmasında Ralph Chaplin şöyle söyler; "Utah hükümeti bizim şairimizi öldürerek onu sonsuzluğa yolladı, kendisini ise bitmeyen bir utanç içine soktu. Şükürler olsun ki, ne Joe Hill ne de IWW Utah'ta ölmeyecek!"

Şiirleri birçok dile çevrildi. Adına birçok şarkı yazıldı. Joan Baez' in söylediği Joe Hill adlı şarkıda söylendiği gibi "Joe sen 10 yıldır ölüsün dedim. Fakat o cevap verdi Ben hiç ölmedim".



İSTANBUL



*yürüyüş sürmekte*

*Karanlıkları aydınlıkla yakarak*

*Cansuyumuzu devrimin harcına katarak*

Evet, şimdilik 20 yıllık bir yürüyüş... İlk kurumumuz Boğaziçi Ekin Sanat Derneği bundan 20 yıl önce Ortaköy'de açıldı. Simgesel sanat yürüyüşümüzde Ortaköy meydanında, Sanat Merkezimizin bugüne kadar ki etkinlik afişlerinden oluşturduğumuz afiş sergimizle, etkinlik boyunca dağıttığımız el ilanlarımızla, "umudumuz kavgada kavgamız sanatımızla" sloganımızla, Nazım Usta'dan, Mayakovski'den okuduğumuz şiirlerimizle başladı. "Yola çıktık bundan 20 yıl önce" diyerek devam eden basın açıklaması adını Ayışığımız Aysun Bozdoğan'dan alan sanat merkezimizin kısa tarihçesi ve şarkı söyleyen yarınları yaratma mücadelesinde beraber yürüme çağrısıyla son buldu. Ayışığı müzik grubunun çevredeki izleyenlerle birlikte söylediği Çavbella ve sonrasında yürüyüşümüze destek olmak üzere gelen tiyatro Simurg'dan Hale Üstün'ün sunduğu şiirle yürüyüşümüzün Ortaköy ayağını sonlandırmış olduk.

Ortaköy'den otobüslerle Taksim tünele geldik. Genç Ekin Sanat Merkezi'nin bulunduğu yerde etkinliğimize sergimiz, şiirlerimiz, sloganımızla devam ettik. Şair dostumuz Ruhan Mavruk'un hasta yatağından kalkıp gelmesi orda bizlerle paylaştığı her şey kadar değerliydi.

Basın açıklamamız bir kez de Taksim tünelde okundu. Müzik grubundan dinlediğimiz şarkıdan sonra yürüyüşe başladık. Ve başlar başlamaz polis önümüzü kesti. Elimizdekilerle yürümememizi istedi, kararlı tutumumuzu devam ettirerek yürüdük ve onlar kenara çekilmek zorunda kaldılar. İstiklal Caddesi boyunca bildirilerimizi dağıttık. Ahmed Arif'ten ve Hasan Hüseyin'den şiirlerimizi okuduk. Şarkılarımızı söyledik. "Türküleri yazanlar, yasaları yapanlardan daha güçlüdür." sloganımızın farklı yorumu caddeyi boydan boya doldurdu. Rumeli Hanın önüne geldiğimizde yürüyüşe başladığımız zmandan daha kalabalık olduğumuzu fark ettik.

19 Ekim'de Haldun Dormen sahnesinde yapacağımız 20. yıl etkinliğimizin duyurusunu yaptık. 6. kattaki 20. yıl sergimize çağrıyla, "Umudumuz kavgada kavgamız sanatımızla" sloganımızla etkinliğimizi bitirip Ayışığımıza doğru yol almaya başladık. Coşkumuz türküler, şiirler, konuşmalarla sanat merkezimize de taşındı. 20. yılın coşkusu daha nice yirmi yıllara taşımak üzere düştük yollara.

# yaşam bizden yana



Sarıgazi



Gazi

Ayışığı Sanat Merkezi'nin 20. yıl etkinlikleri sürerken sanat yürüyüşümüzü engellemek için aynı anda birçok sanat merkezi ve evlere baskınlar düzenlendi. İnsanlar gözaltına alınıp tutuklamalar oldu.

Tutuklananlar arasında Genel Yayın Yönetmenimiz Songül Yücel'de tutuklanarak Bakırköy Kadın Tutukevine götürülmüştür. Baskınlar ve tutuklamalara karşı bir dizi basın açıklaması yapıldı



Antep



Taksim



İzmir



İstanbul İHD

# TUYAP Kitap Fuarındaydık

Ayışığı Sanat Merkezi olarak 27.si düzenlenen TUYAP Kitap Fuarı'nda kiyerimizi aldık. Standımızı BESD'den Ayışığına 20. Yıl resim sergimiz ve şiirlerle süsledik. Fuarın ana teması 68 ve Sol'du. Dolayısıyla Standımıza gelen gençler özellikle lise çağındakiler Denizleri ve Che'yi merak ediyor ve onları soruyorlardı. Ayrıca küçük dinleyicilerimizin yoğun olarak katıldığı müzik ve tiyatro etkinliği gerçekleştirdik.

Katılan izleyicilerin içinde okulları aracılığıyla TÜYAP'a gelen çocukların ve gençlerin yer alması etkinliğe ayrı bir hava kattı. Etkinlik öncelikle Ayışığı Müzik Grubu'ndan iki arkadaşımızın şarkı ve türküleri ile başladı. Ardından sahnede Tiyatro Simurg oyuncusu dostlarımızın "Düş mü, Gerçek mi?" oyunlarını izledik. Oyun sonunda Tiyatro Simurg adına konuşma yapan Mehmet ESATOĞLU: "Ayışığımıza yapılan bu saldırılar ve tutuklamalar tüm devrimci sanat emekçilerine yapılmıştır. Bizler buna sessiz kalamazdık. Bizlerin bu sesine bir ses de siz ekleyin. Sessiz kalmayın. Biz bu oyunumuzu tutuklanan dostlarımıza armağan ediyoruz" dedi. Bu konuşmanın ardından etkinlik sona erdi. Etkinlik sonrasında ise izlemeye gelen bazı dostlarımız standımızı ziyaret ettiler. Fuarın son 2 güne yetişen kitaplarımız; Ülkü Şeyda'nın Ve Ayağa Kalktı İnsan / Deniz Dağlı'nın Sanata Dair Notlar'ı okurlarla buluştu ve şairlerimiz Kazım Demir / Ülkü Şeyda standımızda kitaplarını imzaladılar...





# 19 Aralık

*“Sen insanlık katında yücelirken  
Seni dişleyenler cüce kaldılar  
sende bilgi sende direnç bilendi  
Bilmem ki sana saldıranlar nice kaldılar”*

**S**oğuk bir günün şafağında, ayazında sana, size saldırdılar. Onurun, umudun düşmanları, en eşitsiz koşullarda silahları, binlerce gaz bombalarıyla, Lav silahlarıyla iş makineleriyle vs. vs... Hiçte hesap edemedikleri, edemeyecekleri bir karşılaşmayla karşılaştılar... Dört gün sürdü dile kolay! Yanı başınızda vurulmuş, diri diri yakılmış canlar... Ama sizler tıpkı 1831’deki Lyon barikatlarında çarpışan kadın, erkek, genç, çocuk proleterler ve yoksul emekçiler gibi karşı koydunuz umudun ve onurun düşmanlarına...

Onurun ölümü yendiğini bir kere de sizler kanıtladınız 19 Aralık 2000 tarihinde... Hiçbir güç umudun ordusunu yenemez.

Bizim de günümüz gelecek elbet... üretmeden tüketen asalaklar sınıfı tarihin çöplüğüne gönderilecek proletarya ve emekçi halklar tarafından. Bu umut ve inançla Küba’mızın 50. doğum gününü kutluyorum. Yeni yılınızı kutluyorum. Sosyalizme daha bir yakınlaştığımız bir yıl olsun!



# Yüzyılın Komün'ü Küba'nın 50. yılını Kutluyoruz

Ayışığı Sanat Merkezinde 4 Ocak pazar günü kutlama etkinliğimizin ilkinin gerçekleştirdik. Misafirlerimiz gelmeden önce etkinlik salonumuzu, koridoru ve kafe bölümünü Küba renkleriyle süsledik. Che, Fidel resimleri, Küba bayrakları salona bir kutlama havası veriyordu zaten. Sonra gelen dostlarımızla birlikte etkinliğe geçtik. Küba slaytından sonra Küba'ya gitmiş olan dostlarımız bize orayla ilgili izlenimlerini aktardılar. Özellikle tiyatro Simurg'dan Mehmet

Esatoğlu'nun canlı anlatımlarıyla sanki bizde Küba'yı görmüşüz gibi bir hisse kapıldık. Küba'da insana nasıl önem verildiğini, yatırımın insanı geliştirmeye ayrıldığı, yeni insanı, Fidel'in anti-Amerikancı değıl, anti-emperyalist olunması gerektiği üzerine söylediklerini anlattı. Sonra etkinlik tiyatro Simurg'un Nazım'ın şiirinden esinlenerek hazırlamış olduğu "Havana" adlı oyunu seyredirken de büyük keyif aldık.



Tüm hazırlıklarımızı yaparak Ankara'ya gittik ve Küba elçiliğinden aldığımız randevunun saatini beklemeye başladık. Randevu saati gelince; hazırladığımız çiçekten oluşan küba bayrağının olduğu çelengimizle beraber, 50.yılı simgeleyen bir plaket ve çeşitli hediyelerimizle büyükelçiliği ziyaret ettik. Büyükelçinin işi olduğundan bizi eşi ve aynı zamanda elçilik görevlisi olan Regla Fernandez Gonzalez bizi büyük bir memnuniyetle karşıladı. Uzun süren sohbetimizden hem onlar hem de biz mutlu ayrılmıştık. Onlarda yeni insanın nasıl yaratıldığını da görüyorduk.



**K**üba'nın 50. yılını yüksel caddesinde bir basın açıklaması yaparak da kutladık. Viva Küba, Viva Sosyalizm sloganları ile Küba'nın 50.yılını bir kez daha selamladık.



# Bir Devrimci Öz, Bir Olgu, Bir Çığır

Okur / Kandıra Cezaevi

Önsöz, sanat mücadelesinde yeni bir dönem başlattı. Kısa süre içinde büyük bir ilgiyle karşılanması da bunu gösteriyor. İşçi sınıfı hareketi içindeki dürüst, mücadeleci, ilerici ve devrimci kesim içinde destek bulan Önsöz; bugüne kadar bu çizgiye karşı ön yargılı yaklaşan, görüşlerine karşı sessizlik duvarı ören belli çevreler dahil, yaratılan etkiyi artık gizleyemiyorlar. Tüm bunlar Önsöz'ün tartışmasız bir olgu olduğunu ve kısa sürede kendi alanında bir çığır açtığını yeterince anlatıyor. Bu etki nereden geliyor?

İnsanlığın sanat mirası ve bu mirası özümleyen, yeni tarihsel koşullarda yeni bir yaratıcı yöntem olan toplumcu gerçekçi sanat, Önsöz'le büyük bir canlılık kazandı. Şimdiye kadar aydınların tozlu raflarına hapsedilen büyük sanatçılar ve büyük sanat eserleri, Önsöz'ün prizmasından geçerek hareket halindeki kitlelere ulaştı. Toplumcu gerçekçi sanatın büyük ustalarının usta işi yapıtları, aydınların, onlar üzerinden kendini gösterme sanatı haline gelmişti. Sanat eserlerini kendi toplumsal konularının ve kendi statükolarının aracı haline getirmişlerdi. Sanat, dünyayı değiştirme eyleminden koparılmıştı. Büyük ustalar şimdiye değin yanlış ellerdeydi. Şimdi artık doğru ellerde. İnsanlar, artık onlar üzerine değerlendirme yapabilecek, eleştirecek, özümseyecek, insanlığın ileri yürüyüşünde adlarını ve yapıtlarını sürdürüp koruyacaktır.

Önsöz'ün bu canlılığı ve etkisi, yükselen devrimden ileri geliyor. Devrimci mücadele atak içine girdiği, halk kitlelerinin eylemden eyleme koştuğu bir dönemde, tüm devrim deneyimleri, insanlığın sanat, estetik vb. alanlarda ürettikleri ileri olan ne varsa hepsi yeniden ele alınır, adeta ezberlenir. Sosyalizm, insanlığın sanat ve bilim mirasını koruyacak ve sürdürecektir. Sosyalizm mücadelesi, sanat mücadelesini de içerir. İşte böylesine ileri ve yetkin yeni toplumu kurmak için yola çıkanların sanat üzerine harıl harıl çalışmalarından doğal, daha ne olabilir? Devrime, yeni bir toplum kurmaya yönelen her devrimci sınıf ve devrimci halk, zafere ulaşmak için sanat da dahil, mücadelenin her alanına hakim olmaya çalışır. Sanat devrimci olmayan dönemlerde de vardır. Ama devrim dönemlerinde devrimin dolaysız etkisine girer, devrimin etkisiyle ayağa kalkar. Devrim, içeriğini, biçimini, rengini sanatta da yansıtır. Önsöz, bunun bilinciyle bir yayın çizgisi izliyor.

Devrimci mücadelenin uzun bir döneminde, mücadelenin sanat yönü ya kendini hiç ortaya koymadı ya da çok zayıf kaldı. Fakat bu eksiklik hep hissedildi. Sanata daha çok ağırlık verenler oportünist, reformist çevreler oldu. Ya da devrimci mücadelenin daima dışında kalanlar sanatla uğraştılar.

Sanat dergileri yeni çıkmıyor. 70'lerden önce de vardı. O dönem sanat yayınları, sosyalist hareketin muhalefet çizgisinin de etkisiyle muhalif bir çizgi izliyordu. Burjuva sınırları tamamen aşamadılar.

70'lerden sonra sosyalist çevreler tarafından çıkarılan sanat dergilerinin sadece sosyalist tonu biraz arttı, hepsi o kadar. Hiçbir zaman proletaryanın dünyayı değiştirme amacına hizmet etmedi. Dünyayı sadece sanat yoluyla yorumladı. 70'lerin sanat dergileri anlayışları 90'lardan sonra tekrar ortaya çıktı. Bu sefer aktörleri değişmişti. Önceki dönemin sanat yayınlarını çıkaranlar reformist çevrelerdi, 90'larda onları taklit edenler ise 70'lerin küçük burjuva devrimci güçleri oldu. Ama sanat anlayışı olduğu gibi devam ettirildi. Çünkü dünyaya bakış açıları aynı, değişmedi. Küçük burjuva sol çizgilerini halen sürdürenler de sanat dergileri alanında boy gösterdi. Bunların sanat anlayışları, dünyaya bakışlarına bağlı olarak çok dar, kaba ve sosyalizmin ulaştığı düzeyin çok gerisinde kaldı.

Önsöz, proletaryanın devrimci çizgisinin, devrimci mücadele tarihi içinde yepyeni bir olgudur. Devrimci çizginin uzun mücadele tarihinin ilk sanat dergisidir. Devrimci mücadelenin uzun bir döneminde, mücadelenin sanat yönü ya kendini hiç ortaya koyamadı ya da çok zayıf kaldı. Fakat bu eksiklik hep hissedildi. Sanata daha çok ağırlık verenler oportünist, reformist çevreler oldu. Ya da devrimci mücadelenin daima dışında kalanlar sanatla uğraştılar. Devrimci mücadele geliştikçe, çalışma geniş kitleler içinde yaygınlaştıkça, on yıllarca yaratılan devrimci öz, en sonunda sanatta da tüm gücüyle kendini gösterdi. Devrimci öz yaratılmıştı. Devrimci öz yaratılmadan bir devrim gerçekleşemez. Önsöz, yıllarca yaratılan, biriken, gelişen devrimci özün sanattaki patlamasıdır, açığa çıkmasıdır. Dinamizmi, canlılığı ve etkisi buradan geliyor.

Sanat çalışmaları, kitlelerin bilincinde değişim yarattığı gibi, bu çalışmayı yapanları da gelişime zorlar. Önsöz'ü çıkaranların, Önsöz'den önce de diğer şeylerin yanında, sanat alanında da belirli bir birikimleri vardı. Ancak sanat bilgisi işlenecek, kendini ortaya koyacak bir araca sahip değildi. Bu yüzden sanat bilgisi, sanat kültürü, bu daldaki yetenekler kendini bir türlü gösteremedi. Bu nedenle devrimin propaganda çalışmaları hep eksik kalmıştır. Önsöz, sanat kültürü üzerine olan tüm potansiyeli açığa çıkarma, işleme ve geliştirme olanağı sağladı. Dağınık halde olan bilgiler için bir yayın disiplini içinde toparlandı ve kitlelere ulaşacak hale geldi. Daha önceden belli bir dünya bakış açısı olmadan sanat, estetik vb. bilgisine sahip olmadan, sosyalizmin bu konudaki birikimini ve bilgisini edinmeden böylesine devrimci bir sanat dergisi çıkarılamazdı. Fakat Önsöz tüm bu bilgilerin, kültürün ve birikimin değerlendirilmesinin yolunu açmakla kalmadı, bu alanda uğraşanların daha ileri gitmesinin yolunu da açtı. Önsöz'ü çıkaranlar, Önsöz çıktıktan sonra, şimdi daha bir güçlü.

Proletarya, burjuva egemenliği devirmek için girişeceği eylemlerde utku kazanmadan önce, düşüncesinde bu utkuyu, kazanmak durumundadır. İşçi sınıfı zihinsel üretiminde, örneğin sanat, şiir alanında ve diğer alanlarda gerçekçilikte ne denli iddialı olduğunu kanıtlamıştır. Dünya proletaryasının gerçekçilikte, toplumu gerçekçilikte gösterdiği bu ilerleme, sanat ve edebiyat alanında kaydettiği gelişme, bu utkuyu düşüncesinde kazanmaya kararlı olduğunu gösterir. Sanat, şiir, edebiyat proletarya tarafından devam ettirilmiş, korunmuş ve ileri götürülmüştür. Kapitalist üretim biçimi sanata, şiire düşmanken, sanat, proletaryanın devrim mücadelesinde gerçek önemini kazanır. Toplumsal devrim zihinsel devrimden ayrılamaz. Sanat kültürünün buradaki yeri, tartışmasız çok önemlidir. Proletarya esas olarak iktidara geldikten sonra sanat alanında ve entelektüel alanda büyük bir gelişme gösterir. Fakat bundan önce, kapitalizm altında, kapitalist egemenliğe karşı mücadele sırasında, bu mücadelenin bir alanı olarak sanat ve estetikte de mücadeleyi başlatır. Önsöz, bu mücadelenin mevzisi, yol göstericisi ve sesi olacaktır.

## TANRILAR

*Gurur önyargıları doğurur  
Önyargılar kaygıyı doğurur,  
Kaygı amaçları.  
Amaçlar rekabeti doğurur,  
Sevinç zenginliği.  
Hüzün fakirliği doğurur,  
Kazanan mutlu olur.  
Mutluluğu istekler doğurur,  
İstekleri yaşanmışlıklar.  
Yaşanmışlıklar doğurur  
Güçlülüğü, zayıflığı.  
Zayıf korkuyu,  
Korku, köleliği doğurur.  
Güçlü, tanrıları doğurur.  
Tanrılar hırslanır,  
Tanrılar savaş çıkarır.  
Tanrılar ölümsüzdür,  
Ve onların yaşaması için  
Köleler ölür.*

**Recep ADIBELLİ**

# BASINA VE KAMUOYUNA

23 Ekim 08 tarihinde 4.30-6.30 saatleri arasında Mücadele Birliği Platformu'nun tüm bileşenlerine devlet tarafından saldırı düzenlendi. Saldırıları, 19 Ekim Pazar günü Haldun Dormen sahnesinde "Ayışığı 20. Sanat Yılında" etkinliği yapılmakta iken Sarıgazi Ayışığı Ekin Sanat Merkezi'nden başladı. 23 Ekim sabahı Taksim Ayışığı Sanat Merkezi, Gazi Ayışığı Ekin Sanat Merkezi ve yine Sarıgazi Ayışığı Ekin Sanat Merkezi'ne yapılan silahlı baskınlar ve gözaltılarıyla devam etti. Önsöz Kültür Sanat Dergisi'nin tüm bilgisayarlarına el konuldu. TUYAP kitap fuarına hazırlanmakta olan 5 kitabımızın kayıtları alındı. Sanat merkezi çalışanlarının evlerinde düzenlenen saldırıda 2'si Önsöz Kültür Sanat Dergisi'nin yazı kurulundan SONGÜL YÜCEL ve FATMA YILDIRIM olmak üzere 17 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 6'sı tutuklandı.

Değerli basın emekçileri, Devrimci sanat kurumları, Tüm devrimci ve demokrat sanatçılar,

Ekonomik ve politik krizle sıçramalı olarak çökmekte olan kapitalizm yaşamın tüm alanlarına saldırıyor. Emperyalizm ve onların yerli işbirlikçileri "insana ve düşünceye" düşman tavırlarıyla devrimci, demokrat kurumlara ve kişilere saldırarak tüm toplumu susturma çabasındadır.

Bu tutum Hrant DİNK'in ve Ferhat GERÇEK'in sokakta, Engin ÇEBER'in zindanda katledilmesi ile dozunu arttırarak evlere ve kurumlara saldırılarla sürmektedir.

"İnsan, birinin yüzüne atılan tokadı kendi yüzünde hissedendir" düşüncesiyle bugün Mücadele Birliği Platformu'na yapılan saldırıyı insana ve düşünceye yapılan saldırı olarak görüyoruz. Tüm sivil ve resmi faşist saldırılara karşı aşağıda imzası bulunan kurum ve kişiler olarak devrimci demokrat ve ilerici aydınlarla birlikte devrimci sanatın ve düşüncenin susturulmayacağını buradan bir kez daha haykırıyoruz.

**BASKILAR,TUTUKLAMALAR BİZİ YILDIRAMAZ!  
DEVRİMCİ SANAT SUSTURULAMAZ**

## İMZACI KURUM VE KİŞİLER

TAKSİM AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ, SARIGAZİ AYIŞIĞI SANAT DERNEĞİ, GAZİ AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ, ADANA AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ, ANTEP AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ, İZMİR AYIŞIĞI SANAT MERKEZİ, ALMANYA REUTLINGEN EMEK KÜLTÜR MERKEZİ, BEKSAV, AYDIN SANATÇI İNİSİYATİFİNDEN ŞAİR RUHAN MAVRUK, ŞAİR ATILA OĞUZ, TİYATRO AVESTA, ÖNSÖZ DERGİSİ, İDİL KÜLTÜR MERKEZİ, BAŞKA KÜLTÜR EVİ- EHP, ŞAİR EŞREF YILMAZ, YAZAR BİLGESU ERENUS, NAZİM HİKMET KÜLTÜR MERKEZİNDEN YAZAR ORHAN AYDIN, TİYATRO SİMURG'DAN MEHMET ESATOĞLU, NURETTİN GÜLEÇ, YAPI SANAT EVİ, ŞAİR SÜLEYMAN KAPLAN, ÖNDER BABAT KÜLTÜR MERKEZİ, BEDRETTİN AYKIN, YAR YAYINLARI, ERDAL YILDIRIM - PSAKD ESKİ KÜLTÜR SANAT SEKRETERİ, TUTUKLU GAZETECİLERLE DAYANIŞMA PLATFORMU SÖZCÜSÜ VE CEYLAN YAYINLARI EDİTÖRÜ NECATİ ABAY, GRUP DENİZE EZGİ, GENÇ EMEKÇİLER BİRLİĞİ, EMEĞE EZGİ MÜZİK GRUBU, ŞAİR KAZİM DEMİR, EKİN ŞİİR ATÖLYESİ, FOTOĞRAF SANATÇISI DENİZ KOÇAK, BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ, İZMİR YENİKAPI TİYATROSU BALÇOVA BELEDİYE TİYATROSU YÖNETMENİ ORÇUN MASATÇI, YILMAZ ONAY, TİYATRO OYUNCU VE YONETMENİ MEHMET ATAĞ, ÖZGÜR BAŞKAYA ÖZGÜR TİYATRO, SİBEL ÖZBUDUN, TEMEL DEMİREL, NURHAYAT POLAT, ANKARA SANAT TİYATROSUNDAN SERPİL İNANÇ, TİYATRO VE SİNEMA SANATÇISI ERTUĞ KORUYAN, CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT OYUNCULARINDAN NAZİM SARIKAYA, MARMARA OYUNCULARI SAHNESİ, ARAŞTIRMACI YAZAR ESAT KORKMAZ, ŞAİR MUSTAFA BAKIR, MÜZİSYEN ENVER ÇELİK, MÜZİSYEN AVNİ SAĞLAM, ŞAİR OZAN BERBATI, GRUP YORUM, MEHMET ALİ ERİÇ, SİNE-SEN, HAVA-İŞ, ÇAĞDAŞ HIKUKÇULAR DERNEĞİ, BES İSTANBUL 1 Nolu Şube(BÜRO EMEKÇİLERİ SENDİKASI),PETROL İŞ GENEL MALİ SEKRETER İBRAHİM DOĞANGÜL, SİVAS DİVRİĞİ DERNEĞİ, OLEYİS GENEL SEKRETERİ MEHMET EMİN ÜNAL, OLEYİS MARMARA BÖLGE SEKRETERİ NURCAN TANIROĞLU, SOSYAL-İŞ BAŞKANI MUSTAFA AGUŞ, BANK-SEN , BELEDİYE İŞ 2 NOLU ŞUBE BAŞKANI HASAN GÜLÜM

Yüzyılın Komünü Küba



Şan olsun  
50★Yılına

Viva  
Cuba

